TRACTATUS DE POTESTATE SUMMI PONTIFICIS IN REBUS...

Roberto Bellarmino

TRACTATVS DE POTESTATE SVMMI PONTIFICIS IN REBVS TEMPORALIBVS.

Aduersus

GVLIELMVM BARCLAIVM:

AVCTORE

ROBERTO S. R. E. CARD. BELLARMINO.

Recens ad exemplar Romanum impressus.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Sumptibus Bernardi Gualtheri.
ANNO M. DC. XI.
Cum priuilegio S. C. Maiest. & permissu Superiorum.

Imprimatur.
Cæsar Fidelis Vicesgerens.

Imprimatur.
Fr. Ludouicus Ystella Magister Sacri Palatij Apostolici.

DE POTESTATE SVMMI PONTIFICIS IN TEMPORALIBVS.

Aduersus

GVLIELMVM BARCLAIVM.

PRÆFATIO.

QVI librum Gulielmi Barclaij de Potestate Papæ nuper emisit in lucem, neque nomen suum, neque Typographi, ac ne loci quidem vbi liber excusus sit, prodere ausus est. Quamuis enim in quibusdam codicibus editus dicatur is liber Musiponti: id tamen confictum fuisse, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec sine causa, pœnam, aut vituperationem; non præmium, aut laudem exspectauit. Nomen tãtum auctoris, quod ipse auctor, si viueret, libẽter fortasse texisset, liberè detexit; quòd sciret eum ad Iudicem supremum auocatum, & raptũ, nihil negocij cum mortalibus iam habere. Hæc sanè non boni operis argumenta

sunt; qui *enim* malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestētur opera eius, quia in Deo sunt facta, *Ioan. 3. Ipse etiam Barclaius veritus fortasse, ne incredibilis arrogantiæ, ac temeritatis argueretur, si quasi alter Goliath, aduersus acies omniū Catholicorum scriptorum vnus procederet; dissimulata multitudine aduersariorum, mea solius scripta ex proposito oppugnanda suscepit. Sed ego non tanti sum, vt causam Ecclesiæ vniuersæ à me vno pendere existimem: noui imperfectum meum; scio me vnum esse de multis, neque committam, vt cōmuni causæ præiudicetur, siue disputando stem, siue cadam. Ea de causa primum adferam in mediū sententias clarissimorum Scriptorum ex omni natione orbis Christiani, vt omnes intelligant Barclaij sententiam singularem esse, & Scriptoribus Catholicis omnibus, tum Theologis, tum Sacrorum Canonum, ac ciuilium legum professoribus repugnare. Mirum autem esset si Barclaius nunc viueret, & in theatrum tot Virorum doctissimorū, Italorum, Gallorum, Hispanorum, Germanorum, atque Anglorum introauctus tot aduersa lumina* intueri,

intueri, vel os aperire, aut omninò mutire auderet. Deinde, vt de sententia Catholicæ Ecclesiæ nemo dubitare possit, plurium conciliorum Patres in vnum quasi maximum concilium cogam; vbi aliquot Summi Pontifices, nõ pauci Patriarchæ, plurimi Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, alijq́, viri doctissimi, qui varijs locis; & temporibus olim congregati sederunt; nunc iterum simul omnes conueniãt, & vnum Barclaium in medium vocatum sententijs suis obruant. Postremò cum satis cõstiterit, tum ex singulis Scriptoribus, tum ex Concilijs generalibus, quis sit Ecclesiæ Catholicæ sensus de Summi Pontificis potestate in tẽporalibus: tum demũ ad Barclaij obiectiones soluendas, atque eius argumenta examinanda deueniam. Et quoniam Barclaius potestatem Summi Pontificis in temporalibus vniuersè negat; ego quoque potestatem eandem vniuersè astruam, non multum laborans, si ea potestas sit absoluta, vel in ordine tantum ad spiritualia se extendat. Relaturus igitur sententias illustrium Scriptorũ Occidentalis Ecclesiæ, de Potestate Papæ in temporalibus, visum est ab Italica natione incipere, quia idem obseruatum esse video in Concilio Constantiensi sess. 41.

SENTENTIA ILLVSTRIVM Scriptorum nationis Italicæ.

PRimus igitur ex Italica natione prodeat Sanctus Gregorius VII. Papa, qui lib. 8. Registri sui, epist. 2. ad Episcopum Metensem, copiosè docet, posse à Romano Pontifice Principes Christianos excommunicari, & principatu priuari, eorumque subditos ab obedientia eorum absolui. *Quod autem*, inquit, *postulasti, te nostris scriptis iuuari, & præmuniri cōtra illorum insaniam, qui nefando ore garriunt, non potuisse auctoritatem sanctæ, & Apostolicæ Sedis Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à sacramento fidelitatis eius absoluere, &c.*

Sanctus Thomas Aquinas, qui non solùm excellenti doctrina floruit, sed ea sanctitatis gloria fulsit, vt eum ab omni adulatione erga Pontificem longissimè abfuisse, dubitari non possit, in 2.2. q. 10. art. 10. *Considerandum est*, inquit, *quod dominium, vel prælatio introducta sunt ex iure humano: distinctio autem fidelium, vel infidelium est de iure diuino: ius autem diuinum quod est ex gratia, non tollit ius humanum, quod est ex naturali ratione: ideò distinctio fidelium, & infidelium secundùm se considerata, non tollit dominiū, & prælationem infidelium supra fideles. Potest tamen iustè per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ, auctoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel prælationis tolli: quia infideles meritò suæ infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei, sed hoc quidem Ecclesia quandoque facit, quandoque non facit.* hæc Sanctus Thomas, qui duo dicit aduersus Barclaiū: vnum

vnum est, Dominium, & prælationem introductam esse de iure humano, non ex iure diuino, vt Barclaius frequenter affirmat: alterum est, auctoritate Ecclesiæ, quæ sine dubitatione plenissimè residet in Papa; priuari posse Principes infideles dominio, quod habent super fideles. Neque per infideles intelligit Sanctus Thomas solos Ethnicos, vt videtur existimare Barclaius; sed omnes infideles, siue Pagani, siue Iudæi, siue Hæretici sint: nam art. 6. eiusdem quæstionis enumerat, & comparat inter se species infidelitatis, ac dicit, Hæreticos esse infideles Paganis, & Iudæis absolutè, & simpliciter deteriores: deinde art. 10. de omnibus infidelibus disertè pronunciat, posse eos priuari dominio, quod habent super fideles, si Ecclesia iudicet expedire. Idem repetit quæst. 12. art. 2 & addit, propter alia etiam crimina, posse ab Ecclesia priuari Dominos dominio, quod habent super alios. Idem in eadem 2. 2. q. 60. art. 6. ad tertium. *Potestas*, inquit, *secularis subditur spirituali, sicut corpus animæ; & ideò non est vsurpatum iudicium, si spiritualis Prælatus se intromittat de temporalibus.* Idem Sanctus Thomas in secundum sentent. dist. 44. in fine, dicit, in Papa esse apicem vtriusque potestatis spiritualis, & temporalis. Idem, si tamen idem, lib. 3. de Regimine Principum, cap. 10. *Quod si dicatur*, inquit, *ad solam referri spiritualem potestatem* (plenitudinem videlicet potestatis Pontificiæ) *hoc esse non potest, quia corporale, & temporale ex spirituali, & perpetuo dependet.* Et cap. 19. *Simile contingit in Principe totius Regni, quia pro conseruatione regiminis super subditos ampliatur eius potestas imponendo taleas, destruendo ciuitates, & castra pro*

 con-

conseruatione totius Regni. Multò igitur magis conueniet summo, & supremo Principi, id est, Papæ ad bonū totius Christianitatis. hæc ille. De quo etsi non nihil dubium est, an sit Sanctus Thomas, cùm cap. 20. sequenti, mentionẽ faciat Alberti Imperatoris, cuius tempora Sanctus Thomas viuendo non attigit: & quia cap. 10. citato, Sanctum Petrum Christi successorem non semel appellat; qua voce, successoris videlicet, vti non solent, qui propriè loquuntur, vt Sanctus Thomas imprimis solet; tamen auctor est antiquus, & doctus, quem Barclaius spernere non potest.

Sanctus Bonauentura, vir doctissimus, & sanctissimus Episcopus Card. Albanensis, tantum abfuit ab adulatione Pontificis, vt ne leuis quidem suspicio tanti criminis in eo vnquam adhæserit. Is nihilominus, in lib. de Ecclesiastica hierarchia, parte 2. cap. 1. sic loquitur, *Iam verò possunt Sacerdotes, & Pontifices ex causa amouere Reges, & deponere Imperatores, sicut sæpius accidit, & visum est, quando scilicet eorum malitia hoc exigit, & Reipublicæ necessitas sic requirit. Summus verò Pontifex penes quē in terris prima residet auctoritas, non à Rege, non à Principe seculari, non ab homine iudicatur, sed solius Dei iudicio reseruatur.*

AEgidius Romanus Ordinis Sancti Augustini, Archiepiscopus Bituricensis, in tract. de Potestate Ecclesiastica, parte 1. cap. 30. *Sed*, inquit, *diceret aliquis, quod Reges & Principes spiritualiter non temporaliter subsint Ecclesiæ. Sed hæc dicentes vim argumenti non capiunt: nam si solū spiritualiter Reges & Principes subessent Ecclesiæ, nō esset gladius sub gladio; non essent temporalia sub spiritualibus; non esset ordo in potestati-*

restatibus; non reducerentur infima in suprema per media. hæc ille, qui toto illo tractatu hoc probat, potestatem Ecclesiæ, quæ plenissima est in Summo Pontifice, non ad sola spiritualia, sed etiam ad temporalia se extendere.

Beatus Augustinus Triumphus, alias de Ancona, vir adeò pius, & doctus fuit, vt in eius sepulchro, *beati* titulum incisum videamus. Is in lib. de Potestate Ecclesiæ quæst.22. art.3. *Imperatorem*, inquit, *à Papa posse deponi quis ibit inficias? eius enim est deponere Imperatorem, cuius est eundem constituere, id quod exempla ipsa declarant*. Vide plurima alia in tota quadragesima quæstione.

Beatus Ioannes de Capistrano, qui doctrina, & miraculis Ecclesiam Catholicam illustrauit, in lib. de Potestate Papæ, parte 2. secundæ partis principalis, in argumento octauodecimo pag. 54. editionis Venetæ anni 1588. *Papa*, inquit, *Principes in spiritualibus, debet similiter in temporalibus eminere, vt tanquam dignior propter eminentiam, supremus in omnibus habeatur*.

S. Antoninus Florentiæ Archiepiscopus, Vir æquè sanctus, ac doctus, atque ab omni adulandi specie alienissimus, in summa sua part. 3. tit.22. cap.3. §. 7. *Talis*, inquit, *est potestas Imperatorum, Regum, & Principum, quia per Papam habet institui, regulari, & confirmari, si bona est: & per ipsum habet iudicari, & condemnari, si bona non est*. Item c. 5. § 7. *Potest*, inquit, *ipsos reges ex causa rationabili deponere*.

Isidorus Mediolanensis Ord. Prædic. lib.2. de Imperij militantis Ecclesiæ dignitate, titul. 8. concl.3. *Papa*, inquit, *potest eorum demeritis exigentibus Imperatorem ac regem deponere*.

Thomas Caietanus Ord. Prædic. S.R.E. Card. doctrina, & vitæ integritate insignis, in Apologia, de comparata auctoritate Papæ, & Concilij, part. 2. ca. 13. ad octauum, idem docet: nam proposito argumẽto octauo aduersarij his verbis, Octauo, quia nonnulli summi Pontifices inueniuntur definiuisse, se in temporalibus habere supremam potestatem: cæteri verò in oppositum; Respondet his verbis, *Ad octauum dicitur, quod quia potestas Papæ directè est respectu spiritualium ad supremum simpliciter finem humani generis; ideò suæ potestati duo conueniunt: primò, quod non est directè, respectu temporalium: secundò, quod est respectu temporalium in ordine ad spiritualia: hoc enim habet ex eo quòd ad supremum finem omnia ordinari debent, etiam temporalia, ab eo procul dubio, cuius interest ad illum finem omnes dirigere, vt est Christi Vicarius: primum autem ex natura suæ potestatis cõsequitur. Ex his autem sequitur, quod vtrunque verè potest determinare, vt Papa: & quod habet supremam potestatem in temporalibus; & quod non habet supremam potestatem in temporalibus: quoniam vtrunq; verum est ad sanum intellectum. affirmatio namq; est vera in ordine ad spiritualia: negatio verò est vera directè, secundum se ipsa temporalia. Vnde nihil ex vtraq; decisione erroris accidit.*

Alexander de S. Elpidio Ord. Eremitarum S. Augustini, in libro De auctoritate summi Pontificis, & iurisdictione Imperij, cap. 9. Deo, inquit, *non subditur, qui subiectus non est Dei Vicario, & Ecclesiasticæ potestati: nullus ergò Rex, nullus tẽporalis Princeps, cuiuscunque conditionis existat, excipi potest, si Christianũ se fateri vult nomine, & re: quia etiam in temporalibus potestati supremæ spirituali subijci debent.*

Petrus

Petrus de Monte Venetus, & Episcopus Brixiensis, in Monarchia parte 2. quæstione 4. in fine. *Magnam*, inquit, *habet potestatem Papa super Imperatorem, quia ex delicto eum deponit.*

Petrus Ancharanus in cap. Canonum statuta, num. 6. de constit. *Papa*, inquit, *habet vtrunq; gladium, & superioritatem ad Imperium, & hinc est, quod Imperatorem coronat, & inungit, & quandoque deponit.*

Syluester Prieras Ord. Prædic. Theologus, & Canonista doctissimus, in Summa, verbo, *Papa*. nu. 10. *Papa*, inquit, *potest eligere Imperatorem per seipsum immediatè, quando ex iusta, & rationabili causa expediret: quia principalis agentis habentis dirigere omnes fideles ad pacem, & finem spiritualem, est eligere ministros.* & infra: *Potest* (Papa Imperatorem) *dignũ excommunicatione excommunicare, & dignum depositione deponere.* & num. 11. *Habet* (Papa in Reges, & Principes Christianos omnes) *vniuersalem spiritualium, & temporalium iurisdictionem.* & infra: *Potest ex rationabili causa deponere.*

Astensis in Summa, prima par. lib. 2. tit. 64. art. 4. pag. 101. *Ex prædictis*, inquit, *collige, quod Principes seculi, & Domini temporales, non tantùm propter hæresim suam, sed etiam propter negligentiam extirpandi hæresim aliorum, sunt excommunicandi, ab Ecclesia deponendi, de terris suis expellendi, & terra eorum occupanda Catholicis possunt exponi, & idem, si Princeps circa Regnum, & iustitiam faciendam, inuentus fuerit negligens, insufficiens, & ineptus: Vnde Zacharias deposuit Childericum, & Innocentius Othonem.*

Nicolaus Abbas Panormitanus, in cap. solitæ, de maior.

maior.& obed. num.7. *Papa*, inquit, *potest rationabiliter increpare Imperatorem, & alios Principes seculares: & non mirum, nam potest eos ex causa deponere.* Idem docet in cap. *Per venerabilem*, Qui filij sint legitimi.

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis in ca. licet, de voto, num.10. *Papa*, inquit, *priuat laicum ordine genitura, quia habet potestatem super Reges, & Regna. Vnde deponit Imperatorem.*

Bartholus in l. si Imperator C. de legibus, num. 4. *Ius*, inquit, *eligendi Imperatorem habent Principes de Alemania, & ius priuandi solus Papa habet.*

Baldus in proœmio ff. vet. *Solus*, inquit, *Papa priuat Imperatorem.*

Petrus Andreas Gambara, in tract. De officio, & potestate Legati lib. 2. tit. de Varijs ordinariorum nominibus, num. 220. *Solus*, inquit, *Papa deponit Imperatorem, & Reges, de meritis suadentibus.*

Restaurus Castaldus, in lib. de Imperatore, qu. 21. *Solus*, inquit, *Papa sine Concilio deponit Imperatorem, quia Papa, & Christi vnum est tribunal.* & infra, *Papa principem quantumcunque exemptum, si expedit, punit, & deponit.*

Dominicus Cardinalis Tuscus vir doctissimus, qui adhuc viuit, & magnum opus ante paucos annos edidit, in sexto tomo Practicarum conclusionum, verbo, Papa, multos auctores citat ad hoc ipsum propositum: ad eum, si quis plures auctores velit, lectorem remitto.

(∴)

SEN-

Sententia Illustrium Scriptorum nationis Gallicæ.

Sanctus Bernardus lib. 4. de Consideratione ca. 4. *Quid tu*, inquit, *denuò vsurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam: quem tamen, qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse tuo forsit an nutu, & si non tua manu euaginandus; alioquin si nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apostolis, ecce duo gladij hic: non respondisset Dominus, satis est, sed nimis est. Vterq; ergò Ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille verò, & ab Ecclesia exerendus est, ille Sacerdotis, is militis manu, sed sanè ad nutum sacerdotis, & iussum Imperatoris*. hæc Sanctus Bernardus, qui certè non diceret, gladium materialem Ecclesiæ esse, & non solum pro Ecclesia exerendum, sed etiam ad nutum Sacerdotis exerendum, si cum Barclaio existimaret, potestatem in temporalibus nullo modo ad Ecclesiam, eiusque præsidem pertinere. Sed de hac sententia suo loco plura dicemus.

Petrus de Palude Patriarcha Hierosolymitanus, vir doctissimus in tract. De causa immediata Ecclesiasticæ potestatis art. 4. qui est de potestate Papæ, sic loquitur, *licet papa non habeat confirmare quemlibet Regem, qui consensu populi à principio Regnum assumpsit: tamen potest deponere omnem talem, non solùm propter hæresim, aut schisma, aut aliud crimen intolerabile in populo; sed etiam propter insufficientiã, vtpotè, si quis idiota sensu, vel impotẽs viribus in Regno præesset, & propter eius insufficientiã Regnum fidelium pericli-*

periclitaretur. & infra, reddens rationem ait, *Quia Papa est superior in spiritualibus, & per consequens in temporalibus, quantum necesse est pro bono spirituali.*

Durandus Episcopus Meldensis Theologus insignis, in lib. de Origine iurisdictionum, quæstion. 3. *Quia,* inquit, *vtraq; potestas temporalis, & spiritualis est necessaria, ideo vtramque potestatem* (Christus) *contulit Petro.* & infra: *Isti sunt veri termini iurisdictionis spiritualis & temporalis à fundatione Ecclesiæ, quos transgredi non licet; quia iurisdictio temporalis nullo modo se extendit ad spiritualia, de quibus nihil nouit: iurisdictio verò spiritualis se extendit primò, & principaliter ad spiritualia, secundario verò, & per quandam consequentiam se extendit ad actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad spiritualia tanquam ad finem.*

Erueus Brito Ord. Prædic. Magister Generalis, & Theologus acutissimus, tract. de Potestate Papæ. §. Ad euidentiam secundi, sic loquitur, *Ad Papam pertinet corrigere omnem abusum tam potestatis Ecclesiasticæ, quam terrenæ in quocunque existente de populo Christiano.*

Iacobus Almain. in tract. de Suprema potestate Ecclesiastica, & temporali, quæst. 2. principali, quæ est de suprema potestate laica, cap. 5. ad tertiam allegationem, *Papa,* inquit, *potest Imperatorem deponere in duobus casibus: primus, pro crimine purè spirituali, vt est hæresis: secundus, quando illi, ad quos spectat iure ordinario, sunt negligentes ipsum deponere.* Ibid. ad quartam allegationem, sic ait, *Si gens imperij efficeretur hæretica, vel transferret se ad aliam sectam dimittendo sectam Christianam: posset propter hoc Papa illam gentem priuari dignitate Imperiali, & sic*

sic transferre in aliam gentem.

Henricus Card. Ostiensis in Summa tit. de Hæreticis. §. Qua pœna puniantur num. 11. *Nota*, inquit, *quod Domini temporales, non solùm propter suam hæresim, sed etiam aliorum, quod cùm possunt admoniti exterminare negligunt, excommunicari possunt, & terræ ipsorum exponi Catholicis occupandæ. Idem, si Princeps negligens inueniretur circa regimen, & iustitiam faciendam. Vnde Zacharias Papa deposuit Childericum Regem Francorum.*

Petrus Bertrandus Card. & Episcopus Eduensis, in tract. de Origine iurisdict. quæst. 4. num. 5. *Potestas*, inquit, *spiritualis debet dominari omni humanæ creaturæ: & quemadmodum Iesus Christus, dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, & de iure naturali in Imperatores, & quoscunque alios depositionis, & damnationis sententias ferre potuisset: ita eadem ratione eius Vicarius.*

Ioannes de Sylua, tract. de Beneficio par. 3. quæst. 8. *Et Papa*, inquit, *potest deponere Regem.*

Stephanus Aufrerius, in tract. de Potestate secularium, nu. 5. & 6. *Papa*, inquit, *ipsum Imperatorem tanquam inferiorem destituit, exigentibus causis: & in omnibus arduis negocijs, & maximis difficultatibus generantibus scandalum in Christianitate, Papa potest huiusmodi maioritatis ratione se intromittere, etiam inter laicos, & exercere huiusmodi potestatem sibi à Deo attributam.*

Gulielmus Durandus Episc. Mimatensis, speculator vulgò dictus, in speculo lib. 1. tit. de Legato §. Nunc ostendendum num. 17. *Papa*, inquit, *deponit Imperatorem propter ipsius iniquitates, & dat* (Principibus) *curatores vbi ipsi sint inutiles ad regendum.*

Ioannes

Ioannes Faber in legem primam, num. 10. C. de summa Trinit. & fid. Catholica. *Sed*, inquit, *de Papa non est dubium, quin sit superior omnibus Christianis, & in temporalibus, & in spiritualibus.* & infra: *Cùm agitur de præiudicio animæ, vel populi, Papa potest, & debet prouidere, & si necesse sit, quoscunque Reges deponere.*

AEgydius Bellamera Episc. Auenionensis, in ca. Alius. 15. q. 6. num. 2. sic ait: *Papa potest deponere Imperatorem, qui ab eo temporalitatem recognoscit.* & infra. *Etiam alios Reges, licet ab eo Regna sua non teneant in feudum, nec temporalitates suas ab eo recognoscant, nec iuramentum fidelitatis ei præstent, videlicet, pro delictis, & negligentijs:* & infra, *Depositio autem Regum facienda per Papam, non ex illa ordinaria; sed ex quadam suprema, & absoluta potestate procedit: & quod illam supremam, & absolutam potestatem Papa habeat, videtur multum æquum, & Reipublicæ valdè expediens, scilicet vt sit aliquis supremus Monarcha, qui Regum huiusmodi excessus possit corrigere, & de ipsis iustitiam ministrare.* Vide eundem, in cap. Nouit. de Iudic. & in cap. Solitæ, de maiorit. & obed.

Ioannes Quintinus Hæduus in repetitione ad c. Nouit. de Iudic. num. 64. *Quare*, inquit, *ponimus vtrumq; gladium Ecclesiæ datum esse; hoc est, Ecclesiæ Pontificem habere ius, & potestatem in spiritualia simul, & omnia temporalia, atq; de his statuere, & decernere ex causa posse, cuius decretis standum: nam quamuis homo sit mortalis, tamen cœlesti potestate pollet.* & infra, nu. 127. *Hoc*, inquit, *iure Papa Zacharias anno Christi nati 753. Childericum longa maiorum serie legitimum Galliæ Regem, & possessorem Regno*

serie

auito destituit, & in eius locum Pipinum Belgam substituit, causatus peccatum esse, hominem tantæ imparem potestati, inertem, & nihil agentẽ Reipub. gubernacula moderari: & infra. *Hinc & Leo, vt Pontifex Romanus, eadẽ fultus auctoritate, Carolum pariter Gallorum Regem Romanum creauit Imperatorem.*

Remundus Ruffus, contra Molineum, cap. 6. pag. 106. *Non ignoramus*, inquit, *Leonem III. Pontificem, Græcis ademptum Imperium in Carolum Magnum contulisse: id enim cùm nostri Annales, tum Græcorũ libri testantur: quod iure sibi quæsitum, & Carolus Magnus, & posteri Franci, Germaniq; putarunt. Omitto Pipinum à Stephano II. vel vt nonnulli, à Zacharia Regem factum, detruso in Monasterium Childerico ignauo stupido, & bardo Rege.*

SENTENTIA ILLVSTRIVM *Scriptorum nationis Hispanicæ.*

SANctus Raymundus, in Summa lib. 1. tit. de Hæreticis. § 7. *Ex præmissis*, inquit, *inter alia collige notabiliter, quod Iudex, vel potestas secularis, non solùm propter hæresim suam; sed etiam propter negligentiam contra hæresim extirpandam, potest non solùm excommunicari ab Ecclesia; sed etiam deponi: & extende hanc pœnam, & Ecclesia potestatem, quandocunque Princeps aliquis secularis fuerit inutilis, dissolutus, & negligens circa regimen, & iustitiam obseruandam.* 17. q. 4. Si quis princeps.

Pelagius Aluarus Episc. Syluensis ex Ordine Minorum assumpt. in tract. de Planctu Ecclesiæ lib. 1. a. t. 21. *Papa*, inquit, *transfert Imperium, & confirmat Imperatorẽ, electum canonicè inungit, & coronat; & contumacem, & persecutorem Ecclesiæ Imperio priuat.*

 Ioannes

Ioannes de Turrecremata S. R. E. Card. doctissimus, in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 113. propositione quarta, docet, *Papã iure papatus non habere extra principatum suum Ecclesiasticum, potestatem in temporalibus directè*: sed cap. 114. docet per sexdecim conclusiones, *Papam in ordine ad spiritualia habere potestatem amplissimam in temporalibus*. Referam hoc loco vnam tantum conclusionem. *Quarta propositio, Romanus Pontifex videtur iurisdictionẽ etiam in temporalibus habere; quia non solùm Principes seculares circa vsum suæ iurisdictionis delinquentes potest per censuram Ecclesiasticam coercere; verùm etiã notabiliter negligentes à dignitate deponere*. Videat lector totum caput, & commentarium eiusdem auctoris in cap. *Alius*. 15. q. 6.

Cyprianus Benetus Aragonensis Ordin. Prædic. in libro De prima orbis sede, in resp. ad sextum pro 2. parte conclusionis primæ. *In traditione*, inquit, *clauium, includitur etiam collatio terrenarum potestatum pro conseruatione bonorum spiritualium*.

Franciscus Victoria Ord. Prædic. de Potestate Ecclesiæ Relectione 1. q. 5. prop. 8. *In ordine*, inquit, *ad finem spiritualem Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes Principes, & Reges, & Imperatorem*. & infra. *Quando necesse est ad finem spiritualem, potest, non solùm omnia, quæ Principes seculares possunt; sed & facere nouos Principes, & tollere alios, & Imperia diuidere*.

Dominicus à Soto Ordin. Prædic. in 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 1. concl. 5. *Potestas*, inquit, *quæcunque ciuilis, eatenùs est Ecclesiasticæ subiecta in ordine ad spiritualia, vt Papa posit per suam spiritualem potestatẽ, quoties ratio fidei, & religionis exegerit, non solùm*

Eccle-

Ecclesiasticarum censurarum fulminibus aduersus Reges agere, eosq; cogere; verùm & cunctos Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & vsque ad eorum priuationem procedere.

Alphonsus de Castro Ord. Minor. lib. 2. cap. 7. De iusta hæreticorum punitione, sic ait, *Nec mirari debet aliquis, quòd Papa propter hæresis crimen Regem à regia dignitate deponat, & Regno priuet; qoniam in negocio fidei, etiam Reges, sicut & alij inferiores subduntur summo Pontifici.*

Iacobus Simanca Pacensis Episc. in lib. De Catholicis institutionibus tit. 45. n. 25. *Quamuis*, inquit, *Ecclesiastica potestas distincta sit à seculari, & Papa iurisdictionem ciuilem non habeat in secularium Principum Regna: nihilominus tamen in ordine ad finem spiritualem habet Pontifex Maximus amplissimam potestatem in omnes Principes Orthodoxos. Vnde si Princeps aliquis inutilis esset, aut iniquas leges contra Religionem, aut contra bonos mores conderet, aut quidpiam simile faceret in detrimentum rerum spiritualium, posset Papa seruatis iustis circumstantijs, congruum remedium adhibere, priuando etiam talem Principem, administratione, & iurisdictione.*

Dominicus Bannes, in 22. q. 10. art. 10. in fine commentarij. §. Quarta concl. *Ita etiam*, inquit, *à iure diuino positiuo est potestas, quam habet pontifex ad auferendum dominium, & iurisdictionem ab infidelibus supra fideles: quando autem vtendum sit hac potestate, relinquitur eius dominio, vel iudicio.* & q. 12. art. 2. in commen. §. Circa vltimam concl. *Ecclesia*, inquit, *non tantum priuat dominio in subditos, Principes apostatas perfectè, verùm illos, qui lapsi sunt aliquo pacto in hæresim.*

Martinus Ledesmius in secunda quartę. q. 20. art. 4. concl. 8. *In ordine, inquit, ad finem spiritualem Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes Principes, & Reges, & Imperatores.*

Gregorius de Valentia, in 2. 2. disput. 1. q. 12. punct. 2. asser. 2. *Iure, inquit, Ecclesiastico per summi Pontificis auctoritatem, atque sententiam, omninò potest quis dominio, & pralatione erga subditos priuari propter peccatum Apostasia à fide, neque est de hac assertione dubium vllum apud verè Orthodoxos.*

Gulielmus de Monserat Catalanus, in tract. de Successione Regum. num. 30. *Papa*, inquit, *Vicarius Christi cum causa potest quemcumque Christianum Principem priuare, prout priuauit, & deposuit Childericum Regem Franciæ, & in eius locum Pipinum instituit, & Romanum Imperium à Gracis transtulit in Germanos.*

Alphonsus Aluarez, in Speculo, cap. 16. *Hinc*, inquit, *est, quod* (Papa) *Imperiū transferre potest de certo genere personarū, cū maxima causa ad aliud genus:* & infra. *Et ipsum Imperatorem, tanquam inferiorem destituit, exigentibus causis maximis, & arduis.*

Antonius Cordubensis Ord. Minor. lib. 1. Quæstionarij, quæst. 57. dub. 3. *Potestas*, inquit, *ciuilis subiecta est, nō quidem potestati temporali Papæ; sed spirituali aliquo modo, in casu necessitatis, vel magna vtilitatis spiritualium. Et Ecclesia, & maximè Papa, habet potestatem, & auctoritatē, vel iurisdictionem aliquam temporalem in ordine ad finem spiritualem super omnes homines, & Principes, & res omnes, & Regna totius Mundi.*

Ludouicus Molina, tom. 1. de iustit. & iure, tract. 2. disp. 29. concl. 3. *Potestas*, inquit, *spiritualis summi Ponti-*

Pontificis ad finem supernaturalem, adiunctam quasi ex consequenti habet supremam, & amplissimam potestatem iurisdictionis temporalis super omnes Reges, & reliquos, qui sunt de Ecclesia; praecisè tamen quantum postulat finis supernaturalis, ad quem spiritualis potestas ordinatur. Quare si id exigat finis supernaturalis, potest summus Pontifex deponere Reges, eosq; Regnis suis priuare.

Didacus Couarruuias, in tract. de Restitutione super Regulam, *Peccatum*, p. 2. §. 9. num. 7. *Haec*, inquit, *sententia vera est in hoc sensu, vt Papa verè habeat potestatem temporalem, etiam super Imperatorem, quatenùs ea vtilis, & necessaria sit ad Ecclesiae Catholicae regimen, & spiritualis potestatis vsum.*

Ferdinandus Vasquius, lib. 1. Illustrium controuersiarum, cap. 21. *Caeterùm*, inquit, *Papa habet etiã iurisdictionem in temporalibus, quatenus necessaria sunt ad spiritualium expeditionem*, & infra, *Id quod admittunt communiter vtriusq; partis fautores.*

Michael de Aninyon, in tract. de Vnitate Ouilis, & Pastoris, num. 12. *Penes Papam*, inquit, *est vtraque suprema potestas, licet nõ habeat vsũ gladij tẽporalis: & quia potestas Papae immediatè à Deo emanauit, & ipsi soli Deo subest: potestas verò Imperatoris à Vicario Christi, cui est subordinata; ideò Papa potest Imperiũ de certo genere personarũ transferre ad aliud, & Imperatorẽ vngit, & coronat, confirmat, approbat, & reprobat, ac etiam deponit causis exigentibus.*

Martinus Nauarrus, in Comment. ad cap. Nouit. de Iudicijs Notab. 3. num. 41. *Potestas*, inquit, *Ecclesiastica, est species potestatis, distincta à laica, & longè nobilior ea: vt aurum est species metalli, distincta à specie plumbi, & nobilior ea; quaeq; directè solùm am-*

plectitur supernaturalia: indirectè verò eatenus naturalia, quatenus sunt necessaria ad consecutionem finis supernaturalis. & infra, num. 99. *Colligitur,* inquit, *ratio quare Papa deponere potest Reges adeò negligentes in regendis Regnis suis, vt ob id populus Dei subditus illis retrahatur à consequenda vita æterna.* Porrò hic auctor plurimos citat in eandem sententiam.

SENTENTIA ILLVSTRIVM *Scriptorum nationis Germanicæ.*

STephanus Episc. Albestatensis, in Epist. quæ extat in Appendice Mariani Scoti, loquens de Henrico IV. Imperatore. *Dominus,* inquit, *Henricus hæreticus est, & pro nefandis malis à Sede Apostolica excōmunicatus, nec Regnum, nec potestatē aliquam super nos, quia Catholici sumus, potest obtinere.*

Hugo de Sancto Victore, natione Saxo, vir doctrina, & sanctitate celeberrimus, lib. 2. de Sacrament. par. 2. cap. 4. *Spiritualis,* inquit, *potestas, terrenam potestatem, & instituere habet vt sit, & iudicare habet, si bona non fuerit. Ipsa verò à Deo primùm instituta est, & cùm deuiat, à solo Deo iudicari potest.*

Henricus de Gandauo, Quodlibeto 6. q. 33. *Iste,* inquit, *Hierarcha primus post Christum super vniuersalem Ecclesiam Petrus erat, cui ambas claues tradidit, & duos gladios commisit; sic, vt regimen vniuersalis Ecclesiæ, tam in spiritualibus, quam in temporalibus ad ipsum pertineret.*

Vlricus in sua Summa, sic ait, *Si Rex esset manifestè hæreticus, vel si interpellatus ab Ecclesia, negligeret nihilominus regimen Regni sui, quantum ad ea quæ sunt fidei, scilicet si non intenderet extirpationi hæreticorum, posset ab Ecclesia deponi à regia dignitate.*

Hunc

Hanc auctorem allegat Ioannes de Turre Cremata, loco supra citato.

Dionysius Carthusianus, in lib. De regimine politiæ, art. 19. *In Ecclesia*, inquit, *Dei est vnus Pontifex summus, videlicet Dominus Papa, in quo est vtriusque, potestatis, atque Dominij plenitudo, & apex, hoc est, tam spiritualis, quam secularis potestatis: idcirco iurisdictionem, & dispositionem habet super omnia Regna & Principatus fidelium, non solùm in spiritualibus, sed etiam in temporalibus, dum rationabilis causa requirit. Nam & Imperatorem potest deponere, & Reges, si vita eorum id mereatur, Regnis suis priuare.*

Ioannes Driedo, lib. 1. De liberrate Christiana, cap. 14. *Verùm*, inquit, *hic non est silentio prætereundum, quòd Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum.* Vide etiam, cap. 9. vbi demonstrat auctor in ordine ad finem supernaturalem, subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali.

Albertus Pighius, lib. 5. de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 2. *Quare*, inquit, *hi omnes* (Reges, & Principes videlicet Christiani) *vt pars, & membra sunt Ecclesiæ, necessariò etiã subsunt Ecclesiasticæ Hierarchiæ Præsidi, qui sui Imperij habena moderetur eosdem; in suam mutuò, & totius corporis vtilitatem conspirantes teneat; omnes contineat in officio, præuaricantes corrigat, & si ita exigat totius necessitas; administratione quoque, & officio amoueat, & in locum eorum constituat alios, aut constituendos præcipiat per eos, ad quos hoc ipsum de iure, ac consuetudine*

 pertinet.

pertinet. Vide eundem auctorem, cap. quartodecimo, vbi id ipsum repetit, & exemplis allatis probat.

Iacobus Latomus, in lib. de Ecclesia, cap. 14. *Ex eisdem*, inquit, *principijs conficitur, Regem aut alium quemcunque terrenum Principem Christianum, Regno, & Principatu iure priuari posse per Ecclesiam; quia Regnum, & Principatus cum personis, vt supra dictum est, in Ecclesiæ corpus, & ius transiit per sacrum baptisma, & per Christianæ Religionis liberam acceptionem Christo, & Sponsæ eius dedicatum, & consecratum, & donatum donatione irreuocabili.* hæc ille, qui potestatē Ecclesiæ plenissimè residere in summo Pontifice demonstrauit in alio libro, quem de Primatu Romani Pontificis inscripsit.

Conradus Brunus, lib. 3. de Legationibus, cap. 6. *Hæc*, inquit, *iurisdictio iudicia ciuilia, & criminalia, denunciationes, & inquisitiones, accusationes, pœnas item, & censuras Ecclesiasticas complectitur in personas, & res Ecclesiasticas: multis etiam casibus, in laicas personas, & pro rebus temporalibus datur. In his omnibus plenissimam habet iurisdictionem summus Pontifex: determinatam autem, & certis limitibus conclusam Archiepiscopi, Episcopi, &c.*

Gabriel Biel insignis Theologus, lect. 23. in Canone Missæ, *Ille*, inquit, *regit, & custodit qui propter ipsius Ecclesiæ regimen, vnum* (Papam vide licet) *præposuit vniuersis, vt omnes ab vno, sicut corpus à capite gubernentur.* Et propè finem: *Papa transfert potestatem supremam secularem de gente in gentem, & Imperatorem deponere potest*, &c.

SEN-

SENTENTIA ILLVSTRIVM *Scriptorum nationis Anglicæ, & Scoticæ.*

ALexander Alensis Anglus Ord. Min. Vir doctissimus, & Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ Præceptor, par. 4. q. 10. in explicatione Canonis Missæ, in illud, Et pro Rege. N. *Spiritualis*, inquit, *potestas terrenam habet instruere, & iudicare, si bona fuerit: ipsa verò à Deo primum instituta est, & cùm deuiat, à solo Deo iudicari potest.* Idem Alexander, par. 4. q. 79. memb. 5. & 6. *Voluit*, inquit, *Deus quosdam in alios plures habere potestatem; & deinde in illos alios pauciores; & sic semper donec deueniretur ad vnum, scilicet Papam, qui sub Deo immediatè est.* Quo loco docet Alexander, Papam ita præesse omnibus potestatibus, vt ipse solus sub Deo immediatè sit.

Robertus Olkot Anglus, in lib. Sapientiæ, lect. 200 *Hic autem*, inquit, *est Rex Regum, cui omnes subsunt nationes, & populi, qui temporalia ab eo recipiunt: Sacerdotio tamen, ac summo Pontifici debet subesse.* & infra, *Samuel vnxit Dauid in Regem, in figura quod Vicarius Christi, & Prælatus Ecclesiæ confert principatum, & regiam potestatem ad vtilitatem Ecclesiæ: vnde ius, & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promouendi ad Imperium, ad Papam pertinet.*

Franciscus Maironus Scotus, in 4. sent. dist. 19. qu. 4. *Plenitudo*, inquit, *potestatis secundùm vtramq; iurisdictionem concurrit in eandem personam: hoc patet auctoritate Christi dicentis, Quodcunq; ligaueris, &c.*

Ioannes Bachonus Anglus Ord. Carmelitarum,

in Prologo super 4, sent. quæst. 11. ar. 4. *Papa*, inquit, *habet iudicare de Regnis, & de Regibus in causa belli, & pacis: potest enim compellere Principes temporales, vt pacem, & iustitiam sibi inuicem seruent.* & infra, *Habet Regem deponere, vt alteri Regnum tribuatur, ratione iniquitatis, vel inutilitatis suæ personæ. Item habet Imperatorem deponere, & Imperium alteri dare, si non defendat Ecclesiam.*

Thomas Valdensis Ordin. eiusdem, in lib. 2. Doctrinalis fidei antiquæ, art. 3. cap. 75. explicans quo sensu Sanctus Gregorius seruum se Imperatoris dixerit, *Profectò*, inquit, *nec Beatus Papa Gregorius eminentia sui status super statum Imperatoris præiudicauit in aliquo, cùm Regem sibi verbotenus præposuit, negocio quoque, quod tunc tractabatur attento: quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum, & Regum non arbitraretur, cùm post priuilegia quædam Senatori presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori conclusit.* hæc ille, qui continuò subiungit duo priuilegia Sancti Gregorij, quibus minatur Regibus Regnorum amissionem, si priuilegia illa violare præsumerent.

Reginaldus Polus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, in lib. de summo Pontifice, cap. 8. *Ex quo*, inquit, *id quod paulò ante diximus, ita concludi potest, Christi Vicarium cui singulare, & maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod vltimum spectat hominis finem, in orbe terrarum, Ecclesiaq; gubernanda, obtinere summam, ac præcipuam potestatem inter cæteros omnes Dei Ministros, seu Imperatores, seu Reges, seu Principes, aut quæcunque*

tunque alio nomine nuncupentur.

Nicolaus Sanderus, in lib. 2. De Visibili Monarchia Ecclesiæ, cap. 4. *Ex his igitur*, inquit, *quæ tum diuinum ius, tum ipsius naturæ lumen reuelat, abundè apparet, quantoperè aberrent à veritate, qui putant Reges Christianos in suis Regnis supremam semper potestatem habere, nec vnquam Episcopis ita subesse, vt cũ in fide obstinatè peccant, à Regno remoueri queant.* & supra, *Pontifex igitur non minus dabit operam, vt Regem, qui populum Christianum falsa doctrina imbuit, à regimine populi remoueat, quàm Pastor operam dat, vt malè affectum Arietem de medio tollat.*

Habemus igitur, quæ doctrina viguerit in Ecclesia antequã Barclaius, & Ego litigare inciperemus. Et si S. Augustinus, in lib. 2. ca. vltimo aduersus Iulianum, adductis testimonijs vndecim Scriptorum, quorũ aliqui ante ducentos annos, aliqui ante centũ, aliqui ipsius ętate vixerãt; affirmat, in nullo concilio Ecclesiastico tot illustres Scriptores, & Magistros vnquam simul conuenisse; & miratur, si Iulianus in illum conuentum introductus os aperire, & tot viris grauissimis, & doctissimis resistere ausus fuisset: quantò maiore ratione possumus nos affirmare, in nulla Synodo quantumuis numerosa conuenisse vnquam Scriptores eximios supra septuaginta, quorum aliqui ante quingentos annos floruerunt, quique diuersis seculis in diuersis Christiani Orbis partibus, non solùm doctrina, sed etiam sanctitate, & miraculis Ecclesiam illustrarunt? Et quamuis affirmare non possum, an Barclaius in coronam tot insignium Scriptorum introductus, si nunc viueret, resistendum, an cedendum sibi esse censeret: hoc tamen securus affirmo,

vel

vel omnium istorum libros, quibus Ecclesia tot iam sæculis vsa est, exterminandos esse; vel Barclaij libellum, vt scandalosum, temerarium, seditiosum, & erroneum flammis vltricibus esse tradendum.

SENTENTIA CONCILIORVM de potestate Summi Pontificis in temporalibus.

SEd si fortè alicui fidem non faciunt testes singulares, quamuis plurimi, & omni exceptione maiores: veniam ad testes, contestes, eosque penè innumerabiles, qui aduersus Barclaium testimonium dicent. Ante annos nongentos à Gregorio secundo Romano Pontifice excommunicatum fuisse Leonem Isauricum Imperatorem, propter crimé hæreseos, & vectigalibus Italiæ, ac per hoc parte Imperij mulctatum, testantur Historici Græci, Glycas, Theophanes, Cedrenus, & Zonaras, in Leone Isaurico; & Latini Sigebertus anno 727. Paulus Diaconus lib. 21. & Platina in Gregorio III. Latini enim tribuunt Gregorio III. hoc factum, quoniam is Gregorij II. sententiam confirmauit. Porrò sententiam Gregorij II. in Synodo Episcoporum latam fuisse, testatur Ioannes Zonaras Græcus auctor, in vita Leonis Isaurici, cuius hæc sunt verba, tom. 3. Annalium. *Gregorius, qui tum Romæ veteris Ecclesiam gubernabat, illos vnà cum Imperatore synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia, quæ ad id vsque tẽpus Imperio inde pendebantur, inhibuit, inito cũ Francis fœdere.* Itaque tota illa Synodus Gregorio Pontifici assensit, totq; sunt eius rei testes, quot in eandem Synodum Episcopi conuenerunt.

Dein-

Deinde post annos circiter trecentos, cùm Gregorius VII. Pontifex, Henricum IV. Imperatorem sæpius admonitum excommunicauit, & Imperio, Regnoque priuauit; non id occultè, & solo suo arbitratu, sed in Synodo Romana, ad quam plurimi Episcopi vndique conuenerant, omnibus consentientibus, & laudantibus, publicè, & solemni ritu, ac ceremonia fecit: de hac Synodo scribitur, in lib. 7. Registri Gregorij VII. actã esse anno Domini 1080. anno septimo eiusdem Gregorij, atque ad eam Synodum conuenisse Archiepiscopos, & Episcopos, nec non Abbates, & diuersorum ordinum Clericorum & Laicorum innumerabilem multitudinem.

His addi debent alia quinque Concilia habita à successoribus Gregorij VII. videlicet Beneuentanum à Victore III. Placentinum ab Vrbano II. Romanum à Paschale II. Coloniense à Gelasio II. Remense à Callisto II. in quibus confirmata est sententia Gregorij VII. Vide de his Concilijs infra cap. 9.

Præterea cùm Vrbanus II. Pontifex Philippum primum Francorum Regem, ob repudiatam legitimam vxorem, & adulteram in matrimonium acceptam, & admonitum obedire recusantem, excommunicare, & corona Regni priuaret; id fecit in Concilio frequentissimo Claramontano, vt testis est Sigebertus, in Chronico anni 1095. & clarius idem refert Matthæus Paris in Villielmo II. ad annum 1095. Sed quòd cum excommunicatione intelligeretur priuatio regiæ dignitatis, intelligi potest ex Iuone Episcopo Carnotensi, qui in Epist. 28. ad Vrbanum II. Papam, sic loquitur, *Qui ad vos venturi sunt in calliditate ingenioli sui, & venustate linguæ*

impu-

impunitatem flagitij se impetraturos Regi à sede Apostolica promiserunt, hac ratione ex parte vsuri, Regem cum Regno ab obedientia vestra discessurum, nisi coronam restituatis, eumq́; ab anathemate absoluatis. Intelligi potest etiam ex historicis, qui testantur, veritum fuisse ab Vrbano Pontifice, ne diadema regiũ Philippo excõmunicato imponeretur. Vide Chronicum Io Naucleri, Gener. 37. Paulũ Aemiliũ, lib. 3. in Rege 38. Papiriũ Massoniũ, Annal. lib. Adde etiam quod scribitur, in Summario, siue Cõpendio historiarum Francicarũ Nicolai Vignerij, toto tempore quo Philippus sub anathemate vixit, in publicis scripturis nõ fuisse positum de more, *regnante Philippo*; sed, *regnante Christo*, quia videlicet Regem excommunicatum pro Rege populus non habebat.

Adhæc, Innocentius III. Pontifex anno 1215. Concilium generale Lateranense, quod iure maximum dici solet, conuocauit: adfuerunt enim cum ipso summo Pontifice Patriarchæ Orientales duo per se, Cõstantinopolitanus, & Hierosolymitanus; duo per Legatos, Alexandrinus, & Antiochenus, Archiepiscopi septuaginta, Episcopi quadringenti duodecim, Abbates, Priores conuentuales octingenti, Legati Imperatorum Occidentis, & Orientis, Regum verò, Hierosolymæ, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypr. In hoc igitur Orbis Christiani celeberrimo cõuentu editus est Canon, qui est ordine tertius, aduersus hæreticos in hęc verba, *Excõmunicamus, & anathematizamus omnẽ hæresim extollentem se aduersus hanc sanctam Orthodoxam Catholicam fidem, quam superius exposuimus*, &c. & infra, *Si verò Dominus temporalis admonitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæretica fœditate, per*

re, per Metropolitanum, & Comprouinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici, vt extunc ipse Vasallos ab eius fidelitate denunciet absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis sine vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent, saluo iure Domini principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent Dominos principales. Quid hic Barclaius diceret? si hæc non est Ecclesiæ Catholicæ vox, vbi obsecro eam inueniemus? & si est (vt verissimè est) qui eam audire contemnit, vt Barclaius fecit, an non vt Ethnicus, & publicanus, & nullo modo Christianus, & pius habendus erit? si non habet summus Pontifex potestatem in terris, disponendi de temporalibus vsq; ad depositionem Principum eorum, qui vel ipsi hæretici sunt, vel hæreticis quoquo modo fauent, cur in editione huius Canonis nullus ex tanto numero reclamauit? cur ne vnus quidem ex tot Imperatorum, & Regum Oratoribus mutire ausus est? Nondum videlicet parasiti Principum temporalium exorti fuerant, qui, vt regna temporalia stabilire videantur, Regnum æternum ijs, quibus adulantur, eripiunt.

Sed addamus, & Lugdunense Concilium. Ergo Innocentius IV. Pontifex anno salutis 1245. Lugduni generale Concilium celebrauit, in quo præter Archiepiscopos & Episcopos vndique euocatos, interfuerunt etiam Balduinus Imperator Orientis cum alijs multis Principibus. Sanctum quoque Ludouicum Francorum Regem eo tempore Lugduni

fuisse.

fuisse, & Pontifici adfuisse, testantur AEmilius, & Nauclerus. Atque in conuentu illo, Ecclesiam vniuersam sine dubio repræsentante, lata est sententia in Fridericum II. Imperatorem in hæc verba, *Nos itaque super præmissis, & quampluribus alijs eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio, deliberatione præhabita diligẽti, cum Iesu Christi vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisq́; in B. Petri persona dictum sit, Quodcunque ligaueris super terram, ligatum erit & in cœlis, memoratum Principem, qui se Imperio, & Regnis, omniq́; honore, & dignitate reddidit indignum, quiqúe propter suas iniquitates, à Deo, ne regnet, vel imperet est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omniq́; honore, & dignitate priuatũ à Domino ostendimus, & denunciamus; & nihilominus sentẽtiando priuamus; omnes qui ei fidelitatis iuramẽto tenentur astricti, à iuramento huiusmodi perpetuo absoluẽtes, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquã de cætero, sibi tanquam Imperatori pareat, & intendat: decernendo quoslibet, qui ei deinceps veluti Imperatori, vel Regi consiliũ, vel auxiliũ præstiterint, seu fauorẽ, ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere. Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem. De præfato Siciliæ Regno prouidere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus expedire.* Hæc sententia est summi Pontificis toto approbante Concilio, hoc est, tota consentiente, & laudante Christianorum Præsulum vniuersitate: & tamen audet vnus, nescio quis contra disputare, & librum suum in lucem edere, atque imperitorum oculos fascinare. Quod si singula per se Concilia Catholicæ Ecclesiæ, præ-

sertim

sertim cùm in ijs præsidet summus Pontifex, fidem amplissimam faciunt, vt nemini fas sit contra sentire; quanta temeritas esset, si quis decem Concilijs frequentissimis, simul iunctis, contradicere auderet? Nam etiam si Cōcilia ista diuersis locis, & temporibus habita sint, tamen facilè possunt ante oculos mentis omnia simul constitui, & ex omnibus vnum maximū, & numerosissimum fieri, vbi simul conspiciantur Gregorius VII. Victor III. Vrbanus II. Paschalis II. Gelasius II. Callixtus II. Innocentius III. & Innocentius IV. Sanctissimi omnes, doctissimique Pontifices, apostolica potestate, Reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque à Regni solio deponentes; & simul omnes Præsules Ecclesiarum cum Legatis omnium ferè Principum sententias tantorum Pontificum, vt iustissimas approbantes & collaudantes. Certè si Barclaius, aut quicunq; illi similis est, in eiusmodi conuentū introduceretur, mirū est, si loqui auderet, imò si nō continuò obmutesceret. S. August. lib. I. in Iulianū, cap. 2. Cōcil. Palæstinū Episcoporū 14. satis magnæ auctoritatis futurū existimauit ad vnius Iuliani audaciā comprimendā; cur igitur non multò magis valeant ad vnius Barclaij temeritatem damnandā Episcopi supra mille, qui in 10. Concilijs cōuenerunt? Hanc igitur sententiam Ecclesiæ Catholicæ, quam in meis Disputationibus de summo Pōtifice, cùm iuuenis adhuc essem, breuiter attigeram, cogor nunc aduersus Gulielmum Barclaium senex defendere: quem sanè laborem ab homine, qui se Catholicum profitetur, mihi adferendum, suspicatus nunquā fuissem. Nam eos, qui foris sunt, & assiduè contra me scribunt, nihil moror.

DE EXCVSATIONE BARCLAII.

CAPVT I.

HIS ergo quasi prolegomenis præmissis, venio ad librum Barclaij. Is in primo capite totus est in se excusando, & purgando, quòd in hac quæstione de potestate Papę scripserit, quod scripsit. Ac primùm probat, licuisse sibi sententiam suam dicere, quia multi alij Catholici id fecerunt.

§ *Si complures, inquit, tum Theologi, tum Iureconsulti, alij post alios in eandem hanc quæstionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium sequentium Scriptorum sententijs præiudicauit; cur non & ego aliquem indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo studio ætatem consumpsi) meo mihi quodammodo iure vindicem?*]

At quanti momenti sit hæc ratio, vel ex eo potest intelligi, quòd ne suo quidem hæredi, aut amico singulari persuasit. Cur enim hæres ipsius, aut quicunque fuit, qui librum eius edidit, qui certè amicissimus fuit, & nomen suum, & Typographi, & loci, in quo liber editus est, silentio inuoluẽdum censuit, nisi quia non sine causa existimauit, non licuisse auctori impunè scribere quod scripsit? Nam alioqui hæreticorum omnium errores excusari possent. Ergo licuit Catholicis scriptoribus, qui consentiunt in re, disputare de modo: non licuit Barclaio aduersus omnes alios Scriptores, atque aduersus Conciliorum etiam generalium sententiam, negare

gare omninò potestatem Summi Pontificis in temporalibus: quemadmodum licuit, & licet Scholasticis Doctoribus, qui confitentur in Deo vnitatem essentiæ cum Trinitate personarum, multa disputare de attributis essentiæ diuinæ, & personarum constitutione: sed non licuit Arianis veteribus, & nouis, vel essentias Dei scribendo multiplicare, vel Trinitatem confundere. Pari ratione, licuit, & licet Catholicis Doctoribus, qui consentiunt de substantia septem Sacramentorum, disputare de multis, quæ ad fidei fundamenta non pertinent; non tamen licet, nec licuit sectarijs Lutheranis, & Caluinistis tam multa scribere, contra substantiam, & numerum Sacramentorum: quod idem de alijs Fidei dogmatibus dici potest. subiungit Barclaius.

§ *Monendus in primis Lector est, omni me reuerentia, & beneuolentia Sedem illam prosequi, nec id aut hic, aut alibi agere, vt debitæ potestatis, & dignitatis aliquid decedat Vicario Christi, & successori Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli.*]

Ad hoc videtur simile esse ei, quod scribit S. Marcus cap. 15. *Percutiebant caput eius arundine, & ponentes genua adorabant eum*: & quod scribit S. Ioan. cap. 19. *Veniebant ad eum, & dicebant, Aue Rex Iudæorum, & dabant ei alapas.* Sic enim Barclaius omni reuerentia, & beneuolentia prosequitur apostolicam Sedem, sed interim potestatem eius ferè dimidiat: addit postea,

§ *Eos itaq; obsecro qui ante me bono, vt opinor, animo scripserunt, ne indignentur, aut succenseant, si ab illorum opinione recessero: neque enim (vt cum sancto Augustino loquar epist.* 111. *) quorumlibet disputationes, quamuis Catholicorum, & laudatorũ hominum,*

veluti scripturas canonicas habere debemus, &c.]

At ego non indignor, neque succenseo, quòd à mea opinione, vel Barclaius, vel alius quicunque recesserit: sed illud æquo animo ferre non possum, quòd à communi Scriptorum sententia in re tam graui, imò etiam à Conciliorum vniuersalium sensu, & consensu vllus recedat. Et quamuis non debeamus libris doctorum, quantumuis Catholicorum, & laudatorum hominum eam reuerentiam, quam Scripturis sanctis debemus: tamen negari non potest, quin communi Scriptorum sententiæ multū omninò tribui debeat, vt à temeritate excusari non possit, qui contra torrentem Doctorum, vt dici solet, scribendo nititur. Nam ipse idem sanctus Augustinus, qui scripserat, disputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas esse auctoritati scripturarum diuinarum; Iuliani temeritatem arguit, quòd se auderet opponere vndecim scriptoribus Catholicis, quorum verba, & sententias diligenter expendit lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. vlt. aduersus Iulianum.

Deinde Barclaius ad rem propius accedens refert duas Catholicorum sententias. Alteram, quam plerique Canonistarum sequuntur, quòd in summo Pontifice sit potestas vtraque spiritualis, & temporalis, vt Christi Vicarius est. Alteram, quæ Theologis ferè communis est, quòd Potestas summi Pontificis, vt Christi Vicarius est, spiritualis propriè, ac per se sit, sed tamen per eam disponere possit de temporalibus, vt ad spiritualia ordinantur. Tum sentētiam suam, pro qua nullum Catholicum scriptorem citat, ita proponit.

Mihi verò, inquit, *neutra istarum opinionum, quā-*

tum

rium ad temporalem potestatem, satis firma visa est, & paulò infra, Theologi itaque isti Canonistarum opinionem probissimè refellunt, sed pace ipsorum dicam, nec ipsi melius sentiunt.]

Hæc ille, qui satis apertè se prodit, tamquam alterum Ismaelem è regione vniuersorum fratrum suorum fixisse tabernaculum, vt manus eius contra omnes essent. Gen. 16. Extremam partem primi capitis totam consumit in refutatione, vel potius irrisione Bozij, qui cùm se Theologum profiteatur, Canonistarum opinioni adhærere maluit. De qua re nihil habeo quod dicam: nam Bozij opinionem, neque refutare, neque defendere statui; sed id tantùm, in quo Catholici omnes conueniunt, & in quo à Barclaio omnes dissidemus, confirmare, meque ipse ab eiusdem Barclaij obiectionibus propugnare decreui.

EXCVTITVR PRINCIPIVM siue fundamentum doctrinæ Barclaij.

CAPVT II.

IN secundo capite Barclaius fundamenta iacere aggreditur doctrinæ suæ: quorum vnum, ac fortè primarium est, *Potestatem Ecclesiasticam, & Politicam iure diuino distinctas, & separatas esse, vt, quamuis ambæ à Deo sint, vtraque suis terminis conclusa in alterius fines inuadere suo iure nequeat, neutrique in alteram imperium sit.* Ad probandum hoc principium adducit Can. *Duo sunt*, &, *Cùm ad verũ*, dist. 96. cap. *Nouit*, de Iudicijs, cap. *Per venerabilem*,

Qui filij sint legitimi, S. Bernardum lib. I. de Consid. Ioan. Driedonem lib. 2. de Libertate Christiana, cap. 2. & Hosium Cordubensem Episcopum, apud Athanasium in epist. ad solitariam vitam agentes.

At qui hoc principium, siue fundamentum in vltima particula falsum omninò esse contendimus, in illis videlicet vltimis verbis, *Neutriq. in alteram imperium sit*. Siquidem affirmamus, Ecclesiasticam potestatem, distinctam quidem esse à Politica, sed ea non modo nobiliorem, verum etiam ita superiorem esse, vt eam dirigere, & corrigere, & in certis casibus, in ordine videlicet ad finem spiritualem, & vitam æternam, eidem imperare possit.

Neque vltima illa particula, videlicet: *Neutriq. in alteram imperium sit*, inuenitur in testimonijs allegatis siue ex Canonibus, siue ex Doctoribus. In Can. *Duo sunt*; qui desumptus est ex epist. Gelasij Papæ primi, ad Anastasium Imperatorem, hæc habentur, *Duo sunt quippe Imperator Auguste, quibus principaliter Mundus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum, & regalis Potestas: in quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regiminibus hominum in diuino sunt reddituri examine rationem.* & infra, *Nosti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem.*

Hæc ibi: vbi non solùm non habetur, quod Barclaius dicit, *Neutri in alteram imperium esse*; sed habetur omninò contrarium: nam si Pontifex redditurus est Deo rationem pro regiminibus hominum, certè dirigere debet ea regimina, & si fortè deuiant corrigere, atque in viam reducere. Quo modo autem potest dirigere, & corrigere humana regimina, si nullum in ea imperium habet?

Pari

Pari ratione in Canone, *Cùm ad verum*, qui ex epistola Nicolai Papæ primi, ad Michaelem Imperatorem, sumptus est, non habentur illa verba, *Neutri in alteram imperium esse*. Hæc enim sunt verba Pontificis Nicolai: *Cùm ad verum ventum est, vltra sibi nec imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium vsurpauit: quoniam mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus actibus proprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque discreuit.*

Hic quoque nullo verbo indicatur, Neutram potestatem in alteram habere imperium, sed solùm discretas esse actibus, dignitatibus, & officijs. Et quoniam idem Nicolaus, paulò post subiungit, Christianos Imperatores egere Pontificum ministerio pro æterna vita; & contra Pontifices vti legibus imperialibus pro cursu tantùm vitæ temporalis: apertissimè indicatur, finem potestatis pontificiæ, superiorem esse fini potestatis politicæ, ac per hoc potestatem Pontificum imperium habere super politicam potestatem, quatenus opus est vt potestas politica non impediat adeptionem vitæ æternæ, ad quam à pôtificia potestate dirigenda est: Sic etiam in cap. *Nouit*, de iudic. & in cap. *Per venerabilem*, Qui filij sint legitimi, quæ sunt Innocentij III. Pontificis; nihil omninò habetur, vnde colligi possit, politicam potestatem spirituali, siue Ecclesiasticæ potestati non esse subiectam: alioqui non decreuisset idem Pontifex in Concilio Lateranensi generali, cap. 3. posse principes sæculi per Apostolicam Sedem Principatu priuari, si negligentes essent in purgandis terris suis ab hæretica labe, & admoniti ab Episcopis, non obedirent. Ne-

que idem ipse Othonem IV. Imperatorē deposuisset, si existimasset, potestati Ecclesiasticæ nullum imperium esse in politicam potestatem. Sanctus quoque Bernardus in primo lib. de Consider. dicit quidem, Pontificis potestatem esse in peccata, & spiritualem; sed idem S. Bernardus lib. 4. de Consid. cap. 4. vtrumque gladium spiritualem, & materialem dicit esse ecclesiæ, & materialem *ad nutum Pontificis* euaginandum esse: quæ sanè non diceret, nisi crederet gladium materialem gladio spirituali esse subiectum. Porrò de sentētia Ioan. Driedonis, nulla dubitatio esse potest: nam dicit quidem, potestates ecclesiasticam, & politicam esse discretas; sed dicit etiam politicam ecclesiasticæ adeò debere esse subiectam, vt possit Pontifex in certis casibus in ordine ad vitam æternam Reges, & Principes Regnis suis, dominijsque priuare, vt nos supra allatis verbis ipsius indicauimus. Denique Hosij Episcop. Cordubensis verba à Sanct Athanasio commemorata, distinctionem officiorum vtriusque potestatis demonstrant, æqualitatem non demonstrant: *Tibi Deus*, inquit, *Imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit: & quemadmodum, qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi diuinæ; ita & tu caue, ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias: date, scriptum est, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo. Neque igitur fas est nobis in terris Imperium tenere, neque tu tymiamatum, & sacrorum potestatem habes Imperator*, hæc ille, qui non repugnat sancto Gregorio Nazianzeno, qui Oratione, ad populum timore perculsum, & Præsidem irascentem apertissimè docet, Ecclesiasticam potestatem ita se habere

bere ad politicam, vt anima se habet ad corpus: animam autem præesse corpori, illudq; regere, eiq; imperare nemo vnquam in dubium reuocauit.

Pergit deinde Barclaius, & Bozium exagitat, eiusque responsiones, & disputationes refellit: quæ ipsi Bozio integra relinquo; non enim defendenda suscepi, nisi ea, quæ causam communem, vel meam particularem attingunt: quale est illud, quod in extremo capite Barclaius dicit, non posse vnam potestatem alteri subordinari, & subiectam esse, nisi dignitas, & officium, quod est in subordinato, sit etiam in subordinante. Nam subiectionem & subordinationem potestatis politicæ ad Ecclesiasticam, omnes Catholici docemus: sed non omnes admittimus quod Barclaius inde colligit. Hæc enim subordinatio duobus modis potest intelligi: vno modo, vt potestas quæ est in subordinato, deriuetur à subordinante, qualis est potestas Vicarij, quæ deriuatur ab eo, cuius est Vicarius, & Legati, quæ deriuatur à principe, qui eum legauit, & Iudicis, siue Præsidis, quæ deriuatur à Rege; & tunc sine dubio potestas subordinantis includit potestatem subordinati: altero modo, vt vna non deriuetur ab altera, sed ob id solùm subiecta, & subordinata sit alteri, quia finis vnius subijcitur, & subordinatur fini alterius, qualis est subordinatio, & subiectio variarum artium ad artem regendi populos, quæ Regia dici potest. Verè enim dixit Poëta.

Excudent alij spirantia mollius æra,
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus:
Orabunt causas melius, cœliq; meatus
Describent radio, & surgentia sidera dicent.

Tu regere Imperio populos Romane memento.
Hæ tibi erunt artes.

Ars enim regendi populos distincta est ab artibus, sculptoria, oratoria, astronomica, & alijs similibus, neque vna deriuatur ab alia, neque vna propriè alteram includit; & tamen omnes subordinantur, & subiectæ sunt arti regendi populos, vt possit Rex omnes dirigere ad communem populi vtilitatem, & nisi pareant exterminare de regno suo, vel remouere quoslibet artifices, & alios substituere; quoniam fini artis Regiæ subijciuntur, & subordinantur fines artium cæterarum. Iam igitur si subiectio, & subordinatio potestatis politicæ ad ecclesiasticam intelligatur priore modo, vtique sequitur, vt potestas politica coniuncta sit ecclesiasticæ; neque video quo modo id non repugnet verbis Gelasij, Nicolai, & Innocentij Summorum Pontificum; necnon Hosij, Bernardi, Driedonis: sed si intelligatur posteriore modo, vt nos eam intelligimus, tùm ratio, & exempla Barclaij nihil omninò concludunt: quemadmodum enim ars Regia nō includit artem sculptoriam, neque sculptoria deriuatur à Regia; & tamen ars Regia imperat sculptoriæ, eamque subiectam, & subordinatam habet, & potest, ac debet Rex Sculptori iubere, vt non sculpat statuas obscenas, ne corrumpatur iuuentus; neq; ex auro, vel argento, vt ea metalla seruentur ad vsum magis necessarium; neque statuas suas nimis magno precio vendat, ad coërcendam auaritiam: sic ars ecclesiastica regendi animas, quæ est ars artium, & præcipuè residet in Papa, non includit necessariò artem regiam, neque necesse est, vt omnia Regna deriuentur ab Ecclesia; & tamen quia fi-

nis

nis eius est vita ęterna, ad quam subordinantur omnes alij fines; subiecta, & subordinata est illi ars politica regendi populos, & potest, ac debet Summus Pontifex Regibus imperare, vt non abutantur potestate Regia ad Ecclesiam euertendam, ad hæreses, & schismata fouendã, ad perniciem denique æternam animæ suæ, & populorum sibi subiectorum; & si non obtemperent, cùm admoniti fuerint, potest eos de Ecclesia per censuram excommunicationis eijcere; & populos à iuramento fidelitatis absoluere, denique etiam eos Regno exuere, & Regia potestate priuare.

POTESTATEM SVMMI PONtificis in temporalibus, non esse rem dubiam, neque ab opinionibus Doctorum solùm pendere.

CAPVT III.

IN tertio capite contendit Barclaius, de potestate Summi Pontificis in temporalibus nihil certi haberi, sed rem totam inter Theologos, & Canonistas liberè disputari.

* *Ingens, inquit, Theologos inter, & Canonistas, & vtrorumque inter se hac de re dissensio, dum hi directam, alij indirectam potestatem astruunt, facit, vt quæstio hæc de temporali potestate Papæ dubia, & incerta, ac tota in hominum opinione posita videatur: ac proinde solutionis eius veritatem lumine rationis, & disserendi subtilitate esse peruestigandam.*] hæc ille.

At magnum est discrimen inter quæstionem. *An sit*, & *quid sit*, vel, *quomodo sit*. Deum esse, ne Pagani qui-

quidem in dubium reuocare solebant: tamen de natura Deorum plurimæ erant apud Philosophos opiniones. Deum esse Trinum, & vnum, nullus Catholicus negat, sed omnes firmissima fide tenent: & tamen, quot sunt inter Scholasticos Theologos de constitutione personarũ, de relationibus, de notionibus opiniones? Sic igitur de potestate in temporalibus, quod ea sit in Papa, non opinio, sed certitudo apud Catholicos est: quamuis non desint altercationes, quid sit, & qualis ea potestas, id est, an sit per se, & propriè temporalis: an potius ipsa quidem spiritualis sit, sed per quandam necessariam consequentiam, & in ordine ad spiritualia de temporalibus disponat. Quare non rectè colligit Barclaius, dum sic ratiocinatur.

Dissensio est inter Theologos, & Canonistas, dũ hi directam, illi indirectam potestatem astruunt, ergo quæstio de temporali potestate Papæ dubia & incerta, ac tota in opinione hominum posita est.

Esse autem rem certam, & exploratam, posse Põtificem Maximum iustis de causis de temporalibus iudicare, atque ipsos temporales principes aliquãdo deponere; probamus.

1. Primũ ex cõmuni cõsensu Scriptorum, quorum verba initio disputationis attulimus: ꝗ.n. communi cõsensu Doctores varijs in locis, & temporibus docent, id Ecclesia vniuersa sentire, & docere cẽsetur: ideo enim *posuit Deus in Ecclesia Pastores, & Doctores*, vt dicitur ad Eph. 4. vt eos populi tanquã duces sequantur, neq; ab eis recedant, nisi fortè videant vnũ aliquem noui aliquid contra doctrinam cõmunem inuehere, vt hoc tẽpore Barclaius fecit.

2 Secundò probamus per Extrauagantem, *Vnam*

san-

sanctam, de maiorit. & obedientia. vbi docemur, gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati; & quod, si deuiat terrena potestas, iudicabitur à spirituali; si deuiat spiritualis minor, à suo superiore; si verò suprema, à solo Deo poterit iudicari. Neque obstat quod definitio huius decretalis videtur esse reuocata à Clemente V. in Extrauaganti, *Meruit*, de priuilegijs. Neque enim Clemens V. Extrauagantem Bonifacij reuocauit, sed admonuit, eam nihil noui definiuisse, sed antiquam obligationem declarasse, quam habēt homines ad obediendum, & subiacendum Apostolicæ Sedi.

3. Tertio probamus ex Concilijs suprà allatis, quorum duo postrema generalia fuerunt: quomodo enim potest in dubium reuocari, & à sola hominum opinione pendere, quod generalia catholica, legitimaq; Concilia probant? Posse autem per Summum Pontificem deponi Principes temporales, quando Ecclesiæ necessitas id postulat, ac per hoc temporalem Principum potestatem spirituali potestati Pontificum subiectam, & subordinatam esse, concilia illa decem, ac præsertim duo postrema Lateranense, & Lugdunense apertissimè docent.

4. Quartò, probamus ex diuinis literis, quemadmodum id probat Gregorius VII. in epist. 21. libri octaui. Nam in Scripturis, & traditione manifestissimè reperimus fundatum Primatum Ecclesiasticū Romani Pontificis, quo primatu amplissima potestas continetur regendi, ligandi & soluendi quoscunq; etiam Reges & Imperatores: id quod neque Barclaius, neque vllus Catholicus negat. Ex hoc autem principio satis apertè colligitur, esse in Romano

mano Pontifice potestatem temporalia disponendi, vsque ad ipsorum Regum, & Imperatorum depositionem: nam per ipsam spiritualem potestatem potest summus Pontifex ligare Principes sæculares vinculo excommunicationis; potest per eandem soluere populos à iuramento fidelitatis, & obedientiæ; potest obligare eosdem populos sub excommunicationis pœna, vt regi excommunicato non pareant, atq; vt alium sibi eligant Regem. Præterea cùm finis spiritualis regiminis sit adeptio æternæ vitæ, qui est finis supremus, & vltimus, cui omnes alij subordinantur fines; certè necesse est, vt spirituali potestati supremi Hierarchæ ecclesiastici subijciatur, & subordinetur omnis sæcularis potestas; quam ille dirigere debet, & si deuiat corrigere, & iudicare, ac demum efficere, ne impediat salutem populi Christiani. Atque hæc est ratio cur, & Gregorius VII. & Innocentius IV. in depositione Imperatorum, vt ostenderent iure se id facere, verba Domini allegauerint, *Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis*: &, *Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis*, Matth. 16. &, *Pasce oues meas*, Ioan. 21. nimirum vt significarent potestatem suam disponendi de temporalibus, quando id requirit salus animarum, Religionis incolumitas, Ecclesiæ conseruatio; non pendere ab incertis hominum opinionibus, sed ab ordinatione diuina, Christi Regis æterni, & Pontificis Maximi, qui & super omnia Deus est benedictus in sæcula, teste Apostolo ad Rom. 11.

Sed videamus, quid contra hæc Barclaius obijciat.

1. Primum argumentum eius hoc est, §. *Absurdum*

dum, & iniquum est dicere, Principes Ethnicos duriore & deteriore conditione ad Ecclesiam esse receptos, quam homines priuatos: vel, Papam habere maiorem nunc potestatem in principes politicos Christianos, quam olim B. Petrus, & cæteri Apostoli in quemlibet priuatum hominem Ecclesiæ filium: At hi nullum ius, & potestatem temporalem habuerunt tunc temporis in Christianos laicos: ergo nec Papa in Principes seculares potestatem vllam temporalem nunc habet.]

Respondeo. Assumptio argumenti falsa est, & Scripturis sanctis omninò contraria: primum enim ius habebant Apostoli percipiendi ex bonis temporalibus laicorum. Id probat Apost. 1. ad Corint. cap. 9. dicens, *Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnũ est, si nos carnalia vestra metamus? si alij potestatis vestræ participes sunt, quare nõ potius nos? sed nõ vsi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi: nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiunt, cum altari participant? Ita & Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.* Deinde, potuerunt Apostoli iubere, vt Christiani in causis ciuilibus Iudices Christianos constituerent, nec ad Iudicia gentilium magistratuum accederent: sic enim mandat Apostolus 1. ad Corinth. 6. dicẽs. *Audet aliquis vestrum habens negocium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? nescitis quia Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.* Quare si poterãt Apostoli ordinare iudicia in cau-

sis

fis ciuilibus, & mandare laicis, vt ministros Euangelij suis facultatibus sustentarent: quomodo nullum ius habebant in bona temporalia laicorum?

2. At, inquit Barclaius: §. *Certo certius est, Ecclesiasticam potestatem fuisse omninò separatam à politica, tempore Apostolorum, & hanc totam penes Ethnicos principes, extra Ecclesiam fuisse, adeò vt ipsi Apostoli in potestate temporali Ethnicorum fuerint; idq; Albertus Pighius, & Robertus Bellarminus, alijq; Theologi insignes ingenuè fatentur.*

Respondeo. Ecclesiastica potestas nunc etiam separata est à politica: non enim eadem, sed diuersa est potestas Pontificum, & Regum. Sed quoniam, vt suprà diximus, potestas Ecclesiastica, quæ spiritualis est, præest potestati politicæ temporali, & eam dirigere debet ad finem supremum æternæ vitæ; ideò potest in ordine ad spiritualia disponere de bonis temporalibus. Verùm autem est Apostolorum tempore, politicam potestatem non quamcúque, sed Regiam, siue imperatoriam, fuisse apud Ethnicos totam, quia nulli tunc erant Reges, aut Imperatores Christiani; sed ex hoc nihil aliud sequitur, nisi potestatem Ecclesiasticam eo tempore non habuisse paratam executionem, præsertim in temporalibus, vt hoc tempore habet: ipsos verò Apostolos fuisse in potestate temporali principum Ethnicorum scripsi olim cum Alberto Pighio, & alijs nonnullis: sed postea recognoscens, & expendens diligentius libros meos, censui, Apostolos *de facto* subiectos fuisse Principibus illis, non *de iure*; vt in Recognitione mea posui.

3. At, inquit Barclaius: §. *Non venit Christus soluere legem, sed adimplere, nec natura, & gentium iura tol-*

ra tollere, aut quemquam temporali rerum suarum dominio excludere. Itaque sicut ante eum Reges politica potestate subditis praerant, ita etiam postea-quam aduenit, & à nobis deinde in cœlos recessit, eam ipsam potestatem Apostolica doctrina confirmatam, nullaq; ex parte debilitatam retinuerunt. Si itaque Petrus, caeteriq; Apostoli, antequam Christum sequerentur, temporali Principum Ethnicorum ditioni, & iurisdictioni subijciebantur, quod negari non potest, nec Dominus vllibi disertè, & nominatim iuris obligatione liberauit; consequitur necessariò, mansisse eos sub eodem iugo, etiam post Apostolatum]

Respondeo. Christus non venit legem soluere, sed adimplere: ideò non sustulit iura gentium, & naturæ, sed perfecit: non priuauit Reges & Principes dominio, aut iurisdictione; sed eorum iurisdictionem, & dominia ordinauit: nam & in ipsa Ecclesia Reges & Principes sunt non minore præditi potestate politica, quàm Ethnici essent; hoc solùm accessit, quod proposuit illis Pastorem magnum, qui vice sua fungeretur in terris, à quo dirigerentur, si fortè à via quæ ducit ad Regnum cœlorum, eos aberrare contingeret: quod beneficium Dei inter potissima debet agnosci à fidelibus omnibus; sed à nullis magis, quàm Regibus, & Principibus, qui, quo sunt in loco sublimiore, eo magis obnoxij sunt casui grauiori, & tantò magis egent Episcopo, & Pastore animarum suarum, vt eleganter, & copiosè admonuit Reginaldus Polus Cardinalis, in dialogo de Pontifice Maximo: quod autem Christus nō liberauerit nominatim & expresfè Petrum, & Apostolos ab obligatione, qua tenebantur Ethnicis Principibus; videtur omninò Euangelio

repugnare: siquidem Matth. 17. Christus soluit didrachma pro se, & Petro, ob scandalum vitandum: nam alioqui neque se, neque Petrum ad id vectigal soluendum obligatos fuisse demonstrauit illis verbis. *Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum? a filijs suis, an ab alienis? & respondente Petro, ab alienis, dixit illi Iesus, ergo liberi sunt filij.* quibus verbis declarauit se, quòd filius esset Regis omnium Regum, immunem esse ab omni tributo, & censu: & quoniam cùm filius Regis immunis est, ipsa quoque eius familia censetur immunis; ideò Petrus, & Apostoli, qui ad familiam Christi, ipsius beneficio pertinebant, immunes quoque esse debebant: sed de hac re alibi scripsimus copiosius.

4 Sed non quiescit Barclaius, addit enim. §. *Sed & eos aliorum ciuium instar Principibus subditos extitisse, ex ipsorum doctrina, & factis apparet: quippè id illis exprobrari non potest, quod Christus Scribis, & Pharisæis improperat, aliud eos fecisse, aliud docuisse. Docuerunt autem Christianos subiectionem, & obedientiam, de qua loquimur, Regibus & Principibus exhibendam: qua de causa Paulus ipse, ad Cæsarem appellauit, & iussit Christianos omnes subiectos esse temporali potestati Ethnicorum, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam.*]

Respondeo: Apostoli sine dubio non fuerunt similes Pharisæorum, qui aliud docebant, aliud faciebant; sed non ideò *de iure* subiecti erant instar aliorum ciuium temporalibus potestatibus, cùm essent ipsi constituti à Deo *Principes super omnem terram*, vt legimus in Psal. 44. quamuis enim principatus ille spiritualis esset, non temporalis; tamen verus Principatus erat, & temporali Principatu lõgè no-

gè nobilior. Porrò sanctus Paulus appellauit ad Cęsarem, vt ad Iudicem Præsidis Iudææ, & Hebræorum, qui iniustè illum opprimebant: alioqui enim causa illa, quæ spiritualis erat, videlicet de Resurrectione Christi, & ceremonijs legis Mosaicæ, ad Principem Ethnicum iure pertinere non poterat. Vide Acta Apostolorum cap. 21. 22. 23. 24. 25. & 26. Idem verò Paulus ad Rom. 13. vniuersalem doctrinam tradidit de obedientia inferiorum ad superiores, cùm ait, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit:* quam postea doctrinā applicauit in particulari ad obedientiē, quam debent subditi Principibus temporalibus; & tandem concludit, *Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem, honorem*. Quare si quis probet, se non esse iure subditum alicui potestati, non tenebitur hac Apostolica sententia, etiam si fortè *de facto*, vel ad scandalum vitandum subditum illum esse oporteat.

5. Subiungit Barclaius: §. *Nam quod quidam dicunt, Beatum Paulum non de potestate temporali secularium Principum illic loqui, sed de potestate in genere, vt quisque suo superiori obediat, laicus laico, ecclesiasticus ecclesiastico; mera cauillatio est, & responsum viris doctis, ac Theologis indignum: nulla siquidem tunc temporis alia, quam politica, & temporalis potestas vulgò ab hominibus agnoscebatur.*]

Respondeo. In verbis Apostoli, vt paulò ante diximus quædam sunt sententiæ generales, quædam Particulares. Quis enim inficiari potest, illam esse sententiam generalem. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit?* Item illam, *Non est pote-*

potestas, nisi à Deo? & illam, *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit?* At Apostolus subiungens, *Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali;* & infra: *Si malè egeris, time, non enim sine causa gladium portat: videtur omninò, per sublimiores potestates, intelligi voluisse Principes politicos.* Ita est, per sublimiores potestates, politicos Principes intelligi voluit, sed non solos: maluit enim doctrinam suam Apostolus generalibus verbis concipere, & proponere, vt pluribus prodesset. vnde alibi monet, vt filij parentibus obediant; vxores viris; serui Dominis; & populi Præpositis suis Ecclesiasticis. Nam quod Barclaius dicit, nullam tunc temporis agnitam fuisse vulgò hominibus potestatem, nisi politicam, & temporalem; sententia est prorsus indigna homine docto, & Iureconsulto. Siquidem notissima semper fuit potestas patria, potestas herilis, potestas maritalis, potestas magistri in discipulos, potestas denique Ecclesiastica: quæ omnes potestates à politica (si propriè loqui velimus) apertissimè distinguuntur. Ac de potestate Ecclesiastica, nonne idem Apostolus frequentissimè meminit? Certè sic loquitur 2. Corinth. 10. *Nam & si amplius gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem, non erubescam.* & cap. 13. *Hæc absens scribo, vt non præsens durius agam secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi.* & ad Heb. 13. *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis.*

6. Addit Barclaius testimonium S. Augustini, in expositione quarundam propositionum epist. ad Rom. Ex quo testimonio colligit Barclaius. Primò, Christianæ Religionis professionem non eximere quem-

quemquam à temporalis poteſtatis ſubiectione. Secundò, Apoſtolos, & ipſum ſanctum Petrum, Ethnico Magiſtratui ſubiectos fuiſſe. Tertiò, non licuiſſe primis illis Chriſtianis ab Ethnicorum Principum imperio deficere, & alios ſibi Principes conſtituere, etiam ſi viris illis ad perficiendum ſuppetiſſent. Quartò, Auguſtinum intellexiſſe verba Apoſtoli de poteſtate temporali tantùm. Quintò, Auguſtinum ſeipſum includere in numero eorum, quos Apoſtolus iubet ſubiectos eſſe debere poteſtatibus temporalibus: Ex quo ſequitur, vt etiam Epiſcopi & Clerici omnes ſubditi eſſe debeant iiſdem temporalibus poteſtatibus. Sextò, duplex eſſe officium ſubditorum: vnum, vt obediant Regi, quando nihil iubet contra Deum; alterum, vt non obediant Regi, quando contrarium iubet Deus.

Reſpondeo S. Auguſtinus verè docet Chriſtianæ religionis profeſſionem non eximere quemquam à temporalis poteſtatis ſubiectione; idque rectiſſimè colligit ex verbis Apoſtoli, neque nos contradicimus. Sed ex hoc non ſequitur S. Petrum, & Apoſtolos cæteros ſubiectos fuiſſe *de iure* temporalibus poteſtatibus; neque hoc S. Auguſt. dicit: nam etiam ſi nō eximebat Apoſtolos ab illa ſubiectione profeſſio Chriſtianæ Religionis; eximebat tamen Principatus Apoſtolicus, qui ſublimior eſt omni Principatu temporali. An autem licuerit Chriſtianis deficere ab Ethnicis Imperatoribus, infra ſuo loco tractabimus: interim hoc ſolùm dicimus, id non colligi ex verbis Auguſtini, vel Apoſtoli: docet enim Sāctus Auguſtinus ex Apoſtolo, Chriſtianos debere obedientiam temporalibus Principibus, dum videlicet, cum poteſtate imperant: non autem ſi à

Principatu excidant. Vtrum autem licuerit Christianis imperium Ethnicis abrogare, neque Apostolus, neque Augustinus hoc loco definit: Illud verò falsum est, S. Augustinũ intelligere hunc locum Apostoli de temporali potestate tantùm: nusquam enim habetur apud Augustinum, neque apud Apostolum particula, *tantùm*, & nos habemus Sanctum Ioannem Chrysostomũ cum Theodoreto, & Theophylacto, qui exponunt de potestate in genere: & Sanctum Anselmum, qui exponit de potestate Ecclesiastica, & temporali, & S. Bernardum Epistola 42, & 183. qui exponit etiam de vtraque. Quòd autem Sanctus Augustinus se ipse numeret inter eos, qui iubentur obedire temporalibus potestatibus; non cogit, vt inde colligamus, Episcopos, & Clericos non esse exemptos à potestate seculari: nam cùm dicit, *Cùm constemus ex anima, & corpore, quamdiu in hac vita temporali sumus, etiam rebus temporalibus ad subsidium degendæ huius vitæ vtamur; oportet, nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet, subditos esse potestatibus, id est, hominibus res humanas cum aliquo honore administrantibus*: ostendit, omnes homines egere legibus, & magistratibus Politicis, sine quibus hæc vita tranquillè duci non potest. Quemadmodum etiam Nicolaus Papa in Epistola ad Michaëlem, scribit, ipsos etiam Pontifices vti legibus Imperialibus pro cursu rerũ temporalium; omnes enim obseruare debent huiusmodi leges, sed non omnes vi legum ipsarum, sed aliqui vi legum, aliqui vi rationis.

7. Pergit Barclaius, & ait, §. *Quid indignius, & iniquius dici potest, quam Principes Christi fidem profitẽtes, duriori iugo pressum iri, quàm singulos de multitudi-*

titudine? At priuati homines, quando in spiritualem Ecclesiæ ditionem concedebant; nihil patrimonij, aut iuris temporalis amittebant, exceptis rebus illis, quas sponte obtulerant, vt ex Actis Apost. patet: similiter ergo, & Principes, vbi Christo nomen dabant, ius suum temporale, imperium dico, & potestatem Politicam, integram, & intactam retinebant.]

Respondeo. Priuati homines cùm in Eccesiam admittuntur, non amittunt quidem patrimonia, aut alia temporalia iura: possunt tamen per Ecclesiam cogi, vt Parochos suos alant, &, vt Apostolus loquitur, seminantibus spiritualia, concedant, vt carnalia metant; ad quæ ante fidem susceptam minimè tenebantur: possunt quoque in pœnam variorum criminum; non solùm cogi in foro interiore à confessarijs, vt eleemosynis redimant peccata sua: sed etiam ab Episcopis in foro exteriore mulctari pœna pecuniaria, vel etiam carceribus mancipari, vt ex Cōcilio Tridentino sess. 25. c. 3. perspicuū est. Pari ratione principes temporales cum ad familiam Christi veniunt, neque Principatum, neque iurisdictionem suam amittunt; sed subijciuntur ei, quē Christus super familiā suam cōstituit, vt ab eo regantur, & dirigantur in ea via, quæ ducit ad vitā.

§. Nec iuuat, addit Barclaius, *aduersariorum causam, dicere, Apostolos ideo non habuisse temporalem potestatem in sui sæculi Principes, quia nondum facti erant Christiani: secundùm illud, Quid enim mihi de ijs, qui foris sunt, iudicare?* 1. Corinth. 5. *Papam verò nunc illam potestatem habere, quia facti sunt Christiani, & filij Eccesiæ, cuius ipse supremus Princeps, & caput in terris est, atque omnium Christianorum Pater: & rectum natura, & rationis ordinem*

postulare, vt filius Patri, non Pater filio subijciatur. Hac, inquam, adeò nihil ratio est, vt mirum sit, locum ei aliquem à viris doctis datum esse: nam illa subiectio spiritualis, per quam Principes facti sunt filij Papa, penitus distincta, & separata est à subiectione temporali, ita, vt altera alteram non sequatur. Sed quemadmodum Præses, vel Consul interea dum magistratum gerit, potest se in adoptionem alij dare, atque ita in familiam Patris adoptiui, & patriam potestatem transire, cùm tamen per illum actum legitimum nec fasces consulares, nec aliud quicquam iure magistratus sibi competens in adoptantem transferat.]

Respondeo. Mirum est quam facilè Barclaius de scriptis hominum doctorum pronunciet: cùm optimo iure in ipsum retorqueri possit: eius responsiones atque similitudines, adeò nihil esse, vt vix credibile sit eas auctori suo satisfacere potuisse. Siquidem illa similitudo de filio adoptiuo, qua tota eius responsio nititur, nihil omninò facit ad rem: potestas enim Patris ad filium adoptiuum, & potestas Præsidis, siue Consulis, non solùm distinctæ, & separatæ sunt; sed etiam prior posteriore inferior est; & si Pater potestate patria abutatur, potest per Præsidem siue Consulem, ac multò magis per Regem, & Principem corrigi, & in certis casibus potestate sua priuari: cum è contrario, si Præses, aut Consul, aut Princeps potestate sua politica abutatur, non possit à Patre adoptiuo, vel etiam naturali pro imperio corrigi, & multò minus potestate sua priuari. Iam verò potestas summi Pontificis spiritualis, & supernaturalis, & Regia temporali, & terrena potestate sublimior, atque maior non debuit

con-

conferri cum potestate humana Patris adoptiui erga filium Præsidem, aut Consulem, id est cum potestate inferiore erga superiorem: sed cum potestate Principis, aut Præsidis erga potestatem patriam ciuium priuatorum, id est, cum potestate superiore erga inferiorem. Ex quo sequitur, vt quamuis potestas Papæ, & Regis distinctæ sint, separatæ, & non necessariò alia aliam sequatur: tamē cùm in eodem Ecclesiæ corpore inueniuntur, potestas Papæ ita eminet, vt Regiam potestatem dirigere, & corrigere; non ab illa dirigi, vel corrigi debeat, aut possit. Itaque tota deceptio Barclaij in eo posita est, quòd spiritualem, & supernaturalem paternitatem summi Pontificis erga Reges, & Principes Christianos, nihilo sublimiorem esse censuit paternitate humana, & ciuili hominis priuati erga filium adoptiuū; quæ manifesta & puerilis hallucinatio est.

9. §. *Huc accedit*, inquit Barclaius, *quod florente plurimum Republica Christiana tum multitudine credentium, tum sanctimonia Pontificum, tum eruditione exemplis Doctorum, atq; à malis interim Principibus Christianis vexata, atque iactata, nulla de hoc Principatu & Iurisdictione temporali in Principes seculares, non dicam expressa, & manifesta declaratio, sed ne leuissima quidem mentio facta sit.*]

Respondeo. quærere possem à Barclaio, vnde factum sit, quod in testamento veteri tot secula transierint, antequam Pontifex Regem deponi & alium substitui iusserit: quod factum est cum Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, non solum deponi, sed & interfici mandauit, & Ioas Regem substitui 4. Reg. 11. Item cùm post diuisionem Regni Salomonis in Regnum Israel, & Regnum Iuda; inter Reges

Iſrael nullus fuerit pius, ſed omnes impij, & idololatræ; cur alijs multis toleratis Propheta Domini vnxerit Iehu in Regem, & iuſſerit, vt Regem Ioram, cui fidelitatem iurauerat, interficeret: quod ille continuò fecit, & laudatus à Deo fuit, vt habemus 4. Regum 9. & 10. Reſponderet, opinor, ſic placuiſſe Deo, cuius iudicia inſcrutabilia ſunt. Eodem igitur modo Eccleſia, quæ ſpiritu Dei regitur, non ſemper exerit poteſtatem ſuam, ſed pro loco, & tempore, vt à ſpiritu Chriſti admonetur, & ducitur. Et quidem primis trecentis annis Eccleſia Chriſtiana, non habuit Reges Chriſtianos, niſi pauciſſimos, vt Lucium in Britannia, & Donaldum in Scotia, qui cùm pij eſſent, non erat cauſa, cur Eccleſia poteſtatē ſuam in illos exerceret. Succeſſerunt poſtea Reges, aut valdè pij, & religioſi, vt Conſtantinus magnus. Cōſtans eius filius, Iouinianus, Valentinianus, Gratianus, Theodoſius, Honorius, & alij: aut valdè impij, & blaſphemi, vt Conſtantius, Iulianus, Valens, Theodoricus, Totila, Gēſericus, Hunericus, & alij: Erga priores Eccleſia beneuolentiam oſtendere debuit, non ſeueritatem: erga poſteriores, quoniā potētiſſimi erāt, ſeueritatē oſtendere nihil profuiſſet, ideò potētia potius adhibenda fuit, quàm auctoritas. Sed cum temporibus Gregorij ſecundi Pontificis, Italici populi ægrè ferrent Imperium Leonis Iſaurici, hæretici, & perſecutoris; & prompti eſſent ad iugum nefarij Principis excutiendum, Pontifex iuberet, vel annueret, tum demùm opportunum viſum eſt Apoſtolicæ ſedi auctoritatem ſuam exerere; quādo videlicet non fruſtra exereret. Sic etiam non ante Pōtifex Zacharias de Childerico Rege deponendo, & Pipino ad

no ad Regnum euehendo cogitauit; quam populus, & Proceres Franci id expeterent: neque enim prudens consilium Pontificis fuisset, si inuito populo, & Proceribus, Regem illorum quamuis ineptum, & ignauum exauthorare tentasset. Quod si Barclaius tanti facit silentium annorum septingentorum, cur non maioris facere debemus nos verba, & exẽpla annorum nongentorum? nam Pōtifices, & Scriptores Ecclesiæ prioris temporis, vt non affirmarunt, ita etiam non negarũt, esse in Apostolica sede potestatem aliquã disponendi de temporalibus, in ordine saltem ad spiritualia: Pōtifices autẽ, & Scriptores posterioris temporis, disertè pronuntiarũt, eam potestatem Ecclesiæ non deesse. Ecclesia certè eadem est, neque aduersus eam portæ inferi vnquam præualebunt; neque desunt Ecclesię temporis posterioris homines doctrina, & sanctitate illustres. Quare non rectè de Ecclesia Christi sentit, qui nihil admittit, nisi quod expressè in veteri Ecclesia scriptum, aut factum esse legit; quasi Ecclesia temporis posterioris, aut desierit esse Ecclesia, aut facultatem non habeat explicandi, & declarandi, cōstituendi etiam, & iubendi, quæ ad fidem, & mores Christianos pertinent.

10. Adducit Barclaius Sanctum Gregorium, qui in Epist. 61. lib. 2. vocat se *famulum indignum Imperatoris*; & dicit, Imperatori cœlitus datam esse potestatem super omnes homines: vbi notat illud, *omnes*, comprehendere etiam Papam, si Papa est homo. & ne quis fortè respondeat, sanctum Gregoriũ ex humilitate ita esse locutum, citat illud ex sancto Augustino ser. 29. de verbis Apostoli, *Cùm humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam menti-*

mentireris,mentiendo efficeris, quod euitaueras. Denique addit, verba S.Gregorij, in fine illius Epistolæ, *Vtrobiq; ergo quæ debui exolui, qui & Imperatori obedientiam præbui,& pro Deo,quod sensi,minimè tacui.*]

Respondeo. Sanctus Gregorius non solius Imperatoris; sed omnium fidelium seruum se nominabat, cùm initio Epistolarum suarum adscriberet, *Gregorius seruus seruorum Dei.* Et Ioannes Diaconus lib.4. vitæ sancti Gregorij,cap.58. testatur à sancto Gregorio vocari solitos fratres, omnes sacerdotes; filios,omnes clericos; Dominos,omnes laicos; nec tamen,opinor, Barclaius cõcedet, sanctum Gregorium omnibus laicis fuisse subiectum. Porrò quod scribit sanctus Gregorius datam fuisse potestatem Imperatori cælitus, non significat Imperatoriam potestatem esse immediatè à Deo; sed esse à Deo in eo sensu,quo dicit Apostolus,ad Rom.13. *non est potestas nisi à Deo.* Omnis enim potestas à Deo est; sed aliqua immediatè, vt Moysis, vt sancti Petri, vt sancti Pauli: aliqua mediante consensu hominum, vt potestas Regum, Consulum, Tribunorum: nam vt sanctus Thomas docet in 2.2.q.10.art.10. & q.12.art. 2.) dominia, & Principatus humani de iure humano sunt, non de iure diuino. Quod addit sanctus Gregorius, *super omnes homines,* intelligitur super omnes homines Romano Imperio subditos; alioqui potestas Mauritij Imperatoris, fuisset etiam super Antipodas,super Garamantas, & Indos, & tamen non fuit super vicinos Persas, vel Scytas, nec super Germanos,aut Frãcos, aut Hispanos,aut alios innumerabiles: proinde poterat Barclaius omittere illã cõsecutionem, *ergo super Papam si homo est.* Neque

mea-

mentitus ex humilitate Beatus Gregorius, cùm seruum se dixit eorum, quibus subiectus non erat; seruus enim dicitur, qui seruit aliorum vtilitati, siue id faciat obediendo, siue imperando: nam & Apostolus, seruum se fuisse scribit Corinthiorum, super quos tamen potestatem à Christo accepisse se dicit. 2. Corinth. 4. & 13. Denique quod attinet ad obedientiam, quam se exhibuisse scribit S Gregorius Imperatori; dico eam fuisse coactam, & *de facto*, non *de iure* præstitam: nam idem sanctus Gregorius in explicatione Psalm. 101. de Mauririo Imperatore scribit hæc verba, *In tantum autem sua temeritatis extendit vesaniam, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vindicet, & in Domina gentium terrena ius potestatis vsurpet.*

Pergit Barclaius, & exclamat § *O diuinum Antistitem & sententiam nullis non sequentium seculorum Pontificibus inculcandam, Sed proh Numen; quo benigna illa & humilis confessio à nostris seculis exulauit? cui paulatim succreuit hæc minax, & fastuosa aduersus Reges, & Imperatores oratio, Nos in supremo iustitiæ throno collocati, supremum in omnes Reges, & Principes vniuersæ terræ, cunctosq; populos, gentes, & nationes, non humana, sed diuina institutione nobis traditam potestatem obtinentes, declaramus, iubemus, præcipimus. &c. quæ verba falsa, & inania, vel ex eo esse patet, quòd Papa in Principes, & populos infideles, qui multitudine Christianos superant, neque temporalem, neque spiritualem potestatem habeat, vt Bellarminus in libris de Romano Pontifice firmissima ratione ostendit.*]

Respondeo. Hanc inanem exclamationem, & humilis confessionis laudationem, sanctus ipse

Gregorius refellit in eo priuilegio, quod Monasterio sancti Medardi concessit, quodque subscriptum ab ipso Gregorio, multisq; Episcopis legitur, lib. 12. Epistolarum, post epistolam tricesimam primam: in eo siquidem priuilegio ita loquitur, *Si quis autem Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum, huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, aut aliter ordinauerit, cuiuscunque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo priuetur, & vt Catholicæ fidei deprauator, vel sanctæ Dei Ecclesiæ destructor, à consortio Christianitatis, & corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi sequestretur*. Et supra dixerat, *auctoritate diuina, vice B. Petri Apostolorum Principis* se statuere. Iisdem verbis vtitur sanctus Gregorius in alio simili priuilegio, quod habetur, lib. 11. epist. 10. quæ est ad Senatorē Abbatē. Itaque humilis ille seruus seruorum Dei eminentiam suæ dignitatis non ignorauit, cùm diuina auctoritate, vice Principis Apostolorum, omnibus Regibus cuiuscunque dignitatis, & sublimitatis essent, sub interminatione priuationis proprij honoris imperare non timuit, vt præceptionis suæ decreta violare non auderent. Quid igitur est in Bullis Pij V. & Sixti V. (has enim bullas notat in margine) quas *minaces* & *fastuosas* appellat Barclaius, quod non sit in priuilegio illo ab humili Gregorio dato? Pius, & Sixtus dicunt, potestatem diuina institutione sibi traditam: & Gregorius dicit, auctoritate diuina se præcipere. Illi dicunt super oēs Reges se potestatem habere: iste dicit, *si quis Regum, vel quarumcunque secularium personarum*, &c. Illi dicunt

dicunt, *iubemus, præcipimus*: Iste dicit, *si quis Regum*, &c. *huius Apostolicæ auctoritatis*, & *nostræ præceptionis decreta violauerit*. At, inquit, *verba illa Pij V. & Sixti V. falsa, & inania esse, vel ex eo patet, quod Papa in Principes infideles, neq; temporalem, neque spiritualem potestatem habet*. Respondeo si falsa & inania sunt ista verba, multò magis falsa, & inania erunt verba sancti Gregorij, in epistola 61. lib. 2. à Barclaio supra citata, & laudata, vbi S. Gregorius dicit, Mauritio Imperatori datam esse à Deo super omnes homines potestatem: cõstat enim Imperatoris Mauritij potestatem non fuisse super omnes homines, cùm non fuerit, nisi super homines Romano Imperio subditos, quod Imperium eo tẽpore ne tertiam quidem hominum partem continebat; quemadmodum igitur verba S. Gregorij de potestate Mauritij super omnes homines, intelligi debent de omnibus hominibus, qui Romano imperio subiecti erant: sic etiam verba Pôtificum de potestate super omnes Reges, & populos, intelligi debent de omnibus Regibus, & populis, qui sunt in Ecclesia Catholica, quæ toto terrarum orbe diffusa est: sic enim debere intelligi verba illa, docent verba præcedentia. Pius enim V. initio Bullæ scribit, vnicam esse veram Ecclesiam Dei, eamque totam sancto Petro eiusque successoribus esse commissam, atque inde colligit, summum Pontificem potestatem habere super omnes Reges, & populos, qui videlicet ad Ecclesiam pertinent, quæ in vniuerso Mundo est. Sixtus verò V. dicit, sibi curam incumbere Ecclesiarum omnium populorum, & gentium; vbi non dicit, se habere potestatem in omnes populos, & gentes; sed in Ecclesias

quæ

quæ sunt in omnibus populis; & gentibus. Similis locutio inuenitur apud sanctum Bernardum, in lib 3. de Consid. cap. 1. vbi dicit, totum orbem terrarum ad curam summi Pontificis pertinere, *Ita*, inquit, *tu hæres, & orbis hæreditas*. &, *orbe illi exeundum est, qui fortè voluerit explorare, quæ non ad tuam pertinent curam*; & tamen ibidem dicit, Papam non esse dominum orbis; sed orbem totum ad eum pertinere, quia debet fideles pascere, eisque cum potestate præesse, & infidelium conuersioni studium, & diligentiam adhibere, vt Apostoli faciebant. Sanctus quoque Thomas in 2.2.q.12. art. 2. dicit, Papam habere potestatem super fideles, & infideles, qui fidem aliquando susceperunt; non autem super eos, qui fidem nunquam susceperunt, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 5. *Quid ad me de his qui foris sunt iudicare?* quos auctores, & multos alios ego secutus sum in loco quem Barclaius notauit, videlicet lib. 5. de Pontifice cap. 2. Neque his repugnat quod supra docuimus cum S. Thoma, posse à Summo Pontifice priuari quoscunque infideles à dominio quod habent super fideles: nam etiam si absolutè non pertineat ad Pontificem de his *qui foris sunt* iudicare, neque habeat Pontifex in illos ordinariam potestatem, cùm ad gregem sibi commendatum non pertineant, nisi in potentia; tamen in ordine ad cōseruationem fidelium, habet à Deo auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent super fideles, vt idem sanctus Thomas docet secunda 2. quæst. 10. artic. decimo.

Addo postremò, verba Pij V. non esse ita *fastuosa*, & *minacia*, vt Barclaius dicit: hæc enim sunt ipsius verba in Bulla excommunicationis Elizabethæ

thæ prætensæ Angliæ Reginæ. *Regnans in excelsis, cui data est omnis in cœlo, & in terra potestas, vnam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, extra quam nulla est salus, vni soli in terris, videlicet Apostolorum Principi Petro, Petriq; successori Romano Pontifici, in potestatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc vnum super omnes gentes, & omnia Regna Principem constituit, qui euellat, destruat, dissipet, disperdat, & plantet, & ædificet, vt fidelem populum mutuæ charitatis nexu constrictum in vnitate spiritus contineat, saluumq; & incolumem suo exhibeat Saluatori: quo quidem in munere obeundo, nos ad prædicta Ecclesiæ gubernacula, Dei benignitate vocati, nullum laborem intermittimus*, &c. & infra. *Illius itaque auctoritate suffulti, qui nos in hoc supremo iustitiæ throno (licet tanto oneri impares) voluit collocare, de Apostolicæ potestatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabetam hæreticam, & hæreticorum fautricem, eiq; adhærentes in prædicti anathematis sententiam incurrisse, esseq; à Christi corporis vnitate præcisos: quin etiam ipsam prætenso Regni prædicti iure, nec non omni, & quocunq; dominio, dignitate, priuilegioq; priuatam*, &c. Porrò Bulla Sixti V. ita incipit: *Ab immensa æterni Regis potentia, Beato Petro, eiusq; successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum superemnet potestates, stabiliq; in petra consistens, nec vllis aduersitatibus, vel etiam secundis flatibus à recto deflexa inconcussa profert in omnes iudicia.* & infra, *Itaque in præexcelso hoc solio, & in plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum, & Dominus Dominantium, nobis, licet indignis, tribuit, constituti, auctoritate Dei omnipotentis, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum*

lorum eius, & nostra, ac de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium consilio, pronuntiamus, & declaramus, &c. Quare sententia quam Barclaius recitat, non habetur ad verbum in Bullis Pij V. vel Sixti V. Sed eam ipse varijs ex locis ita construxit, vt ad inuidiam conflandam aptissimum esse iudicauit. Omitto cætera, quæ sunt in hoc tertio capite: quia non argumenta vel rationes; sed maledicta sunt, & conuicia aduersus Pontifices: illum enim imitari volumus, qui *cùm malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, non comminabatur*. 1. Petri 2.

DE FALSA CAVSA ORIGInis temporalis potestatis Pontificiæ à Barclaio assignata.

CAPVT IV.

IN quarto capite differit Barclaius de origine temporalis potestatis pontificiæ: quasi iam exploratum esset, diuino iure sola spiritualia ad Summum Pontificem pertinere. Sed quoniam id neque exploratum, neque verum est, facilè potuissem totum hoc caput silentio præterire, vt quod ad rem non faciat, vel certè solido fundamento careat. Videamus tamen quid sit, quod hoc loco adfert Barclaius.

§. *Duas res*, inquit, *potissimum inuenio, qua ansam Pontificibus tantam potestatem arrogandi videntur prebuisse. Vna est ingens ille honor, qui vt par erat*

à Prin-

à Principibus, & populis Christianis summo animarum Pastori deferebatur, & deferri adhuc debet, atque etiam præiudicata sanctitatis opinio de Sede illa Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli. & infra, *Alteram tantæ iurisdictionis temporalis captandæ ansam præbuit gladius excommunicationis.*]

Respondeo. Frustra quærit Barclaius vnde tanta potestas Summis Pontificibus accesserit, cùm ratio sit in promptu, quam & Doctores communi consensu, & ipsa generalia Concilia tradiderunt, summa videlicet spiritualis potestas diuinitus collata Apostolo Petro, eiusq; successoribus super omnem Ecclesiam: ex ea siquidem manifestè sequitur, vt in ordine ad spiritualia, & vitam æternã, possit Summus Pontifex de temporalibus quoque disponere, vt capite superiore explicatum est. Quod autem Barclaius dicit, ex honore maximo, qui Summis Pontificibus deferebatur, & præiudicata sanctitate illius Sedis, captasse ansam Pontifices arrogandi sibi potestatem temporalem super Reges & Principes; falsum esse constat ex ijs, quæ supra Barclaius ipse scripsit: siquidem honor maximus, & præiudicata sanctitas nõ defuit primis mille annis, imò tũc maximè viguit: & tamen Barclaius contendit primum fuisse Gregorium VII. qui sibi potestaté temporalem in Reges, & Principes vsurpauit, pòst annum millesimum, ac septuagesimũ, ab aduentu Saluatoris. Dicet fortasse, primis illis annis fuisse Pontifices optimos. sed postea factos deteriores ad gloriam temporalis Imperij aspirare cœpisse. At Gregorius VII. vir sanctissimus fuit, nec solùm innocentia vitę, sed etiam miraculis clarus; cuius rei tot sunt testes, quot scriptores illius tẽporis, exceptis schisma-

schismaticis, vel hæreticis: quemadmodum etiam Innocentius III. & IV. qui hac potestate præter cæteros vsi esse videntur, Pontifices laudatissimi habiti sunt. Neque verum est Gregorium VII. fuisse primum, qui de temporali Regno disponere cœpit: nam & Gregorius primus, & secundus, & alij Pontifices optimi, & laudatissimi ante Gregorium VII. hanc potestatem habere se testati sunt, vt paulò infra docebimus. Porrò excommunicatio est quidem instrumentum, quo Pontifices plerunque vti solent ad coërcendas huius seculi potestates; sed etiam sine isto instrumento non semel Pontifices Maximi de temporalibus dignitatibus pro Ecclesiæ vtilitate, & animarum salute disposuerunt; vt cùm Zacharias Childericum Regem Francorum deponi mandauit, & Pipinum inungi, atque in solium exaltari iussit, & populos ab obedientia, & fidelitate Childerico præstita liberauit: & cùm Hadrianus primus Carolo Magno Regi Francorum dignitatem Patritiatus Romani contulit: & cùm Leo III. eundem Carolum Imperatorem Occidentis dixit. Quare verum non est, excommunicationis censuram ansam dedisse Pontificibus, vt potestatem temporalem sibi arrogarent.

Sed placet notare nonnulla, quæ in hoc capite Barclaius non sine magna temeritate effutijt.

1. Primum est illud: §. *Sed hic Lector monendus est, sententiam illam omnium vocibus celebratam, excommunicationem omnem esse timendam; cùm hac exceptione intelligi debere, extra quam si manifestè constet esse iniustam; tunc enim nec curanda, nec timenda est, modo absit ab excommunicato contemptus, & præsumptio.*]

Hanc

Hanc Barclaij doctrinam damnant omnes boni Scriptores, qui distinguunt inter excommunicationem iniustam, & nullam: & iniustam quidem docent cum S. Gregorio esse timendam; nullam autem, non esse timendam, nisi aliquando ob scandalum, quando videlicet nullitas excommunicationis nota non est. Ac ne singulos Doctores afferre necesse sit, audiamus Martinum Nauarrum, qui communmem doctrinam hanc esse testatur. In Enchiridio cap. 27. num. 3. sic Nauarrus loquitur, *Sententia excommunicationis, quantumuis iniusta, valet regulariter, & ob id Gregorius in cap. 1. 11. q. 3. dixit, timendam esse siue iusta sit, siue iniusta.* & intra, *Vbi gloss. & vbique Doctores apertè dicunt valere, & ligare excommunicationem iniustam, & differre ab ea quæ est nulla.*

2. Alterum est in illis verbis: §. *Cuius generis excommunicationis illa videtur, quæ in subditos profertur, eo quòd Regi, vel Principi suo excommunicato pareant in ijs, quæ temporalis sunt iurisdictionis, & Dei mandatis non repugnant.*]

Huius doctrinæ temeritatem, vel ex eo possumus demonstrare, quòd per eam damnatur sententia Innocentij IV. lata in Lugdunensi Concilio: quæ potest enim maior esse temeritas, quàm damnare manifestæ iniustitiæ sententiam Summi Pontificis, in generali Concilio latam, & omnium consensu probatam?

3. Tertium est in illis verbis: § *Et verò Gregorius VII. partim publica offensa Henrici IV. Imperatoris, partim priuata iniuria permotus, id iuris dandi, & auferendi Regna apertè sibi primus omnium asseruit.*]

At qui falsum omninò est, quod Gregorius VII. primus omnium sibi asseruerit ius dandi, & auferendi Regna: iam enim supra numerauimus sex Pontifices, qui ante Gregorium VII. idem fecerunt, videlicet Gregoriũ primũ, Gregorium secundũ, Zachariam, Leonem tertium, Gregorium quartum, & Hadrianum secundum. Nam Gregorius prius in priuilegio supra citato apposuit illa verba, *Si quis autem Regum, Antistitum, &c. honore suo priuetur.* Gregorius secundus Imperatorem Leonem Isauricum vectigalibus Italiæ priuauit, teste Zonara, Cedreno, & alijs. Zacharias Childericum à Regno deposuit, & Pipinum in Regnum exaltauit, testibus Annalibus Francorum antiquissimis, vbi sic legimus: *Data auctoritate sua* (Zacharias) *iussit Pipinum Regem constitui.* & infra: *Secundum Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est.* Idem dicit Aimoinus, Eginarthus, Lambertus, Regino, Sigebertus, Hermannus Cõtractus, Marianus Scotus, Abbas Vrspergensis, Otho Frisingensis, & Albertus Crantzius, quorum verba infra citabimus. Leo tertius à Græcis ad Francos Imperium Occidentis transtulit, quod testimonijs historicorum, Pontificum, Imperatorum, & ipsorum Principum Electorum probauimus in libr. 1. de translatione Imperij. Gregorius IV. decretum Francorum, quo Ludouico Pio Imperium auferebatur, auctoritate sua rescidit, & Imperium Ludouico restituit, vt refert Marianus Scotus li. 3. Chronici, his verbis, *Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei venientem iubente Papa Gregorio accepit: siquidem filij Ludouici non solùm Imperium patri abrogauerant, sed etiam Iudithbam vxorem ei ademerant; sed vtrum-*

vtrumque iubente Gregorio recepit. Et Paulus Aemilius lib. 3. de rebus gestis Francorum: *Lugduni,* inquit, *Concilium Episcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant habitum, Imperiumq́, patri abrogatum, quod decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est.* Denique Hadrianus secundus plus ducentis annis Gregorio septimo antiquior, cùm accepisset, Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, scripsit ad Carolum minaces literas, teste Aimoino lib. 5.cap.24. qui sic ait, *In epistolis Papæ continebatur, vt Regnum quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori spirituali eius filio, hæreditario ei iure debebatur, & quod ad eum post mortem eiusdem Lotharij redijt, vel homines in eo degentes, mortalium nullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad se conaretur inflectere: quod si quis præsumeret, non solùm per sua auctoritatis ministerium infirmaretur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus, nomine Christianitatis priuatus, cum Diabolo omninò locaretur.*

4. Quartum est in verbis sequentibus: §. *Verùm enim nihil aliud Gregorius eo facto quàm cruentas, & furiosas tragœdias excitauit, nec infeliciter destinata vi, & armis prohibitus perfecit.*]

Hoc quoque falsum esse notissimum est, quoniam cruentas, & furiosas tragœdias non Gregorij decretum, sed Henrici inobedientia peperit: & quod potissimum optauit Gregorius, vt videlicet inuestituras Episcoporum de manibus laicorum eriperet, partim per se, partim per successores omninò perfecit. Siquidè Gregorij sententiam, & decretũ cõfirmarunt oẽs eius successores, Victor tertius, Vrbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius,

ſecundus, & Calliſtus ſecundus, cuius tempore Imperatoribus cedentibus pax inter Sacerdotiũ, & Regnũ facta eſt: ſic enim ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni milleſimi centeſimi viceſimiſecundi, *Ipſe, in cuius manu cor Regis eſt, omnem animoſitatem Auguſti ſub Apoſtolicæ reuerentiæ obedientiam, cauſa matris Eccleſiæ, etiam vltra ſpem plurimorum inflexit*, &c. vide totum locum.

5. Quintum, & vltimum eſt in illis verbis, vbi magnificè laudat Hoſium Epiſcopum Cordubenſem, quem vocat virum magnum, & nobiliſſimum Confeſſorem: atque ex eius ſententia conſtare dicit, Eccleſiam primis temporibus, neque temporalem poteſtatem in Principes habuiſſe, neque habere ſe crediꝺiſſe; ac ne quidem ob hæreſim, quod crimen grauiſſimum & pernicioſiſſimum eſt.]

Sed nos Hoſium virum magnum aliquando fuiſſe ſcimus, ſed turpiſſimè poſtea lapſum in Arianam hæreſim non ignoramus. Id enim tradit Athanaſius in epiſtol. ad ſolitariam vitam agentes, & in Apologia ſecunda; Hilarius in lib. de Synodis; Epiphanius hæreſi 73. Sebadius in libro contra Arianos; Sulpicius lib. 2. Sacræ hiſtoriæ; Socrates lib. 2. cap. 26. Sozomenus lib. 4. cap. 5. Vigilius Martyr, in lib. 5. aduerſus Eutychetem: denique Iſidorus de Viris illuſtribus in Gregorio Betico. Deinde Hoſius quantumuis nunquam lapſus fuiſſet, tamen non tanti faciendus eſt ab hominibus Catholicis, vt anteponatur Concilijs generalibus, non vni, ſed multis, & Doctoribus omnibus initio à nobis citatis, qui cõmuni cõſenſu docent, propter hæreſim poſſe à Summo Pontifice Principes deponi, ac principatu priuari. Addo poſtremo verba Hoſij nihil omnino aduer-

aduersus cõmunem sententiã facere. Quid enim ille dixit? nõ licere Pontifici Imperium gerere, vt neq; Imperatoribus Pontificatum. Sed etiam si Pontifex Imperium non gerat, potest tamen per ipsam Pontificalem potestatem Imperatorem hæreticum, ab Ecclesia arcere, ac ne Ecclesiæ noceat, Imperium illi abrogare. Neque enim Zacharias Rex erat, & potuit tamen regem deponere: Neque Leo III. Imperator erat, & tamen Imperium ab vna gente ad aliam transferre potuit. Imò si Papa Rex aut Imperator esset, non posset Imperiali, aut Regia potestate Imperatorem aut Regem deponere, quia par in parem non habet imperium: proinde quod facit Papa, facit Apostolica, id est, suprema spirituali potestate, vt Christi Vicarius, non vt Princeps terrenus. Ex his apparet quantum officiat lumini mentis praus propriæ opinionis affectus: Barclaius enim amore captus opinionis suę, in verbis Hosij perspicuè se id videre existimauit, cuius nos ne vestigium quidem cernimus.

DE POTESTATE IN TEMPORALIA, quàm indirectè Theologi summo Pontifici tribuunt.

CAPVT *V.*

IN quinto capite Barclaius explosa (vt ipse dicit) Canonistarum, & Bozij sententia, aggreditur refutare sententiam Theologorum, qui dicunt Papam habere potestatem in temporalia *indirectè*. Sed antequam ad eius argumenta refellenda accedam, explicabo breuiter quid intelligamus

E 5 per

Regiam, ſpiritualem, & temporalem eſſe volebant, Reges autem temporales, non tam eſſe Reges, quam executores pontificiæ poteſtatis, & voluntatis. Argumentum meum hoc fuit, *Poteſtas Regum terrenorum eſt à Deo*, vt confitentur ipſimet Pontifices; ſanctus Leo, epiſt. 38. ad Martianum; ſanctus Gelaſius, in epiſt. ad Anaſtaſium; ſanctus Gregorius, lib. 2. epiſt. 61. Nicolaus in epiſtola ad Michaelem: *ergò vel poteſt ſummus Pontifex tollere exequutionem adminiſtrationis à Regibus, & Imperatoribus tãquam ſummus ipſe Rex, & Imperator, vel non poteſt; ſi poteſt, ergò eſt maior Chriſto, cum poſsit auferre, quod Chriſtus dedit; ſi non poteſt, ergò non habet vere poteſtatem Regiam in ipſos Reges, & Imperatores.* Hoc argumẽtum ita retorquet Barclaius aduerſus meam, & Theologorum cæterorum ſententiam.

1. *Aut poteſt ſummus Pontifex aliquo modo, hoc eſt, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia, aliiſq; conferre; aut non poteſt, ergò eſt aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipſe aufert: minor enim vel par, auferre non poteſt, quod à maiore, vel æquali conceſſum eſt; ac ne Vicarius quidem eius, qui conceſsit ſine expreſſo Domini mandato: (ne quis nobis reponat, Papam tamquam Chriſti Vicarium id facere, cùm ipſe nullum de ea re mandatum neque expreſſum, neque tacitum accepiſſe inueniatur) ſi non poteſt, ergo falſum eſt, quod dicunt, eum habere ſummam poteſtatem indirectè diſponendi de omnibus rebus temporalibus Chriſtianorum, & deponendi de Solio Reges, & Imperatores, aliosq́ue in eorum locum ſufficiendi.* hæc Barclaius.

Reſpondeo. Cùm dicimus ex Pontificum ſententia

tentia Regum terrenorum potestatem esse à Deo non intelligimus, esse à Deo *immediatè*, quomodo est à Deo potestas summi Pontificis; sed esse à Deo, quia Deus voluit esse in genere humano politicum regimen; & ideò instinctum quendam naturalem dedit hominibus, vt eligant sibi Magistratus à quibus regantur: & præterea voluit Deus regimen politicum esse distinctum ab Ecclesiastico, vt expressè docuit Nicolaus Papa, in epist. ad Michaelem; & post eum Innocentius in cap. *Solitæ*, de maiorit. & obedien. & ante vtrunque Gelasius in epist. ad Anastasium. Ex his perspicuum est, argumentū meum solidum esse, & argumentum Barclaij omninò infirmum: nam si in summo Pontifice esset potestas spiritualis, & temporalis *directè*, & esset Pontifex Rex mundi, vt est Pontifex Ecclesiæ vniuersæ, & Reges cæteri essent meri executores temporalis iurisdictionis; certè posset Pontifex pro arbitrio suo priuare quoslibet Reges administratione, & executione iurisdictionis temporalis, & hoc modo posset tollere regimen politicum, vel confundere cum Ecclesiastico; & esset maior Christo, cùm posset tollere, vel confundere potestates, quas ille voluit esse, & esse distinctas. At si in summo Pontifice ponatur potestas spiritualis tantùm *directè*, & temporalis *indirectè*, id est, in ordine solùm ad spiritualia; non sequitur, posse Pontificem tollere, vel confundere politicum regimen; sed solùm sequitur, posse Pontificem per spiritualem, atque Apostolicam eminentissimam suam potestatem dirigere, & corrigere potestatem politicam, eamque, si opus sit, ad finem spiritualem, vni Principi adimere, & alteri conferre. Atque vt respondeamus in forma ad ar-

ad argumentum: cùm ille dicit, *Aut potest Summus Pontifex aliquo modo*, hoc est, *directè, vel indirectè auferre Regibus, aut Imperatoribus regna, atque Imperia, aliisque conferre, aut non potest.* Respondeo, potest; cùm ille colligit, *si potest, ergo est aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipse aufert*: nego consecutionem. nam Deus non dedit *immediatè* regnum huic aut illi; sed dicitur potestas Regum esse à Deo, quia Deus voluit esse inter homines potestatem politicam, eamque distinctam ab Ecclesiastica; proinde cùm Summus Pontifex transfert Regnum ab vno ad alium, non tollit quod Deus dedit, sed ordinat, & dirigit: & quemadmodum Deus dat Regna hominibus *mediante consensu & consilio hominum*; & potest, & solet ea mutare & transferre de gente in gentem, mediante consilio & consensu eorundem hominum: ita potest maiore ratione ea mutare, & transferre propter finem spiritualem per Vicarium suum generalem, quem constituit super totam familiam suam. *At*, inquit Barclaius, *iste Vicarius non habet mandatum Domini, neque expressum, neque tacitum.* Imò habet expressum, sed in genere: eo siquidem ipso quod factus est Pastor gregis totius, & præpositus toti familiæ, & caput vice Christi totius corporis Ecclesiæ, intelligitur habere mandatum regendi, & dirigendi, & corrigendi omnes oues totius gregis; omnes conseruos, qui sunt in familia; & omnia membra quæ sunt in corpore: neque excipiuntur Imperatores, & Reges, nisi velint excipi à numero ouium Christi, & seruorum Christi, & membrorum corporis Christi.

2. Adfert deinde Barclaius alterum argumentum,

tum, quod ego proposui aduersus eorum sententiã, qui tribuunt Summo Pontifici potestatem temporalem *directè* in omnia Regna mundi: illudque retorquere conatur aduersus meam, & aliorũ Theologorum sententiam de potestate temporali *indirectè*, id est, in ordine ad spiritualia, sic autem loquitur.

§. *Sed aliud longè efficacissimum, quod ex eodem Bellarmini libro, & capite suprà retulimus, hoc loco ad institutum nostrum optimo iure in hunc modum adaptabimus. Si verum est, Papam habere potestatem indirectè disponendi de rebus temporalibus omnium Christianorum, aut eam habet iure diuino, aut iure humano: si iure diuino, deberet id constare ex Scripturis, aut certè ex Apostolorum traditione: ex Scripturis nihil habemus, nisi datas Pontifici claues regni cœlorum: de clauibus Regni terrarum nulla mentio fit: traditionem Apostolorum nullam aduersarij proferunt.*]

Respondeo: Habet Summus Pontifex iure diuino potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum in ordine ad finem spiritualem. Id verò constat ex Scripturis; nam in clauibus Regni cœlorum Apostolo Petro, pro se, & successoribus traditis, Matth. 16. non intelliguntur quidem claues Regni terrarum, de quibus nulla mentio facta est in Euangelio, quia non erat necessarium, vt Summus Princeps Ecclesiæ simul esset Monarcha temporalis huius Mundi: sed intelligitur potestas disponendi de temporalibus, quatenus ea iuuant ad aperiendum fidelibus Regnum cœlorum, vel impediunt, atque obstant, ne fidelibus aperiatur Regnum cœlorum.

3. At, obijcit Barclaius, §. *Quod si dixerint, neque expres-*

expresso Dei verbo, neque traditione Apostolorum ad huius potestatis confirmationem opus esse; cùm indirectè tantùm, & ex quadam sequela Pontifici competat, tamquam inseparabilis quædam accessio, & appendix potestatis illius spiritualis, qua supremus animarum Pastor in omnes Christiani gregis oues præditus est. Nos rursus ab eis petemus aliquod eius accessionis, & coniunctionis testimonium ex Scripturis, vel traditione Apostolorum.

Respondeo. Iam dixi, potestatem, de qua loquimur, haberi expressè in Scripturis, sed generatim non in particulari; in illo videlicet cap. 16. Matth. *Tibi dabo claues regni cœlorum.* & Ioan. 21. *Pasce oues meas*: atque ex iisdẽ istis testimoniis diuinis colligi particularem illam accessionẽ & coniunctionẽ potestatis, disponendi de tẽporalibus in ordine ad spiritualia, non semel explicatũ est. Neque verum est quod Barclaius subiungit, hanc tantam potestatem, tum à Christo, tum ab Apostolis, eorumq; successoribus alto silentio in Ecclesia tot seculis fuisse prætermissam. Nam à Christo apertè satis significata est in locis citatis: & ab Apostolo etiam indicata. 1. Corinth. 6. cum ait, *Nescitis, quia & Angelos iudicabimus? quanto magis secularia?* & à successoribus Apostolorum Petri, & Pauli, Romanis videlicet Pontificibus, reipsa demonstrata est in depositione Regum, & Imperatorum, iam inde ab anno Domini septingentesimo: nam ante illud tempus, vel defuit necessitas, vel opportunitas.

4. Obiicit rursus Barclaius. §. *Si vtraque potestas ab altera, spiritualis scilicet à temporali, & è contra, separari posit: locus erit sententiæ, quæ quod directè fieri non permittitur, id nec indirectè fieri statui* ita

ita enim prudentes definierunt, quoties aliquid directè fieri prohibetur, id nec indirectè quidem, siue per consequentiam fieri posse; nisi id quod prohibitum est, sequatur necessariò ad aliud iure permissum, ita vt permissum sine prohibito non possit procedere, & nisi (vt cum Iureconsulto dicam l. 5. §. generaliter, de donatione inter vir. & vxor.) vtriusque causa ita commixta sit, vt separari non possit. Vnde eum, qui solus rem alienare non potest, ne cedere quidem posse liti super ea mota concluditur, iuxta Panorm. in cap. dudum. 54. de elect. & cap. cùm pridem, de pact. quod nimirum obliquò, & indirectè hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa, nullam temporalem iurisdictionem directè habet in Christianos, quod illi concedunt, superiore iuris sententia effici videtur, eum ne indirectè quidem habere posse. Quapropter vt suam hominibus sententiam persuadeant, debent ex Scripturis, aut Apostolorum traditionibus testimonium proferre, vel saltem docere, temporalem potestatem de qua loquuntur, ita coniunctam esse cum spirituali, vt ab ea diuelli, & separari, vt inquam, spiritualis sine ea consistere nullo modo possit: quod quoniam praestare nequiuerunt, nihil nisi opiniones incertas sunt sequuti, & rationes quae non satis videntur concludere, quod assumunt.

Respondeo. De coniunctione & separatione Ecclesiasticæ potestatis, & politicæ, duplex potest esse quæstio. vna, An possit Ecclesiastica potestas esse sine Politica, ita vt nullus in Ecclesia sit princeps politicus; & contra, An possit potestas politica inueniri in aliqua gente, vbi nullus sit Prælatus Ecclesiasticus; & hoc modo concedimus posse inueniri has potestates omninò separatas: primis enim tempo-

temporibus Ecclesiæ fuit in terris Ecclesia sine vllo Principe temporali Christiano, & fuerunt eodem tempore, & sunt etiam nunc aliqua Regna infidelium, vbi nulli sunt Prælati Ecclesiastici. Altera quæstio esse potest, An possit dari summa potestas Ecclesiastica, siue spiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam potestatem dispon̄edi de temporalibus in ordine ad spiritualia: & hoc modo negamus posse dari potestatem summam Ecclesiasticam, siue spiritualem, quæ non habeat annexam potestatem temporalem aliquo modo, id est, in ordine ad spiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Ecclesia Principes temporales, potuit Princeps Ecclesiasticus iubere fidelibus, vt de bonis temporalibus alerent ministros Sacramentorū: item, vt fideles dirimerent inter se lites ciuiles, & non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum vtrumque docet Apostolus in priore ad Cor. cap. 6. & 9. Potuit quoque Ecclesia non tolerare super se Principem infidelem, si is auertere conaretur fideles à cultu veri Dei, vt S. Thom. docet in 2. 2. q. 10. art. 10. Denique illo tempore deerat vsus potestatis huius in Principes, quia nulli erant; sed potestas ipsa non deerat: aliud enim est potestas, aliud vsus potestatis. Itaque fundamentum Barclaij de separatione harum potestatum omninò corruit, & eo ruente ruit totum ædificium argumentorū ipsius. Nam quod adducit ex iure ciuili, & canonico, non facit ad rem; quia non admittimus separari posse omninò potestatem spiritualem à temporali; & contrarium pro comperto habemus, idq; ex testimonio Scripturæ, & praxi Ecclesiæ. Barclaius autem assumit tanquam certa, & concessa, nos de-

ſtitui teſtimonio Scripturæ, & poteſtates illas nullo modo eſſe coniunctas: quæ nemo noſtrum concedit; imò etiam falſa eſſe contendimus. Accedit præterea, quod quando in Eccleſia ſunt Principes temporales, vt poſt primos ducentos, vel trecentos annos ſemper fuerunt: tunc poteſtas Eccleſiaſtica, & politica coniunctæ ſunt adhuc ſtrictiore vinculo; quoniã Princeps politicus ſubiectus eſt Principi ſpirituali, vt filius patri, & membrum capiti. Siquidem Reſpublica politica, & ſpiritualis vnam Eccleſiam faciunt, non duas: & illius vnius Eccleſiæ caput eſt Vicarius Chriſti, Petrique ſucceſſor. Quare ſi quid valeret argumenta Barclaij pro Principibus, qui fidem Chriſti nunquam ſuſceperunt, quod tamen non admittimus; certè pro Principibus Chriſtianis, aut qui Chriſtiani aliquandò fuerunt, nihil prorſus valent. Sed de hac re plura ſuo loco dicenda ſunt.

CVR PRIMIS SEPTINGENTIS annis Summi Pontifices non depoſuerunt Reges hæreticos, vel Apoſtatas.

CAPVT VI.

IN ſexto Capite Barclaius producit tanquam argumentum inſolubile, quod neque vſus, neque exemplum, neque mentio vlla talis Pontificiæ poteſtatis, annis circiter mille in Eccleſia fuerit: cùm multi interea Principes Chriſtiani impiè, crudeliter, peruersè, & magno Eccleſiæ detrimento Regnis, atque Imperijs abuterentur. Deinde adfert ſolutionem ad hoc ſuum argumentum, quàm ante

annos

annos viginti ad argumentum simile dedit Franciscus Romulus in Responsione ad Apologiam, quæ falsò Catholica inscribebatur: & eam solutionem in toto capite, & sequentibus vsque ad duodecimum prolixè admodum, & magnis clamoribus odiosissimè refellere nititur, vt in his sex capitibus non Iureconsultum, aut Theologum disputatorem; sed tragicum declamatorem agere voluerit. Quare adscribam hoc loco responsionem integram Francisci Romuli, vt eam Barclaius refert, deinde respondebo ad singulas partes Barclaianæ confutationis. Sic igitur loquitur Franciscus Romulus in Apologia cap. 8.

[*Iam verò quod quarto loco aduersarius obijcit de maiorum nostrorum consuetudine, qui Principes multos hæreticos passi sunt, vt Constantium, & Valentem, Arianos; Anastasium Euthychianum; Heracliũ Monothelitam, & si qui sunt alij, ad rem nihil facit; neq; enim Ecclesia temerè, & inconsideratè potestate sua debet abuti. Porrò nõ rarò accidit, vt tãta sit quorundam Regum cum improbitate, ac sæuitia iuncta potentia, vt Ecclesiastica censura, neque ad eos coercendos quicquã prosit, & Catholicis populis, in quos Principes irritati magis sæuiunt, plurimum obsit. Quid enim quæso profuisset quondã Ecclesiæ, si tentasset, vel Ostrogothos Reges in Italia, vel in Hispania VVisegothos aut VVandalos in Africa excommunicare, ac de solio deturbare, quamuis id facere optimo iure potuisset? Quod idem de Constantio, Valente, & alijs supra nominatis intelligi debet. Siquidem ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quã ad Principes coercendos parati esse deberent. At vbi vidit Ecclesia sua potestati locum aliquem aperiri,*

vel cum ipsorum Principum spirituali vtilitate, vel certè sine detrimento, & pernicie populorum; non sibi defuit, vt exempla paulò antè allata demonstrant. Sic enim Ecclesia Leonē Isauricum Imperij parte, & Henricum quartum toto Imperio, & Childericum Regno Franciæ spoliandos esse iudicauit, vt re ipsa deinceps, & Leo parte Imperij, & Henricus Imperio toto, & Childericus Regno caruerit. Itaque veteres illos Imperatores Constantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Ecclesia (vt aduersarius somniat) quòd legitimè in Imperium successissent; alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè successerant, pertulisset; sed quòd illos sine populi detrimento coercere non poterat, istos poterat.]

Hæc respōsio Francisci Romuli à morsibus Barclaij vindicanda est, tùm quia ad rem nostram maximè facit, tùm quia est hominis Catholici, & eruditi, cuius librum iam olim vidi, non Romæ excusum, vt Barclaius fingit; sed in Gallijs; qua vrbe non memini. Ergò Barclaius partem illam reprehendendam primo loco sibi desumpsit, vbi dicitur, *Ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quàm ad Principes coercendos parati esse deberent*. Quæ verba Barclaius pro sua modestia dicit, falsa esse, & in meris mirisq; mendacijs fundata. Deinde addit, ea indigna sibi videri, quæ ab vllo Catholico, nedum Theologo in medium adferantur. Denique ita in partem deteriorem ea verba interpretatur, vt exclamet. *Quid enim? an nos incidimus in ea tempora, quibus Episcopi milites potius quàm martyres esse debeant? aut legem Dei, atque Ecclesiam prælijs, quàm prædicationibus defen-*

defendere? Atque hinc accepta occasione toto illo capite, aduersus mores Episcoporum, & Cardinalium maximo furore bacchatur. Sed nos conuicijs, & maledictis prætcritis, & tota eius Canina eloquentia prætermissa, breuiter respondebimus. Primò falsum esse dico, quod initio capitis ipse sumit, annis circiter mille, neque vsum, neque exemplum, neque mentionem vllam talis Pontificiæ potestatis in Ecclesia fuisse: siquidem exempla Gregorij primi, secundi, & quarti, nec non Zachariæ, & Leonis III. suprà allata contrarium euidenter ostendunt. Deinde addo, Franciscum Romulum non diuisisse responsionem in partes duas, vt iste fingit; vna est enim, & simplex responsio, videlicet nō potuisse Ecclesiam illo tempore vti potestate sua; ideò subeundum fuisse martyrium potius, quàm fidem abnegandam. Quemadmodum etiā hoc tempore vbi Ethnici præualent, vt in Insulis Iaponijs; vel hæretici, vt in Britannia, plurimi ad martyrium animantur, & reipsa martyrium fortissimo animo suscipiunt potiùs, quàm ad fidei abnegationē perduci se sinant: Adiungo postremò tempus martyrij proprium illud esse, cùm neque fuga, neque iusta defensione, sed sola passione abnegatio fidei declinari potest. Neque enim Dominus in Euangelio vim vi repellere vnquam prohibuit; fugam autem non modò permisit, sed etiam in certo casu, vt cùm Ecclesiæ necessitas, vel maior vtilitas id postulat, imperauit dicens, *Cùm vos persequentur in vna ciuitate, fugite in aliam.* Mat. 10. neque in gladios persecutorum irruere, sed mortem pro fidei confessione illatā tolerare æquo animo iussit. Et quidem quod attinet ad fugā tam euidens est mandatum Domini, &

testimonia, atque exempla sanctorum Prophetarũ, & Apostolorum quæ copiosè adducit sanctus Athanasius in Apologia pro fuga sua, vt nulla de hac re dubitatio Catholicis relicta sit. quod autem liceat vim vi repellere, & iure belli persecutionem siue gentilium, siue hæreticorum propulsare, si vires adsint; docent bella Machabæorum aduersus Antiochum, qui populum Dei ad Idololatriam compellere satagebat, docent bella Catholicorum aduersus hæreticos in Africa tempore sancti Gregorij, de quibus loquitur idẽ S. Gregorius, lib.1.epist. 77. ad Gennadium Exarchum, vbi eum laudat, quòd magno zelo hæreticos armis persequeretur, eumq; excitat, & hortatur, vt viriliter pergat. docent bella Catholicorum aduersus hæreticos Albigenses, & Tholosanum Comitem Raymundum patronum ipsorum, vbi diuina adiuuante gratia plus centum millibus vno prælio à Simone Comite Monfortio cum exigua manu cęsi sunt, vt scribit Paulus Aemilius, lib.6. historiæ Francorũ: docent nostro tempore bella Heluetiorum Catholicorum aduersus Heluetios hæreticos Zuinglianos. Nam vt scribit Ioannes Cochleus de Actis Lutheri anno 1531. Heluetij pro fide Catholica pugnantes, cùm numero, & viribus essẽt inferiores, & sola iustitia causæ superiores, quinque prælijs hæreticos gloriosè vicerũt. quo tempore autem Catholici à Constantio Ariano Imperatore vexari cœperunt, ad Constantem Principem Orthodoxum, qui in Occidente imperabat S. Athanasius, alijq; Episcopi Catholici confugientes, literas impetrarunt minaces ad Constantium, vt habetur in historia tripartita, lib.4. cap.25. quibus literis ad tempus repressa persecutio est;
sed

sed paulò pòst Constante defuncto, & Constantio in toto orbe Romano Imperium obtinente, cùm nemo esset, qui illi resistere auderet; tempus illud aduenit, quo Episcopi ad martyrium parari, non autem de Imperatore excommunicando, vel deponendo cogitare deberent. Atque hæc est sententia Francisci Romuli, non ea, quàm illi Barclaius affingit, quasi voluerit olim Episcopos martyres esse debuisse, nunc milites esse debere.

CVR ECCLESIA CONSTANTIVM hæreticum, & Iulianum Apostatam Imperatores non deposuit?

CAPVT VII.

IN septimo capite refutare Barclaius aggreditur verba illa postrema Francisci Romuli. [*Itaque veteres illos Imperatores Constantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Ecclesia, quòd legitimè in Imperium successissent: alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè successerant, pertulisset; sed quod illos sine populi detrimento coercere non poterat, istos poterat.*] Et miratur, hoc idem scripsisse Bellarminum lib. 5. de Pontifice cap. 7. Sed vt magis miretur, sciat hoc idem sensisse sanctum Thomam in 2.2.q.12.art. 2. ad primum, vbi dicit Ecclesiam tolerasse, vt fideles obedirent Iuliano Apostatæ, quia in sui nouitate, nondum habebat vires compescendi Principes terrenos. Existimat igitur Barclaius, Ecclesiam facilè potuisse, si voluisset, tum Constantium Arianum, tum Iulianum Apostatã de solio deturbare; sed id nõ fecisse, quod

sciret illos legitimè in Imperium successisse. Argumenta eius hæc sunt. Primum, quia totus orbis tempore Constantij Christianus erat, & eius pars maxima Orthodoxa. §. *Falsissimum, inquit, esse dico, non potuisse Ecclesiam coercere illos æquè facilè, atque istos, ne dicam facilius, & sine detrimento populi, siue id armis tentare, siue arte aliqua, & hominis deuoti opera vti voluisset. Iam enim totus orbis sub Constantio Christianus fuit (vt ex epist. Constantini magni ad Ecclesiam, ab Eusebio, & Nicephoro relata constat) & eius pars maxima Orthodoxa: ita vt vires illis ad opprimẽdum Imperatorem nequaquam defuerint, si fas, aut pium credidissent armis aduersus legitimum Principem decertare.*]

Respondeo. Primùm, verum non est, tempore Constantij totum orbem fuisse Christianum, neque hoc dicit in ea epistola Constantinus. Et si hoc esset verum, quo modo Simmachus Præfectus vrbis longa oratione (quæ extat apud sanctum Ambrosium inter Epistolas eius vicesimam nonam, & tricesimam primam) persuadere conatus fuisset Valẽtiniano Imperatori, vt sacra gentilibus Romanis restitueret? Cur sanctus Ioannes Chrysostomus in oratione de sancto Babyla, & Theodoretus, in libris de curandis Græcorum affectionibus tam multa disputassent aduersus gentiles sui temporis? Cur sanctus Augustinus, & Paulus Orosius scripsissent contra querelas gentilium, ille libros de Ciuit. Dei: iste historiam cladium, quas Romani antequã Christus aduenisset acceperant? Denique Barbari cum quibus post tempora Cõstantini ad Orientem, & Septentrionem Romani assiduè decertabant Parthi, Persæ, Sarmatæ, Gothi, nonne maxima ex parte genti-

gentiles erant? Deinde etiamsi hoc esset verum; non tamen inde rectè colligi posset, facilè fuisse Ecclesiæ coërcere Constantium, vel Iulianũ: nam Imperatores illi potentissimi erant, & multas legiones armatas ducebant, aduersus quas nihil poterat inermis multitudo fidelium, præsertim cùm Principem aliquem Christianum non haberet, qui vellet, aut posset eam armare, & armatam ducere aduersus Imperatores. Hoc certè tempore in Imperio Turcarum plurimi sunt Christiani, & fortasse plures numero, quàm ipsi Turcæ sint: tamen quia neque Ducem, neque arma in promptu habent, aduersus Turcarum Regem nihil possunt; quæ causa fuit olim, cur neque Itali iugum Gothorum, neque Africani VVandalorum, neque Galli Francorum excutere possent. At Leonem Imperatorem Græcum facilè fuit Summo Pontifici Gregorio excludere ab Imperio Italiæ, quoniam vires eius in Italia debilitatæ erant, & Proceres Italiæ hoc ipsum maximè expetebant, vt facultas eis à Pontifice daretur deficiendi ab Imperatore impio; pari ratione Childericum Regem Francorum nullo negocio potuit Zacharias Pōtifex Regno priuare, cùm id ipsum Proceres Franci cuperent, & ipse potestate rerum gerendarum ad Magistrum Palatij translata ocio desidiaque langueret. Denique Henricum Imperatorem non ante Gregorius Papa deponendum esse decreuit, quàm grauissima eius crimina vocibus populorum ad eum delata iustitiam postularent, vt Marianus Scotus, alijque eius temporis historici docent.

Addit Barclaius, *temporibus Constantij non defuisse in AEgypto, & Lybia, alijsq; locis per Asiam, &*

Europam Monachos permultos, in quibus non minor zelus erat quàm in illo, qui Henricum tertium Francorum Regem confodit, qui, si licuisset, facilè Constantium de medio tollere potuissent.

Respondeo. Non pertinet ad Monachos, aut alios Ecclesiasticos viros cædes facere, vt habetur 23. q.8. Can. 1. & sequentibus; multò autem minus per insidias Reges occidere. Neque Summi Pontifices consueuerunt ista ratione Principes coërcere. Ipsorum mos est, primùm paternè corripere, deinde per censuram Ecclesiasticam Sacramentorum Communione priuare, denique subditos eorum à iuramento fidelitatis absoluere, eosque dignitate, atque auctoritate Regia, si res ita postulat, priuare. Exequutio ad alios pertinet. Quare Innocentius Pontifex cùm in Concilio Lugdunensi Friderico II. Imperium abrogasset, dixisse fertur, *Ego, quod meum est, feci; faciat & prosequatur super his Deus, quod voluerit.* Id refert Matthæus Paris in Henrico tertio referens acta anni Domini 1245.

Pergit deinde, & probare nititur, facilè fuisse Ecclesiæ tollere de medio Iulianum Apostatam, & Valentem Arianum, quia exercitus eorum magna ex parte Catholici erant, & Episcopis obedientes, quod cùm non fecerit, sequitur, aut Pontifices illius temporis non esse functos officio suo, aut credidisse nō sibi licere Principes, quamuis Apostatas, aut hæreticos deponere.

Respondeo. Iulianum Apostatam difficillimum fuit deponere, quoniam ipse solus Imperium regebat, neque verum est totum eius exercitum fuisse Christianum: scribit enim Ruffinus, lib. 2. cap. 1. totum fuisse pollutum sacrilegijs, sacrificijs videlicet

licet idololatricis: nam, vt scribitur in Historia tripartita, lib. 7. cap. 1. legem tulerat Iulianus, vt omnes milites sacrificarent Idolis, aut de militia eijcerentur. Itaque plenus erat exercitus Paganis, aut ijs, qui à Christo defecerant. Neque his repugnat, quod aduersarius citat ex Ruffino, Socrate, & Theodoreto; Iouiano recusante Imperium sumere, quò ipse Christianus cùm esset, Paganis imperare nolebat, exercitum vna voce clamasse, *& nos Christiani sumus.* Siquidem ea vox significabat, plerosq; illorum corde, ac voto Christianos fuisse, non manifesta professione: alioqui Iouianus, non eis obiecisset paganismum, neque dixisset, se nolle imperare Paganis. Itaque si qui erant in exercitu Iuliani Christiani, occulti erant, & communicatione sacrilegorum sacrorum maculati, Pagani habebãtur. De Valẽte idem omninò dici potest: quamuis enim paucos quosdam in exercitu suo Catholicos haberet, tamen multitudo Principis sequebatur errores. Neque alia causa est, cur Valentinianus Catholicus Imperator fratrem Valentem hæreticum toleraret, nisi quia non facilè erat sine periculoso, & ambiguo bello de Imperatorio solio illum deijcere.

Subiungit postremò Barclaius duo Patrum testimonia, vnum S. Gregorij Nazianzeni, orat. 1. in Iulianum, cuius verba sunt, *Coercitus est Dei clementia, & lacrymis Christianorum, quæ multæ iam, & à multis erãt effusæ, cùm solũ hoc contra persecutorẽ haberẽt remediũ.* Alterum, sancti August. tract. in Psal. 124. qui sic loquitur, *Iulianus extitit infidelis Imperator, nonne extitit Apostata iniquus, idololatra? Milites Christiani seruierunt infideli Imperatori: vbi veniebãt ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum,*

qui

qui in cœlo erat; quando volebat, vt Idola colerent, vt thurificarent, præponebant illi Deum: quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, statim obtemperabant, distinguebant Dominum æternum à Domino temporali, & tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali.

Respondeo. Sanctus Gregorius dicit, nullum aduersus Iuliani persecutionē fuisse remedium præter lacrymas; quoniam non habebat Ecclesia vires, quibus illius tyrannidi resistere posset. Ideò enim lacrymis Dei benignitas imploranda erat; quoniam aliundè auxilium exspectari non poterat. Neque negauisset sanctus Gregorius, potestatem politicam iure subiectam esse debere spirituali Pontificum potestati, cùm hoc ipsum disertis verbis scriptum reliquerit, in Oratione ad populum pertimescentem, & Præsidem iratum: quare hoc loco de facto loquitur non de iure. Sanctus Augustinus rectè dicit, Milites Christianos seruiuisse Iuliano Imperatori infideli, quoniam initio Imperij sui tolerabat Christianos; nec solos milites Christianos esse patiebatur; sed etiam Episcopos Catholicos, quos Constantius Arianus relegauerat, ad sedes suas reuerti permisit, vt refert Ruffinus, lib. 1. cap. 27. postea tamen, vt ex Tripartita citauimus, cogebat omnes, aut idolis sacrificare, aut militia excedere, quo tempore Iouinianus, & Valentinianus cingulum militiæ abijcere, quàm idolis sacrificare maluerunt; propter quod Deus, qui reddit centuplũ in hac vita, vtriq; paulò pòst, pro cingulo militiæ Regium diadema donauit. Porrò Barclaius perperam interpretatur illa verba, *Vbi veniebant ad causam Christi*: dicit enim, causam Ecclesiæ esse causam

causam Christi; & ideò si licitum esset Imperatorem Apostatam deponere, debuissent milites Christiani, iubente Ecclesia, in ipsum Iulianum arma conuertere. At sanctus Augustinus verba sua ipse interpretatur, cùm ait, *Quando volebat Iulianus, vt Idola colerent, praeponebant illi Deum*. Hanc igitur vocat causam Christi sanctus Augustinus: quamuis autem sit etiam Christi causa, Ecclesiae causa; tamen non tenebantur milites Christiani in Imperatorem suum, quamuis Apostatam, & persecutorem arma conuertere, nisi antea hostis iudicatus esset: Ecclesia verò tolerandum potius censuit, quàm irritandum, cùm satis virium ad eum deponẽdum non haberet, vt sanctus Thomas ad hoc ipsum Argumentum respondet, in 2.2.q.12.art.2.

CVR ECCLESIA NON DEPOsuit Valentinianum Iuniorem Arianum?

CAPVT VIII.

IN cap. 8. Barclaius probat, non defuisse vires Ecclesiae, quibus Valentinianum Iuniorem haereticum ab Imperio deponeret: sed frustra laborat; non enim Franciscus Romulus, cuius disputationem Barclaius refellendam suscepit, de isto Valentiniano vllam mentionem fecit: sciebat enim facile fuisse S. Ambrosio illum deijcere, praesertim cum Maximus Princeps Catholicus iam esset in armis, vt Valentinianum haereticum coërceret, & tota ciuitas Mediolanensis, & ipsi etiam milites ab Ambrosio starent. Cur igitur, inquies, S. Ambrosius Valentinianum haereticum tolerauit? Causa est

est in promptu, quia Valentinianus puer erat, & non proprio iudicio, sed matris auctoritatem sequutus Ecclesiam persequi cœpit. Sperabat verò S. Ambrosius facilè posse adduci eundem Valentinianũ, vt Parentis sui Valẽtiniani senioris, & fratris Gratiani, necnon collegæ Theodosij Catholicorum Imperatorum fidem, & pietatem sequeretur. Quod etiam breui contigit: resipuit enim Valentinianus, & S. Ambrosium ita colere cœpit, vt nullum haberet, cui magis fideret, neque quem magis obseruaret: denique parentis loco illum deinceps semper habuit: quæ omnia vera esse intelliget, qui orationem eiusdem S. Ambrosij in funere Valentiniani Imperatoris habitam legere voluerit. Ex quo etiam respondetur ad id quod Barclaius objicit de Theodosio Imperatore, qui Valentinianum ad se confugientem complexus est, eúmque fugato Maximo, in Imperium restituit.

§. *Res notatu digna* (inquit Barclaius) *hæreticus à Catholico fugatur, ad Catholicum auxilij causa fugit: à quo & reprehensus est propter hæresim, & propter reuerentiam Maiestatis humaniter exceptus, atque in Regnum restitutus: & quia Ecclesia rebellionem, Religionis ergò, aduersus legitimum Principem non laudauit, Max mus neque reformator Imperij dictus est, neque restaurator Ecclesiæ, sed rebellis, & tyrannus.*]

Respondeo. Theodosius optimo iure Valentinianum adiuuandum suscepit aduersus Maximum, tum quia animaduertit, illum à matre seductum facilè posse ad Fidem Catholicam reduci, quod (vt diximus) cõtinuò factum est; tum quia Theodosius à Gratiano Valẽtiniani fratre ad Imperij societatẽ

vocatus

vocatus fuerat, proinde æquum erat, vt benefactoris sui fratrem, & Imperij collegam in tanto periculo nõ desereret; tum denique quia Maximus non præcipuè propter Religionem, sed propter dominandi cupiditatem Imperium vsurpauerat, & Gratianum legitimum Principem interfecerat. Itaque Theodosius non aduersus defensionem Catholicæ fidei, sed aduersus parricidam Imperatoris, & iniustum Imperij vsurpatorem arma suscepit.

His explicatis Barclaius, quasi parta victoria exultans, ait: §. *Hæc cùm ita sint, desinant nunc velim aduersarij commento suo nobis imponere, aut saltem dicant, vnde id hauserint?*]

Respondeo. Commentum dici non potest, quod omnes Doctores, & ipsa Concilia generalia tradiderunt. Vnde autem id hauserimus, non semel ostẽdimus, & paulò post clarius ostendemus.

Subijcit Barclaius: §. *Constat omnes ea ætate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ vniuersæ temporalem potestatem vllo modo, vllave ex causa in eos competere, sed solius Dei iudicio, quantum ad pœnas temporales, relinquendos.* & paulò pòst, *Huius*, inquit, *rei testem in primis Tertullianum produco, qui de Imperatoribus loquens in Apologetico; sentiũt*, inquit, *Deum esse solum, in cuius solius potestate sunt, à quo solo sunt secundi, post quem primi, ante omnes Deos, & super omnes homines. & in libro ad Scapulam, Colimus*, inquit, *Imperatorem sic, quomodo, & nobis licet, & ipsi expedit, vt hominem à Deo secundum, & quicquid est à Deo consecutum, solo Deo minorem: hoc & ipse volet; sic enim omnibus maior est, dum solo vero Deo minor est.*]

Respondeo: Falsum est, cõstare, omnes Doctores ea æta-

ea ætate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ vniuersæ temporalem potestatem vllo modo, vllave ex causa in Principes Christianos competere. Auctores enim, quos Barclaius adducit, & paucissimi sunt, & non dicunt quod ipse affirmat. Tertullianus, qui primo loco citatur, de Principibus Ethnicis loquitur, qui toti Orbi Romano imperabant, & nondum sceptra sua Christo subiecerant. Itaque secundi à Deo in rerũ temporaliũ administratione de facto dici poterãt. *At*, inquit Barclaius, *lex Christi iure suo neminem priuat, proinde Reges, & Imperatores accedendo ad Ecclesiam, nihil iuris sui temporalis amittunt.* Verum est, nihil amittunt, sed multa lucrantur potius, cùm & Reges temporales sint, vt antea erant, & Regni cœlestis hæredes fiant, quod antea non erant. Sed si ad Regnum cœleste adipiscendum, oporteat eos Vicario Christi subesse, vt iam non liceat illis temporali potestate abuti ad suam, & aliorum perditionem, moleste ferre non debent.

Secundo loco Barclaius Ambrosium producit, qui in Apologia Dauid sic loquitur: *Rex vtique erat* (Dauid) *nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum: neque enim vllis ad pœnam vocantur legibus, tuti Imperij potestate.*]

Respondeo. Liberi sunt Reges à legibus politicis, tum suis, tum prædecessorum Regum, quia par in parem non habet potestatem: non sunt tamen liberi à legibus Dei, & Ecclesiæ; & hoc videmus etiam commune fuisse cum Regibus testamenti veteris, qualis erat Dauid. Siquidem cum Rex Ozias thus adolere vellet in templo Domini, quod erat officium summi Sacerdotis, & repulsus à Sacerdotibus

tibus non acquiesceret, continuò lepra percussus est, & ad iudicium Sacerdotum coactus est habitare seorsim, & à Regni administratione cessare; vt dicitur in 2. lib. Paral. c. 26. Addit Iosephus lib. 9. antiquitatum cap. 11. ab eo tempore Oziam priuatū vixisse, ac longo mœrore consumptum. Simili ferè modo cùm Principem Christianum lepra hæresis infectum cernit Summus Pontifex, segregat illum à cœtu piorum per sententiam excommunicationis, ac ne cæteros inficiat, soluit eius subditos à iuramento fidelitatis, atque si opus sit, iubet etiam sub eadem excommunicationis pœna, ne illum pro Rege habeant, neve illi vt regi pareant.

Tertiò Barclaius Gregorium Turonicum testem adducit, qui in lib. 5. historiæ Francorum, cap. 18. his verbis alloquitur Regem, *Si quis de nobis, ô Rex, iustitiæ tramites transcendere voluerit, à te corripi potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet? loquimur enim tibi, sed si volueris audis, si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is, qui se pronunciauit esse iustitiam?*

Respondeo. Loquitur Gregorius de potestate, quam habent Reges *de facto* cogendi homines particulares, & quam non habent homines particulares ad cogendos Reges. Accusauerat enim Rex Childericus Prætextatum Episcopum Rothomagensem tamquam reum Maiestatis, apud Parisiensem Synodum, in qua cum alijs multis Gregorius Turonicus sedebat: & quoniam Gregorius Prætextatum innocentem esse, & à subordinatis falsis testibus grauari intelligebat, condemnationi eius assentiri nullo modo volebat. Itaque sciens Rex vnū

Gregorium sibi resistere, dixit illi, *O Episcope iustitiam cunctis largiri debes; & ecce ego iustitiam à te non accipio; sed vt video consentis iniquitati, & impletur in te prouerbium illud, quod Coruus oculum Corui non eruet.* Tum Gregorius demonstrare volens, fieri non posse, vt aliquis nolit Regi iustitiam facere, cùm Rex possit eum cogere, vt iustitiam faciat; sed è contrariò fieri posse, vt Rex nolit iustitiam facere, cùm nemo possit eum cogere, vt iustitiam faciat: respondit verba superius posita. *Si quis de nobis, ô Rex, iustitiæ tramitem transcendere voluerit à te corripi potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet?* Atque hanc esse sententiam horum verborum, non solum perspicuum est ex verbis præcedentibus; sed etiam ex euentu illius causæ. nam cùm Rex varijs artibus, & dolis conatus esset extorquere à Synodo sententiam damnationis contra Prætextatum, & non obtinuisset; vi adhibita, coniecit eum in carcerem, & cùm is elabi voluisset, grauiter cæsus in exilium missus est, vt eodem loco narrat Gregorius, & Aimoinus, lib. 3. historiæ Francorum, cap. 26. Neque hic finis furoris fuit Fredegundis Reginæ, in cuius gratiam Rex omnia illa moliebatur, nam cùm postea per Guntrãnum Regem Prætextatus in suam sedem restitutus fuisset, dolo eiusdẽ Reginæ per sicarium quendam ad altare sacrũ Prætextatus occisus fuit, teste eodẽ Gregorio, lib. 8. ca. 31. qui Prætextatus inter sanctos Martyres haberi cœpit. Hæc igitur est illa potestas quam Reges in Episcopos habent, vt videlicet vi adhibita contra iustitiam in illos, si velint, animaduertant; & quam non habent Episcopi in Reges, vt eos, quamuis iure damnatos obtemperare cogant, nisi

nisi ab alia temporali potestate maiori iuuentur.

Quarto loco adducit Barclaius testimonium S. Gregorij Papæ, qui se famulū Imperatoris appellauit,& Imperatori cęlitus datam potestatem super omnes homines fassus est. De quo testimonio satis multa dicta sunt capite tertio, neque opus est illa repetere.

Vltimo loco adducit Othonem Frisingensem in epistola ad Fridericum AEnobarbum, cuius hæc sunt verba, *Soli Reges, vtpotè constituti supra leges, diuino examini reseruati, seculi legibus non cohibentur: vnde est illud tam Regis, quam Prophetæ, Tibi soli peccaui:* & mox, *Cùm enim iuxta Apostolum homini mortali horrendum sit incidere in manus Dei viuentis; Regibus tamen, qui nullum præter ipsum supra se habent, quem metuant, eo erit horribilius, quo ipsi possunt cæteris peccare liberius.*]

Respondeo. Otho Frisingensis apertè loquitur de legibus seculi, quibus sine dubio Reges subiecti non sunt subiectione coactiua: nam non solum in verbis citatis habetur, *seculi legibus non cohibentur;* sed etiam paulò ante sic loquitur Otho, *Præterea cùm nulla inueniatur persona mundialis, quæ Mundi legibus non subiaceat, subiacendo coerceatur, soli Reges, vtpote constituti supra leges,* & cæt. At Reges ex Othonis sententia nullum habent supra se, quem timeant, nisi Deum; ergo non solum à legibus seculi, sed etiam à legibus Ecclesiæ, saltem quo ad tẽporalem pœnam liberi sunt, alioqui haberent supra se summum Pontificem, quem timerent, & non solum Deum. Præterea ex eiusdem Othonis sententia, Reges diuino solius Dei examini

reseruantur; non igitur iudicio subijciuntur Papæ, saltem in temporalibus. Respondeo. Otho Episcopus Catholicus, & pius, non voluit dicere, Reges non teneri legibus Pontificijs, vel non habere super se Christi Vicarium, quem timeant, vel non subiacere summi Pontificis examini, saltem in rebus spiritualibus; & quo ad pœnas spirituales, si enim id vellet, hæreticus esset. Ergo cum ait, Reges solius Dei examini reseruari, & non habere super se, quem timeant, nisi Deum, & solutos esse legibus, vtpotè supra leges constitutos, necesse est restrictionem addere, vel ex parte legum, vel ex parte pœnæ. Barclaius libenter admittet restrictionem ex parte pœnæ; sed nos dicimus restrictionem subintelligendam esse solum ex parte legum. Id probamus, quia in verbis Othonis inuenitur restrictio ex parte legum, cùm dicat, eos non subiacere mundi legibus, & rursum, seculi legibus non cohiberi: restrictio ex parte pœnæ, temporalis videlicet, in verbis eius, nusquam legitur. Præterea, non ignorabat Otho Childericum Regem à Summo Pontifice fuisse depositum, & postea Henricum Imperatorem à Gregorio Papa VII. exauthoratum. nam vtriusque rei meminit in Historia sua, lib. 5. cap. 23. lib. 6. cap. 34. 35. 36. neque reprehendit factum: imò videtur probare, cum his verbis laudat Gregorium septimum, lib. 6. cap. 34. *Forma*, inquit, *gregis factus, quod verbo docuit, exemplo demonstrauit, ac fortis per omnia Athleta murum se pro domo Domini ponere non timuit:* & cap 36. *Ecclesia*, inquit, *tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata, dolorem non modicum habuit.* Igitur sensus verborum Othonis

nis hic erit, Reges legibus sæculi non teneri, & quantum ad eas leges, solius Dei examini reseruari, & quantum ad easdem leges, neminem super se habere, quem metuant, nisi Deum.

Propter hæc testimonia triumphat Barclaius dicens: §. *Si contrariæ opinionis assertores tot antiquorum Patrum testimonia, imò si vel vnum proferre possint, quo disertè scriptum sit, Ecclesiam, vel eius caput summum Pontificem habere temporalem illam potestatem in Reges, & Principes seculares, & posse eos temporalibus pœnis quoquo modo, directè scilicet, vel indirectè coercere, aut Regno, Regniue parte mulctare, non equidem recusabo, quo minus lis tota secundum ipsos sine prouocatione iudicetur.*]

Respondeo. Auctores à Barclaio producti, non disertè scripserunt, Reges, & Principes Christianos non posse ab Ecclesia, vel eius capite Summo Pôtifice pœnis temporalibus directè vel indirectè coërceri, aut Regno, Regniue parte mulctari: & si hoc disertè scripsissent, possemus nos Tertulliano ab ipso allato sanctum Cyprianum opponere, qui lib. 1. Epist. 3. iubet cum hæreticis nulla commercia copulari: quod antea S. Irenæus Tertulliano antiquior docuerat, lib. 3, cap. 3. aduersus hæreses dicēs: *Tantum Apostoli, & horum discipuli timorem habuerunt, vt neq; verbo tenus cōmunicarent alicui eorum, qui adulterauerant veritatem*; quemadmodū & Paulus ait, *Hæreticum hominem post vnam correptionem deuita*: in quam sententiam omnium Patrum testimonia possent adduci. Ex quibus apertè colligitur hæreticum Regem, si id fieri possit, non esse ab Ecclesia tolerandum, sed excommunicandum; & fidelem populum ab eius obedientia remouendum, ne

cogatur ei seruire, quem vitare iubetur, neque cum eo commercia copulare, cum quo ne colloquium quidem miscere deberet. Sancto Ambrosio, sanctũ Gregorium Nazianzenum opponeremus eius æqualem, qui in oratione ad populum timore perculsum, & Præsidem irascentem, comparauit spiritualem potestatem animæ, temporalem carni, ac docuit ita subiectam esse debere potestatem temporalem spirituali, vt caro subiecta est animæ. Atque hoc ipsum est fundamentum sententiæ nostræ. Sancto Gregorio Turonico opponeremus, sanctum Gregorium Romanum ætatis eiusdem, qui, vt supra diximus in duobus priuilegijs illa verba apposuit, *Si quis autem Regum, Antistitum, aut Iudicum, aut quarumcunque secularium personarum huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit, honore suo priuetur.* Denique Othoni Frisingensi opponeremus Gregorium VII. centum ferè annis antiquiorem, qui disertè scribit, posse Regem seculi à Sede Apostolica certis de causis Regno priuari. vide Epistolam eius ad Episcopum Metensem. Opponeremus etiam sanctum Bernardum, & Hugonem de sancto Victore, qui Othonis tempore floruerunt, quorum testimonia in præfatione produximus. Opponeremus præterea sanctum Thomã, & sanctum Bonauenturam, qui Othone Frisingensi, non multum ætate inferiores; sed doctrina, & sanctitate longè superiores, disertissimè docent, quod Barclaius requirit. vide testimonia ipsorum supra allata. Præterea, quinque testimonijs veterũ Scriptorum opponeremus plusquam septuaginta testimonia Scriptorum variarum ætatum. Denique quinque hominibus à Barclaio in testes adductis oppo-

opponeremus decem concilia, quorum duo generalia fuisse non dubium est. Neque ideò concilijs, præsertim generalibus minus credendum est, quia posteriora fuerunt: nam eadem est Ecclesia, & Conciliorum eadem est auctoritas, siue priora sint, siue posteriora: & quemadmodum in Concilio Niceno post annos trecentos ab aduentu Domini licitum fuit Ecclesiæ scripturas de filij Dei consubstantialitate declarare, ac illam præcipuè, *Ego & Pater vnum sumus*; sic etiam licitum fuit post annos septingentos eidem Ecclesiæ scripturas de potestate Summi Pontificis explicare qualis illa est, *Quicquid ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quicquid solueris super terram, erit solutum & in cœlis*. Quare si Barclaius pollicitationi suæ stare vellet, lis tota sine prouocatione finita esset.

AN POTVERINT POSTERIORES Principes sine detrimento populi per Ecclesiæ auctoritatem Principatu priuari: & simul, iusta ne, an iniusta fuerit Gregorij VII. sententia in Henricum Imperatorem?

CAPVT IX.

IN capite nono Barclaius aggreditur demonstrare falsam esse illam alteram partem sententiæ Francisci Romuli, quod videlicet Ecclesia sine detrimento populi potuerit Regno, vel parte Regni priuare Childericum,

Leonem, & Henricũ: probat autem id esse falsum, quia Henricum quartum Imperatorem Gregorius VII. Papa non sine magno populi detrimento deposuit, cum, Othone Frisingensi auctore, inde nata sint bella, schismata, & alia id genus multa. Sed Franciscus Romulus non de vno Henrico loquutus est, sed de Leone quoque & Childerico. Constat autem Leonem Isauricum Imperatorem parte Imperij mulctatum sine vllo populi detrimento: quod idem manifestissimè constat de Childerici Regis depositione, & Pipini exaltatione. ad quæ duo exempla Barclaius nihil habuit quod responderet, ideò silentio illa inuoluens, in solo Henrico demoratus est. Quid si addamus etiam translationem Imperij à Græcis ad Francos sine populi detrimento à Leone III. Pontifice factam, completus erit numerus ternarius exemplorum, quæ Franciscus Romulus adferre voluit. Quia tamen Barclaio placuit de solius Henrici depositione Franciscum Romulum reprehendere, quasi vel historias ignorauerit, vel alia de causa mentiri voluerit. Respondeo, detrimenta aliqua populum Christianum accepisse ex Henrici excommunicatione & depositione, sed emolumenta maiora detrimentis fuisse, vt non immeritò dici possit, sine detrimento populi rem illam esse peractam; neque enim detrimentum pati dici potest, qui iacturam facit frumenti, quod seminando spargit in sulcos, si tempore messis multiplicatum cum exultatione reportet. Vidit Gregorius Pontifex sanctus, & sapiens, plenas esse prouincias concubinarijs, & simoniacis; animaduertit Imperatores contra Canones sacros, ac præcipuè Octauæ Synodi generalis, inuestituras Episcopatuum

tuum, & Monasteriorum sibi vendicasse. Adiecit animum ad Ecclesiam repurgandam, & liberandam; & quamuis per multas molestias, & pericula, partim per se, partim per Successores, quod voluit ad fœlicem exitum perduxit. nam & Sacerdotibus abstulit concubinas, & beneficia Ecclesiastica, vt gratis darentur & acciperentur, effecit, &, quod erat omnium difficillimum, inuestituras Ecclesiarum Henrico V. Henrici IV. filio, Calixto II. Pontifici liberè renunciante, recuperauit. Id quod sine manifestis signis, & prodigijs cœlestibus factum non fuisse, testatur Abbas Vrspergensis in Chronico.

Sed libet iam per partes discutere, quæ Barclaius aduersus Gregorium septimum ex Othone Frisingensi, alijsque autoribus annotauit. Primùm igitur adfert illa verba Othonis Frisingensis lib. 6. c. 35. *Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc* (Henricum quartum) *à Romano Pontifice excommunicatum, vel regno priuatum; nisi fortè quis pro anathemate habendum ducit, quod Philippus ad breue tempus à Romano Episcopo inter pœnitentes collocatus, & Theodosius à Beato Ambrosio propter cruentam cædem à limitibus Ecclesiæ sequestratus sit.*]

Respondeo. Fuit quidem Otho Frisingensis doctrina, moribus, & nobilitate insignis: sed tamen legendo & relegendo non inuenit omnia. Nam Archadium Imperatorem ab Innocentio primo Pontifice propter eiectionem S. Ioannis Chrysostomi, excommunicatum fuisse testatur Nicephorus lib. 13. cap. 34. qui & sententiam ipsam excommuni-

cationis ad verbum recitat: eiusdem excommunicationis meminit Gregorius septimus, in epistola ad Episcopum Metensem. Leonem quoque Isauricum Imperatorem à Gregorio secundo, & rursum à Gregorio tertio, excommunicatum propter hęresim Iconomachorum, & vectigalibus Italiæ priuatum testantur historici Græci, & Latini, vt supra demonstrauimus.

Deinde Barclaius ex eodem Othone commemorat mala, quæ ob excommunicationem Henrici IV. Imperatoris Ecclesiæ acciderunt, bella videlicet, schismata, exilium Papæ, cædem Rudolphi Imperatoris à Gregorio electi, & alia id genus: & ijs connumeratis exclamat; §. *Hoccine est Principem sine detrimento populi coërcere?*

Respondeo. Quando Euangelium Christi prædicari cœpit ab Apostolis in Hierusalem, coorta est persecutio magna in Ecclesiam, Stephanus lapidatus, Iacobus capite cæsus, Petrus coniectus in carcerem, fideles dispersi per varias regiones: quãdo verò prædicari cœpit idem Euangelium inter gentes, commotum est Imperium Romanum vniuersum, persecutiones exortæ grauissimæ, direpta bona, incensæ Ecclesiæ, strages Sanctorum toto orbe terrarum incredibiles factæ; quæro igitur an Euangelium cum detrimento, an cum salute populorum prædicatum sit? si carnis oculis res consideretur, videbitur Euangelium non salutem, sed perniciem populis attulisse: sed si mentis oculo fidei lumine repurgato res eadem spectetur, perspicuè apparebit idololatriam fuisse de Mundo pulsam, Ecclesiam propagatam, Martyres coronatos, denique bona omnia per Euangelium ad nos venisse.

Tale

Tale aliquid (vt paulò ante diximus) accidit Ecclesiæ, cùm Papa Gregorius Henricum Imperatorem excommunicatione coërcuit.

Pergit Barclaius, & factum Gregorij his verbis reprehendit: §. *Fieri potest, vt bono id animo fecerit Gregorius (Deus de intentione iudicet) at fieri non potest, vt rectè, prudenter, & ex officio fecerit; & quin largiter errauerit more, & consilio humano; cùm id sibi tribueret, quod suum sanè non erat; deponendi scilicet, & abdicandi Imperatoris munus; inq; eius locum alterius substituendi potestatem,* & infra: *Culpa igitur Gregorij Papæ permagna mihi in hoc negotio videtur.*]

Respondeo. Satis audacter Barclaius in Christũ Domini, & suum, atque omnium Christianorum Iudicem sententiam tulit: nec saltem dubitando vel suspicando, vel opinando locutus est; sed præcisè, & absolutè quasi de re explorata, & certa pronunciauit, fieri non posse, vt Gregorius in hac re iustè, prudenterque se gesserit. At ego sententiam Barclaij falsam & temerariam, ne dicam sacrilegam, & blasphemam his argumentis fuisse demonstrabo.

Primum, constat sententiam Gregorij ab omnibus Episcopis, qui in Concil. Rom. cum illo sederunt: fuisse probatam. At quis credat, Pontificem cum vniuerso Concilio tam iniustam, & imprudentem sententiam tulisse, vt Barclaius dicit?

Deinde iudicium Gregorij septimi, cõfirmarunt omnes eius successores, Victor tertius, Vrbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius secundus, & Callistus secundus, cuius tempore pax facta est inter Sacerdotium & Regnum: & tamen omnes isti vide,

viderũt bella & schismata exorta occasione sententiæ Papæ Gregorij: quod argumentum certissimum est, iustam, & prudentem fuisse sententiam, quam Gregorius tulit, cùm tot prudentissimi iustissimique Pontifices concilijs Episcoporum cooperantibus, & spreta persecutione schismaticorum, defendendam, confirmandamque susceperint.

De Victore tertio, qui proximè post Gregorium sedit, testis est Leo Ostiensis in Chronico Cassinensi lib. 3. cap. 71. ab eo celebratum fuisse Concilium Beneuentanum, atque in eo confirmatam sententiam Gregorij septimi, de inuestituris cum illa clausula, *Si quis Imperatorũ, Regum, Ducum, Principum, Comitum, vel cuiuuis potestatis secularis Episcopatum, vel quamuis aliam Ecclesiasticam dignitatem dare præsumpserit*, *eiusdem sententia vinculo se adstrictum nouerit.*

De Vrbano secundo, Victoris tertij proximo successore, Bertoldus Constantiensis eius temporis Historicus scribit, in Synodo Beneuentana anno Domini 1091. confirmatam ab Vrbano sententiã excommunicationis in Guibertum Antipapam, & omnes eius complices, quorum præcipuus erat Henricus Imperator. Item anno 1095. eandem sententiam confirmatam ab eodem Vrbano in Synodo Placentina, coram innumerabili multitudine, & anno eodem rursus confirmatam in Concilio generali Claramontano.

De Paschali secundo, Vrbani secundi proximo successore, testatur Abbas Vrspergensis anno 1102. in Concilio Romano generali à Paschali confirmatam esse sententiã Gregorij VII. & excommunicatum Henricum, & omnes illi adhærentes. Addit quoque

quoque idem Abbas, se præsentem Romæ fuisse, & audiuisse feria quinta in Cœna Domini ab ore ipsius Pontificis, cùm Henricus excommunicatus denunciaretur.

De Gelasio secundo, Paschalis secundi proximo successore, testatur idem Abbas Vrspergensis anno 1118. ab eo per Cononem Episcopum Cardinal. Prænestinum, Legatum suum in Concilio Coloniensi, & altero Friteslarensi, confirmatum decretum Paschalis de excommunicatione Imperatoris Henrici.

De Callisto secundo, Gelasij proximo successore, testatur Abbas Vrspergensis, in Chronico, necnon Sugerius Abbas in vita Ludouici Regis Francorum, necnon Rogerius in annalibus Anglicanis, à Callisto in Concilio Remensi Patrum quadringentorum iterum confirmata decreta synodalia prædecessorum, Gregorij videlicet, Victoris, Vrbani, Paschalis, & Gelasij.

Tertiò, iudicium Gregorij septimi approbatum fuit ab omnibus bonis, qui tunc viuebant, quique longè melius scire poterant iustitiam, vel iniustitiam illius causæ, quam Barclaius, qui plus quingentis annis posterior est. Marianus Scotus, qui tempore Gregorij vixit, in Chronico anni 1075. *Gregorius*, inquit, *querimonijs & clamoribus Catholicorum iustis, aduersus Henricum & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter simoniam: quod factum Catholicis viris beneplacuit; Simoniacis verò, & fautoribus Regis nimium displicuit*. Hæc ille, qui non de vno aut altero loquitur, sed in commune de multitudine

Catho-

Catholicorum factum Pontificis approbante.

Lambertus Schaphnaburgensis qui eodem tempore vixit, in historia rerum Germanicarum, *Hildebrandi*, inquit, *constantia, & inuictus aduersus auaritiam animus omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ.* & infra: *Signa & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & zelus eius feruentissimus pro Deo, & Ecclesiasticis legibus, eum contra venenatas detractorum linguas communiebant.* hęc ille, qui non solum detractores sui temporis, sed etiam Barclaium detractorem confundit: neque enim Gregorius tam charus Deo fuisset, neque per eum tot miracula Deus patrasset, si sententiam tulisset tam iniustam, & tam imprudentem, & tot malorum causa extitisset, vt Barclaius dicit. Idem Lambertus refert ibidem horribilem mortem Gulielmi Episcopi Traiectensis, qui Gregorio detrahebat, vt Barclaius postea detraxit: *Repentè*, inquit, *grauissima ægritudine correptus, miserabili eiulatu coram omnibus vociferabatur iusto Dei iudicio se & præsentem vitam amisisse, & æternam: quod Regi ad omnia quæ perperam intendisset, operam suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ eius Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens, & prudens innocenti irrogasset.* Sanctus Anselmus Cantuariensis, qui eodem tempore vixit, initio libri de fermentato & azymo ad VValeramum: *Scienti*, inquit, *breuiter loquor. Si certus essem prudentiam vestram non fauere successori Iulij Cæsaris, & Neronis, & Iuliani, contra successorem, & Vicarium Petri Apostoli, libentissimè vos vt amicissimum, & reuerendum Episcopum salutarem.* hæc ille,

qui

qui Henricum Imperatorem comparat cum Iulio Cæsare oppressore Reip. cum Nerone persecutore Ecclesiæ, & cum Iuliano Apostata, & persecutore: & VValeramum Episcopum, quem fauere existimabat Henrico contra Gregorium, ne salutare quidem audebat: quod certè non faceret, si Gregorij sententiam aduersus Imperatorem iniustam esse crederet. Idem Anselmus, in epist. 8. ad Gulielmum, sententiam Gregorij defendit, & apertè iustam esse pronuntiat. Sanctus Anselmus Episcopus Lucēsis eiusdem temporis auctor vir Sanctissimus, & miraculis clarus scripsit Epistolam ad Guibertū Antipapam, quem Henricus Imperator Gregorio Papæ opposuerat;in qua Epistola Gregorium mirificè laudat. Scripsit quoq; Apologeticum pro Gregorio aduersus eundem Guibertum, vbi inter cetera refellit argumentum, quo vtitur hoc tempore Barclaius, & quo tunc vtebantur Antipapa, & eius cōplices; quod videlicet fuerit Gregorius causa turbarū, & sanguinis effusi, præsertim in Saxonia, quem sanguinem clamare dicebat aduersus Gregorium, & eius sectatores, quorum vnus erat hic S. Anselmus: sic autem loquitur, lib. 1. Apologetici, *Non aduersus nos clamat sanguis Saxonum; sed contra vos cum vniuerso Mundo, qui sceleris vestri tabe inhorruit, clamat cœlum, clamat terra, clamat omnis Ecclesia iustorum, & quæ adhuc peregrinatur, & quæ iam cum Christo regnat, clamat Christus, clamat Pater pro sponsa filij sui, clamat Spiritus S. qui quotidie postulat pro ea gemitibus inenarrabilibus,* &c. Vbi rectissimè dicit, turbas illas, & bella non esse tribuenda Gregorio, qui pro officio suo pastorali arcere conatus est Lupos à grege; sed inobedientiæ, & obstina-

stinationi eorum, qui in Pastorem, & gregem ipsum tanto ferocius sæuierunt, quanto humilius Deo eiusque Vicario obedire salubriter admonentibus, & consulentibus debuerunt.

Nam quam horrenda, & non toleranda fuerint Henrici scelera, ex sequenti testimonio intelligitur. Sanctus Gebehardus Archiepiscopus Salsburgensis, qui obijt tribus annis post mortem Gregorij VII. id est, anno 1088. disputans cum Vvecilone Archiepiscopo Maguntino, apertè pronunciauit, Imperatorem non iniusto iudicio tam Regno, quam communione, Apostolica sententia, priuatum: cuius sententia ita probata est à concilio quodam, vt contraria sententia Vvecilonis hæresis sit appellata. Vide Abbatem Vrspergensem in Chronico anni 1085. Stephanus Halberstatensis eiusdem temporis auctor in Epistola ad Vvalramum, quam refert Dodechinus continuator Mariani Scoti ad annum Domini 1090. *Dominus*, inquit, *Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus, & Abbatias vendit: etenim Constantiensem, Bambergensem, Maguntinensem, & plures alios pro pecunia; Ratisponensem, Augustensem, Strasburgensem, pro gladio; Abbatiam Fuldensem pro adulterio; Monasteriensem Episcopatum (quod dicere, & audire nefas est) pro Sodomitica immunditia vendidit*, & infra: *Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excõmunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poterit obtinere.* Leo Hostiensis Episcopus, eiusdem temporis auctor, in Chronico Cassinensi multa scribit de Gregorij VII. iustitia, sapientia, zelo, alijsque virtutibus. Sed lib. 3. cap. 53. refert etiam cœlestem visionem, qua Deus ipse testatus est place-

placere sibi facta Gregorij, quæ nunc Barclaius cum veteribus schismaticis vituperare ausus est. Vidit igitur, quidam candidissimam columbam super Gregorium sacrum Missæ mysterium celebrantem: quod visum cum is, qui vidit patefacere cunctaretur, his verbis aperire diuinitus iussus est: *Vade celeriter, & hoc ipsum auribus Papæ intimato, vt constanter vigore sancti Spiritus, quod cæpit, exequatur.* Bartholdus eiusdem temporis auctor, presbyter Constantiensis in Chronico suo plurima scribit pro iustitia causæ Gregorij septimi, sed inter cætera de Imbricone Episcopo Augustano hæc refert: Imbrico Augustensis Episcopus, qui in præterito pascha Rudolphi Regi fidelitatem iurauit, nil de periurio curans Henrico aduenienti adhæsit, & apud illum quadam die Missam faciens, hanc sibi conditionem miser imposuit, vt sacra oblationis perceptio in iudicium ei proueniret, si Dominus eius Henricus Regnum sibi iniustè vsurparet. Post hanc temerariā perceptionem, paruo quod superuixit tempore vsque ad mortē nunquā se sanum de lecto leuauit: nā circa Kal. Iulij absq; Ecclesiastica communione defunctus est. Isti sunt auctores septē, qui ipso tempore Gregorij vixerunt, quibus addam quatuor alios, qui non diu postea floruerunt. Gulielmus Episcopus Tyrensis in lib. 1. de bello sacro cap. 13. de Henrici Imperatoris peruersis moribus loquens: *Quod,* inquit, *Dominus Papa contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facto conculcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundo, ac tertio eundem Imperatorem commonuit, vt à tam detestabili desisteret præsumptione: quē præceptis salutaribus commonitum, cum reuocare non posset, vinculo anathematis innodauit.*

uit. Otho Frisingensis, vt supra notauimus, Gregorium septimum virum sanctissimum fuisse confessus est, lib. 6. cap. 34. & 36. & lib. 7. cap. 1. neque fieri potest vt vir tam sanctus iniustam sententiam publicè ferret, neque eam vnquam retractaret, sicut re vera non retractauit, vt perspicuum est ex verbis illis, quæ eodem Othone teste lib. 6. cap. 36. moriens Gregorius pronunciauit, *Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio.* Dodechinus Mariani Scoti continuator in chronico anni 1106. *Henricum*, inquit, *hominem peruersum, & iusto iudicio ab Ecclesia eiectum constat manifestè. Vendidit enim omnia spiritualia:* & ad annum 1090. & 1093. tam multa, & tã horribilia scelera Henrici refert, vt mirum sit, si vllus audeat eum iniustè damnatum affirmare; quod tamen Barclaius audacter affirmat. Abbas Vrspergensis in chronico anni 1106. narrat obitum Henrici repentinum, & tam miserabilem ipsi, quam lætum omnibus alijs: *Miserabile*, inquit, *dictu est, tanti nominis, tantæ dignitatis, tantique animi virum, sub professione Christiana mundum tanto tempore lucratum, nec ad instar cuiuslibet pauperis defuncti, pium, vel compassiuum luctum, à quauis inter tot Christianos persona promeruisse: sed potius vniuersorum tam ibidem, quam vbiuis verè Christianorum corda simul & ora infinito nimis tripudio, sui oblitos, rumore replesse. Non altius concinebat Israel Domino, Pharaone demerso, nec augustiori ipsi Octauiano, siue vllo Augustorum applaudebat Roma triumpho. Frænum enim quod erat in maxillis populorum, versum est illis in canticum, sicut vox sanctificatæ solemnitatis.* hæc ille, qui certè sufficere deberet, vt os Barclaij iniqua loquentis opprimeret.

ret. Quo modo enim Henricus iniusta Gregorij sententia oppressus est, & nullus in toto orbe Christiano inuentus est, qui mortem eius defleret, imò qui non vehementissimè gauderet, vt olim Israel Pharaone demerso, vel Romanus populus Principe triumphāte! nullus ne in toto orbe repertus est, qui iustitiam Henrici perspexerit? nullus qui Gregorij iniustitiam viderit? Sed audiamus quid paulò infra idem scriptor dicat: *Hic*, inquit, *finis, hic interitus, hæc sors vltima Henrici sub vocabulo quarti Romanorum Imperatoris à suis appellati; à Catholicis verò i. cunctis B Petro, suisq; successoribus fidem, & obedientiam lege Christiana conseruantibus, Archipirata simul, & hæresiarcha, necnō & apostata, persecutorq; plus animarum, quam corporum competenter dicebatur, vtpotè qui nec naturalibus, nec consuetudinarijs contentus sceleribus, noua, & à seculis inaudita, ideoq; nonnulla incredibilia excogitasse, & exercuisse infamabatur.* Ac de his satis: nam si vellem auctores posteriores adducere pro iustitia, & sanctitate Gregorij, nullus esset finis. Videat Lector, quæ scripsimus lib. 4. de Pontifice cap. 13.

Pergit Barclaius, & probare nititur, non debuisse à Gregorio Henricum excommunicari, cùm in societatem sceleris Henrici tantus hominum numerus coierit: adducit autem ad hoc probandum sententiam S. Augustini ex lib. 3. contra epistolam Parmeniani cap. 2. quæ relata est in decretum Gratiani 23. q. 4. can. *Non potest*. Verba S. Augustini hæc sunt: *Non potest esse salubris à multis correptio, nisi cum ille corripitur, qui non habet sociam multitudinem: cùm verò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis restat, quā dolor, & gemitus, vt per illud*

lud signum quod Ezechieli sancto reuelatur illæsa euadere ab eorum vastatione mereantur. Ne cùm voluerint colligere zizania, eradicent simul & triticum: nec per diligentiam segetem Domini purgent, sed per temeritatem, ipsi potius inter purgamenta numerentur. Ideoq. idem Apostolus cùm iam multos comperisset & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, ad eosdem Corinthios in secunda epistola scribens, non itidem præcepit, vt cum talibus nec cibum sumerent: multi enim erant, nec dici de eis poterat, si quis frater nominatur fornicator, aut idolis seruiens, aut auarus, aut aliquid tale, cum eiusmodi nec cibum quidem sumere: sed ait, ne iterum cùm venero ad vos humiliet me Deus, & lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam super immunditia, & luxuria, & fornicatione, quam gesserũt: per luctũ suum potius eos diuino flagello coercendos minans, quam per illam correptionem, vt cæteri ab eorum coniunctione abstineant. & paulò pòst: *Reuera si contagio peccandi multitudinem inuaserit, diuinæ disciplinæ seuera misericordia necessaria est: nam consilia separationis* (hoc est excommunicationis) *& inania sunt, & pernitiosa, atque sacrilega, quia & impia, & superba fiunt, & plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animosos malos.*

§. *Hæc cùm ita sint,* inquit Barclaius, *nemo, vt arbitror ex collatione doctrinæ S. Augustini, quæ & Ecclesiæ est, cum gestis à Gregorio in Henricum, non perspicuè cernet, Papam magnoperè errasse, &c.*]

Respondeo. Barclaij temeritas vndecunque se prodit, cùm ob vnum S. Augustini locum non benè intellectum, synodalem sententiam Pontificis Maximi, à multis alijs Pontificibus, & Concilijs

con-

confirmatam ita damnare audeat, vt dicat, Papam magnoperè errasse. Sed ostendamus non Papam in iudicando, sed Barclaium in intelligēdo vehementer errasse.

Primum, sanctus Augustinus loquitur de correptione, siue excommunicatione illius, qui multos habet socios in eodem crimine; vt perspicuum est ex illis verbis, *Cùm verò idem morbus plurimos occupauerit*, &c. & ex illis, *Ideo Apostolus cùm iam multos comperisset, & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos*, &c. At Gregorius vnum Henricū excōmunicauit propter crimina illi vni propria, quod videlicet venderet Episcopatus, & Abbatias, & admonitus resipiscere nollet: non ergo facit ad rem locus ex August. vel ex Graciano citatus.

Deinde loquitur sanctus Augustinus aduersus Parmenianum, aliosque Donatistas, qui separauerant se ab Ecclesia vniuersa, & se solos esse dicebant Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam. Ideoque docet S. Augustinus propter multitudinem peccatorum non esse faciendam separationem, cum semper futuri sint mali cum bonis vsque ad Mundi consummationem. Tunc enim (vt dicitur Matt. 13.) *exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum*: atque hæc est causa, cur S. Augustinus dixerit, consilia eiusmodi separationis non solùm esse inania, & periculosa, sed etiam sacrilega, & superba; quoniam qui ita separantur, assumunt sibi officium Dei, qui solus potest separare omnes bonos ab omnibus malis, quod fiet in nouissimo die: atque interim oportet pisces bonos esse in eodem reti cū piscibus malis, & triticum cum paleis in eadem area, & zizania cum frumento in eodem agro. Porrò

H 3 Grego-

Gregorius nihil tale sibi desumpsit, sed solùm Ecclesiastica censura coërcere voluit hominem, qui publicè multorũ, & intolerabiliũ criminũ re' erat.

Tertiò, quod Dominus ait Matth. 13. *Sinite vtraq. crescere vsque ad messem*; non sic intelligitur, quasi prohibitum sit, purgare agrum à zizanijs, excommunicando incorrigibiles, necando maleficos, cōburendo hæreticos, persequendo latrones, aliasque Ecclesiæ, vel Reipubl. pestes: alioqui grauiter peccasset Dauid, qui in Psalm. 100. dicit, *Interficiebam omnes peccatores terræ*: peccarent Principes omnes, qui quotidie suspendunt fures, & latrones, ac viarum grassatores, & quo plures esse cognouerint, eo maiori diligentia, grauioribusq; supplicijs delere, atq; extirpare conantur: peccasset Innocentius tertius Pontifex cum Lateranensi Concilio excõmunicans omnes hæreticos, quamuis plurimos esse non ignoraret: peccassent Principes Catholici, qui hęreticos Albigenses, penè innumerabiles armis domuerunt, & vsque ad internecionem deleuerunt. Igitur cùm Dominus ait, *Sinite vtraque crescere vsque ad messem*, potest fieri, vt Dominus noster non tam imperando quam prædicendo, quod futurum erat, locutus sit. Significauit .n. semper fore malos cum bonis, neque vlla diligentia effecturos homines, vt oẽs mali ab omnib' bonis separentur, qualis est etiam illa loquutio Isaiæ 6. *Audite audientes, & nolite intelligere, videte visionem, & nolite cognoscere: excæca cor populi hui', & aures eius aggraua*; quod explicat Dominus Matth. 13. *Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis: incrassatum enim est cor populi huius*, &c. Et Apostolus Act. 28. citans eundem locum Isaiæ: *Aure*, inquit, *audie-*

audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non perspicietis: incrassatum enim est cor populi huius, &c. Itaque verba Isaiæ, *Audite, & nolite intelligere;* hoc significant, *audietis, & non intelligetis*: & illud, *excæca cor populi huius*; significat, excæcabitur cor populi huius, siue, vt explicat S. Ioan. cap. 12. *Excæcatum est cor populi huius.* Hoc modo S. Augustinus in Psalmorum explicatione omnes imprecationes malas, quæ exprimuntur per modum imperandi, vt, *Effunde iram tuam in gentes*, & alias similes, docet esse prædictiones, non imprecationes. Tales etiam loquutiones inueniũtur in Euangelijs, vt Ioan. 2. *Soluite templum hoc*, id est, soluetis vel permittam vt soluatis. Matth. 23. *Implete mensuram patrum vestrorum*, id est, implebitis, vel, sinam, vt impleatis. Ioan. 13. *Quod facis, fac citius*, id est, quod mente agitas, vt me tradas, citius implebis quàm putas; idque me permittente. Sic igitur, *Sinite vtraque crescere vsque ad messem*, hoc videtur significare, Sinetis, siue permittetis, velitis nolitis, vtraque crescere vsq; ad messem: nam omni vestra diligentia nunquam perficietis, vt mali permulti cum bonis permixti non sint vsq; ad diem iudicij: tunc. n. ego mittam Angelos meos, qui separabunt malos de medio iustorum.

Quarto dico, appprobare me sententiam eorum, qui dicunt prohiberi in hac parabola, separationem malorum, siue hæreticorum, siue aliorum iniquorum, non absolutè; sed quando periculũ est, ne cum zizanijs eradicetur triticum, id est, ne cum impijs inuoluantur pij; alioquin licitum esse, zizania euellere, quando non est periculum, vt eradicetur triticum, & contra periculum est, ne ex commixtione zizaniorum triticum corrumpatur. Sed hoc iu-

dicium non pertinet ad quoscunque; sed ad Patrem familias, siue ad illum, quem Christus constituit super familiam suam. Quare ad Barclaium non pertinebat iudicare, an Gregorius septim⁹, rectè fecisset, cùm excommunicando Henricum, partem zizaniorum euellendam curauit; sed ad Pontificem maximum pertineret, si Barclaius adhuc esset in viuis, eius temeritatem castigare.

Addit vltimo loco Barclaius argumentum ex historia Sigeberti, vt probet, Gregorium Papam valdè errasse in ijs, quæ egit aduersus Henricum Imperatorem. *Hildebrandus Papa (inquit Sigebertus in Chronico anni* 1085. *) qui & Gregorius VII. apud Salernum exulans moritur; de hoc ita scriptum reperi. Volumus vos scire, qui Ecclesiasticæ curæ solliciti estis, quod Dominus Apostolicus* Hildebrandus, *qui & Gregorius, nunc in extremis positus ad se vocauit vnum de duodecim Cardinalibus, quem multum diligebat præ cæteris, & confessus est Deo, & sancto Petro, & toti Ecclesiæ, se valdè peccasse in Pastorali cura, quæ ei ad regendum commissa erat, & suadente* Diabolo *contra humanum genus iram, & odium concitasse. Tunc demum misit prædictum confessorem ad Imperatorem, & ad totam Ecclesiam, vt optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ suæ aspiciebat, & tam citò induebat se angelica veste: & dimisit, ac dissoluit vincula omnium bannorum suorum Imperatori, & omni populo Christiano, viuis, & defunctis, clericis, & laicis; & iussit suos abire de domo Deodorici, & amicos Imperatoris ascendere.*]

Respondeo. Sigebertus, teste Trithemio in Catalogo Scriptorum, vnus fuit ex sectatoribus Henrici Imperatoris, propterea nullam fidem meretur,

& fine

& sine dubio falsum est, quod hoc loco scribit, cùm certum auctorem non habeat, aut indicare non audeat. Nos autem habemus auctorem certum fideque dignissimum, qui scribit, Gregorium paulò antè mortem dixisse, *Dilexi iustitiam, & odiui iniquitatem, propterea morior in exilio*; quæ sunt omninò contraria ijs, quæ scribit Sigebertus; nam in his iustè se egisse, in illis grauiter se peccasse dicit; Habentur autem verba supradicta apud Othonem Frisingensem, lib. 6. cap. 36. Bertoldus in Chronico ad annum 1085. & Leo Hostiensis in Chronico Cassinensi, lib. 3. cap. 64. describunt mortem Gregorij, ac docent eum in eadem constantia permansisse vsque ad vltimum spiritum; & miraculis magnis viuum, & mortuum claruisse. Præterea confirmatio sententiæ Gregorij in Henricum, quam suprà demonstrauimus factam à quinque successoribus eius, Victore tertio, Vrbano secundo, Paschali secundo, Gelasio secundo, & Callisto secundo, apertissimè docet, fabulam esse, quam Sigebertus scripsit de pœnitentia eiusdem Gregorij. Denique ipsa sibi narratio Sigeberti contradicit, ac repugnat. Nam si Gregorius grauiter peccasse se agnoscebat in pastorali cura, & suadente Diabolo se fecisse, quæ fecerat: quo modo tam audacter ibidem affirmabat, se mox veste Angelica induendum? certè ob peccatum tam graue non vestem Angelicam; sed gehennæ, aut purgatorij graues pœnas exspectare debuisset.

DISCVTITVR SENTENTIA *Othonis Frisingensis de iudicio Gregorij septimi Pontificis.*

CAPVT X.

IN decimo capite actum agit Barclaius. Redit enim ad probandum auctoritate Othonis Frisingensis, non licuisse Gregorio Pontifici Imperatorem Henricum communione, vel regno priuare. Ac primum repetit, quæ supra citauerat ex Othone, lib.6.cap.35. *Lego, & relego Romanorum Regum, & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno priuatum.* Deinde addit ex lib.1. de gestis Friderici Imperatoris, cap.1. nouum esse visum Othoni Frisingensi, quod Henricus Imperator à Pontifice Romano, anathematis gladio percussus fuerit. Sed ad hæc respondimus cap. superiore: atque ista non esse noua luculenter ostendimus.

Addit ex eo posse intelligi sententiam Gregorij fuisse iniustam, quòd Otho Frisingensis eodem loco, id est, lib.6.cap.37. scribit, ex decreto Gregorij inter alia mala illud consecutum esse, vt Papa super Papam, & Rex super Regem poneretur. §. *Quibus verbis*, inquit Barclaius, *ostendit Otho, vtrunque pari iure, sed potius pari iniuria factum esse, vt sicut iniustè Papa super Papam ab Imperatore, ita etiam iniuste Rex super Regem à Papa positus sit.*]

Respondeo. Scribit quidem Otho, occasione decreti Gregorij factum esse, vt Papa super Papam, & Rex

Rex super Regem poneretur; sed vtrunque pari iure, vel iniustitia pari, factum esse Otho non dicit, neque dicere potuit. Nam Regem super Regem posuit auctoritas legitima capitis Ecclesiæ; Papam super Papam posuit inobedientia schismatici Regis: quod enim iure possit Imperator Papam deponere, & alium super ponere, nescio an si vel vnum Barclaius inueniet virum Catholicum, qui dixerit, aut scripserit: quod autem possit Papa Imperatorem excommunicare, & deponere iustis de causis, scripserunt auctores Catholici plurimi, & idipsum censuerunt concilia multa generalia, quorum testimonia retulimus in prolegumenis huius libri, & nonnulla attigimus capite superiore. Itaque Otho enumerat mala, quæ nata sunt ex Henrici excommunicatione, & eiusdem inobedientia; sed non determinat, an ea iusta fuerint, vel iniusta: possunt enim aliqua esse mala, & iusta, qualia sunt mala pœnæ; & talis fuit depositio Henrici: possunt quoque alia esse mala, & iniusta, qualia sunt mala culpæ; & talis fuit creatio Antipapæ Guiberti ab Imperatore procurata, vel facta.

Pergit Barclaius, & ponderat illa verba eiusdem Othonis Frisingensis ex eodem lib. 6. cap. 36. *Quia ergò in Principe suo Regnum ab Ecclesia præcisum grauiter percussum fuit, Ecclesia quoque tanto pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit.* §. Id, inquit Barclaius, *quid aliud sonat, quàm propter violatum in Principe Imperium, violatam fuisse in Pontifice Ecclesiam, siue propter percussum Rgnum in persona Principis, percussam fuisse Ecclesiam in persona Pontificis; inter qua*

quæ cùm nullum iuris, aut iniuriæ discrimen faciat, nec possit vtrunque iustè fieri, consequens est vtrunque iniustè factum esse existimet.]

Respondeo. Non intellexit Barclaius verba Othonis: non enim loquitur Otho, de depositione Gregorij à Pontificatu; quemadmodum loquitur de depositione Henrici ab Imperio. Sed dicit, percussum fuisse Imperium in persona Principis, quia Princeps excommunicatus, & depositus fuit: percussam autem fuisse Ecclesiam in persona Pontificis; quia per mortem subtractus ab hominibus dolorem magnum Ecclesiæ reliquit. Quare non benè colligit Barclaius, tam in percussione Imperij in persona Principis, quàm in percussione Ecclesiæ in persona Pontificis iniustitiam interuenisse. Nam Henricus quidem per sententiam Ecclesiæ depositus fuit ab Imperio; in qua sententia iustitia, & iniustitia locum habere potuit, & satis constat, sententiam illam fuisse iustissimam: Gregorius autem naturali morbo extinctus est, vbi si locum habet iniustitia, Deus iniustus dicendus erit, quæ est ingens blasphemia: non enim Gregorius occisus fuit ab Henrico, quemadmodum Henricus depositus fuit à Gregorio; sed, vt diximus, naturali morbo, piè, & religiosè obijt: mors autem naturalis post originale peccatum à Deo est: ipse enim sententiam illam, & quidem iustissimam tulit, *Puluis es, & in puluerem reuerteris.* Gen. 2. & de Deo dicitur, *Dominus mortificat, & viuificat.* 1. Reg. 2. & Sap. 16. *Tu es Domine, qui vitæ, & mortis habes potestatem:* & Ecclesiastici 11. *vit., & mors à Deo est.* Neque dici potest, Gregorium Papam, ex sententia Othonis occisum fuisse à Deo in pœnam peccati commissi

in de-

in depositione Imperatoris: nam ipse idem Otho fatetur, Gregorium fuisse hominem præcipui zeli, sed etiam si Gregorius in pœnam peccati occisus fuisset à Deo, non tamen iniusta mors eius dici posset, nisi Deo iniustitia tribueretur.

Pergit Barclaius, & ex lib. 1. de gestis Friderici cap. 6. Othonis Frisingensis, probare nititur, iniustam fuisse depositionem Imperatoris per Gregorium factam, quia Otho defectionem Rudolphi Ducis Sueuiæ ab Imperatore rebellionem appellat: rebellio autem dicitur, cùm inferior deficit à superiore; sed Imperator superior non fuisset, si iure depositus fuisset, igitur non iure depositus erat ex Othonis sententia. Idem probat ex lib. 7. historiæ cap. 8. vbi Otho Frisingensis Henricum quartum, Imperatorem vocat, etiam post depositionem.

Respondeo. Rebellare dicitur non is solùm, qui à Principe legitimo deficit; sed etiam qui deficit à Principe regnante *de facto*, quamuis non *de iure*: quemadmodum etiam Rex dicitur non solùm, qui iure regnat; sed etiam qui de facto regnat: non enim vbique Scriptores proprietatem illam vocabulorum obseruant, vt neminem dicant Regem, nisi qui regnat legitimè, neque rebellare vllum dicant, nisi qui à legitimo Principe deficit. libro 4. Reg. cap. 18. ponitur in laudibus Ezechiæ Regis optimi, quod rebellauerit contra Regem Assyriorum. vbi rebellio dicitur defectio à Rege non legitimo, eodem lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iussu Dei Rex factus, viuente adhuc Ioram Rege, dicitur coniurasse contra Dominum suum, eumque occidisse cum omni progenie. vbi coniuratio, quæ aliquid amplius est, quam

quàm simplex rebellio, in bonam partem accipitur: coniurauit enim contra Regem à Deo abdicatum, & damnatum. Quare dixit ad Iehu Dominus 4.Reg. 10. *Quia studiosè egisti, quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab, filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel.* Habemus igitur non esse mirum, si Otho Frisingensis, rebellionem appellat defectionem à Rege iam abdicato, cùm eundem ipsum loquendi modum habeamus in diuinis literis. Idem dicere possumus de nomine *Regis*: nam lib. 2. Reg.cap.15. cùm Absalon filius Dauid eiecto Patre regnare cœpisset in Hierusalem, neque Rex legitimus, sed Tyrannus reuera esset; tamen Dauid ipse *Regem* ipsum appellabat, cum diceret ad Ethai Gethæum, *cur venis nobiscum? reuertere, & habita cum Rege:* sic etiam lib.3. Regum cap. 16. Zambri, occiso Rege legitimo regnum sibi iniustissimè vsurpauit: & tamen Scriptura dicit; *Irruens ergò Zambri percussit, & odit eum* (Regem Ela) *& regnauit pro eo: cumque regnasset, & sedisset super solium eius, percussit omnem domum Baasa*, &c. Ac ne magnum videatur Barclaio, quod Otho Frisingensis vocet *Imperatorem* Henricum, etiam post excommunicationem, & depositionem: sciat idem nomen inueniri apud Abbatem Vrspergensem, aliosque Scriptores, imò & apud ipsum Leonem Ostiensem, qui addictissimus erat Gregorio VII. Nam lib.3. Chronici Cassinensis cap. 49. plus quam decies Henricus *Imperator* dicitur à Leone Ostiẽse, & Leone referente, sæpissimè Desiderius Abbas, qui Gregorio in Pontificatu successit, eundẽ Henricum post abdicatio-

dicationẽ, Imperatorem appellat, non alia de causa, nisi quia re ipsa, quamuis non iure imperabat.

Pergit Barclaius, & ait: §. *Est & alius eiusdem auctoris locus lib. 1. de gestis Friderici cap. 8. in quo id ipsum manifestius declarat, Papam scilicet per illam excommunicationem, & abdicationem nihil iuris Regni Henrico ademisse. Nam postquam narrauit, Bertolfum Rudolphi generum (quem, vt dictum est, Papa Regem creauerat) perempto socero, Ducatum Sueuiæ, tamquam sibi à socero concessum vsurpasse; & ex altera parte Henricum, Papæ iudicio depositum, concessisse eundem Ducatum nobili cuidam Sueuiæ, cui Friderico nomen: qui Bertolfum ad pacis conditiones, & ad exfestucationem Ducatus adegit, addit, Bertolfus iste quamuis in hoc negocio Imperio simul, & iustitiæ cesserit, tamen strenuissimus, & fortissimus fuisse traditur. Et vt nihil circuitione vsus affirmat, Imperium, & iustitiam ab Henrico stare, in quem Pontifex sententiam depositionis multò ante tulerat.*]

Respondeo. Testem hoc loco Barclaius suspectum adducit: nam ab isto Friderico Fridericus primus Imperator descendit: cuius Imperatoris patruus fuit Otho Frisingensis; nec solùm patruus Friderici Imperatoris; sed etiam Nepos Henrici quarti. Itaque Otho, ne Auum maternum, Henricum quartum Imperatorem, & filium fratris vterini Fridericum primum Imperatorẽ læderet, scripsit, Bertolfum Imperio, iustitiæq; cessisse in negocio Ducatus Sueuiæ. Quæ etiam causa fuit, cur idem Otho in historia sua mediam viam elegerit. Nam Gregoriũ VII. eximiè laudat lib. 6. cap. 34. neque enim poterat salua cõscientia, reprehẽdere hominẽ notissimæ sanctitatis: Henricum autem, non vt

cæteri

cæteri historici, turpissimorum plurimorumque criminum reum facit; sed modestissimè excessum eius vitamque lasciuam notat, lib. 7. cap. 11. Quod autem hoc loco dicit, Bertolfum Imperio, iustitiæque cessisse: non cogit, vt existimemus, sensisse Othonem, iniustè Henricum à Gregorio fuisse depositum: nam, vt idem Otho narrat, post longam disceptationem coëgit Fridericus ab Imperatore adiutus Bertolfum ad conditiones pacis, quæ erant, vt Bertolfus retineret Turegum nobilissimum Sueuiæ oppidum, reliquam Sueuiam Friderico cederet. Cessit ergò Bertolfus Imperio, tamquam potentiori, cui par esse non poterat; cessit etiam iustitiæ, quoniam in re dubia iustum esse censuit, retento nomine *Ducis*, & oppido nobilissimo, reliqua cedere fortiori. Nam si Bertolfus existimasset iniustè à se possessam fuisse Sueuiam, debuisset totam dimittere, & neque partem præcipuam, neque *Ducis* nomen sibi retinere, vt eodem teste Othone retinuit, ad posterosque transmisit, Quod si Barclaius velit, Othonem sensisse, Henricum à Gregorio iniustè fuisse damnatum, repugnabit eidem Othoni, qui lib. 6. historiæ, cap. 34. dicit, Gregorium fuisse fortem per omnia athletam, murumque se pro domo Domini opponere non timuisse. & cap. 36. dicit, gladio anathematis Imperatorem ferire decuisse: & ibidem refert Gregorium in morte dixisse: *Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem*: &, Ecclesiā in obitu tanti Pastoris, qui inter omnes Romanos Pontfices præcipui zeli, & auctoritatis erat, non modicum dolorem habuisse. & lib. 7. cap. 1. ait, *Defuncto apud Salernum Beatæ memoriæ Gregorio Summo Pontifice*, &c. Ista enim nullo modo cohærent cū

opi-

opinione grauissimæ iniustitiæ, qualis fuisset depositio Imperatoris, si eum iustè Gregorius deponere non potuisset: hæc enim sola iniustitia omnes Gregorij laudes sine dubio corrupisset.

Postremò Barclaius cùm non haberet aliud, quod ex Othone adferret, nec tamen quiescere posset, repetit quod suprà dixerat, Reges ex Othonis sententia non habere vllum, præter Deum super se, quem timeant. Repetit quoque quod suprà verbosissimè deplorauerat, multa mala occasione excommunicationis Henrici Imperatoris in orbem terrarum, ac præcipuè in Ecclesiam irruisse. Ad quæ omnia iam antè respondimus, neque libet eadem frustra repetere.

In extremo capite producit in medium verba Gregorij VII. quibus cùm Henricum deponeret, precatus est Apostolos Petrum, & Paulum, vt sententiam suam ex eorum auctoritate prolatam confirmarent; & iudicium citò in Henricum eiusmodi exercerent, vt omnes intelligerent, iniquitatis filium non fortuitò, sed ipsorum opera ex imperio cecidisse. Hanc precationem dicit Barclaius non fuisse ab Apostolis auditam; cùm nihil non infaustum Pontifici, pontificiæ parti auctoribus, & fautoribus acciderit, triumphante interim, & Imperiū tenente Henrico.]

Respondeo. Precationem Gregorij omninò exauditam fuisse, testantur ærumnæ maximæ, quæ Henricum diuinitus oppresserunt. Primum enim à magna parte Germaniæ destitutus ad Pontificis pedes abiectus misericordiam demississimis precibus implorare compulsus est. Deinde cum duobus æmulis, Rudolpho, & Hermanno diu ambiguo

marte certauit. Postea à proprio filio carceri mancipatus, coronam, sceptrum, & reliqua Imperatorum insignia resignare coactus est. Inde elapsus Leodium se recepit, vnde miseriam suam incredibilem proprijs literis, quæ apud Vrspergensem Abbatem extant, testatus est. Deinde repentina morte sublatus, neminem inuenit, qui eius mortem defleret: cùm è contrario Mundus totus ob eius infelicem exitum summo gaudio exultaret, vt supra ex Abbate Vrspergensi retulimus. Hic videlicet est triumphus Henrici, quem fingit Barclaius. Porrò pontificiam partem semper in melius profecisse, cooperante Domino signis, & prodigijs, & tandem omninò præualuisse, constat ex ijs, quæ de Callisto secundo, & Henrico quinto omnes historici narrant, ac præsertim Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1120. & sequentibus.

DE COMPARATIONE IVLII II. & Clementis VIII.

CAPVT XI.

IN capite vndecimo Barclaius multa repetit ex ijs, quæ antea dixerat: neque aliquid addit, quod mihi refellendum noua responsione esse videatur, nisi cùm Clementem octauum Pontificem veris laudibus efferet, non tam vt eum laudet, quàm vt ex eius comparatione Iulium secundum carpat. §. *Quis*, inquit, *non paternam Clementis VIII. pietatem, cum summa prudentia coniunctam, qua Reges, & Principes Christianos ad concordiam reducere, & in concordia retinere annititur, infinitis partibus Ecclesiæ vtiliorem iudicet, quàm Iulij secundi loricati*

ricati furores martios, quibus Italiam, Galliam, Germaniam, Hispaniam, cæterasq; gentes Christianas hostilibus animis inter se committere, impiè, & inhumaniter connitebatur?]

Ad hæc ego, vt respondeam, admonitos Lectores esse volo, Romanos Pontifices, qui simul etiã Principes sunt temporales non contemnendi Imperij, non minus ex officio obligari ad ea conseruanda, quæ Sedis Apostolicæ, siue Ecclesiæ Romanæ sunt, quàm Principes cæteros. Quare quemadmodum Reges, & Principes supremi cæteri pro defensione Regnorum suorum, siue ditionum aliarum bella gerere possunt, & debent; & si ad ea defendenda confœderatione cum alijs Principibus opus habent, iure possunt cum socijs Principibus fœdus inire; & coniunctis viribus hostem propulsare, quando iustam belli gerendi causam habent: sic etiam Romani Pŏtifices, qua Principes supremi sunt, omni iure possunt, & debent populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet aduersus hostes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli societatem Principes alios euocare. Neque primus fuit Iulius secundus, qui pro recuperandis Ecclesiæ Romanæ prouincijs bella gessit, vel cum magnis Principibus fœdus percussit. Nam Pius secundus multò antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, vt Nauclerus, & Platina referunt: & ante Pij secundi tempora Innocentius sextus, vir prudentia, & vitæ innocẽtia clarus per Legatum suum Albernotum Cardinalem, Ecclesiasticam ditionem à Tyrannis diuersis occupatam, fidelissimè armis recuperauit, vt scribunt eidem Nauclerus, & Platina, multique

alij historici. Clemens IV. qui Innocentium sextū, multis annis præcessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegauensem Ducem, sancti Ludouici Regis Francorum fratrem, è Galijs euocauit, vt Manfredum Tyrannum è Regno Neapolitano, quod est Ecclesiæ Romanæ feudum, armis expelleret, ipsumque Carolum Regem instituit, imposita quadraginta millia numorum aureorum pensione quotannis soluenda in recognitionem feudi: testes sunt auctores ijdem & alij, quos ipsi citant. Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex, non solùm vitæ probitate, sed etiam diuinis miraculis clarus, atque adeò in Sanctorum numerum relatus, aduersus Northmãnos pro Beneuentana ciuitate recuperanda præsens ipse in exercitu armis decertauit, vt Hermannus Cõtractus in Chronico, & Leo Ostiensis in historia Cassinensi lib. 2. cap. 88. testes sunt, Vbi illud memorabile accidit, quod cùm Pontifex à Northmannis victus, & captus fuisset, ea submissione, & reuerentia victores erga victum vsi sunt, vt Pontifex victus, & captus victoribus imperare, ac dominari videretur. Porrò Leo quartus Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in eius vita, exercitum duxit aduersus Saracenos, qui ad Ostia Tyberina cum ingenti classe appulsi Romanam vrbem capere, & spoliare cupiebant; & oratione præmissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportauit. Omitto confœderationem Zachariæ, Stephani secundi, Adriani, Leonis tertij, aliorumque Pontificum cum Regibus Francorum, pro recuperatione, & defensione prouinciarum, & ciuitatum

tatum, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebant aduersus Longobardos, & Græcos. Omitto etiam fortissimos Machabæos, qui & Summi Sacerdotes, & Principes erant, & pro patriæ defensione grauissima bella gesserunt. Omitto denique Moysis Pontificis, & Principis sapientissimi, qui aduersus Amorræos, aliosque populi sui perturbatores armis decertare non dubitauit. Hos igitur clarissimos sacrosque viros Iulius secundus imitatus, eorumq; virtutem, & diligentiam æmulatus, partim armis proprijs, partim auxilio fœderatorum Regum Ecclesiasticam ditionem, ferè totam amissam magno labore recuperauit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, vt industriam, & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipsius Moysis, virtutem bellicam reprehendat. Neque ab hoc numero Clemens Octauus eximendus est, qui quemadmodum pacem inter Christianos Principes reformare studuit, vt Barclaius dicit; sic etiam exercitum comparare non neglexit, cùm ei Ferraria recuperanda esset: & ad bellum pro Ecclesiastica ditione faciendum, occasio defuit illi, non animus. Placuit enim Deo, in cuius manu sunt corda Principum, vt nobilissima Ciuitas ante ad Ecclesiam rediret, quàm militum gladij nudarentur. Hanc verò Clementis Octaui laudem Barclaius non ignorauit, sed dissimulare voluit, vt liberius Iulium reprehenderet.

DILVVNTVR ARGVMENTA *aduersus Theologorum sententiam de Potestate Pontificis Maximi in temporalibus.*

CAPVT XII.

IN capite duodecimo conatur Barclaius, ex proposito affirmare, ac demonstrare, nullam habere Pontificem Maximum potestatem in temporalibus super Reges, aliosque Principes Christianos.

Primum argumentum eius est, *quia tota antiquitas Christiana semper censuit, Reges solo Deo minores esse.* Quod argumentum iam ante proposuerat in cap. 8. vbi & nos illi copiosè respondimus. Id enim habet veluti proprium hic auctor, vt eadem argumenta sæpius repetat, & inculcet, nescio an vt librum grandiorem faciat, an vt importunitate obtineat assensum, quem vi rationum extorquere non potest. Hoc igitur primo argumento prætermisso, secundum audiamus.

2. §. *Quid,* inquit, *quod ipsi Pontifices fatentur, Reges non habere superiores in temporalibus? cap. Per venerab. Qui filij sint legitimi. Habent, & non habent, simul vera esse nequeunt. Falsum est ergò Reges non habere superiorem in temporalibus, si alius possit iure ijs temporalia auferre, alterique conferre.*

Respondeo. Sententia Pontificis in eo capite est, Reges supremos esse Principes temporales, & ideò nullum habere supra se Principem temporalem, quemadmodum Duces, alijque Principes inferiores in

res in eodem Regno superiorem in temporalibus Regem habent: sic enim loquitur Ecclesiastes cap. 5. *Excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersæ terræ Rex imperat seruienti.* & Sanctus Petrus in priore epist. cap. 2. *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi quasi præcellenti, siue Ducibus, tamquam ab eo missis.* Idem igitur est Regem non habere superiorem in temporalibus, & Regem non habere supra se alium Regem, siue Principem alium temporalem, alioqui non esset Rex supremus in ordine Principatus temporalis, siue politici. Et ea fortè ratio est, cur idem Innocentius in eodem cap. *Per venerabilem*, paulò antè dixerit, nonnullos Principes nullum inter homines, excepto Romano Pontifice, superiorem agnoscere: addidit enim illam exceptionem, vt cùm postea dixit, Regem Francorum nullum in temporalibus superiorem agnoscere, intelligamus, sermonem fuisse de superioribus temporalibus: non enim Rex agnoscit vllum suprà se Principem temporalem, sed agnoscit Romanum Pontificem, Principem spiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad spiritualia iudicare potest. *At*, inquit Barclaius, *habent, & non habent simul vera esse nequeunt*. Respondeo. Habent, & non habent de re eadem, simul vera esse nequeunt: de re diuersa, nihil impedit quo minus vera esse possint Habet coccineum pallium, & non habet coccineum pallium, simul vera esse nequeunt: sed habet coccineum pallium, & non habet nigrum pallium, vera simul esse queunt. sic igitur. Habet Rex in temporalibus superiorem temporalem, & non habet in temporalibus

superiorem temporalem, vera esse nequeunt. Sed habet Rex in temporalibus superiorem spiritualem, & non habet in temporalibus superiorē temporalem, verissima simul esse queunt, & sunt.

3. Sed instat Barclaius. §. *Quod*, inquit, *in verbis directè, & indirectè discrimen statuunt, id non ad facultatem iudicandi, & effectum iudicij, sed solùm ad modum, & rationem acquirendi tantam potestatem pertinet. Canonistæ enim dicunt, Papam directè Dominium temporale totius orbis à Christo accepisse. Hi verò negant eum accepisse tale Dominium directè, quasi dicas per se, simpliciter & sine alterius rei consideratione, sed tantùm indirectè, hoc est, per consequentiam, ratione illius potestatis spiritualis, quam directè à Domino accepit. Hæc igitur ex verbis istis differentia ad initium, & modum acquirendi temporalem potestatem, non autem ad eius vim & effectum referri debet.*] Hæc ille, qui vult, Pontificem ex sententia Theologorum habere potestatem temporalem super Reges indirectè acquisitam; esseque eorum Iudicem in temporalibus: quod repugnare videtur Innocentio, in capite citato, vbi dicit Innocentius, Reges non habere superiorem in temporalibus.

Respondeo. Distinctione opus est, vt planè intelligatur verene, an falsò Barclaius colligat, Pontificem habere potestatem temporalē super Reges, esseq; eorum Iudicem temporalē. Nam si per potestatem temporalem, intelligatur potestas disponēdi de temporalibus, siue ipsa potestas in se sit spiritualis, siue temporalis, verè colligit, Pontificem habere potestatem temporalem in Reges: si verò per temporalem potestatem intelligatur potestas

testas quæ sit in se temporalis, vt est potestas Regũ, & aliorum Principum politicorum, falsò colligit, Pontificem habere potestatem temporalem in Reges ex Theologorum sententia. Theologi enim tribuunt Summo Pontifici temporalem, & spiritualem potestatem in Ecclesiastica ditione tantum, quam potestatem plenam in patrimonio S. Petri appellat Innocentius, in cap. *Per venerabilem*: in reliquas Prouincias Christianas, & Principes Christianos, tribuunt Pontifici potestatem solum spiritualem, quæ per se, & propriè respicit spiritualia; temporalia verò respicit, vt subordinantur spiritualibus. Et ideò quando propriè loquimur, dicimus Põtificem habere potestatem in temporalibus, non autem habere potestatem temporalem, qua Pontifex est. Ex quo sequitur, vt discrimen vocum, *directè* & *indirectè*, non referatur propriè loquendo, ad modum acquirendi potestatem, vt Barclaius falsò dicit; sed ad explicandum obiectũ secundarium, & consectaneum supremæ spiritualis potestatis, quæ vt supra diximus, primario, & directè respicit spiritualia, secundario & indirectè, id est, in ordine ad spiritualia, respicit temporalia: quæ sententia Theologorum nullo modo repugnat verbis Innocentij in cap. *Per venerabilem*, vt ex dictis perspicuum est.

4. Addit præterea Barclaius hoc argumentum. §. *Quod si aduersariorum sententiæ locus sit, Reges, & Principes Christiani, non erunt solùm Vasalli, & Clientes Papæ in temporalibus; sed (quod vilius est) quasi precario Regna, & Principatus ab eo possidebunt. Id facilè ex ipsis aduersariorum principijs, sic ostendo: Summus Pontifex potest alicui Regnum auferre, &*

alteri conferre, si necessarium sit ad animarum salutem; Atqui iudicare, & decernere, an sit necessarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio, aequum ne sit, an iniquum, nemo potest iudicare: ergo vbi libitum ei erit, poterit quemlibet Regno priuare, & illud alteri conferre.]

Respondeo. Reges Christiani, alijque Principes ijs exceptis, qui feudatarij sunt Ecclesiæ, neque Vasalli, neque clientes Pontificis Maximi dici debent, quamuis ita eos ad conflandam Ecclesiæ inuidiam, Barclaio appellare libuerit: multò minus precario Regna, & Principatus ab eo possident: sed sunt veri Reges, veriq; Principes, tantoq; Ethnicis Regibus, & Principibus nobiliores, & feliciores; quanto nō solùm in terris ad tempus regnant; sed etiam post hanc vitam, si iustè, pieq; regnauerint, ad Regnum cœleste, & sempiternum transferuntur. Argumentū verò Barclaij ab omni parte vitiosum est: illa enim propositio, ***Summus Pontifex potest alicui Regnum auferre, & alteri conferre, si id necessarium sit ad animarum salutem***: explicatione indiget; nam & benè, & secus intelligi, & vera, & falsa esse potest. Potest quidem Pontifex, si necessarium ad salutem animarum sit, alicui Regnū auferre; sed si antea admonuerit, si spacium resipiscendi dederit, si perniciosum, & incorrigibilem esse perspexerit. Potest quoque alteri Regnum conferre, non pro arbitrio tamen cui libuerit; sic enim verè precario Reges regnarēt; sed cui iure debetur, siue successio, siue electio locum habeat. Et si fortè nemini debeatur; cui ratio dictauerit, esse tribuendum. Sic enim Innocentius I V. in Concilio Lugdunensi cùm Fridericū Imperatorē deposuisset, electionē successoris

Electo-

Electoribus, quibus iure competit, liberã reliquit: sic etiam Gregorius VII. post depositionem Henrici, Rudolphum à Principibus electum confirmauit. Sic etiã Zacharias Regnum Francorũ Pipino adiudicauit, quoniã ille re ipsa Regnũ administrabat, & Proceres eundem expetebãt. Leo quoq; tertius Imperiũ Occidentale à Græcis ad Francos transtulit, quoniam ipsi in Occidente potentissimi erant, & soli poterant eam dignitatem sustinere, & eosdem Romanus populus maximè cupiebant. Sic etiam in testamento veteri Ioiada Pontifex postea quam Athaliam Reginã, quæ Regnũ inuaserat, interfici iussit, Regnum contulit Regis demortui filio, cui iure hæreditario debebatur. 4. Reg. 11. & Azarias Pontifex Rege Ozia ob lepram diuinitus immissam ab hominum commercio segregato, Regni administrationem nõ cui voluit, sed cui debebatur, id est, Regis filio dereliquit. 2. Paralip. 26. Illa igitur propositio Barclaij, aut malè intellecta falsa est, aut rectè explicata nõ efficit, vt Reges precario regnẽt, Iam verò assumptio illa, *At qui iudicare, & decernere an sit necessariũ, pertinet ad eundẽ Pontificẽ, de cuius iudicio æquum ne sit, an iniquũ, nemo potest iudicare:* similis est propositioni: nam perperã intellecta, falsa est; rectè explicata, vera quidem est; sed nõ inde concluditur, precario Regna à Summo Pontifice data possideri, quæ est Barclaij conclusio. Pertinet quidem ad Pontificem iudicare an sit necessarium ad salutem animarum, Regem aliquem, Regno priuare; sed non pertinet ad eundem necessitates pro libito fingere, vel sub colore necessitatis cupiditati seruire. Et quoniã res hæc grauissima est, & necessitas manifesta, & explorata esse debet,

idcirco

idcirco Pontifices ordinariè in Synodis Episcoporum, vel Consistorijs S.R.E. Cardinarium, expositis rationibus, & consentientibus Patribus, ista gesserunt, vt supra ostendimus.

5. Pergit Barclaius, & posteaquam rationem superiorem multis verbis more suo amplificauit, & repetiuit, subiungit hæc verba: §. *Sed & omnis potestas, omneq́, dominium, & iurisdictio, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid possidet, seu tenet, si neutro horum possideat, iniustè possidet, vt preclarè in Donatistas ratiocinatur Augustinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis, Can. Quo iure, dist. 8. Fieri igitur non potest, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes seculares iustè exerceat, nisi constet id ei iure diuino, vel humano esse tributum.*]

Respondeó, Iure diuino potestas in Reges, & Principes Christianos, non propriè temporalis, sed quæ se ad temporalia extendat, Summo Pontifici Christi Vicario attributa est, Vnde enim Barclaius ipse deducit, potestatem spiritualem amplissimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principesque competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Romano competere potestatem, quæ ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo potestatis superioris ad inferiorem, spiritualis ad temporalem. *At*, inquit aduersarius, *nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi potestatem conferat.* Respondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui potestatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinæ legis exponat. Quod enim scriptum est Matth. 16. *Tibi dabo claues*

claues Regni cælorum, &c. & Io. 21. *Pasce oues meas*; explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potissimum in Romano, sub Gregorio VII. In Laterãnensi sub Innocentio tertio, & in Lugdunẽsi sub Innocentio IV. in eum sensum, vt potestas ligandi atque soluendi, nec non pascendi, atque regendi Ecclesiã vniuersam, non ad sola spiritualia; sed etiam ad tẽporalia ratione spiritualiũ porrigantur: quod idem communis Doctorum Catholicorum sententia, & ipsa praxis, atque experientia confirmat.

6. *At*, inquit, *Regum dominatio, & auctoritas multis sacrarum literarum testimonijs apertè commendatur, & probatur, vt cùm dicitur, Per me Reges regnant. Data est à Domino potestas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & passim id genus similia.*]

Respondeo. Primus locus non demonstrat potestatem datam à Deo Regibus; sed sapientiam Regibus esse necessariam, vt regnent, sicut oportet. Verba enim illa sapientiæ sunt, quæ Reges hortatur ad ipsius sapientiæ studium, si volunt verè regnare, & leges ferendo iusta decernere. Secundus locus dicit, quidem potestatem Regiam esse à Domino; sed hoc dicit, vt Reges non superbiant, sed intelligant habere supra se Dominum, à quo grauiter punientur, si potestate abutantur. Tertius locus, non potestatem tribuit; sed abusum potestatis reprehendit. Reges enim gentium, qui vera Dei cognitione carent non contenti administratione Regia, plerunque dominari populis, quasi mancipijs affectant, & politicum Imperium in despoticum transmu-

transmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quē abusum Græca vox κατακυριεύειν, quæ violentam dominationem significat, magis apertè demonstrat. Quartus locus potestatem Dei in Reges, non potestatem datam à Deo Regibus ostendit: ea enim est omnipotentia Dei, vt non solùm corpora Regum; sed etiam corda in potestate habeat, eaque vertat, & conuertat, vt sibi libuerit. Quintus locus non potestatem Regiam commendat; sed minatur se permissurum, vt populus ob sua peccata in Regem iniquum, & crudelem incidat, à quo non tam regatur, quàm deuoretur. Sextus, & septimus locus, timorem populi erga Regem; non potestatem Regis erga populum docet. Sed quicquid de his locis sit, vt non negamus Regiam potestatem esse à Deo; sic etiam negari non debet, Apostolicam potestatē esse à Deo; imò omnem potestatem esse à Deo, iuxta illud Apostoli Rom. 13. *Non est potestas nisi à Deo.* quod autem potestas Regia subiecta non sit Apostolicæ potestati, vel quod subiecta sit in spiritualibus tantùm, non etiam in temporalibus; in his locis, neque apertè, neque obscurè habetur, atque hoc est quod quæritur.

7. Postremò adducit Barclaius argumentum, quod etiam supra non semel adduxit. §. *Postremò,* inquit, *quandoquidem potestas, & iurisdictio ista temporalis Papæ, de qua nobis sermo, neque expresso Dei Verbo in scripturis comprehensa, neque ex traditione Apostolorum, quasi per manus recepta, neque vsu, & consuetudine in Ecclesia per totos mille annos, & amplius obseruata, aut ab vllo Pontifice occupata, neque ab antiquis Ecclesiæ Patribus laudata, & probata, imò ne memorata quidem inuenitur: qua nos obsecro*

facro credendi necessitas cogit eam admittere? aut qua nobis eam auctoritate persuadeant?]

Respondeo. Multa sunt quæ ex verbo Dei per Ecclesiam explicata credimus, quamuis in verbo Dei expresse non habeantur. Filium Dei esse patri consubstantialem, expresse in scripturis non legimus; credimus tamen, quia sic docet Ecclesia intelligenda esse verba Domini Ioan. 10. *Ego & Pater vnum sumus.* Spiritum à Filio procedere expresse in Scripturis non legimus; credimus tamen quia sic docet Ecclesia intelligenda esse verba Domini Ioan. 16. *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis: omnia quæ habet Pater, mea sunt, ideò dixi vobis, quia de meo accipiet.* Baptismum paruulorum expresse in scripturis non legimus; credimus tamé, quia sic docet Ecclesia intelligenda esse verba illa Ioann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto,* &c. & Matth. 19. *Sinite paruulos venire ad me,* Sic ergo potestatem Summi Pontificis extendere se ad temporalia, ac præsertim ad Regna, & Imperia expresse in scripturis nō legimus; credimus tamen, quia Ecclesia in concilijs generalibus, sic docet intelligenda esse illa verba Domini Matth. 16. *Tibi dabo claues,* &c. Falsum verò est, potestatem istam non fuisse in vsu apud Ecclesiā per totos mille annos, & amplius. Iam enim supra docuimus, in vsu fuisse post annum septingentesimum, tempore Gregorij secundi, & Zachariæ Pontificum. Item post annum octingentesimum tempore Leonis tertij, & Gregorij quarti. Falsum quoque est ab antiquis Patribus non fuisse laudatam, vel commemoratam; cùm à Gregorio Nazianzeno paulò obscurius; sed à Gregorio Romano apertè cōmemorata, ac de-

ac deinde posterioribus seculis ab omnibus scriptoribus, quorum nonnulli in album sanctorum relati sunt, apertissimè commendata, & celebrata fuerit. Quod in extremo capite Barclaius dicit, rationes nostras non esse demonstrationes, sed dialecticos syllogismos: proindè eas non certam fidem facere; id quale sit, & quantum ponderis, & momenti habeat, in sequenti capite explicabimus.

DEFENDITVR PRIMA *ratio Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus.*

CAPVT XIII.

IN capite tertiodecimo aggreditur Barclaius refutare eas rationes, quas ego in lib. 5. de Pontif. cap. 7. adduxi ad probandam Pontificis Maximi potestatem in temporalibus Et quoniam ille præfatur, neminem Bellarmino diligentius rationes pro hac potestate collegisse, vel argutius proposuisse, vel breuius, & subtilius conclusisse; vt videlicet lectoribus persuadeat Bellarmino superato, rem totam esse confectam: ego quoque præfari debeo, me non admittere, quæ Barclaius de mea diligentia, argutia, & subtilitate dicit. Scio enim multos esse me longè doctiores, & diligentiores, ac subtiliores, qui in eodem argumento ante me versati sunt, & quorum ego diligentiam, & studium pro ingenij mei tenuitate æmulari studui: proindè nō in me superando stat summa victoriæ, vt Barclaius persuadere lectoribus nititur. Admonendum quoq; lectorem esse duxi, me in hac re cōprobanda rationes

rationes tantum, & exempla, non Scripturas, Concilia, & Patres adduxisse: quoniam ista in libris superioribus copiosissimè persecutus fueram in confirmando primatu spirituali summi Pontificis; quo confirmato & firmiter stabilito facillimum esse censui, ex eo tamquàm ex fonte deducere riuulos rationum ad potestatem in temporalibus comprobandam.

Prima igitur ratio mea, quam Barclaius ad verbum refert, hæc fuit.

Potestas ciuilis subiecta est potestati spirituali, quãdo vtraq; pars est eiusdem Reip. Christianæ: ergo potest Princeps spiritualis imperare Principibus temporalibus, & disponere de temporalibus rebus in ordine ad bonum spirituale; omnis enim superior imperare potest inferiori suo.

Quod autem potestas politica nõ solùm vt Christiana, sed etiam vt politica, sit subiecta Ecclesiasticæ, vt talis est: Primò demonstratur ex finibus vtriusq;. Nã finis temporalis subordinatur fini spirituali, vt patet, quia felicitas temporalis, non est absolutè vltimus finis; & ideò referri debet in felicitatem æternam. Constat autem ex Arist. lib. 1. Eth. cap. 1. ita subordinari facultates, vt subordinantur fines.

Secundo, Reges, & Pontifices, Clerici & Laici non faciunt duas Respublicas, sed vnam, id est, vnam Ecclesiam. Sumus enim omnes vnum corpus Roman. 12. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè asseritur, spiritualia pendere à temporalibus: ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq; subijciuntur.

Tertio, si temporalis administratio impedit spirituale

rituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrandi, etiam cum detrimento temporalis boni: ergo signum est, subiectam esse temporalem potestatem spirituali. Hæc est mea ratio prima satis fideliter à Barclaio relata.

Huic rationi respondet ipse, falsum esse, quod ego assumpsi, ciuilē potestatem subiectam esse spirituali, quando vtraq; pars est eiusdem Reip. Christianæ. Id autem falsum esse probare conatur his verbis: §. *Siquidem hæ duæ potestates ita sunt partes Reipubl. Christianæ, vt neutri in alteram imperium sit, vtpote cùm liberæ, & sui iuris essent, mutuo amore coierunt. Vtraq; ergo alteram in suo ordine, & munere recognoscit, & veneratur, & suam vtraq; functionem arbitratu suo exercet; tantum inter eas conspirans quidam consensus, & societas est, ad Christianam Remp. conseruandam.*]

Respondeo. In his verbis affirmari video, non probari, politicam, & Ecclesiasticam potestates in eadem Ecclesia Christiana coniunctas esse vinculo beneuolentiæ, non autem subiectione vnius ad alteram. Sed hoc rectè diceretur, si politica & Ecclesiastica potestas eiusdē ordinis essent, & quasi duas fœderatas Resp. facerēt, vt sunt pagi Heluetiorum. At ex scripturis diuinis Pontifices, & Reges, clerici, & laici in Christo regenerati vnam Remp. imò vnam ciuitatem, imò vnam domum, imò vnum corpus efficiunt. Neque potestas spiritualis, & temporalis in Ecclesia conueniunt, vt duæ Resp. in vnam confœderationem, sed vt spiritus, & caro in vnum hominem, vt Gregorius Nazianzenus præclarè docuit in oratione ad populum timore perculsum:

certùm

certum autem est, spiritum in carnem imperiũ habere debere, non contra: neq; sunt in Ecclesia Christi Pontifices, & Reges, vt principales Arietes in Ouili, sed vt Pastores, & oues: neque in dubium reuocari potest, an Pastores ouibus, vel oues pastoribus cum imperio præsint.

Subiungit Barclaius: § *Vtraque potestate, siue vt Genebrardi verbis vtar, vtroq; magistratu Ecclesia cõtinetur, munitur, & viget: ad quam protegendam, & sartam tectam conseruandam alterius sic*

Altera poscit opem res, & coniurat amice.

vt quamdiu societatem retinent, Resp. Christiana innumeris concordiæ, & pacis commodis efflorescat. At vbi coitam dissoluunt, spiritualis quidem potestas, licet diuina virtute præstans, imbecillior tamen in oculis hominum, & corporalibus auxilijs destituta plerumque contemnitur: temporalis verò, quantumuis potens, atque fortis in suam ipsius perniciem per omne scelus, & insaniam properat, nimirum cœlesti gratia destituta, qua per spiritualis potestatis coitionem fruebatur.

Respondeo. Hæc omnia contra suum auctorem, non contra Bellarminum pugnant. Fatetur enim, Bellarminus, optimum esse, vt duæ istæ potestates cõcordes sint, & valdè perniciosum si inter se pugnent: sed non inde sequitur vnã alteri non esse iure subiectam. Nam & in homine optimum est, vt spiritus, & caro concordes sint, & perniciosum, si dissideant, vt sæpè carne reluctante imperio spiritus, & spiritu carnem in seruitutem redigere conante, discordant: nec tamen vllus sapiens ex hac discordia colliget, non debere esse spiritui in carnem

rena vocauit, nō quod non possit Pontifex, sed quod vt plurimum non debeat, dimissis rebus grauioribus, istis terrenis, & vilibus implicari: Et Barclaius non satis prudenter, ne dicam fraudulenter, verba citat, quæ secum adferunt explicationem, si locus integer adferatur.

Pari astutia Ioannem Driedonem allegat ex lib. 2. de libertate Christiana cap. 2. cuius hæc sunt verba: §. *Christus vtriusque potestatis officia discreuit, vt vna diuinis, & spiritualibus rebus, atque personis, altera profanis, atque mundanis præsideret.* & mox: *En planè vides Christum discreuisse vtriusque potestatis officia. distinctio igitur Ecclesiasticæ potestatis Papalis à potestate sæculari, ac Imperiali est de iure diuino facta.*]

Respondeo. Scribit Ioannes Driedo, potestates illas duas distinctas esse; sed vnam alteri subiectam esse, temporalem videlicet spirituali hoc loco non negat. & pauiò infra in eodem capite disertis verbis affirmat, dicens: *Vnde Papa, & Imperator sunt in Ecclesia non tamquam duo Rectores summi in se diuisi, quorum neuter alterum cognoscit, & veneratur, tamquam superiorem: quia Regnum sic contra se desolabitur.* hæc ille: nec valet glossa Barclaij, quod Imperator in spiritualibus Papam, Papa in temporalibus Imperatorem cognoscere debeat, & venerari tamquam superiorem. Nam Ioann. Driedo explicuit sententiam suam lib. 1. eiusdem operis. cap. 9. vbi docuit, in ordine ad finem supernaturalem, subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali. & cap. 14. docuit Papā habere plenitudinem potestatis super omnes Reges, & Principes Christianos, & posse eos Regnis

 priua-

priuare, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab eorum obedientia, & subiectione: & nusquam docuit, potestatem spiritualem subiectam esse temporali, aut posse à Regibus priuari Pontificem Papatu, aut ab eius obedientia, & subiectione populos liberari. Allegat Barclaius antiquam glossam in can. *Hadrianus*, dist. 63. sic dicentem. *Quemadmodum ille huic in spiritualibus: ita hic illi in temporalibus pater est*. Sed ego istam glossam neque in nouis, neque in antiquis editionibus inuenire potui. Fortasse tamquam delira Anus antiquata est, aut præ nimio senio iam dudum excessit è viuis.

Postremò addit Barclaius testimonium Bellarmini, vt Bellarminum cum Bellarmino committat, eumque proprio gladio vulneratum prosternat. *Nota, inquit Bellarminus lib. 5. de Pontifice cap. 3. quemadmodum non est idem sydus Sol, & Luna, & sicut Lunam non instituit sol, sed Deus: ita quoque non esse idem Pontificatum & Imperium, neque vnam ab alio absolutè pendere.* His verbis recitatis subiungit Barclaius. §. *Sunt quidem Sol, & Luna duo luminaria magna, quæ Pontifex Innocentius, cap. Solita, de maiorit. & obedien. per allegoriam interpretatur duas dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis potestas, & illam Soli, hanc lunæ comparat. Vnde hoc modo disputo. Quemadmodum Luna non minus Luna est, nec minus per se consistit, tunc cum à sole recedit, & mutuatum ab eo lumen erraus amittit, quàm cum ijs radijs pleno orbe, atque aspectu illustratur, & neutro casu hæc ab illo, aut ille ab hac dependet; sed ambo institutionis suæ ordinem, & modum tenentes Deo, Mundoq; deseruiunt: sic etiam potestas*

Regalis,

Regalis, siue politica proprijs subnixa viribus per se semper consistit, & licet magnum quidem lumen ad benè, beateq; viuendum à Pontificali, spiritualiq; potestate accipiat: tamen eius, neq; accessu neq; recessu vlla ex parte in sua οὐσία, siue essentia mutatur, minuitur, vel augetur, multoque minus aduenienti subijcitur.]

Respondeo. Similitudines non in omnibus locum habent, sed in ea tantum re, ad quam explicandam adhibentur. Ideò frustra quæritur accommodatio in omnibus. Christus agnus Dei dictus est propter mansuetudinem, & leo propter fortitudinem, & petra propter firmitatem, & vitis propter fœcunditatem: nec tamen licet Christo tribuere stoliditatem ouis, aut sæuitiam leonis, aut duritiem lapidis, aut fragilitatem vitis. Rectè igitur comparauit Innocentius tertius potestatem Pontificiam Soli, & potestatem Regiam Lunæ, quod illa præsit spiritualibus, ista temporalibus, illa sit maior, ista minor. Nec malè ego notaui, Pontificatum, & Imperium instar Solis, & Lunæ esse distincta, & à Deo; & Imperium absolutè non pendere à Pontificatu: quia videlicet Imperium Rom. fuit ante Pontificatum Christianum, ac per hoc institutum non fuit à Pontifice: neque Pontifex Imperium sustulit vnquam, sed solùm transtulit ab vno homine ad alium, vel ab vna gente ad aliam. Concedimus autem Barclaio potestates Pontificiam, & Regiam instar Solis & Lunæ non pendere ab inuicem quoad essentiam. Sed non concedimus, quod Barclaius in fine addidit, Lunam Soli non subijci. Subijcitur enim Luna Soli, cùm ab eo lumen recipiat, & non subijcitur

Lunæ Sol, qui nihil recipit à Luna. Nec solùm Luna, sed omnes etiam stellæ subijciuntur Soli, quoniam ab illo lumen recipiunt, & rectè Marcus Tullius in Sõnio Scipionis de sole dicit, *Dux est & Princeps, & moderator luminum reliquorum.* Itaque quemadmodum Soli subijcitur Luna, & Lunæ non subijcitur Sol: ita quoq; Pontifici subijcitur Rex, & Regi non subijcitur Pontifex.

DEFENDITVR CONFIRMATIO prima rationis Bellarmini

CAPVT XIV.

IN capite quartodecimo Barclaius examinat tria illa argumenta, quibus ego probaui assumptionem primæ rationis, siue antecedens primi enthimematis, vt Scholarum verbis vtamur. Primum argumentum illud fuit: *Finis temporalis subordinatur fini spirituali; sed facultates subordinantur, vt subordinantur fines; igitur facultas, siue potestas temporalis, subordinatur facultati, siue potestati spirituali.* Ad hoc argumentum respondet Barclaius his verbis.

§. *Nego constanter talem ordinationem, vel subordinationem finem harum potestatum esse, quatenus ipsæ tales potestates sunt. Nam finis politicæ, seu ciuilis potestatis, quatenus politica est, nihil aliud absolutè complectitur quam felicitatem temporalem, commune scilicet bonum, & vitæ degendæ ordinatam tranquillitatem, vt ipsemet alibi Bellarminus fatetur. Politica potestas, inquit, habet suos Principes, leges,*

ges, iudicia, &c. & similiter Ecclesiastica suos Episcopos, Canones, iudicia. Illa habet pro fine temporalem pacem, ista salutem æternam. Hæc Barclaius, qui postea rem eandem confirmat ex Apostolo 1. ad Tim. 2. qui iubet nos orare pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate. Item ex Nauarro, qui cap. *Nouit*, de Iudic. numer. 90. dicit, finem potestatis laicæ esse vitam bonam, beatam, & quietam temporalem mortalium, quæ & finis est legum ab ipsa emanantium: potestatis verò Ecclesiasticæ, finem esse vitam æternam supernaturalem, eundemque esse finem legum ab ipsa emanantium.]

Respondeo. Negat Barclaius rem certissimam omnium consensione Doctorum; nec potest aliter paradoxa sua defendere, nisi audacter omnia negando, quæ illi obijciuntur. Quid enim apud Theologos, & Philosophos notius, quam inter causas tum efficientes, tum finales ordinem esse, & inferiores superioribus subordinari? Certè Deus est prima causa efficiens omnium rerum, eiq; subordinantur, causæ secundæ, siue vniuersales, quales sunt cœli, siue particulares, quales sunt res ipsæ inferiores, quarũ vnaquæq; producit effectus sibi similes, non absque actione cœlorum, & cooperatione Dei, primæ videlicet, atque altissimæ causæ. Eodem igitur modo finis vltimus absolutè Deus est, atque ad eum ordine quodam referuntur, & subordinantur omnes alij fines. Finis quidem immediatus potestatis Politicæ est pax Reip. temporalis, sed hæc pax subordinatur paci supernaturali hominis cum Deo; ista verò paci beatæ, quæ est in superna Hierusalem: quæ tandem subordinatur gloriæ Dei Conditoris,

qui est primum principum, & vltimus finis omniũ rerum. Atque hoc ipsum docent auctores, quos hic Barclaius citat, Bellarminus enim, quem primo loco nominat, lib.5. de Pontif. cap. 6. vbi scripsit, finẽ politicæ potestatis esse pacem temporalẽ, & finem potestatis Ecclesiasticæ esse salutem æternam: paulò pòst addidit hæc verba: *Quando istæ potestates sunt coniunctæ, vnum corpus efficiunt, ideoq́ debent esse connexæ, & inferior superiori subiecta, & subordinata*: cuius rei rationem reddit cap.7. *quia finis temporalis potestatis subordinatur fini potestatis spiritualis*. Sanctus quoque Apostolus 1. ad Timoth. cap. 2. quem Barclaius secundo loco citauit, cùm iussit orari pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus; adiunxit, *in omni pietate, & castitate*; vt ostenderet tranquillitatem vitæ, quæ est finis politicæ potestatis, subordinari pietati, & castitati, quæ finis est potestatis spiritualis, per quẽ ad finem vltimum peruenitur, qui est felicitas sempiterna. Denique Nauarrus, quem tertio loco Barclaius attulit, in ca. *Nouit*, de Iudic. num. 90. scribit, finem potestatis temporalis esse vitam bonam, & beatam mortalium temporalium: finem spiritualis potestatis esse vitam æternam in cœlis. Sed idem auctor eodem loco, num. 99. demonstrat, finem temporalis potestatis subordinari fini potestati spiritualis, cum docet ex S.Thom. lib. 3. de Regimine Principum c.12. Christi dominium ordinari ad salutem animæ & spiritualia bona, licet à tẽporalibus nõ excludatur, eo modo, quo ad spiritualia ordinãtur. *Expende*, inquit, Nauarrus. *illa verba, eo modo, quo ad spiritualia ordinantur: nam illo & non alio modo suprema hac Papæ Patriæ Patris potestas extenditur ad illa, id*

est,

est, ad temporalia. Ibidem Nauarrus adducit alium locum S.Thomæ ex 2.2.q.40.art. 2. ad tertium. *Omnis persona*, inquit Sanctus Thomas, *vel ars, vel virtus ad quam pertinet finis, habet disponere de his, quæ sunt ad finem: bella autem carnalia in populo fideli sunt referenda ad spirituale bonum diuinum, cui Clerici deputantur: & ideo ad Clericos pertinet disponere, & inducere alios ad bellandum bella iusta.* Vbi Sanctus Thomas docet bella carnalia ordinari ad bonum spirituale, vt ad finem non immediatum, sed mediatum: finis enim belli carnalis immediatus est victoria, & pax temporalis: sed quia hæc ordinantur ad bonum spirituale, vt alia omnia temporalia, ideò dicitur bellum carnale ordinari vt ad finem, mediatum videlicet, ad bonum spirituale: & ea de causa disponere de bellis iustis agendis pertinet aliquo modo ad Clericos, id est, ad Ecclesiasticam potestatem, cuius finis immediatus est bonum spirituale. Multa similia habet idem Sanctus Thomas, de subordinatione finium in 1.2. q.1. art. 4.& lib.3.contra gentes cap. 17. 18. & sequentibus.

Aggreditur deinde Barclaius secundum argumentum meum, quod erat huiusmodi: *Reges, & Pontifices, Clerici & laici non faciunt duas Resp. sed vnā, id est, vnam Ecclesiam: sumus enim vnum corpus Rom. 12. & 1. Corith. 12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè asseritur spiritualia pendere à temporalibus, ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq; subijciuntur.*

De hoc secundo argumento ita loquitur Barclaius. §. *Secundum verò argumentum vsque adeò friuo-*

friuolum est, & fallax: vt nihil inscitius dici, aut vitiosius colligi possit, quam quod eo concluditur: ecqua enim Anus tam excors est, vt nesciat non valere hanc cõsecutionem: Sunt membra vnius corporis, ergo vnum ab alio pendet: nam neq; pes à pede, neque brachium à brachio, neque humerus ab humero pendet, sed ab vno tertio.]

Respondeo. Oblitus erat Barclaius, cùm hęc scriberet, eorum, quę paulò ante dixerat, neminem Bellarmino argutius argumenta proponere, neminem breuius, subtiliusque concludere. ista siquidem nõ benè cohærent: argumenta proposita argutissimè subtilissimeque conclusa à qualibet excorde Anu posse nullo labore dissolui. Sed omitto Barclaij inconstantiam, qui Bellarminum nunc laudibus euehit in cœlum, nunc conuicijs deprimit in abyssum: parũ enim Bellarmino est, vt à Barclaio iudicetur, aut ab alijs ei similibus, qui Iudices eius legitimi nõ sunt; omnes enim stabimus ante tribunal Christi, & ab illo iustè vereque, ac sine omni animi perturbatione iudicabimur. Quòd ergo dixi, membra eiusdem corporis esse connexa, & vnum pendere ab alio; de membris diuersi generis intellexi, qualia sunt digitus, manus, brachium, humerus, & caput: non de membris eiusdem generis, qualia sunt duæ manus, duo pedes, duo oculi, duæ aures: potestas enim politica, & Ecclesiastica, de quibus loquebamur diuersi generis sunt, vt notum est: & secundùm subiectam materiam verba intelligenda sunt; alioqui nulla esset tam certa demonstratio, quæ calumniam pati non posset. Itaq; potestas Regia, quæ in suo genere principalis est, si cum potestate Pontificia, quæ etiam in suo genere principalis est, in

vnum

vnum corpus coalescat, necessariò debet, aut subesse, aut præesse, ne sint in vno corpore duo capita: & cùm satis constet Pontificem esse caput Ecclesiæ vice Christi, apertè sequitur, vt debeat Rex, aut non esse membrũ huius corporis, aut Pontifici subesse; & eodem modo potestas politica, quæ præcipuè residet in Rege, aut debet subiecta esse spirituali, quæ præcipuè residet in Pontifice, aut extra Ecclesiam remanere: que madmodum non potest esse digitus in corpore, qui non pendeat à manu; neque manus, quæ non pende at à brachio; neque brachium, quod non pendeat ab hu mero: neq; humerus, qui nõ pendeat à capite. Quod autem Barclaius dicit paulò pòst, *potestatem spiritualem, & politicam, esse veluti duos humeros in corpore, quorum neuter alteri subijcitur; sed vterque subijcitur vni capiti Christo*: non solùm est falsum, quia potestates illæ non sunt eiusdem generis, vt duobus humeris cõparari possint, quomodo rectè compararentur duobus humeris duæ Regiæ potestates: sed etiam ad hæresim pertinet, quæ hoc tempore maximè viget: quid enim hæretici huius temporis maiori conatu populis persuadere conantur, quàm nòn esse summum Pontificem caput visibile corporis Ecclesiæ, cui omnes Christiani, quantumuis magni, necessariò subijci debeant, si salui esse velint? Atqui hoc illis vltro concedit Barclaius, qui tamen in toto libro Catholicum se facit. Itaq; potestas spiritualis, & politica non rectè comparantur duobus humeris; sed vel spiritui, & carni comparari debent, vt facit S. Gregorius Nazianzenus in oratione sæpè citata ad populum timore perculsum, & Præsidem irascentem: vel brachio, & capiti, membris videlicet principalibus,

libus, quorum tamen vnum, quamuis in se valdè potens, & robustum ab altero superiore dirigi debeat, & gubernari.

Sed instat Barclaius, atque obijcit mihi mea ipsius scripta, lib.3. de Pontifice cap. 19. vbi admitto Reges terræ non habere in terris iudicem, quantum ad res politicas pertinet: & contendit, me contraria loqui, cùm vno in loco doceo, Reges non habere iudicem in terris, quo ad res politicas: in alio loco admitto, Pontificem iudicem esse Regum, vt etiam eos per sententiam Regno priuare possit.

Respondeo. Innocentius tertius in cap. *Per venerabilem*, Qui filij sint legit. scribit Reges in temporalibus, non habere superiorem: & tamen ipse idem Othonem quartum Imperatorem deposuit. Audeat ergo Barclaius Innocentium, tamquam secum ipsum pugnantem arguere: & ego cum tanto Pontifice reprehendi non molestè feram. Sed defensio in promptu est: Reges enim non habere iudicem in terris, quoad res politicas, siue in temporalibus, dum eorum regimen ita intra res politicas, & temporalia se continet, vt spiritualibus non officiat. Præterea dicuntur Reges non habere Iudicem in politicis, & temporalibus, quia non habent super se iudicẽ politicum, siue temporalem, quamuis habeant Iudicem spiritualem, à quo dirigi, & iudicari possunt etiam in temporalibus per ordinẽ ad spiritualia.

Quod verò Barclaius addit, discrimen vocum *directè*, & *indirectè* ad formam, & modum pertinere, non ad vim, & effectum iudicij: iam supra refutatũ est in cap. 12. vbi de his vocibus ex proposito disputauimus.

Restat

Restat argumentum meum tertium, quod tale erat: *Si temporalis administratio impedit spirituale bonum omnium, iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrationis, etiam cum detrimento temporalis boni, ergo signum est, subiectam esse temporalem potestatem spirituali.*

§. Huic argumento duobus modis Barclaius occurrit: primum enim notat, quod cùm rem demonstrandam susceperim, signum tantum protulerim: deinde negat consecutionem argumenti: nam ex eo quod tenetur Princeps temporalis mutare formam regiminis, si per eam bonum spirituale impediatur: dicit Barclaius sequi, spiritualia esse digniora temporalibus, non autem potestatem temporalem spirituali esse subiectam.]

Respondeo. Non est nouum, neque insolitum, post demonstrationes adferre quoquè argumenta à signo. Quod autem attinet ad consecutionem, fallitur Barclaius. Nam ex illo antecedente, *Tenetur Princeps Politicus mutare administrationem suam, si obsit bono spirituali*; non sequitur absolutè, *ergo bonum spirituale est nobilius ac dignius temporali*: sed sequitur, *ergo ad bonum spirituale ordinatur, vt ad suum finem bonũ temporale*, ac per hoc potestas temporalis subiecta est potestati spirituali: necessitas enim mutandi administrationem in eo casu non oritur ex dignitate, vel nobilitate boni spiritualis præcisè; sed ex subordinatione vnius ad alterum: quod perspicuè ostendi in meo lib. 5. de Pontifice cap. 7. in explicatione huius argumenti tertij, ad quæ Barclaius nihil respondit.

RE-

REFVTATVR DIGRESSIO Barclaij.

CAPVT XV.

IN capite quintodecimo Barclaius non contentus ijs, quæ dixerat in responsione ad primam rationem meam: antequam transeat ad secundam examinandam, & refellendam, iterum repetit sententiam suam de potestate Ecclesiastica, ac politica, quod videlicet, Principes temporales subiecti esse debeant Episcopis, quoad spiritualia, & contra Episcopi subiecti esse debeant Principibus, quo ad temporalia: quemadmodum Episcopi cogere possunt spiritualibus pœnis Principes temporales ad obediendum in ijs, quæ ad animam pertinent: sic possunt Principes temporales cogere Episcopos corporalibus pœnis ad obediendum in ijs, quæ pertinent ad temporalia, modò fidei Catholicæ, & bonis moribus non sint contraria. Excipit tamẽ summum Pontificem, quem dicit non esse subiectum vlli Principi temporali, quoniam ipse quoque est Princeps supremus temporalis in prouincijs ditionis Ecclesiasticæ. In summa tollit Barclaius de medio omnem exemptionem Ecclesiasticorum à potestate Principum secularium. Ac primum ad hanc sententiam stabiliendam producit testimonium Francisci Romuli in responsione ad certa capita Apologiæ, &c. qui disertis verbis affirmat, Episcopos Regibus in temporalibus rebus, & Reges Episcopis in rebus spiritualibus debere esse

esse subiectos. Sed facilis est responsio. Loquitur enim Franciscus Romulus eo loco de subiectione, quam habent Episcopi, & reliqui Clerici ad obseruandas leges politicas, & non perturbandum ordinem politicum à Regibus constitutum; vt etiam docet Gelasius, & Nicolaus Pontifex: ille in Epist. ad Anastasium Imperatorem, hic in Epistola ad Imperatorem Michaelem, quos eo loco Franciscus Romulus allegauit. Sed hinc non sequitur, posse cogi Episcopum à Rege ad obediendũ, vel puniri, si non obediat, cùm Rex nullam habeat in Episcopos, vel Clericos potestatem, quod apertissimè legitur in Concilio Constantiensi, Sess. 31.

Secundo producit testimonium ipsius Bellarmini, ex lib. de Clericis, cap. 28. vbi docet, Clericos, vt ciues, esse partes, & membra Reipubl. politicæ, ac per hoc obligari ad leges politicas obseruandas. Sed quoniam idem Bellarminus in eodem loco, excipit potestatem coactiuam à qua liberos esse dicit Clericos: Barclaius reclamat, ac dicit; *Verius est Clericos ad obsequium legum, vbi causa postulat, à tẽporali Iudice cogi posse, vt nec in ea re exemptionis suæ beneficio gaudeant, quod ab Imperatorum, & Principum legibus, eos accepisse satis constat. Frustra enim legum auxilium inuocat, qui contra eas committit.*

At hic Barclaius more suo contra sententiam Catholicorum omnium loquitur: quamuis enim disputet Theologi, & Canonistæ de iure exemptionis, tamen esse Clericos aliquo iure exemptos, & non posse cogi à laica potestate, omnes docent. Vtrum autem verius sit existimandum, quod vnus, an quod vniuersitas docet, alijs iudicandum relin-

quo: sed de hac re inferius plura dicemus, & multa etiam in lib. de Clericis diximus.

Tertio Barclaius producit testimonium sancti Gregorij; in epist. 15. lib. 4. vbi sanctus Gregorius ad Mauritium scribens, sic loquitur: *Sacerdotibus non ex terrena potestate Dominus noster citius indignetur; sed excellenti consideratione propter eum, cuius serui sunt, eis ita dominetur, vt etiam debitam reuerentiam impendat.*

§ *Dominetur nimirum*, addit Barclaius, *quatenus ciues sunt, & partes Reipub. reuerentiam impendat, qua Dei Sacerdotes, & Patres spirituales, quibus ipse Imperator, vt Ecclesiæ filius subijcitur.*]

Respondeo. Possent verba sancti Gregorij in eum sensum exponi, vt significare voluerit, Imperatorem dominari posse Sacerdotibus constituendo leges politicas, quas ipsi quoque vi rationis, sed non vi legis obseruare tenentur; sed eis reuerentiã illam impendere debere, vt non eos ipse puniat, si leges non seruent, sed Prælatis ipsorum puniendos relinquat. Sed quoniam ex ipso Gregorio in Commentario Psalm. 101. didicimus, Mauritium Tyrannicè imperasse in vltimis Imperij sui annis, ac potissimum in Sacerdotes sæuire cæpisse: mirum non est, si sanctus Gregorius ita loquatur, vt iugum Tyrannicum si auferre non poterat, mitigare saltem, & moderari niteretur.

Quarto producit testimonium Scripturæ, lib. 3. Reg. c. 2. Vbi Salomon Rex sacerdotem Abiatharem reum mortis pronunciauit, quòd coniuranti Adoniæ consensisset: & eiecit eum, ne sacerdotio fungeretur.]

Respondeo. Non est improbabile in testamento veteri

veteri Regem absolutè maiorem fuisse Pontifice, tum quod ita doceat sanctus Thomas in lib. 1. de Regimine Principum, cap. 14. tum quòd in testamento veteri promissiones essent temporales, & sacrificia carnalia; sed quoniam probabilius est, in ipso etiam testamento veteri, maiorem fuisse Pontificem Rege, vt ostendimus, lib. 2. de Pontif. cap. 29. ideò persistimus in ea responsione, quam in eo loco scripsimus, Salomonem non vt Regem; sed vt Prophetam diuino instinctu iudicasse Abiatharē mortis reum, & ei sacerdotium abrogasse, aliumque ei substituisse. Nam quod in scriptura 3. Reg. 1. legimus, *Vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo*: ratio est, cur Salomon hoc fecerit. *At*, inquit Barclaius, *illud, Vt impleretur sermo Domini, nihil aliud significat, nisi tunc impletum fuisse, quod Dominus prædixerat futurum: quemadmodum Matth. 27. cùm dicitur, impios milites diuisisse inter se vestimenta Christi, vt impleretur illud Psalmi, Diuiserunt sibi vestimenta mea.*

Respondeo. Illud, *vt impleretur verbum Domini*, aliquando significat solùm, illud fuisse prædictum, & postea impletum, vt in loco allegato ab Aduersario. Aliquando significat id factum esse eo animo, eaque intentione, vt obedientia præstaretur Deo, qui voluit per eum id fieri, vt lib. 4. Reg. ca. 9. Iehu iussit, Ioram Regem occisum proijci de curru in agrum Iezrael, *vt impleretur verbum* Domini, *quod locutus fuerat per Eliam Prophetam. Tolle*, inquit, *eum, & proijce de curru in terram, iuxta verbum Domini.* Quod autem locus allatus ex lib. 3. Reg. cap. 2. debeat intelligi hoc secundo modo, probari potest ex voce hebraica: nam vbi nos habemus in textu

Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non eſſet Sacerdos Domini; vt impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo: in hebræo eſt verbum actiuæ ſignificationis למלא ad implendum, ſiue vt ipſe impleret ſermonem Domini. Quare verba textus latini debent ſic intelligi, *vt impleretur*, ſupple, *ab ipſo Salomone ſermo Domini.* &c. Adde, quod ex ſententia Barclaij, Rex non poteſt punire Sacerdotem pœna ſpirituali, neque miſcere ſe in negotijs ſpiritualibus, ſed ſolùm in temporalibus: Salomon autem priuauit Abiathar munere ſacerdotali, & alium eius loco ſubſtituit; ergo vel exceſſit modum poteſtatis ſuæ, vel hoc fecit non vt Rex, ſed vt Propheta, ex peculiari inſtinctu Dei, vt nos ſupra diximus. Deinde ſi hęc Lectori non ſatisfaciunt; dicere poſſumus, in Scriptura ſacra narrari factum Salomonis, ſed non definiri, iure ne, an iniuria id fecerit: quemadmodum etiam in eo loco narratur cædes Adoniæ fratris Salomonis, iuſſu eiuſdem Salomonis patrata, ob id quod Adonias petierit ſibi dari in vxorem Abiſag Sunamitidem: quod rectè ne, an ſecus factum fuerit, diſputari poteſt. Itaque non benè colligeret, qui diceret, Rex Salomon priuauit ſacerdotem functione ſua, & occidit fratrem ſuum, quia petierat in vxorem illam puellam, quæ fuerat ancilla patris ſui: ergo poſſunt Reges priuare functione ſua Sacerdotes, alioſque in eorum locum ſubſtituere: & poſſunt fratres ſuos interficere, ſi ſpecioſam aliquam puellam, quam Rex ipſe fortaſſe amat, ſibi dari poſtulent in vxorem. Iſte, inquam, non benè colligeret, quia Reges multa ſæpè faciunt ex poteſtate, non ex iuſtitia: & videndum eſt non tam quid poſſint, quam quid debe-

ant,

ant, siue quid iure possint: non enim verũ est, quod Imperatori Antonino Caracallæ dictum fuit, *Regibus quodlibet, licet.*

Addit Barclaius: §. *Aequè fallitur vir idem doctissimus, cùm ait eodem lib. 2. de Summo Pontif. cap. 29. non mirum esse, si in Testamento veteri summa potestas fuit temporalis, in nouo spiritualis, quia in veteri Testamento promissiones tantùm temporales fuerunt, & in nouo spirituales, & æterna.*]

Respondeo. Eam ego sententiam vt probabilem posui, propter auctoritatem S. Thomæ in lib. 1. de Regimine Principum, siue auctoris illius libri, quicunque fuerit, & propter non condemnandam rationem ab eodem auctore allatam. Barclaius autem dicit quidem in vtroque testamento potestatẽ Regiam fuisse solùm temporalem; potestatem Pontificiam, solùm spiritualem, sed nulla vel auctoritate, vel ratione probat. Quare nemo mirari debet, si veterem auctorem cum ratione loquentem anteponamus Barclaio, auctori recenti, & sine ratione veteres carpenti.

His expeditis percenset, ac numerat Barclaius ordine priuilegia exemptionum, quæ data sunt à Regibus, vel Imperatoribus ordini Ecclesiastico; ex quibus colligit, Ecclesiasticos ex se subiectos esse in temporalibus politicæ potestati: nisi enim subiecti essent, non egerent priuilegijs, neque illa vel quæsiuissent, vel etiam oblata accepissent.

Ad hæc breuiter respondeo, nos hoc loco non suscepisse disputationem de potestate Regum in Ecclesiasticos, sed de potestate Summi Pontificis in temporalibus: neque æquum est, de vna disputatione ad aliam transire. Quare Lectorem remitti-

mus ad ea quæ in Controuersijs de exemptione Ecclesiasticorum disputauimus, præsertim in editionibus post annum Domini 1598. in quibus paulò planius & plenius sententiam nostram explicuimus, quàm in editionibus prioribus. Accedit etiam, quod Barclaius infra iterum de hac re, & fusius tractat, capite videlicet tricesimo secundo, & tricesimotertio, vbi se in materia exemptionis nouam doctrinam contra scriptores omnes inuenisse gloriatur.

REFVTATVR ALIA DIgressio Barclaij.

CAPVT XVI.

IN capite sextodecimo Barclaius intermissa responsione ad orationes meas, pro potestate Pontificis in temporalibus, iterum digreditur ad potestatem Regum in Pontifices. Et quoniam ego in lib. 2. de Pontif. cap. 29. dixeram, discrimen esse agnoscendum inter Reges Ethnicos & Christianos, quòd illi non subiecissent se per Baptismum Summo Pontifici, vt Christi Vicario, isti autem subiecissent: & ideò probabiliter dici potuisse, Summos Pontifices olim subiectos fuisse Imperatoribus Ethnicis quoad temporalia; Imperatoribus autem Christianis, nunquam fuisse de iure subiectos: aggreditur hoc discrimen impugnare, seque demonstraturum pollicetur, Pontifices Summos non minus subiectos esse de iure Regibus Christianis, quã Ethnicis, quod attinet ad temporalia. Excipit tamen eos Pontifices, qui post adeptam temporalem ditionem

nem

nem in certis prouincijs cœperunt esse supremi Principes politici, vt sunt Reges alijque Principes absoluti. Vtitur autem hac ratiocinatione: *Principes temporales per baptismum subiecerunt se potestati spirituali Summi Pontificis, vt Christi Vicarij: ex hac autem subiectione non sequitur Summum Pontificem, non esse subiectū potestati temporali Principum Christianorū; ergo Bellarminus vitiosè argumentatur.*

Respondeo. Quod dixeram in loco citato de subiectione temporali Summorum Pontificum ad Ethnicos Imperatores, in Recognitione operum meorum ante duos annos edita mutaui: secutus enim fueram auctoritatem Alberti Pighij; sed animaduerti postea, rationem eius sententiæ, non esse satis firmam. Sed nihil ad Barclaium: siue enim Pontifices subiecti fuerint temporali potestati Imperatorum Ethnicorū, siue non fuerint, Barclaij ratiocinatio vitiosa est, & Bellarmini argumentū vitio caret. Per hoc .n. quod Reges per Baptismum potestati spirituali Pontificis se subiecerunt, censentur etiam eidem potestati spirituali Regna sua subiecisse, & politicam potestatē; vt videlicet à Pontifice dirigi, & corrigi vellent, si quo modo circa temporalia à via solutis deflecterēt. Vana sunt autē omnia quæ Barclaius subiungit de Constantino Imperatore, Clodeueo, & Donaldo Regibus, qui per baptismū Imperio, & Regnis nō exciderūt. Nā neque nos dicimus, Reges per baptismū Regnis excidere, aut quicquam sui iuris amittere; sed cōtra potius affirmamus, Reges post baptismum felicius, veriusq; regnare. Neq; enim Christi Vicarius Regna filiorū suorum spiritualium affectat, aut iurisdictionem illorum temporalem imminuere, aut perturbare

 cupit,

cupit, vt apertè ſcripſit Innocentius tertius in capite ſæpè citato, *Per venerabilem*, Qui filij ſint legitimi; ſed prouidere nititur, vt regnent in terris, vt Regnum cœleſte non amittant, & vt Regna terrena Regno cœleſti famulentur, vt præclarè ſcribit Sanctus Gregorius in lib. 2. epiſt. 61.

Subiungit poſtea Barclaius ſimilitudinem, qua explicari aptiſſimè, & confirmari efficaciſſimè ſententiam ſuam cenſet. hæc eſt autem ſimilitudo. §. *Si quis filiusfamilias patre ſuo adhuc ſuperſtite magiſtratum publicum gerat: debebit patri parere in ijs, quæ ad res domeſticas pertinent, & poterit, ſi malè ſe geſſerit erga patrem, à patre puniri per exhæredationem, aliasq; pœnas ad qua patria poteſtas ſe extendit: non tamen parere tenebitur in ijs, quæ ad publicam adminiſtrationem pertinent, neque poterit à patre priuari Magiſtratu, aliiſve pœnis coerceri, quæ à publico Magiſtratu infligi ſolent. Contra verò pater tenebitur filio Magiſtratum gerenti aſſurgere, eiq; parere in rebus publicis, & politicis; non autem in domeſticis: & poterit in patrem animaduertere, atque in eum lege agere, vt in alios homines priuatos, ſi contra publicas leges aliquid fortè peccauerit. Sic igitur Pontifex, qui pater eſt omnium Chriſtianorum, etiam Regum, & Principum, poterit Regibus imperare in ijs, quæ ad res domeſticas, id eſt, Eccleſiaſticas pertinent, eosq; punire pœna grauiſſima exhæreditationis, id eſt, excommunicationis: ſed non poterit aliquid eis iubere circa regimen politicum, neque eos Regnis priuare: contrà Reges poterunt Pontifici imperare in ijs, quæ ſpectant ad regimen politicum, non autem in rebus Eccleſiaſticis & ſpiritualibus.*]

Reſpondeo. Iam ſupra admonui, Barclaium

eadem sæpius repetendo librum suum augere, vt ex paruo libello, liber iustæ staturæ efficiatur. Hac enim similitudinem iam ante proposuerat capite tertio, eo excepto, quod eo loco Patri adoptiuo Pôtificem comparauerat, hoc loco Patri simpliciter comparat: sed quod attinet ad rem præsentem, eadem similitudo est. Atque vt capite tertio admonuimus, similitudo illa tam est inepta, & puerilis, vt mirum sit, Barclaium ipsum non animaduertisse vitia similitudinis à se allatæ. Nam potestas publici Magistratus maior est potestate patria ciuium priuatorum, & potest eam dirigere, & corrigere, &, si iustitia postulet, potest Patrem patria potestate priuare: contra verò, Pater, cùm ciuis priuatus sit, non potest Magistratum publicum dirigere, & corrigere, multò minus illum potestate priuare. Potestas autem Summi Pontificis, patria quidem potestas est; sed haud similis potestati patriæ ciuium priuatorum; sed potestati Dei, cuius Pontifex vices gerit in terris; proinde potestas est supernaturalis, spiritualis, publica, & omni potestate politica, atque humana longè sublimior. Itaque duo sunt in hac similitudine Barclaij: vnum quod potestatem politicam magistratus, & potestatem ciuium priuatorum pares facit; cum tamen priori, vt superiori, posterior vt inferiori subijciatur: alterum, quod Potestatem Pontificiam similem fecerit potestati patriæ humanæ, & priuatæ; cùm sit potestas publica, & diuina, qua neque maior, neque par in terris inueniri potest. Vide quæ diximus de hac re cap. tertio.

Addit postremò Barclaius testimonium Nicolai Cardinalis de Cusa, qui in lib. 3. de Concordia

Catholica cap. 3. scribit, fuisse in antiqua quadam glossa ad Canonem *Hadrianus* dist. 63. Papam esse Patrem Patricij in spiritualibus, & Patricium esse Patrem Papæ in temporalibus. & cap. 4. scribit, non esse in manu Romani Pontificis dare cuicunque prouinciæ per Mundum Regem, vel Imperatorem, ipsa non consentiente.

Ad primum testimonium iam suprà respondi, glossam illam antiquam merito fuisse antiquatam, & explosam. Ad secundum respondeo, Pontificem Romanum posse; præsertim in casu hæresis, Imperatores, ac Reges excommunicare, atque deponere, eorumque subditos ab obedientia liberare: quis autem in locum ipsorum succedere debeat, liberum relinquere illis ad quos de iure pertinet. Itaq; non obtrudit Imperatores, aut Reges pro arbitrio populis inuitis, neque iura hæreditariæ successionis, aut electionis tollit; atque hoc est solùm, quod Cardinalis ille requirit.

DEFENDITVR SECVNDA RAtio pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XVII.

IN capite septimodecimo Barclaius digressionibus expeditis, redit ad examinandas, & refellēdas Bellarmini rationes: & quoniam de prima ratione satis multa dicta sunt in capite quartodecimo, aggreditur nunc secundam, quam fideliter transcripsit in hæc verba.

Secunda ratio, inquit, *est*: *Respublica Ecclesiastica*

stica debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum: tales enim sunt omnes Respublicæ benè institutæ: ergò debet habere omnem potestatem necessariam ad finem suum consequendum: sed necessaria est ad finem spiritualem potestas vtendi, & disponendi de temporalibus rebus; quia alioqui possent mali Principes impunè fouere hæreticos, euertere Religionem; igitur, & hanc potestatem habet. Item potest qualibet Respubl. quia perfecta & sibi sufficiẽs esse debet, imperare alteri Reipubl. non sibi subiectæ, & eã cogere ad mutandã administrationem, imò etiam deponere eius Principem, & alium instituere, quando non potest aliter se defendere ab eius iniurijs: ergò multò magis poterit spiritualis Respubl. imperare temporali Reip. sibi subiectæ, & cogere ad mutandam administrationem, & deponere Principes, atque alios instituere, quando aliter non potest bonum suum spirituale tueri.

Hanc rationem satis fideliter allatam ex duplici capite Barclaius reprehendit. Primùm enim negat duas esse Respublicas in Ecclesia, vnam Ecclesiasticorum, alteram laicorum, siue vnam spiritualem, alteram temporalem; vnam sacram, alteram politicam: & probat ex prima mea ratione, in qua dixi, potestatem politicam, & spiritualem esse partes eiusdem Reipubl. Christianæ, & Clericos, & laicos non facere in Ecclesia duas Resp. sed vnam.

Deinde negat, potestatem disponendi de rebus temporalibus necessariam esse ad finem spiritualem: quod ex eo probat, quòd Apostolus Petrus indicat Act. 5. se non habuisse potestatem disponendi de bonis temporalibus Ananiæ, cui dixit, ***Nonne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate.***

Ad

Ad primum caput facillima responsio est. Respublica enim spiritualis, siue Ecclesiastica, & Respublica temporalis, siue politica, & duæ sunt, & vna; duæ partiales, vna totalis: quemadmodum spiritus, & caro simul iuncta vnum hominem faciunt, imò vnus homo sunt, vt sanctus Athanasius in Symbolo fidei loquitur: & colligitur ex 2. ca. Geneseos, vbi legimus, *Formauit Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem:* & tamen ita distinctæ sunt potentijs, & legibus, & motibus, vt Apostolus ad Rom. 7. dicat, *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ:* & ad Gal. 5. *Caro concupiscit aduersus spiritum; spiritus autem aduersus carnem;* & quod magis est admirandum. 2. Corinth. 4. vocatur spiritus, homo interior, & caro homo exterior, cùm dicitur, *Licet is, qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem.* & Rom. 7. *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem.* Itaque spiritus, & caro sunt vnus homo, & duo homines: neque Spiritus sanctus, qui vtrunque dicit, sibi ipse contradicit: quare nec Bellarminus secum pugnat, cùm Rempublicam Ecclesiasticam, & politicam in Ecclesia nunc considerat, vt partes vnius Reipublicæ Christianæ, nunc vt duas Respublicas inter se distinctas, nam simillimam esse Rempublicam Ecclesiasticam spiritui, & politicam carni, non Bellarminus solus, aut primus docuit; sed ante eum Thomas Valdensis, & ante Valdensem S. Thomas, & ante S. Thomam, Alexander Alensis, & ante Alensem, Hugo de S. Victore, & ante Hugonem S. Gregorius Nazianzenus, vt suprà non semel admonuimus.

Ad

Ad secundum caput respondeo, Verba S. Petri ad Ananiam, non significare, non fuisse in Apostolorũ Principe potestatẽ disponẽdi de rebus tẽporalibus Ananiæ, si ea necessaria fuissent ad finem spiritualem: sed indicare solùm, non vsum fuisse sanctum Petrum ea potestate, neque vti voluisse, cùm necessitas nulla esset: & certè si argumentum Barclaij aliquid valeret, efficeret etiam nullum Regem posse disponere de bonis temporalibus subditorum suorum in casu quo necessaria essent ad Rempublicam conseruandam. Omnis enim Rex dicere potest subditis suis, Ager tuus nonne tibi manebat, & venundatus in tua erat potestate? quis te illum Reipub. donare coëgit? & si donasse integrum profiteris, cur parte retenta integrum te donasse mentiris? Itaque quemadmodum ius, quod habent Reges disponendi de rebus temporalibus ciuium, non est vt pro arbitrio spolient ciues Dominio rerum suarum; sed vt possint ciues cogere ad bona sua exponenda pro communi bono conseruando: sic etiam potestas Apostoli Petri in bona temporalia Christianorum, non erat (vt Barclaius dicere nos fingit) vt posset Apostolus sine vlla causa priuare domnio rerum suarum omnes Christianos, neque eis aliquid proprium relinquere: sed tantùm vt posset prouidere, ne Christiani bonis temporalibus abuterentur contra legem Dei; & contra, vt eis rectè vterentur ad vitam æternam consequendam. Habuisse autem Apostolos potestatem aliquam disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia vel ex eo constat, quòd statuerunt, vt populi Christiani Prædicatores Euangelij ex facultatibus suis alerent, idque iuxta ordinationem Domini; vt pa-

tet

tet ex Apostolo in priore ad Corinth.c.9.

At, inquit Barclaius, *primis trecentis annis non fuit in Ecclesia potestas disponendi de rebus temporalibus Christianorum, inuitis Dominis; ergò vel Respublica Christiana tunc fuit imperfecta, vel non est necessaria ista potestas ad finem spiritualem consequendum.*] Atque hic multa verba Barclaius frustra profundit, vt ostendat ad prouidentiam Dei pertinuisse, vt Ecclesia illa prima instructa esset omnibus ijs rebus, quæ ad eius conseruationem necessaria essent.

Respondeo. Ecclesia illa prima instructa fuit omni potestate, atque omnibus præsidijs, quæ ad perfectam Remp. constituendam necessaria erant: primis autem trecentis annis non fuerunt in Ecclesia multi Principes politici: fuerunt tamen aliqui, vt Philippus Imperator, & Rex Lucius, ac Rex Donaldus. Sed fingamus, nullos fuisse: non ideò defuit Ecclesiæ potestas disponendi de bonis temporalibus Principum, & dirigendi potestatem eorum politicam, quãdò illi Ecclesiæ membra, vel filij effici vellent. Præterea, vt paulò ante dixi, in ipso principio Ecclesiæ, quamquam nulli fuerint Principes Christiani, Apostolis ipsis Ecclesiam regentibus; fuerũt tamen multi homines diuites, de quorum diuitijs Apostoli disposuerunt, statuentes, vt ex ijs ministros Euangelij sustentarent.

Adducit postea Barclaius verba sancti Bernardi, ex lib.4. de Consider. cap.3. *Petrus hic est, qui nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel sericis, non tectus auro, non vectus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris: absque his tamen credit satis posse implere salutare manda-*

mandatum, si amas me, pasce oues meas: in his successisti non Petro; sed Constantino. hæc Bernardus: quibus subiungit Barclaius. § *Quamuis itaque potestas temporalis, de qua nobis sermo, hominibus videri potuerit Ecclesiæ necessaria; Deo tamen neque necessaria, neq; vt illis visa est.*]

Respondeo. Posset hoc loco Barclaio dici, quod in libro Iob cap. 38. Deus ipse dicit, *Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis?* Sanctus Bernardus scribit, Apostolum Petrum pauperem fuisse diuitiarum huius Mundi, & potuisse sine auro, & argento proprio, sine equo albo, & sine satellitibus implere salutare mandatum pascendi oues: non tamen sanctus Bernardus dicit, non fuisse in Apostolo Petro potestatem disponendi de temporalibus bonis Christianorum, & de ipsis Regnis, & Imperijs, si necessitas spiritualis id requireret; imò contrarium dicit, cùm Pontifici, qua Pontifex est, & Christi Vicarius, ac Petri successor, applicat illa verba Hierem. 1. *Ecce constitui te super gentes, & super Regna, vt euellas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes:* non enim pugnat paupertas propria cum potestate disponẽdi de diuitijs, & iudicandi Reges, & Principes terræ. Sic enim Prælati ordinum religiosorum, cùm sint ipsi voto paupertatis obstricti, potestatem habent de opibus amplissimis sui ordinis disponendi. Et apud veteres Romanos multi ciues inopes, vt Fabricius, Curius, Cincinnatus, & alij Consules, vel Dictatores effecti, disponebant de Regnis, & Regum opibus, cùm ipsi tamen in pristina sua egestate remanerent. Ergò non debuit Barclaius diuitias cum potestate confundere; quasi non possit idem homo

& pau-

& pauper esse pecunijs,& diues potestate. Deinde sanctus Bernardus dicit, Pontificem in diuitijs, & temporali principatu non successisse Petro, sed Constantino: quid inde colligit Barclaius? potuisse Pontificem sine temporali principatu fungi munere Apostolico? Quid tum? non enim quæstio nostra est de principatu temporali Summi Pontificis, sed de potestate spirituali, & Apostolica, quam nos dicimus extendi ad disponendum de rebus temporalibus, & de ipsis Regnis, & Imperijs in ordine ad finem spiritualem. Barclaius autem vt hoc refellat, disputationem transfert ad principatum temporalem, quo Apostolus actu caruit, vt omnia confundendo, & permiscendo aliquid dixisse videatur. Denique Barclaius, quasi raptus ad tertium cœlum in consilio Dei fuerit, absolutè pronuntiat. *Deo neq; necessariam, neq; vtile Ecclesiæ visam esse potestatem temporalem*, de qua nobis sermo. Ego verò à Barclaio quæro, de qua potestate temporali loqueris? Nam si de potestate illa loqueris, quæ in se spiritualis cùm sit, extenditur ad temporalia, non obscurè Deo falsum imponis. Illam enim potestatem Deus Ecclesiastico Principi necessariam esse duxit, ideoque eam illi tribuit, cùm ait, *Quodcunque ligaueris super terrã, erit ligatum & in cœlis, & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cœlis.* Sic enim ista verba intelligi debere docuerunt Concilia generalia, quæ suprà citauimus; quæque verissimè dicere poterant, *Visum est Spiritui sancto, & nobis.* Sin autem loqueris de potestate temporalis principatus, quem Ecclesia nunc possidet, & ante annos octingentos possedit: omninò temerè affirmas hanc potestatem Ecclesiæ, neque necessa-

riam

riam, neq; vtilem Deo esse visam. Nam (vt alia nunc omittam) si Deo visum esset, non esse vtilem Ecclesiæ hunc principatum, certè summi Pontifices Zacharias, Adrianus, Nicolaus primus, & secundus, Leo tertius, & quartus, & nonus, & alij, qui communi omnium Scriptorum sententia optimi, & sanctissimi, & Deo gratissimi fuerunt, cum principatum non retinuissent, & multò minus pro eo cōseruando decertassent. Vtrum autem de iudicio diuino magis credendum sit tot sanctis Pontificibus, quàm vni Barclaio, in dubium certè reuocari non potest.

At rursus instat Barclaius, & argumentum in nos retorquet his verbis: §. *Omitto quòd si ratio illorum bona esset, sequeretur è contrario, Rempubl. temporalem habere potestatem disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi supremum Reipublicæ Ecclesiasticæ Principem, quia debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum, & habere omnem potestatem necessariam ad finem consequendum. Sed necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi Principem Ecclesiasticum, quia alioqui possent mali Principes Ecclesiastici turbare statum, & quietem Reip. temporalis, & impedire finem ciuilis gubernationis, vt de facto aliquando nonnulli Summi Pontifices perturbarunt: Igitur hanc potestatem habet Respublica temporalis. Consequens planè falsum est, & absurdum (nam Princeps temporalis quatenus talis est, nullam habet potestatem spiritualem) proinde, & illud quoque falsum est, cui hoc est consequens.*]

Respondeo. Tantum interest inter argumentum quod nos fecimus, & illud quod nunc Barclaius re-

torquendo facit, quantum distat verum à falso, & bonum à malo: illa enim propositio nostra, *Necessaria est ad finem spiritualem potestas disponendi de rebus temporalibus*, verissima est, quoniam temporalia s. ordinantur ad spiritualia, & bona est consecutio, *Ergo Respubl. spiritualis potest disponere de temporalibus in ordine ad spiritualia*, quoniam qui potest consequi finem, potest etiam ordinare media ad illum finem. At propositio Barclaij, *Necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de spiritualibus*; falsa est, quoniam spiritualia non ordinantur ad temporalia, & potestas ordinandi spiritualia ad temporalia non est vera potestas, sed abusio potestatis, & peruersio ordinis: fieri autem non potest, vt alicui Reipubl. sit necessaria abusio potestatis, vel ordinis peruersio: & cùm necessaria non sit ad finem temporalem consequendum potestas disponendi de rebus spiritualibus; non potest bona esse consecutio, *ergo Respubl. temporalis potest disponere de spiritualibus in ordine ad temporalia*: Hoc totum facilè potest intelligi ex similitudine iam sæpius repetita, spiritus, & carnis in homine: potest enim spiritus disponere de sensibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abstinentiam, flagella, ieiunia, vigilias, labores; & quod maximum est, iubendo carni, vt mortem patiatur pro confessione fidei: non tamen potest caro disponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus potest spiritui iubere, vt mortem spiritualem, atque æternam patiatur, pro quocunque temporali bono: quod si fortè spiritus indiscretis labo-

laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis sanitatem, peccabit quidem spiritus, sed non ideò poterit caro in spiritum imperium sumere; sed gemendo, & fatiscendo faciet, vt spiritus remittat aliquid de nimio feruore suo. Sic etiam si fortè Princeps spiritualis abutatur potestate sua iniustè excommunicando temporalem Principem, vel eius subditos sine iusta causa ab obedientia eius absoluendo, & eo modo perturbet statum Reip. temporalis: peccabit Princeps spiritualis; sed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium sibi sumere de spiritualibus rebus, aut spiritualem Principem iudicare, & multò minus de Sede sua spirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti sui; propterea reuertitur ad priorem solutionem, dicens:

§. *Sed, vt dici solet, dare absurdum, non est soluere argumentum. Respondeo igitur aliter ad priorem partem huius secundæ rationis, non esse scilicet hic duas Respubl. vt ille retur, sed vnam tantùm, in qua sunt duæ potestates, siue duo magistratus, Ecclesiasticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus necessariò indiget ad suum finem obtinendum, alter nempe spiritualem, alter temporalem iurisdictionem: & neq; hanc iurisdictionem illi potestati, neq; illam huic esse necessariam, alioqui fatendum esset, vtramque potestatem medijs necessarijs fuisse destitutam tunc, cùm separatæ, vt olim fuerunt.*]

Respondeo. Hæc non est alia solutio, sed prior repetita; quam solutionem refutaui paulò ante, cùm ostendi, Rempubl. Ecclesiasticam, & Politicam, posse dici duas, & vnam; quoniam distinctæ sunt, & separatæ inueniri possunt; tamen cùm

in vnum corpus Ecclesiæ conueniunt, ita vna subordinatur alteri, vt sint duæ partiales, & vna totalis. Neque sequitur, vt quo tempore separatæ erant initio nascentis Ecclesiæ, medijs necessarijs fuerint destitutæ: nam Resp. politica non poterat aliquid detrimenti timere à potestate spirituali, cùm non esset capax censurarum Ecclesiasticarum, quæ in solos Christianos vim habent: & Resp. spiritualis habebat potestatem disponendi actu de rebus temporalibus eorum, qui ad ipsam accesserant, & in potentia eorum, qui accessuri erant. Denique non est verum, potestatem spiritualem, & politicam esse similes duobus Magistratibus, quorum neuter indiget iurisdictione alterius. Nam duo Magistratus pendent à Rege, cuius potestas supereminet vtrique Magistratui, & potest operam dare, vt neuter alterum impediat: at spiritualis, & politica potestas, non habent vnam tertiam potestatem in Ecclesia, cui subordinentur, & quæ vtramque in officio contineat. Quare necesse est, vt vna subordinetur alteri, inferior videlicet superiori, temporalis spirituali. Atque ex hac responsione soluta manent omnia, quæ vsque ad finem capitis Barclaius disputat de officio Cancellarij & Comestabuli amplissimorum Magistratuum, quibus Rex solus imperat. Quod autem Barclaius addit, Principem spiritualem, & Politicum vni Deo subesse, quemadmodum Cancellarius & Comestabulus subsunt Regi: salua fide Catholica admitti non potest. Ecclesia siquidem, quæ Regnum Christi est, non solùm Christum pro Domino, & Rege suo agnoscit, sed etiam ex Scripturis sanctis, & traditione Apostolica, & declaratione generalium Conciliorum, &

com-

communi Patrum, & Doctorum consensu nouit, vnicum esse in terris Christi Vicarium generalem, qui caput sit visibile visibilis Ecclesiæ. Hunc autem Christi Vicarium, Romanum esse Pontificem in toto suo libro Barclaius admittit: proinde (si Catholicus dici velit) admittere etiam debet, Pontificem, & Regem, non esse duos Magistratus immediatè sub Christo: sed Regem Christo & Pontifici, Pontificem soli Christo subiectum esse debere.

DEFENDITVR SECVNDA pars rationis secundæ pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XVIII.

IN capite decimooctauo Barclaius refutare nititur secundam partem secundæ rationis, quæ initio capitis superioris proposita fuit. Argumenti summa hæc est, *Potest vna Respublica, si ab alia Republica iniuriam accipiat, & per eius malam administrationem perturbetur, ac vexetur, armis cogere Rempubl. illam, quamuis alias non sibi subiectam, vt mutet formam administrationis suæ; &, si opus sit, potest eius Principem deponere: igitur maiori ratione poterit Respublica spiritualis, si à temporali iniuriam accipiat, atque ab ea perturbetur, & vexetur, imperare Reipublicæ temporali sibi subiectæ, vt mutet formam administrationis, &, si opus sit, poterit etiam Principem temporalem deponere.*

Ad hoc argumentum Barclaius respondet, quod iam ante responderat, non esse duas Respublicas, spiritualem, & temporalem, sed vnam cum duabus

potestatibus, quarum neutra pendet ab altera. Sed quoniam hanc solutionem videbat non esse solidam: admittit cætum Ecclesiasticorum, quorum Princeps est Papa, & cœtum laicorum quorũ Princeps est Rex; posse dici duas Respubl. intra eiusdem Ecclesiæ sinum constitutas: & hoc admisso respondet, priorem Rempublicam, id est, Ecclesiasticorum, nõ habere arma nisi spiritualia; posteriorem, id est, laicorum, non habere arma nisi corporalia, & ideò non esse similes duabus Rebuspublicis, quæ armis corporalibus se defendunt, & vna alteram cogit, & subijcit.

Sed hæc solutio non est priore solidior, quamuis enim arma Reipublicæ spiritualis, quibus ipsa per se vtitur, sint spiritualia; tamen arma corporalia sunt etiam in eius potestate, quia gladius est sub gladio, & potest Ecclesia inuocare brachium seculare, & per illud vti gladio corporali. Sed præterea arma ipsa spiritualia possunt cogere Rempubl. temporalem, & eius Principem, quia potest Princeps spiritualis excommunicare Principem temporalem, & eius subditos à subiectione liberare, & ipsis sub excommunicationis pœna mandare, vt Principem excommunicatum pro Principe non agnoscant, sed alium sibi eligant, vel legitimo successori adhæreant.

Addit postremò Barclaius, §. *Quid multis? licet illis suam comparationem, conclusionemq́ concedamus, nihil inde effici potest, nisi Papam habere talem potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum, & eorum Principes deponendi, qualem vel Rex Franciæ in Anglos, Hispanos, aliosve populos vicinos sibi in-*

bi iniurios, vel horum singuli, in res, Regesq́; Francorũ ipsis infestos habere dignoscuntur: quæ qualis, quantaque sit, ferro tantùm cerni potest:]

Respondeo. Comparatio, & ratiocinatio, qua nos vsi sumus in comprobanda Pontificis potestate, non procedit à simili, sed à maiori. hoc enim est quod diximus, si potest ratione solius iniuriæ vna Respublica, aliam non sibi subiectam cogere, & eius Principem deponere: quãtò magis poterit Respublica spiritualis cogere temporalem sibi subiectam, eiusque Principem deponere, si ab illa tale detrimentum accipiat, vt non possit alia ratione sibi prospicere, nisi Principem illum remouendo, atque alium substituendo? Itaque non est similis potestas quàm habet Respub. spiritualis in temporalem, potestati Francorum in Anglos, vel Anglorum in Francos: sed potestati, quam habet spiritus in carnem sibi coniunctam, vel caput in membra sibi adhærentia.

DE SENTENTIA S. BERNARDI circa potestatem Pontificis maximi in temporalibus.

CAPVT XIX.

IN capite decimonono Barclaius respondere nititur ad testimonium S Bernardi ex li. 4. de Consid. cap. 4. quod testimonium ad confirmandam rationem meam secundam ego adduxeram. Et quoniam S. Bernardus loco notato scribit, gladium materialem exerendum esse manu militis, ad iussum Imperatoris, sed ad nutum Summi Sacerdo-

tis: Barclaius affirmat, per *nutum* non debere intelligi imperium, vel potestatem, sed assensum: felicius enim bella geruntur, cùm ad potestatem Regum accedit assensus Sacerdotum, quorum est iudicare, an bellum sit iustum, vel iniustum. Probat autem per *nutum*, non intelligi potestatem, quoniam si fortè Imperator Pontifice dissentiente bellum gerere velit, S. Bernardus non tribuit Pontifici potestatem vllam in Imperatorem, imò apertè docet, nullam ei potestatem competere, cùm dicat materialem gladium ab Ecclesia exerceri non posse, sed tantùm manu militis, & iussu Imperatoris: & cõfirmat hanc sententiam suam testimonio Gratiani.23.q.8. in principio, qui scribit, Pontificibus interdictum esse gladium materialem, & solum spiritualem esse concessum.

Respondeo. Vox illa, *nutus*, significare potest assensum, præsertim quando alicui petenti aliquid, annuendo respondemus: sed quando nutus præcedit alias causas, imperium significare solet, vel potius imperium ita potens, & efficax, vt sine alio expresso mandato, solus nutus ad rem efficiendam sit satis: sic accipitur Gen.42. vbi dicitur: *Et Ioseph erat Princeps in terra AEgypti, & ad nutum eius frumenta populis vendebantur*. & clarius lib. 2. Reg. c. 17. *Domini nutu dissipatum est consilium Achitophel vtile*. vbi ridiculum esset, per *nutum*, intelligere assensum; cùm Scriptura loquatur de nutu Dei, qui solus potest corda Regum vertere quocunq; voluerit. & 2. Machab. 8. eadem Scriptura de Deo dicit, *Potest vniuersum mundum vno nutu delere*. & Iob. 26. *Columnæ cœli contremiscunt, & pauent ad nutum eius*: cui simile est illud Poëtæ,

Annuit

Annuit & totum nutu tremefecit Olympum.

Quod autem hoc loco per *nutum*, intelligat S. Bernardus *imperium*, & non simplicem assensum, perspicuum est ex eo quòd primo loco inter causas efficientes ponit nutum Pontificis, deindè iussum Imperatoris, vltimò excutionem militis: proindè quemadmodum miles ex sententia S. Bernardi exequitur iussum Imperatoris, ita Imperator mouetur ad iubendum militi ex *nutu*, id est, *iussu*, Pontificis. Deindè si nutus ille Pontificis esset simplex assensus, non diceret S. Bernardus vtrumque gladium esse Pontificis; sed vnum esse Pontificis, alterum Imperatoris. Cùm ergo dicit, *Vterque tuus est; sed non vterque tua manu exerendus*; manifestè docet vtrumque esse in potestate Pontificis; sed vnum ab ipso immediatè, alterum mediatè, id est, per alium; sed nutu siue iussu ipsius exerendum.

§. *Sed quid si Imperator* (inquit Barclaius) *nolit ad nutum sacerdotis gladium stringere? imò quid si planè contra nutum Sacerdotis strinxerit? nunquid aliquam sanctus Bernardus hoc casu potestatem temporalem sacerdoti tribuit in Imperatorem?*]

Respondeo. Si nolit Imperator ad nutum sacerdotis gladium stringere, vel si contra nutum eius strinxerit, & res sit ad bonum spirituale necessaria, coget illum Pontifex gladio spirituali, id est, censuris Ecclesiasticis, gladium materialem stringere, aut in vaginam recondere: & si censuris non mouebitur, & Ecclesiæ necessitas id requirat, liberabit subditos eius ab obedientia, eique Imperium abrogabit. Ita ostendet gladium esse sub gladio, & vtrunque gladium ad potestatem Ecclesiæ pertinere, quamuis non eodem modo.

At, inquit Barclaius, *sanctus Bernardus nullam temporalem potestatem Pontifici competere posse docet cùm dicat, materialem gladium (quo verbo summa potestas temporalis significatur) ab Ecclesia exerceri non posse; sed tantùm manu militis, & iussu Imperatoris: quod idem apertius tradit Gratianus Bernardi ferè coætaneus, 23. q. 8. in principio:*

Respondeo. S. Bernardus solùm docet, gladium materialem non esse exerendum manu Sacerdotali, quod nos libenter fatemur; sed non negat, imò potius affirmat, gladium materialem subesse gladio spirituali, & nutu Pontificis exerendum, vel in vaginam esse condendum. Gratianus quoque nihil aliud docet, nisi non licere clericis materiali gladio vti, & homines interficere, quod multis canonibus Pontificum, & conciliorum confirmat, quæ vera sunt; sed non potest indè colligi, non habere Potestatem vllam in temporalibus.

Adducit postea Barclaius verba sancti Ambrosij ex lib. 10. Commentariorum in Lucam, vbi hæc leguntur: *Lex ferire non vetat: & ideò fortasse Petro duos gladios offerenti, sat est, dicit Christus, quasi licuerit vsque ad Euangelium, vt sit in lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio.* Ex quo loco colligit Barclaius, materialem gladium Sacerdotibus, vsque ad Euangelium fuisse concessum.

Respondeo. Non negamus, vt paulò ante diximus, Sacerdotibus post Euangelium, nō licere propria manu gladium materialem stringere: nisi fortè in defensionem propriam, aut ob aliam causam dispensante Pontifice: vsus enim ordinarius materialis gladij militum est, non sacerdotum. Nec tamē eo loco S. Ambrosius de solis Sacerdotibus; sed de Chri-

de Christianis omnibus loquitur: & ideò Erasmus hoc loco absus est ad probandum prohibitum esse bellum Christianis. Cæterùm sanctus Ambrosius, neque Erasmo, neque Barclaio fauet: docet enim in lege fuisse licitam non solùm defensionem, sed etiam vindictam, in Euangelio defensionem licitam esse, non vindictam: hæc enim sunt eius verba: *O Domine cur emere me iubes gladium, qui ferire me prohibes? nisi fortè vt sit parata defensio, non vltio necessaria, & videar potuisse vindicari, sed noluisse. Lex tamē referire* (sic enim legendum est, non *ferire*, vt Barclaius falsò citauit) *non vetat; & ideò fortasse Petro duos gladios offerenti, sat est, dicit, quasi licuerit vsque ad Euangelium, vt sit in lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio.* hæc ille, qui non defensionem in Euangelio prohiberi dicit, sed vindictam: & referire non ferire vetitum Cùm autem S. Ambrosius dicit, *Lex referire non vetat*, respicere videtur ad illa verba Domini Matth. 5. *Audistis quia dictum est antiquis, oculum pro oculo, dentem pro dente; ego autem dico vobis non resistere malo*, &c. Vbi non significatur, licitam fuisse vindictam antiquis auctoritate propria; sed auctoritate Magistratus publici, eamque non vindictę cupiditate; sed amore iustitiæ: quod idem Christianis licet. Sed Magister bonus hortatur suos ad vitæ perfectionem, vt Ambrosius dicit; quæ perfectio in eo consistit, vt radices contentionum extirpent, & supportantes inuicem in charitate non dent occasiones grauioribus malis, vt vulneribus, & cędibus, ob quę necesse sit, vt publici Magistratus vindictam de malefactoribus sumant.

Addit rursus Barclaius, verba Euãgelij de duobus gla-

gladijs in ſenſu literali non ſignificare duas poteſtates, Eccleſiaſticam, & politicam: ſed ideò nos nō facimus argumentum ex verbis Euangelij; ſed ex verbis ſancti Bernardi, & Bonifacij VIII. qui myſticè Euangelij verba exponentes, per duos gladios duas poteſtates intelligi docuerunt. Sanctus enim Bernardus, quem Bonifacius ſecutus eſt, duo loca Euangelij ſimul iunxit, vnum ex cap. 18. Ioannis, *Mitte gladium tuum in vaginam:* alterum ex cap. 22. Lucæ, *Ecce duo gladij hic:* & quidem prior locus ad literam ſignificat, noluiſſe Chriſtum à Petro defendi gladio materiali, & impediri paſſionem ſuam: ideò enim ſubiunxit, *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum?* poſterior locus dependet à verbis ſuperioribus, vbi Dominus dixerat, *Qui non habet, vendat tunicam, & emat gladium:* exiſtimantes enim Diſcipuli, Dominum per ea verba iuſſiſſe gladios parari, dixerunt, *Ecce duo gladij hic. Dominus autem ait, ſatis eſt;* vel ironicè, vt exponit Theophilactus, quaſi diceret, *Quid ſunt duo gladij aduerſus cohortem militum armatam?* vel vt alij volunt, *videns eos non intellexiſſe, impoſuit eis ſilentium dicens, Satis eſt*, ſatis loquuti eſtis, tacete de hac re. Verè enim cùm dixit, *Qui non habet gladium, vendat tunicam, & emat eum,* non iuſſit, vt emerent gladios; ſed ſignificauit ad eas anguſtias eos eſſe venturos, in qua ſunt, qui exiſtimant, bonum eſſe vendere tunicam, & emere gladium. Denique cùm Apoſtoli non emerint gladios venditis tunicis, ſignum eſt, hoc non fuiſſe illis à Chriſto mandatum. Sed quidquid ſit de expoſitione huius obſcuriſſimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius myſticè; ſed appoſitè, & eleganter, quæ dicuntur de

duobus

duobus gladijs ad duas potestates, Ecclesiasticam, & politicam transtulerunt.

Rursus Barclaius obijcit: *admissa hac mystica expositione, non potest colligi gladium esse sub gladio, vel vtrunque in manu Pontificis esse. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, nec potuit sine calumnia dicere.*

Respondeo. Gladium esse sub gladio, Bonifacius apertè dicit: Sanctus autem Bernardus idem dicit; sed alijs verbis: nam cum affirmat vtrunque gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunque ipsius esse, & vnum manu eius, alterum nutu eius euaginandum, satis ostendit, vnum esse sub alio, materialem videlicet sub spirituali, & vtrûque esse in manu, id est, in potestate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur se subtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notasse, quod nescit an vllus alius anteà animaduerterit; cur videlicet S. Bernardus dixerit, *Tuo forsitan nutu, etsi non tua manu euaginandus*; ac paulò pòst eadem repetens omiserit illud, *forsitan*. Scribit enim Barclaius distinguendum esse inter Pontificem, vt Pontifex est, & vt talis homo est. Pontifex enim, vt Pontifex, non absolutè, sed *forsitan* annuit, vt gladius euaginetur, id est, tunc solùm, cùm id Ecclesiæ vtile est, cùm sano, & sobrio consilio id iudicauerit expedire: Pontifex autem, vt talis homo est, inimicitias cum alio gerens, vel ambitiosam dominandi cupiditatem explere cupiens, absolutè gladium euaginari mandat.

Sed istam subtilitatem demonstrauit Barclaio non acumen ingenij, neque studium scripturarum; sed odium in Pontifices. certè ea subtilitas S. Bernardo

nardo nunquam venisset in mentem: neque enim *forsitan*, opponitur, *absolutè*; neque accipi potest pro, *aliquando*, vel pro, *quando verè expedit*; nisi apud eum, qui peruersus ipse cùm sit, vocabula quoque ipsa peruertit. Cur ergo initio dixit, *forsitan*, postea repetens omisit? responsio est in promptu: quia initio non posuerat nisi duo quædam, videlicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, vt gladium vibraret: ideò dixit, *Tuo forsitan nutu, non tua manu euaginandus:* postea verò tria posuit, nutum Pontificis, iussum Imperatoris, & executionem militis, & quia dubium esse non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, vt eius iussu miles gladio vteretur, omisit, forsitan, & substituit, sanè: ac de sententia S. Bernardi satis multa dicta sunt.

DEFENDITVR TERTIA ratio Bellarmini.

CAPVT XX.

IN capite vicesimo aggreditur Barclaius tertiam rationem principalem Bellarmini, pro confirmanda potestate summi Pontificis in temporalibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat. *Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum, si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæresim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui est commissa cura Religionis: ergo Pontificis est iudicare, Regem esse deponendum, vel non deponendum*. Huius ratio-

rationis propositionem tribus argumentis confirmaui; sed Barclaius eandem refellit his verbis.

§. *Quod non liceat Christianis tolerare Regem hæreticum, vel infidelem, id adeò falsum est, quàm quòd falsissimum: alioqui damnanda tota antiquitas, quæ Reges hæreticos, & infideles Ecclesiam Dei destruere conantes submissè pertulit, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam, hoc est, nō quod deficerentur viribus ad impios Principes exigendos: sed quod id sibi per Dei legem non licere iudicarent.*]

Respondeo. Vbi veritas quæritur inter cordatos, & serios disputatores, non vincit ille, qui maiore exaggeratione sententiam suam affirmat; sed qui fortioribus argumentis eam confirmat. Barclaius dicit quidem, Propositionem argumenti mei, tam esse falsam, quàm id quod falsissimum est; sed quod dicit non probat, nisi ex eo quòd antiquitas tota Reges hęreticos, vel infideles Ecclesiā destruere conātes pertulit, nō solùm propter irā, sed etiam propter conscientiam. At hoc ipsum probare debuisset, videlicet Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiam destruere conantes non solùm propter irā, sed etiam propter conscientiam toleratos ab Antiquitate fuisse. Nos enim contra dicimus, eos fuisse toleratos propterea, quod ad eos deijciendos vires Ecclesiæ non suppetebant: Potuisse autem Ecclesiā, si vires adfuissent, imò etiam debuisse Regibus illis imperium super fideles abrogare, nisi causa aliqua esset, cur hæc abrogatio in tempus commodius differenda videretur: probamus hoc argumento, quod est prima confirmatio propositionis meæ. *Prohibiti sunt Iudæi constituere super se Regem non Iudæum Deuteron. 17. & quia lex illa moralis est, eodem iure pro-*

prohibentur Christiani constituere super se Regem non Christianum, ne ab illo pertrahantur ad infidelitatem: at eiusdem periculi, & damni est tolerare super se Regem hæreticum, vel infidelem conantem auertere populum à fide: ergo, si vires adsint, tenentur eum non tolerare, sed deponere.

Ad hoc argumentum ita respondet Barclaius, vt admissa propositione, & assumptione, quas negare non potuit, solam neget consecutionem: dicit enim non rectè colligi ex paritate periculi, & damni, ita ius esse populo Regem deijcere, quemadmodum ius illi fuit eum non admittere. Id autem non rectè colligi probat tribus argumentis ductis à simili: *nam qui plagas accipit, aut fortunis spoliatur, idem periculum, & damnum accipit, siue id à Latrone per vim, siue à Iudice per iniquam sententiam patiatur: & tamen Latroni armis resistere potest, Iudici non potest. Rursus eiusdem periculi, & damni est in nauim cogitato conscendere, cuius carinam scis esse quassatam, & illud intrare, quod putas esse bonum, cùm reuera rimosum, ac dissolutum sit: & tamen non est eiusdem peccati ex industria, & ex ignoratione periculo naufragij se committere. Denique eiusdem periculi, & damni est, vxorem ducere valdè morosam, & rixosam, siue id consultò propter fortunas, aut formam; siue ex errore, & imprudentia fiat: & tamen neque par peccatum est, eiusmodi matrimonio studiosè, vel ignoranter implicari: neque licitum est vxorem repudiare, etiam si licitum fuit eam initio non ducere.*]

Ad hæc argumenta respondeo, ea non à simili, sed à dissimili duci, ac per hoc non impedire, quo minus consecutio rationis meæ optima sit. Primum argumentum non ducitur à simili; quoniam populus

lus ad quem pertinet Regem eligere, non ſolùm poteſt, ſed debet Regem eligere *de fratribus ſuis*, vt lex iubet, id eſt, Chriſtianum, atque Catholicum, & grauiſſimè peccat, ſi ſecus fecerit: qui autem incidit in latrones, poteſt, ſi velit, vim vi repellere; ſed poteſt etiam iniuriam illam æquo animo tolerare, & magis apud Deum meretur, ſi malit iniuſtè à latrone occidi, quàm iuſtè ſe defendendo latronem occidere.

Alterum exemplum de aſcendente nauim rimoſam, cum periculo naufragij faciendi, nullam habet cum re, de qua nos agimus, ſimilitudinem: non enim ignoramus non eſſe idem peccatum, ſi quis ex induſtria, vel ex imprudentia eidem periculo ſe exponat: ſed quod dicimus eſt idem, eſſe peccatũ conſulto eligere Regem hæreticum, & conſulto tolerare Regem hæreticum, ſi is conetur populum à veritate Fidei auocare, & ad eum remouendum vires non deſint: nam ſicut nunquam licet adire periculum ſalutis æternæ amittendæ, ita nunquam licet perſeuerare in ſimili periculo, modo poſſit illud vitari: *qui enim amat periculum, in illo peribit*; Eccl. 3. Tertium exemplum de vxore rixoſa, non eſt etiam multum ad rem, tum quia, vt modò diximus, diſputamus de eo, qui ſtudioſè adit periculum, & ſtudioſè in periculo perſeuerat: Aduerſarius autem ponit exemplum de eo, qui per ignorãtiam, aut imprudentiam ducit vxorem rixoſam, & de altero, qui ſciens, & prudens id facit. Deinde qui duxit vxorem more Chriſtiano, ſiue prudens, ſiue imprudens id faciat, nõ poteſt poſt matrimonium cõſummatum vlla ratione ab eo vinculo ſolui: quod enim Deus coniunxit, non poteſt homo ſeparare: popu-

Ius autem, qui Regem eligit, poteſt per Pontificiam auctoritatem ab eius obedientia, & iuramento fidelitatis liberari. Itaque ſi exemplum aptum, & ſimile per omnia Barclaius à Matrimonio ducere velit, accipiat matrimonium fidelis cum infideli: quemadmodum enim non licet fideli vxorem ducere infidelem, quoniam periculum eſt, ne illum à fide auertat: ſic etiam non licet cum vxore infideli perſeuerare, non ſolùm quia matrimonium illud non eſt legitimum, ſed quia idem eſt periculum vxorem infidelem ducere, & cum infideli perſeuerare. Nam etiam ſi matrimonium legitimum eſſet, vt eſt matrimonium infidelis cum infideli: tamen ſi alter coniugum conuertatur ad fidem, & altera nolit ſine iniuria Creatoris viro cohabitare, poteſt matrimonium ritè contractum ritè diſſolui, ex Apoſtolo in priore ad Corinth. cap. 7. & vſus Eccleſiæ nunc habet, vt propter ingens periculum fidei, non ſolùm liceat eiuſmodi coniugium ſolui, ſed etiam non liceat viro ad fidem conuerſo cum infideli coniuge cohabitare.

DEFENDITVR CONFIRMATIO rationis tertiæ principalis.

CAPVT XXI.

IN capite viceſimo primo Barclaius magno ſtudio, nec minore dicendi vi refutare conatur alteram confirmationem rationis meç tertię principalis. Confirmatio hæc erat, *Quod ſi Chriſtiani olim non depoſuerunt Neronem, & Diocletianũ, & Iulianum apoſtatam, ac Valentem Arianum, & ſimiles: id fuit, quia deerant vires temporales Chriſtianis: nam quod*

quod alioqui iure potuissent id facere, patet ex Apostolo 1. Cor. 6. vbi iubet constitui nouos Iudices Christianos temporalium causarum, ne cogerentur Christiani causam dicere coram Iudice Christi persecutore. Sicut enim noui Iudices constitui potuerunt, ita, & noui Principes & Reges, propter eandem causam, si vires adfuissent.

Hanc confirmationem multis modis reprehendi posse Barclaius dicit: ac primũ reprehendit, quod dixerim defectionem virium in causa fuisse, cur Christiani olim non deposuerint Neronem, Diocletianum, Iulianum & Valentem, ac Lectorem remittit ad ea, quæ supra scripsit de hac re, cap. 6. 7. & 8.

Nos quoque Lectorem remittimus ad ea, quæ scripsimus cap. 6. 7. & 8. Id solum hoc loco admoneo, quod ego hoc loco dixi, dictum antea fuisse à S. Thom. in 2. 2. q. 12. art 2. ad primum. Itaque non me solùm, sed sanctum quoque Thomam Barclaius reprehendit: sed qui legere voluerit loca paulò ante notata, facilè iudicabit à qua parte stet veritas.

Deinde refellere nititur quod dixi, Apostolum iussisse vt Christiani constituerent sibi Iudices Christianos ciuilium controuersiarum; ex quo deduxi, potuisse eodem modo iubere, vt Principes Christianos sibi Christiani populi eligerent, infidelibus & persecutoribus abrogatis, si vires ad id efficiendum præsto fuissent. Dicit aũt Barclaius, Iudices illos de quibus Apostolus loquitur, fuisse meros Arbitros, siue iudices voluntarios, sine imperio; ex quorum constitutione nihil iurisdictionis detrahebatur Principibus Ethnicis, sub quibus tunc

Christiani viuebant. Atque ad hunc sensum confirmandum allegat S. Thomam & Nicolaum Liranum in commentario ad hunc locum Apostoli.

Ego verò fateor quidem, non habuisse iudices illos Christianos iussu Apostoli constitutos vim coactiuam in foro exteriore, & si Christiani vocati fuissent, siue ab Ethnicis, siue à Christianis ad tribunalia iudicum Ethnicorum, debuisse omninò parere: & hoc est solùm quod S. Thom. & Liranus docent: tamen nego, eos fuisse meros Arbitros, siue Iudices voluntarios: Arbitri enim eliguntur à personis litigantibus, neque aliam habent iudicandi potestatem, nisi eam, quam litigantes ex pacto inter se inito illis attribuunt. Isti verò constituebantur auctoritate publica multitudinis; & obligabantur, qui causas ciuiles habebant, ad istos adire, & prohibebantur ad tribunalia Gentilium accedere. Id ex verbis Apostoli facilè probari potest: *Audet*, inquit, *aliquis vestrum negocium habens aduersus alterum iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos?* Vbi ostendit, non esse bonum adire tribunalia Iudicum Gentilium, quos *iniquos* vocat: & sic loquitur de vero iudicio, non de solo arbitrio, cùm prohibet iudicari apud *iniquos*; ita loquitur de vero iudicio, cùm iubet iudicari apud *sanctos*, id est, Christianos. Addit Apostolus, *An nescitis quia sancti de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iudicabitur Mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis secularia?* Vbi demonstrat auctoritatem Ecclesiæ, quæ iure suo potest de secularibus rebus iudicare, cùm sit iudicatura cum Christo totum Mundum, & ipsos Angelos apostatas in die vltimi iudicij: & certè Chri-

Christus, & Ecclesia non iudicabunt vt arbitri, sine imperio, & iurisdictione Mundum. Sequitur: *Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.* Vbi concludit ex dictis, vt quoniam malum est iudicari apud iniquos Gentiles, & Ecclesia auctoritatem habet iudicandi, communi consensu constituant aliquos de Ecclesia, qui sint Iudices eiusmodi secularium controuersiarum, & non dicit vnusquisque eligat sibi arbitros: sed vos congregati in vnum constituite Iudices. *Monet* (inquit Cardin. Caiet. in hunc locum) *vt sapiens aliquis constituatur Iudex multitudinis fratrum.* adiungit, *Ad verecundiam vestram dico, sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles.* Vbi declarat quod dixerat, *contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum*; se non dixisse, vt re vera sapientibus relictis, insipientes constituerent ad iudicandum: sed vt eos confunderet, qui sic adibant tribunalia infidelium, quasi nullus esset in Ecclesia vir sapiens, qui Iudex constitui posset; cùm contra deberent *contemptibiles*, id est, infimi Christiani aptiores esse ad iudicandum, quam supremi & sapientissimi infideles. Iam verò ex hoc principio, quod videlicet Apostolo teste, habeat Ecclesia ius, & auctoritatem constituendi sibi Iudices; rectè colligunt Theologi, atque in primis S. Thomas in 2, 2, q. 10. art. 10. habere eandem Ecclesiam auctoritatem abrogandi Principibus infidelibus imperium super fideles. Neque obstat, quod S. Ioannes Chrysostomus hunc locum exponens, mentionem faciat *Arbitri*. Nam neque ipse,

neque alius interpres, quod ſciam, dicit Apoſtolum hic loqui de *Arbitris* electis à partibus: ſed ſolùm Chryſoſtomus dicit, non eſſe neceſſariam magnam ſapientiam *Arbitro* controuerſiæ inter fratres. Vbi vocat Iudicem, *Arbitrum* controuerſiæ, quamuis publicam haberet iudicandi poteſtatem. Quomodo Iuſtinus initio hiſtoriæ ſcribit; arbitria Principum pro legibus erant: quamuis enim Principes veri Iudices eſſent, tamen eorum iudicia vocata ſunt arbitria, quia non iudicabant ex præſcripto legum, ſed ex naturali ſuo iudicio: ſic etiam Iudices ab Eccleſia conſtituti in cauſis ciuilibus Chriſtianorum, veri Iudices erant, ſed non tenebantur legum ciuilium apices ſequi, ideò à Chryſoſtomo *Arbitri* dicti ſunt.

Sed contradicit Barclaius, atque ait, §. *Nihil iubet Apoſtolus eo loco, quod iudicium infidelium iuriſdictionem, & imperium in Chriſtianos aut tollat, aut minuat, aut ei aliquo modo præiudicet. Imò verò nihil contra eiuſmodi ſubiectionem iuſtè iubere potuit, cùm ſit iuris naturalis, Dei auctoritate confirmati teſte S. Ambroſio, ipſemet Apoſt. docet ad Rom. 13.*

Reſpondeo. Non præiudicat Apoſtolus per illam Iudicum Chriſtianorum conſtitutionem iuriſdictioni, & Imperio Principum infidelium; quoniam non iubet Chriſtianis, vt non compareant coram Iudice infideli, ſi vocentur: ſed tantum præcipit, vt ſponte non accedant. Sed quod non potuerit Apoſtolus eximere Chriſtianos à ſubiectione Principũ infidelium, ſi id vtile, vel neceſſarium cenſuiſſet, & vires ad perficiendum habuiſſet: id ſine graui errore dici non poſſe arbitror: & ratio, quam pro ſua ſententia Barclaius profert, omninò infirma eſt.

Nam

Nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati est, vt omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: sed non est iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati, vt non possit sublimior potestas per aliam sublimiorem tolli de medio, & per hoc fieri vt ei subiectio, & obedientia non amplius debeatur. Siquidem Magistratuum quoque inferiorum potestati iure diuino parendum est, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam: & tamen potest Magistratus inferior per Principem tolli, aut mutari, & tunc personæ illi, cui Magistratus abrogatus est, nemo iam subiectionem, aut obedientiam debet. Sic etiam vel Rex, vel à suprema spirituali potestate in casu hæresis, vel ab alio Rege in casu victoriæ de solio deponitur, non amplius ad illũ pertinet quod Apost. ait, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Idem dici potest de patria, & despotica potestate: nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati ad Ephe. 6. est, vt filij obediant parentibus, & serui dominis; & tamẽ filij emancipari, & serui libertate donari possunt, & per hoc fieri potest, vt nec illi parentibus, nec isti Dominis suis obedire teneantur. Itaque nisi Barclaius naturalis iuris, à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati esse demonstret, vt Principes seculares, siue fideles, siue infideles in certis casibus, per Ecclesiasticam auctoritatem deponi non possint: nihil quod ad rem faciat, adhuc dixit, quantumuis multis verbis sæpè, ac sæpius repetitis sententiam suam in hoc capite persuadere conatus sit.

Addit postea Barclaius aliam solutionem nihilo

priore solidiorem. §. *Præterea,* inquit, *si quis locum illum Apostoli non limis oculis percurrerit, animaduertet eum id sibi negotij dare, vt ad Euangelicam perfectionem, quæ consilij magis, quam præcepti est, Christianos animos erudiat, cùm eos hortetur, vt potius iniuriam ferant, & fraudem patiantur, quam vt iudicia inter se habeant, &c.*

Respondeo, cùm Apostolus hortatur vt Christiani iudicia inter se non habeant, sed mansuetudine & patientia occasiones iudiciorum præueniant, consilium perfectionis, non præceptum iustitiæ docet: sed cum iubet, vt si iudicia inter se habuerint, ad Iudices Christianos, non ad infideles causas suas deferant; tùm verò non consilium, sed præceptum dare se luculenter ostendit, cùm ait, *Audet aliquis vestrum negotium habens aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos?* &, *Contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, hos constituite ad iudicandum.*

Pergit Barclaius, & omisso Bellarmino S. Thomam aggreditur dicens: §. *Quoniam autem singula persequimur, admonere oportet D. Thomam in* 2. 2. *q.*10. *artic.* 10. *in ea opinione esse, vt existimet ius dominij, & prælationis Ethnicorum Principum iustè illis auferri posse per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ auctoritatem Dei habentis, vt ille ait. D. Thomæ magna apud me auctoritas est, sed non tantum, vt omnes eius disputationes pro canonicis scripturis habeam, vel vt rationem vincat, aut legem. Eius ergo manes veneror, & suspicio: sed non est tamen, cur illa eius opinione aliquis moueatur: tum quia nullam suæ sententiæ, vel rationem idoneam & efficacem, vel auctoritatem profert: tum etiam quia in explicatione*

catione Epistola Pauli ad Corinthios contrarium planè sentit: tum denique quia neminem secum antiquorum Patrum consentientem habet, & rationes multæ, auctoritatesque in contrarium suppetunt. Ratio autem quam adfert, est, quia infideles meritò suæ infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei. Mala ratio & tanto viro indigna: quasi verò si quis mereatur priuari officio, beneficio, dignitate, auctoritate, aliove iure, quod possidet, idcircò statim spoliari possit ab alio, quam ab eo à quo id accepit, retinetque, vel ab alio expressum mandatum, & potestatem ab ipso habente.]

Respondeo. Admiranda est huius Aristarchi importunitas, qui tam liberè Principē Theologorum reprehendit, vt dicat, *Mala ratio, & tanto viro indigna*; cùm ipse Iureconsultum se profiteatur, & sacræ Theologiæ adyta, ne à limine quidem salutauerit. Illud autem non miror; quod *manes* S. Thomę se venerari dicat: nam liber eius vocabulis improprijs plenissimus est: neque enim spiritus huius sanctissimi Doctoris cum *Dijs manibus* apud inferos, sed cum Angelis apud superos æuo sempiterno fruitur. Quod verò Barclaius dicit sancti Thomæ sententiam nulla efficaci ratione esse munitam, falsum est; quamuis sit verum, vim rationis S. Thomæ ab ingenio Barclaij penetrari minimè potuisse. Quod autem addit, eundem sanctum Thomam in Commentario Epist. ad Corinth. contraria scripsisse; manifestæ ignorantiæ Barclaium arguit. Siquidem in eo Commentario scribit quidem sanctus Thomas, esse contra ius diuinum prohibere, quod iudicio Principis infidelis non stetur,

&, subiectionem deberi Principibus etiam infidelibus: quæ verissima sunt; sed ex ijs non sequitur, non esse in Ecclesia auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent super fideles: proinde ista non sunt contraria, *Debetur subiectio Principi infideli, dum Princeps est*: &, *Potest Princeps infidelis priuari dominio, quod habet super fideles per auctoritatem Ecclesiæ*: Et Barclaius, qui ea contraria esse indicat, vel dialecticam non didicit, vel eius regulas obliuioni tradidit: quemadmodum etiam paulò infra cùm idem Barclaius dicit.

§. *Et verò sanctus Thomas in expositione Epistolæ Pauli superius hoc capite relata, satis apertè indicat, Ecclesiam non habere eam auctoritatem, qua possit Ethnicos deponere: ait enim esse contra ius diuinum prohibere, ne Principum infidelium iudicio stetur à subditis.*] Manifestè hallucinatur, & fallitur: tametsi enim contra ius diuinum est, negare Principi obedientiam, dùm Princeps est, non tamen est contra ius diuinum, quod Ecclesia potestatem habeat Principem deponendi: nam est etiam contra ius diuinũ prohibere filios ne parentibus obediant, dum sub patria potestate sunt; nec tamen est contra ius diuinum, quod aliquando filij eximantur à patria potestate, vt re ipse eximitur filiusfamilias cùm ad Episcopale fastigium euehitur. Porrò illa sancti Thomæ ratio. *Infideles merentur ratione suæ infidelitatis potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei: ergo potest Ecclesia priuare Principes infideles dominio, quod habent super fideles*: non est adeò debilis ratio, vt Barclaius dicit sed verè debile argumentum est, quo S. Thomæ rationem

tionem Barclaius oppugnat: hoc enim est argumentum Barclaij, *Merentur infideles amittere potestatem super fideles, sed non potest eos potestate priuare, nisi qui dedit eam potestatem, aut qui mandatum expressum ab illo habeat. At Principes à Deo potestatem habent, & solo Deo sunt minores; ergo à solo Deo priuari potestate possunt: non autem ab Ecclesia, quæ neque dedit potestatem infidelibus, neque habet expressum mandatum Dei, quo illam auferre debeat, aut posit.*]

Hoc, inquam, argumentum nullas vires habet: nam falsum est, Principes politicos à solo Deo potestatem habere: habent enim illam à Deo, quatenus Deus instinctum naturalem in animis hominum inseuit, vt ab aliquo gubernari velint. Vt autem gubernentur homines à Regibus, vel à consulibus; ab vno, vel à multis; à magistratu perpetuo, vel temporario, ab hominum voluntate dependet: quemadmodum etiam quod iste sit Rex potius, quam ille non Dei specialis iussio, sed hominum voluntas fecit: quare idem S. Thom. loco citato, 2.2.q.10.art.10. & q.12.ar.2. tamquam rem certam, & exploratã ponit, dominia, & Principatus politicos, non esse de iure diuino; sed de iure humano: cùm nemo doctus contradicit, neque Barclaius contradiceret, si rationem non passionem in consilium adhiberet.

Præterea etiamsi concederemus, Regem esse immediatè constitutum à Deo, & ab illo solo potestatem habere, quod tamen nos concedimus, adhuc argumentum Barclaij nihil efficeret aduersus rationem S. Thomæ: responderet enim S. Thomas, Ecclesiam habere auctoritatem à Deo per suum

Recto-

Rectorem, & Pastorem auferendi potestatem in certis casibus, illis, quibus Deus eam dedit: Summus enim Pontifex Vicarius Dei est, ac per hoc potestatem habet à Deo dispensandi, & mutandi in multis, secundùm voluntatem Dei, cuius ipse interpres est: hoc enim modo dispensat Pontifex in votis, & iuramentis, quæ Deus ipse iussit reddi, & quorum solutio de iure diuino est: dispensat autem, nó quod sit ipse super ius diuinum; sed quia interpretatur Deo placere, vt in tali, vel tali casu, iuramentum aut votum relaxetur: quemadmodum & Apostolus ait in posteriore ad Corinth. cap. 2. *Nam & ego, quod donaui, si quid donaui propter vos in persona Christi.* Vbi dicit in Persona Christi condonasse Corinthio incestuoso pœnam, quam diuino iure, vel in hac vita, vel in Purgatorio luere debuisset: atque hoc est, quod S. Thom. in loco notato dicit, Ecclesiam habere auctoritatem Dei, qua Principes infideles priuare possit dominio, quod habent super fideles.

Deinde Barclaius, vt nihil intactũ relinquat: carpit etiam illud, quod S.Thom. in eodem art. 10. q. 10. in 2. 2. dicit; Ecclesiam non semper vti iure suo in deponendis Principibus infidelibus, ad vitandum scandalum: quemadmodum Dominus soluit didrachma, ad quod non tenebatur, ne scandalizaret eos, qui censum illum colligebant; & Apostolus monet seruos obedire Dominis carnalibus, ne doctrina Domini blasphemetur.

§. *Non solùm*, inquit Barclaius, *propter scandalũ abstinuit, vt putat Thomas eo loco; sed propter defectum potestatis, quia non erat Iudex infidelium, secundum illud Apostoli* 1. *Corinth.* 5. *Quid mihi de ijs,*

ijs, qui foris sunt iudicare? & quia Principes à Deo constituti, solum Deum supra se Iudicem habent, à quo solo deponi possunt. Nec ad rem pertinet, quod Paulus tum iubet, seruos Christianos Dominis suis infidelibus omnem honorem exhibere, illud solum addit, ne nomen Domini, & doctrina blasphemetur.]

Respondeo. Intolerabilis est huius morosi censoris carpendi, & vellicandi libido: Sanctus enim Thomas cùm ait, Ecclesiam non vti suo iure propter scandalum: non addit particulam, *solùm*: quare si sint etiam aliæ causæ, non ideo reprehendi debet S. Doctor, qui vnam causam, eamque verissimam attigit, & illam ipsam, quam in simili causa Christus ipse, & eius Apostolus attigerunt: nam neque Dominus dixit propter solum scandalum à se solutum fuisse didrachma, neque Apostolus iussit honorandos esse Dominos à seruis, ea solum de causa, ne nomen Domini, & doctrina blasphemetur. Quod autem addit Barclaius, Ecclesiam non habuisse potestatem vllam in Principes infideles, quia scribit Apostolus, *quid ad me de his qui foris sunt iudicare?* non est contra S. Thomam, qui in 2.2.q.12. art. 2. declarat hunc locum Apost. intelligi de infidelibus, qui nunquam fidem receperunt, quatenus infideles sunt, non quatenus dominantur fidelibus: ob solam enim infidelitatem Ecclesia non potest infideles iudicare; quia ad eius regimen non pertinet. Sed quando dominantur fidelibus, & præsertim quando subditos fideles auertere conantur à fide: tūc Ecclesia ius habet illos priuandi dominio, quod habent super fideles. Sed non sẽper vtitur iure suo, vel quia vires non adsunt, vel ob scandalum euitandum.

Quod

Quod verò dicit, Principes à Deo esse constitutos, & nullum præter Deum super se iudicem habere, antiqua est cantilena Barclaij vsque ad nauseam repetita, & in ipso capite, atque in superioribus refutata.

In extremo cap. Barclaius S. Thom. dimisso reuertitur ad Bellarminum, quem ex proprijs scriptis conuincere se posse dicit; producit autem verba quædam ex l.2.c.29. de Summo Pontifice, vbi cum Alberto Pighio admittit, Apostolos subiectos fuisse de iure, & de facto Principibus infidelibus in ciuilibus omnibus causis: & Principes infideles, non fuisse Apostolis subiectos, neque de iure, neque de facto. Ex quo loco deducit Barclaius, Bellarminum sensisse, non habuisse illis temporibus Ecclesiam ius vllum ad deponendos Principes infideles.

Respondeo. Iam in recognitione scriptorum meorum admonui, improbabilem esse sententiam Pighij, quam ego quoque olim sequutus fueram, & cum melioribus Doctoribus sentiendum esse, Apostolos de iure exemptos fuisse ab omni subiectione Principum terrenorum. Sed quamuis etiam vera esset sententia Pighij, non tamen sequeretur, nō habuisse tunc Ecclesiam ius priuandi Principes infideles dominio, quod habebant super fideles. Diceret enim Pighius Ecclesiam, & ipsos Apostolos subiectos fuisse Principibus infidelibus, quamdiu Principes erant: sed si ab Ecclesia auctoritatem Dei habente, priuati fuissent, tunc demum non fuisse amplius de iure subiectos. Nam & populus subiectus est Regi, quamdiu regnat, sed si ab alio Rege victus in prælio, regnare desierit, non amplius illi subiectus erit.

Addu-

Adducit postremò Barclaius aliud Bellarmini dictum in eodem lib. 2. de Pontif. cap. 29. Quod videlicet, iudicare, punire, deponere ad superiorem tantum pertinet. Quod quidem dictum verissimum est; sed tamē ex eo Barclaius secundum dialecticam suam hunc syllogismum texit.

§. *Subiecti non possunt iure iudicare, punire, deponere superiorem: At qui omnes Christiani erant subiecti Neroni, Diocletiano, & cæteris Imperatoribus, & Regibus Ethnicis: ergo non poterant eiusmodi Imperatores & Reges deponere. Propositio concessa est, itemq; subsumptio, & certissima veritate nituntur: conclusio autem ex antecedentibus consecutione pendet, atque ex diametro opponitur ei, quod dixit Bellarminus, Christianos olim iure potuisse deponere Neronem, Diocletianum, &c. sed quia viribus temporalibus deficiebantur, eo consilio abstinuisse: Falsum igitur illud est, & reprehensione dignum: siquidē aientia, & negantia simul vera esse nequeunt. Hinc etiam patet falsitas opinionis* D. Thom. *quam supra hoc capite refutauimus.*]

Respondeo. Magnus omninò Magister in arte Dialectica Barclaius est, qui vnico syllogismo, non solùm Bellarminum prostrauit, sed S. Thomam etiam, qui Doctoris Angelici cognomento ob eximium sapientiæ splendorem meritò celebratur. Ad syllogismum eius in forma sic respondeo. Propositio illa, *Subiecti non possunt iure deponere superiores*; vera est, sed deberet esse vniuersalis, vt syllogismus legitimus esset: & præterea intelligi debet formaliter, id est, subiectus, vt subiectus, siue quam diu subiectus est, non potest deponere superiorem, vt superiorem, siue quamdiu superior est.

Assum-

Assumptio autem illa, *omnes Christiani erant subiecti Neroni, Diocletiano,* &c. falsa est, quoniam Apostoli, eorumque successores, qui Principes erant spirituales, non erant iure subiecti Regibus terrenis. Deinde populus Christianus, etiam si alioqui subiectus esset Regibus, & Imperatoribus infidelibus, tamē in casu periculi amittendæ fidei diuinæ, poterat iure iustæ defensionis excutere iugū Principis infidelis: præsertim si Ecclesia per Summos Pontifices, ita faciendum esse censuisset. Ex his sequitur cōclusionem Barclaij esse manifestè falsam, & doctrinam S.Thomæ, ac Bellarmini, qui S.Thomam sequutus est, esse verissimam.

DEFENDITVR ALTERA CONfirmatio rationis tertiæ principalis.

CAPVT XXII.

IN capite vicesimosecundo Barclaius oppugnat confirmationem secundam rationis tertiæ principalis, quam in meo libro posui ad probandam Summi Pontificis potestatem in temporalibus. Hęc autem erat confirmatio. *Tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad suam sectam, est exponere Religionem euidentissimo periculo. At non tenentur Christiani, imò nec debent cum euidenti periculo Religionis, Regem infidelem tolerare: nam quando ius diuinum & humanum pugnant, debet seruari ius diuinum omisso humano: de iure autem diuino est seruare veram fidem & Religionem, quæ vna tantum est, non multæ: de iure autem humano est, quod hunc aut illum habeamus Regem.*]

Ad

Ad hanc confirmationem respondet primò Barclaius, argumentum non esse in forma syllogismi, sed hoc cauillari est: nam neque ego volui, nec cogitaui redigere argumentum ad formam syllogismi, quod vel ex eo potest intelligi, quòd non expresse posui conclusionem, & multa inserui ex scriptura sacra, ex prophanis auctoribus, & ex experimentis veteribus & nouis, quæ Barclaius omisit. Deinde omissa cauillatione de forma syllogismi, vim ipsam argumenti retundere conatur, dicens:

§. *Demus eum optima forma ratiocinationem confecisse, & ad vim argumenti respondeamus. Dico igitur propositionem eius falsam esse, dico, inquam, non verum esse, quod tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad sectam suã est exponere Religionem euidentissimo periculo, sed est tantùm pati Religionem versari in periculo, in quod incidit vitio Regis hæretici, aut infidelis, & cui iam sine culpa populi exposita est: cùm nullum eius liberandæ iustum, & legitimum remedium, præter constantiam, & tolerantiam, populo superfit.*]

Respondeo. Quando non suppetunt vires Ecclesiæ excutiendi iugum infidelium Tyrannorum, vt verè temporibus Neronis, Diocletiani, Constantij, Iuliani, & Valentis non suppetebant: tùm verum est, tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere populum ad sectam suam, non esse Religionem exponere periculo, sed pati eam in periculo versari: sed quando vires suppetunt, & potest Ecclesia, si velit, per auctoritatem Vicarij Christi priuare Regem hæreticum, vel infidelem dominio, quod habet super fideles: tùm si non faciat, verè, propriéque exponit Religionem euiden-

dentissimo periculo, cùm nolit adhibere remedium quod in promptu habet, nisi fortè ratio suadeat, hoc remedium ad tempus differre, & alia leniora interim experiri.

Quod autem hic subiungit Barclaius, facillimũ fuisse Christianis olim deponere Iulianum, Constantium, & Valentem; iam supra copiosè refutatum est cap. 6. 7. & 8. neque libet Barclaium imitari in iisdem rebus sæpius repetendis.

Pergit Barclaius, & ait, §. *Iam verò ad illud, quod deducit ex pugna iuris diuini, & humani, respondeo breuiter, illum valde falli in eo, quòd putet esse ibi concursum, & conflictum diuini iuris, & humani: non sunt enim pugnantia, seruare veram fidem, & Religionem; & tolerare Regem hæreticum, vel infidelem: neque alterum de iure diuino est, alterum de iure humano, vt ille putat; sed sunt duo præcepta iuris diuini, colere Deum vera Religione & seruire, atque obedire Regi, quæ simul seruari, & expleri possunt, vt ipsimet Iesuitæ docent.*]

Respondeo. Non ignorabam, seruire, & obedire Regi, esse iuris diuini; & ideò non hoc negaui in meo libro: sed dixi, iuris humani esse, vt hunc, aut illum habeamus Regem; iuris autem diuini, seruare veram fidem, ac Religionem: quamuis enim iure diuino teneamur Regi parere, dum Rex est; non tamen iure diuino cauetur, vt Regi nullis de causis Regnum abrogari possit: alioqui quotquot ab exordio Mundi Regnis exuti sunt, omnes per iniuriam exuti fuissent: neque vlla esset Respublica, aut penè nulla iure instituta: Respublicæ siquidem vt plurimum exactis Regibus constituuntur. Hoc est igitur quod dicimus, vt ius diuinum seruetur de

con-

cõseruanda vera Religione, fas esse aliquãdo mutari ius humanum, & transferri Regnum ab infideli ad fidelem, quando vel non possit, aut vix possit alia ratione vera conseruari Religio.

At rursum excipit Barclaius. §. *Id quidem, inquit, totum verum est, iure videlicet humano fieri, vt hic aut ille sit Rex. Sed caue lector, ne capiaris. Omisit Bellarminus, quod est præcipuum: addere enim debuit, At vbi hunc aut illum Regem semel habemus, de iure diuino est, vt illi in ciuilibus causis cum omni honore, & reuerentia pareamus. Hac adiectione, quam nemo Catholicus negare potest, illud eius argumentum prorsus eliditur.*]

Respondeo. Iam ante docui, Vbi hunc, vel illum Regem semel habemus, iure diuino illi parendum esse, dum in solio præsidet. Sed non esse de iure diuino, vt semper, dum viuit, in solio regali præsideat: nam fieri potest, vt vel ipse se abdicet potestate, vel ab alio Rege superatus cadat à Regno, vel hæresis causa deponatur, & quocunque modo Rex esse desinat, obedientia quoque ei deberi desinit.

At, inquit Barclaius. § *Ex Bellarmini sententia, lib. 2. de Pontif. cap. 29. non licet Concilio iudicare, punire, vel deponere Papam nitentem turbare, & destruere Ecclesiam Dei; sed tantùm ei resistere non faciendo, quod iubet, & impediendo ne exequatur volũtatem suam. Cur non similiter, & potiore etiã ratione idem de Regibus etiã censeamus? cùm & ipsi sint populis (teste eodem auctore, lib. 1. de Pontif. cap. 9. & lib. 3. ca. 19.) superiores, & Iudicem in terris nullum habeant? cumq; præterea nõnullis magni nominis Theologis visum sit, Concilium Oecumenicum maiore supra Papam*

auctoritate praeditum esse, quàm habeat populus in Principem?]

Respondeo. Si Pontifex Maximus hæreticus fieret, & Ecclesiam destruere, abducendo eam à fide Catholica, niteretur; sine dubio deponi, aut certè depositus declarari à Concilio posset, vt colligitur ex Can. *Si Papa*; dist. 40. & hoc neque Bellarminus, neque vllus Catholicus negat. quare ex hoc ipso potuisset Barclaius intelligere, non esse mirum, si Reges propter hæresim deponi possint, quamuis nō habeāt in temporalibus superiores, cùm Papa propter similem causam deponi possit, qui neque in temporalibus, neque in spiritualibus superiorem habet in terris. Quod autem scripsi in lib. 2. cap. 29. Pontificem non posse iudicari, aut deponi à Concilio, intelligitur extra causam hæresis, si vita solùm, & moribus Ecclesiam perturbare, atque destruere velle videretur. Est autem discrimen inter Pontificem, & Regem; quòd Pontifex nullum omninò in terris superiorem habet, cùm sit ille seruus principalis quem posuit Dominus super omnē familiam suam Luc. 12. de quo idem Dominus eodem loco dicit, quod si seruus ille malè se gesserit, & cœperit percutere seruos, & ancillas, manducare, & bibere cum ebriosis: veniet Dominus in die, qua non sperat, eumque seuerissimè puniet: proindè non vult Dominus, vt à familia, vel aliquo de familia puniatur; sed ipse Dominus iudicium de seruo illo sibi reseruat. Rex autem, qui non immediatè à Deo Regnum accepit; sed populus in eum potestatem suam transtulit: & præterea si Christianus est, aut fuit, Pontifici, vt ouis Pastori, subiectus est, & quamuis non habeat in temporalibus superiorem aliquem

tempo-

temporalem; habet tamen superiorem spiritualem, cuius potestas ad temporalia etiam se extendit: ideò deponi à Summo Pontifice, vt Christi Vicario potest. Quod si aliqui viri docti senserunt, Concilium esse supra Papam, magis quàm Regnum supra Regem; non multum de eorum sententia laboramus, cùm ex scripturis, & conciliorum etiam generalium decretis contrarium colligatur: de qua re satis multa scripsimus in secundo libro de concilijs.

Sed fortè quæret aliquis, *si Papa nullum omninò superiorem habet in terris: quo iure deponi potest à Concilio, vel Ecclesia propter hæresim?* Responsio est in promptu, quoniam cùm propter alia crimina eijciantur homines per excommunicationem ab Ecclesia, hæretici per se exeunt, & recedunt, & ipsi se quodam modo excommunicant; vt sanctus Hieronymus notauit explicans illa verba Apostoli ad Titum cap. 3. hæreticum esse proprio iudicio cõdemnatum. Itaque si Pontifex, quod fieri non posse arbitror, hæreticus, vel infidelis, vel Apostata fieret, non tam deponendus, quàm declarandus depositus à concilio esset.

DEFENDITVR TERTIA CONfirmatio tertiæ rationis principalis.

CAPVT XXIII.

IN capite vicesimotertio Barclaius refellere nititur confirmationem tertiam rationis meæ tertiæ principalis: hæc autem est confirmatio:

Denique cur non potest liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem; si coniunx fidelis liber est ab obligatione manendi cum coniuge infideli, quando ille non vult manere cum coniuge Christiana sine iniuria fidei, vt apertè deducit ex Paulo.1.Cor.7. Innocentius III.in cap.Gaudemus,extra de diuortijs? non enim minor est potestas coniugis in coniugem, quam Regis in subditos, sed aliquanto etiam maior.

Ad hanc confirmationem Barclaius ita respondet, vt videatur de industria intelligere noluisse, in quo vis rationis consistat: idque ea de causa facit, vt occasionē habeat, multa scribendi, vel doctrinam suam ostentandi, vel librum suum locupletandi. Sed prudens lector facilè animaduertet eum extra rem vagari. Initio enim fingit me loqui de cōiugio inter fidles contracto, quorum alter postea in hæresim labitur: quod matrimonium omninò insolubile est, & non rectè comparari potest cum vinculo, quod est inter Regem, & populum.

Sed mihi nunquam venit in mentem de matrimonio eiusmodi loqui. Igitur locutus sum de matrimonio contracto inter infideles, quorum alter cum ad fidem conuertitur, liber est à cohabitatione, & à iugo coniugis infidelis, Quod autem de hoc matrimonio locutus sim, planum est ex Apostolo, & Innocentio, quos citaui: non enim Apostolus, aut Innocentius liberum pronunciant à coniugio eum, qui contraxit post baptismum cum fideli, sed eum qui contraxerat ante baptismum cum infideli, & postea conuersus est ad fidem coniuge in infidelitate permanente.

At, inquit Barclaius, *tu non dixisti coniugem fidelem*

delem liberum esse à iuge, aut vinculo, sed ab obligatione manendi cum coniuge infideli.

Respondeo. Me dixisse, quod Apostolus dixit, & intellexisse, quod Apostolus intellexit. Apostoli verba hæc sunt: *Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam: & si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum: quod si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus est frater, aut soror in huiusmodi.* Vbi loquitur de obligatione cohabitandi, quemadmodum & ego loquutus sum; sed non intellexit Apostolus per libertatem ab obligatione cohabitandi, solam libertatem ab obligatione cohabitandi, manente vinculo, & iugo coniugij; sed plenam libertatem cum potestate ineundi aliud coniugium, soluto vinculo, & iugo coniugij prioris: & hoc eodem modo verba mea intelligi volui, quo modo verba Apostoli intelligunt omnes Theologi. Itaque poterat Barclaius omittere plus quam partem dimidiam huius capitis xxiij.

Accedit deindè propius ad rem, sed vt argumentum soluat, implicat se grauissimo errori; sic enim loquitur.

§. *Quod si de posterioribus coniugibus argumentum intelligat, in promptu responsio est ex eadem Innocentij Epistola decretali: nimirum inter tales coniuges, non esse ratum matrimonium, quantum ad indissolubile coniunctionis vinculum attinet: & ideò eiusmodi coniuges plenam dissoluendi matrimonij libertatem habent, vt vel mutuo consensu, & bona gratia, vel cum ira sui animi, & offensa discedat: & alter inuito altero, vbi ei libitũ sit, nexũ illũ coniugij per repu-*

 dium,

dium, & diuortium dissoluat, & infra: Non mirum ergo si coniux ad fidē perductus à coniugis in infidelitate permanentis consortio, & potestate liber sit: cùm etiamsi ambo in infidelitate mansissent, æquè liberum alterutri eorum fuisset ab altero recedere, & matrimonium repudio dissoluere; quia nullum initio inter eos ratum, & firmum obligationis vinculum intercessit. & infra: Cùm itaque nullum inter istos ratum coniugium existat: & subiectio politica, & regalis dominatio inter omnes gentes, & in omni lege, tàm iure diuino, quàm humano rata, & probata sit: quid absurdius, aut ineptius dici potest, quàm illa inter se componere, & argumentum aliquod ab infidelium coniugum societate, & iugo, quod excuti pro arbitrio potest, ad Regalis imperij iugum repellendum deducere, & idem de vtroq; quasi de planè similibus iudicare?]

Respondeo. Mirum est, cur tantus Iureconsultus ex vno verbo Innocentij malè intellecto in tantum errorem se præcipitauerit. nam quod ait Innocentius in cap. *Quanto*, de diuort. matrimonium infidelium non esse ratum, non significat, esse solubile ad libitum; sed non esse insolubile omninò, vt matrimonium fidelium: solùm enim solubile est in casu Apostoli, ipso Apostolo declarante in ea re voluntatem Dei. Quod autem matrimonium infidelium legitimè contractum sit firmum, & insolubile, excepto illo casu, perspicuum est, primo ex ipso Innocentio in cap. *Quanto*, iam citato: Vbi dicit, Matrimonium infidelium esse verum: matrimonium autem verum definitur, *Coniunctio viri, & feminæ indiuiduam vitæ consuetudinem retinens*, cap. *Illud*, de præsumptionibus. Vbi Canonistæ communiter eam definitionē approbant, vt etiam Theologi

apud

apud Magiſtrum in 4. ſent. diſt. 27. Secundò idem Innocentius in cap. *Gaudemus*, de Diuort. expreſsè docet, repudium etiam apud infideles non eſſe licitum: quod idem habetur in Can. *Si quis Iudaica* 28. q. 1. vbi dicitur apud infideles valere repudium lege fori, non lege poli. Tertiò Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. in principio: *Matrimonij*, inquit, *perpetuum, inſolubilemq; nexum primus humani generis parens diuini ſpiritus inſtinctu pronuntiauit, cum dixit, Hoc nunc os ex oſsibus meis, & caro de carne mea: quamobrem relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Et certè Adam non de matrimonio tantùm Chriſtianorum, ſed de matrimonio in genere locutus eſt: proinde omne verum matrimonium perpetuum inſolubilemque nexum habet. Accedit quartò, cõmunis Doctorum ſententia: ſiquidem magiſter ſententiarum lib. 4. diſt. 33. Et cum eo ſanctus Bonauentura, Richardus, Dominicus à Soto, & alij plurimi docent, repudium permiſſum fuiſſe Iudæis à Deo per Moyſem, vt minus malum, ſed nũquam fuiſſe licitum, neq; apud Iudæos, neque apud Gentiles. Alij verò non pauci, vt ſanctus Thomas, Scotus, Durandus, Paludanus, docent quidem cum Iudæis ita diſpenſatum fuiſſe circa repudium ad duritiam cordis eorum, vt licitum eis eſſet repudium: ſed tamen à Chriſto ſublatam fuiſſe eam diſpenſationem, vt poſtea non fuerit amplius, neque Iudæis, neque gentibus licitum: ſunt enim Chriſti verba ſatis aperta, Marci. 5. *Qui dimiſſam duxerit mæchatur.* & cap. 10. *Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium commiſit ſuper eam: & ſi vxor dimiſerit virum, & alij nupſerit,*

machatur. Itaque excusari non potest Barclaius, qui Turcarum errorem sequutus, voluit licitum esse infidelibus pro arbitrio matrimonia separare. Tametsi enim Turcæ id faciunt, tamen cum errore manifesto faciunt. Ex quibus argumentum nostrum, quod frustra Barclaius soluere tentauit, omninò insolubile demonstratur. Nam si licet coniugi fideli propter fidem, & religionem disrumpere vinculum, alioqui insolubile, quo alligatus erat coniugi infideli ante conuersionem suam ad fidem: quantò magis licebit populo fideli disrumpere vinculum propter fidem, & religionem, quo alligatus erat Principi infideli, præsertim si is populum fidelem peruertere satagat? Debilius enim esse vinculum quo adstringitur populus Principi suo, quam sit illud, quo astringitur vxor viro suo, perspicuum est, cùm vinculum populi ad Principem multis de causis solui potuerit, & adhuc possit; vinculum autem vxoris ad virum, apud Christianos in nullo casu solui possit, si ratum, & consummatum fuerit: apud infideles autem iure solui non possit, nisi per conuersionem alterius eorum ad fidem, altero perseuerante in infidelitate.

DEFENDITVR RATIO QVARTA Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXIV.

IN capite vicesimoquarto proponit Barclaius rationem quartam, qua ego vsus fueram ad stabiliendam potestatem Summi Pontificis in temporalibus vsque ad ipsos Principes in certis

casi-

casibus abdicandos. Hæc est autem ratio. *Quando Reges, & Principes ad Ecclesiam veniunt, vt Christiani fiant, recipiuntur cum pacto expresso, vel tacito, vt sceptra sua subijciant Christo, & polliceantur, se Christi fidem seruaturos, & defensuros etiam sub pœna Regni perdendi: ergò quando fiunt heretici, aut Religioni obsunt, possunt ab Ecclesia iudicari, & etiam deponi à Principatu, nec vlla fiet eis iniuria si deponantur.* Hucusque recitat Barclaius, quamuis in meo libro plura addantur ad confirmationem huius rationis.

Respondet autem admittendo antecedens, & negando consequentiam. § *Nam,* inquit, *licet verum sit Principes ad Ecclesiam venientes se sceptraq; sua Christo subijcere, & vel vltrò ea promissa seu tacitè, seu expressè facere, quæ Bellarminus commemorat: non tamen verum est, nec inde sequitur, eos iudicari, & deponi posse ab Ecclesia, vel Summo Pontifice, si fidem fallant, & pactum, ac iusiurandum negligant: quia suprema illa Christi iurisdictio, & potestas temporalis in Reges omnes, & Mundum vniuersum, quam habet, vt Dei filius, non competit Ecclesiæ, vel Pontifici, sed tantùm illa potestas, quàm Christus sibi assumpsit, dum inter homines humano more versaretur: at Christus nullum temporale dominium, & potestatem vsurpauit, dum in terris, vt homo inter homines ageret, ac proinde neq; Ecclesia, vt Ecclesia, neq; Papa, vt caput Ecclesiæ, & Vicarius Christi vllam temporalem potestatem, vt pluribus explicat, & probat idem vir doctissimus lib. 2. de Pontif. cap. 4.*]

Respondeo. Argumentum Barclaij, quo mei argumenti consequentia oppugnatur, malam habet consequentiã, & falsum antecedens; quare sine viribus

bus

bus vllis solo strepitu verborum pugnat. Consequentia, inquam, eius argumenti mala est, quoniam etiamsi Ecclesia, vel Papa non haberet ex se potestatem Principes hæreticos deponendi, haberet tamen ex ipsa promissione iurata, & ex pacto inito cum ipsis Principibus, quando ad Ecclesiam Christianam admissi sunt: id quod exemplo illustrari potest. quando enim Reges cum Romano Imperio societatem inibant, & fidelitatem illi iurabant; si postea Rex socius ad hostes Romanorum deficiebat, non existimabant Romani iniuriam se illi Regi facturos, si eum Regno priuarent: quoniam tametsi ante initam societatem, nullam haberent Romani potestatem in eum Regem: tamen fides data, & iuramento firmata potestatem illis dabat. Deinde falsum est antecedens argumenti Barclaiani, vt hucusque satis ostendimus disputatione tam prolixa, & ex ijs, quæ Barclaius hoc loco admittit, nullo negocio demonstrari potest. admittit enim habere Summum Pontificem, vt Christi Vicarium, eam potestatem, quam Christus habuit, dum vt homo inter homines vixit. Christus autem, quamuis noluerit vllum temporale Regnum eripere ijs, qui ea possidebant, idque vel sibi assumere, vel alijs tradere; tamen qui negat potuisse Christum id facere, Euangelium ipsum negat: quid enim est quod idem Christus dicit Ioan. 13. *Dedit ei omnia Pater in manus?* Si habuit omnia in manus, certè super omnia potestatem habuit: si super omnia potestatem habuit, cur non potuit de temporalibus rebus omnium hominum disponere? Item Ioan. 17. Idem Dominus ait Patri, *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis*. Vbi per omnem carnem, omnes homi-

homines intelliguntur. Habuit igitur Christus homo in terris potestatem super omnes homines, ac per hoc super Imperatores etiam, & Reges, potuitque eos, si voluisset, iudicare, punire, Regnis, Imperijsque priuare: cuius potestatis exemplum aliquod ostendit, cùm dæmonibus concessit, vt in ingentem porcorum multitudinem irruerent, eosque omnes in mare suffocandos præcipitarent: neque timuit ne fortè iniuria afficeret eos, qui ex interitu tam numerosi gregis, qui ad duo millia ascendebat, teste S. Marco, cap. 5. non leuem iacturam patiebantur: Iudicauit enim Dominus expedire ad gloriam Dei, vt de re illa temporali disponeret etiam cum detrimento Dominorum, vt sciretur quáta multitudo spirituum immundorum hominem obsedisset, & quanta facilitate ipse tantum numerum dæmonum solo imperio eiecisset.

Quod addit Barclaius, me docuisse, Ecclesiam, vt Ecclesiam, vel Pontificem, vt caput Ecclesiæ, & Christi Vicarium, nullam temporalem potestatem habere posse: mera impostura est. Ego enim solùm docui, Pontificis potestatem directè spiritualem esse, sed indirectè extendi ad temporalia, atque ad ipsam etiam Principum terrenorum depositionem. Et cur, obsecro, tantum laborat Barclaius in examinandis, & refellendis Bellarmini rationibus pro confirmanda Pontificia potestate in temporalibus, si Bellarminus cum Barclaio conuenit in abneganda Pontificia potestate in temporalibus? Sed libri sæpius recusi extant, & facilè poterit Lector iudicare, vtrum ego in eodem libro mecum ipse pugné, an potius Barclaius impostorem agat, ea sententia nobilis Poëtæ fretus,

Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?

Addit postea Barclaius aliam responsionem, quoniam non erat tam stupidus, vt non videret priorem solutioné nullas vires habere. ait igitur: §. *Quæ omnia promittunt quidem Principes Christo, acceptante promissionem Ecclesia, tanquam eius Sponsa, in cuius sinu regenerantur, aut ipso Pontifice, non vt homine, sed vt Christi Dei ministro vicariam operam præbente; ac proinde ipsi Christo per Ecclesiam, vel Papam obligatio principaliter acquiritur.* & infra: *Si pactum conuentum postea neglexerint, aut prorsus contempserint, ab eo solo puniri possunt, in cuius verba iurarunt, quiq; omnium rerum temporalium Dominus est, & quem supra se Iudicem in temporalibus solùm habent; non autem ab eo cui rerum tantummodò spiritualium, & recipiendæ promissionis cura commissa est.*]

Respondeo. Promissio, qua Principes infideles cùm ad Ecclesiam veniunt, pollicentur se fideles futuros, & Ecclesiam defensuros, neque ab ea vnquam recessuros, aut eam oppugnaturos, sub pœna priuationis Regni: promissio, inquam, eiusmodi principaliter quidem ad Christum dirigitur: sed tamen transgressores non solus Christus immediatè, & per se punire potest: sed potest etiam Christi Vicarius, qui auctoritate à Christo accepta Ecclesiam regit, transgressores pacti, & iuramenti punire: quemadmodum quotidie videmus, eos qui absenti Regi coram Prorege fidelitatem iurant: si fortè defectionem moliantur, ab ipso Prorege continuò puniri: & Clericos, qui absente Episcopo, coram eius Vicario generali obedientiam spondent, si fortè contumaces efficiantur, ab eodem Vicario carceribus mancipari, & plecti.

At,

At, inquit Barclaius. §. *Raro Rex ipse fidelitatis iusiurandum acceptat, sed vt plurimum per Cancellarium id opus exequitur. Cancellarius itaque cùm Magnates in verba Regis iurantes ad feuda, & dignitates admittit, eas in ciuili administratione, & iurisdictione temporali sub Rege partes obit, quas Pontifex in Christo in spirituali gubernatione Ecclesiæ, cum Principes ad eam venientes interposito fidelitatis, & pietatis erga Deum sacramento, recipit. Et vt ille quidem clienti semel recepto (licet postea fidem frangat, crimenquè committat, quod feloniam vocant) ex nulla causa feudum auferre potest, quod solius Regis sit, minimeq; Cancellario concessum. Ita neque hic receptos in Ecclesiam Principes, quantumuis grauiter postea delinquant, fideiquè desertores fiant, Regnis, & dignitatibus priuare, aut alio modo temporaliter punire potest.*]

Respondeo. Hæc est tota ratio deceptionis Barclaij, quod Summum Pontificem Cancellario similem esse ducit, in quo nulla est iurisdictio. Quæ similitudo longissimè abest à veritate: si quidem Scripturæ diuinæ veram potestatem, & iurisdictionem, eamque amplissimam, & supremam Pontifici tribuunt: nam quod dicitur. Matth. 16. *Quodcunque ligaueris, & quodcunque solueris*, non officium Cancellarij, sed officium Præsidis iurisdictionem habentis sonat. Et illud, *Pasce oues meas*, Ioan. vltim. non officium Cancellarij in Regno, sed potestatem illam Pontifici tribuit in Christianos, quam habet Pastor in oues, qui eas vtique regere, & ligare, & baculo ferire, & ad omnem obedientiam cogere potest. Illud etiam quod Apostolus in Actis cap. 20 dicit, *Attendite vobis*, & *vniuersa gregi*,

in quo

in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei: non officium Cancellarij, sed officium Rectoris, & Præpositi significat. Deniq; illud Matt. 24. *Quis putas est fidelis seruus, quem constituit Dominus super familiam suam?* non officium Cancellarij nobis ostendit, sed officium Magistri domus, qui toti familiæ cum potestate præest. Quare Summus Pontifex non Cancellario, sed Proregi in Regno, vel Vicario in Episcopatu, vel Rectori in ciuitate, vel Præposito in familia, vel capiti in corpore comparari debuit: & hæc quidem à nobis dicta sunt, si admittenda esset sententia illa Barclaij, quòd Principes cùm ad Ecclesiam veniunt, soli Christo fidelitatem, & obedientiam spondeant: sed ea sententia falsa est, neq; eam admittere vlla ratione possumus. spondent enim Principes obedientiam, & fidelitatem expressè, vel tacitè, non Christo solùm, sed etiam ijs, qui Christi locum in terris gerunt. Atque huc pertinet illa confirmatio argumenti, quam ego rationi meæ quartæ subieci, & quam Barclaius in extremo capite vicesimo quarto refert, & quorsum pertineat ignorare se dicit, aut fingit.

§. *Quod autem,* inquit, *huic quartæ rationi subijcit: (nam non est idoneus Sacramento Baptismi, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quicquid habet: ait enim Dominus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & vxorem, adhuc autem, & animam suam, non potest meus esse discipulus.) id quorsum spectet, non video: nemo certè hoc negat. sed quid inde? talis ratio non magis ad institutum pertinet, quam quod remotissimum est: vt nec illud, quod ibidem sequitur. (Præterea Ecclesia grauiter erraret, si admitteret aliquem regem, qui vellet*

vellet impunè fouere quamlibet sectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.) est hoc verissimū, sed, vt dixi, nihil ad institutum pertinet: non enim de ea re hic quæstio est, sed de potestate temporali Ecclesiæ, siue Summi Pontificis.]

Respondeo. Quorsum ista pertineant, & quod ad rem propositam maximè faciant, ita ostendo. Fingamus Regem aliquem infidelem ad Ecclesiam venire, & à Barclaio institutum ita loqui, Ego ciuis Sanctorum per Baptismum effici cupio: & sanctè promitto, sceptrum meum Christo velle subijcere, Ecclesiam eius pro viribus defendere, & nunquam à sancto proposito deficere: protestor tamen, quod si fortè fidem fregero, si hæreticus, si Apostata, si paganus euasero, si Religionem Catholicam persequi, & funditus euertere conatus fuero: nolo ab Ecclesia, vel eius Præside, sed à solo Christo pœna temporali puniri: & si fortè Præses Ecclesiæ per sententiam excommunicationis me de cœtu piorum expulerit; volo vt nihilominus fideles Ecclesiæ filij mihi, vt Regi seruire, & obedire teneantur, neque ab huius obedientiæ vinculo absolui vllo modo possint. Quæro nunc à Barclaio, an eiusmodi Rex ab Ecclesia, vt idoneus, ad Baptismum possit admitti? affirmabit opinor; sed à prudentibus irridebitur. Nam si quis ciuitate terrena donari vellet, & protestaretur, si proditor ciuitatis fieret, nolle se à Præside ciuitatis, sed à solo Rege in longinqua regione manente, immediatè posse puniri: quis non rideret? Certè qui paratus esse debet, iuxta Euangelium, vitam propriam exponere pro Christi fide, nonne magis paratus esse debet Regnum terrenum amittere? ridiculum autem est, dicere,

paratus sum Regno priuari, si Fidem fregero; sed nolo priuari per sententiam hominum, volo per Angelos de cœlo sententiam pronuntiari. Certè etiam Ecclesia valdè esset imprudens, si in gremium suum admitteret eum, qui vellet impunè grassari in Ecclesiæ membra, & nollet fidelem populum, posse per vllam hominum mortalium auctoritatem à sua tyrannide liberari.

DEFENDITVR QVINTA RATIO Bellarmini pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXV.

IN capite vicesimoquinto Barclaius excutit rationem meam quintam, ac primum eam refert his verbis: *Quinta, & postrema ratio est ex cura, & officio pastorali. Cùm Petro dictum est,* inquit, *Pasce oues meas, Ioan. vlt. Data est illi facultas omnis, quæ est Pastori necessaria ad gregem tuendum: at Pastori necessaria est potestas triplex, vna circa lupos, vt eos arceat omni ratione, qua poterit: altera circa arietes, vt si quando cornibus lædant gregem, possit eos recludere: tertia circa oues reliquas, vt singulis tribuat conuenientia pabula; ergo hanc triplicem potestatem habet Summus Pontifex.*

His recitatis subiungit Barclaius: §. *Ex hoc principio, & fundamento tria, vt illi videtur, argumenta vrgentia deducuntur. Sed ne longius abeat, respondeo in primis ad istud ipsum fundamentum, totum verum esse, ac pro me stare, atque inde contrarium eius, quod ipse asserit bellissimè colligi.*] hæc ille, qui post multa inania verba texit hunc syllogismum:

mum: *Christus commendando suas oues Petro dedit omnem potestatem necessariam ad tuendum gregem: Atqui non dedit ei potestatem temporalem: Ergò potestas temporalis, non est necessaria ad tuendum gregem.*]

Respondeo. Si per potestatem temporalem intelligi velit Barclaius potestatem, quæ sit in se propriè, & formaliter temporalis; admitti potest argumentum: sed nego inde sequi, non esse necessariam Summo Pontifici potestatem, quæ licet sit in se spiritualis, tamen extendi possit ad temporalia, prout ad spiritualia referuntur, eisque subordinantur. Sin autem per potestatem temporalem intelligat potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia: tum dico, falsam esse assumptionem: & addo syllogismum Barclaij eo vitio laborare, quo nullum est in arte disserẽdi notius. id enim assumit, & sibi concedi petit, quod vertitur in quæstionem. Assumit enim S. Petro non fuisse datam temporalem potestatem, quasi hoc ipsum non esset quod in toto libro suo probare contendit. Et certè si isto modo disputare liceret, possem ego quoque ita ratiocinari: *Christus Petro dedit eam solùm potestatem, quæ necessaria est ad tuendum & pascendum gregem: At qui dedit potestatem spiritualem, quæ extenditur ad temporalia, vt ad spiritualia referuntur; ergo eiusmodi potestas necessaria est ad gregem tuendum, atque pascendum.* Sed audiamus alium syllogismum Barclaij, priori non dissimilem.

§. *Deinde*, inquit, *progredimur hoc modo, Absurdum est Summum Pontificem, quatenus successor est Beati Petri, habere plus potestatis, quàm habuit Petrus: At Petrus nullam habuit potestatem tempo-*

ralem in Christianos: ergò nec Summus nunc Pontifex, quatenus successor eius est.

Ac ne hic quoque obijciatur, eum assumere, quod erat probandum: probat assumptionem ex Bellarmino lib. 5. de Pontif. cap. 6. Vbi dicit, potestatem spiritualem, & temporalem esse similes spiritui, & carni: & quemadmodum spiritus, & caro possunt esse coniuncta, vt in homine: & separata, vt in Angelis, & Bestijs: sic etiam potestas spiritualis, & temporalis possunt esse coniunctæ, vt nunc sunt inter Christianos; & separatæ, vt erant tempore Apostolorum, quando nullus erat in Ecclesia Princeps politicus. Ex his ita colligit Barclaius.

§. *Si separatæ erant hæ potestates tempore Apostolorum, vt erant re vera de iure, & de facto: consequitur necessariò, D. Petrum nullam habuisse temporalem potestatem: alioqui falsum esset eas fuisse separatas.*]

Hoc argumentum tanti facit Barclaius, vt paulò infra dicat.

§. *Et verò hæ rationes apertiores sunt, quam quibus aliquis sine fraude reniti, & repugnare possit; vt mirum sit homines eruditos, cæterosque pios, ita zelo quodam inconsiderato occæcari, vt dubia pro certis, pro perspicuis obscura, pro rectis contorta, pro expeditis denique inuoluta, & implicata multis controuersiis, & contradictionibus amplecti, & sequi non dubitent:*] hæc ille, qui vsque ad finem capitis pergit reuerentiam suam erga sedem Apostolicam prædicare, nostram cæcitatem redarguere, & multa ex ijs, quæ antea dixerat, more suo repetere.

Respondeo. Verissimè dictum est à Bellarmino, simillimam esse potestatem spiritualem, siue Ecclesiasticam spiritui, & temporalem, siue politicam carni:

carni: quam similitudinem ante Bellarminum ad hanc rem explicandam adhibuerunt sanctus Gregorius Nazianzenus, Hugo de sancto Victore, sanctus Thomas, Alexander Alensis, Thomas VValdensis, & alij. Nec minus verè dictum est, eas potestates tempore Apostolorum fuisse separatas, quomodo spiritus Angelicus separatus est à carne: & caro brutorum separata est à spiritu: nunc autem coniunctas esse, quo modo spiritus, & caro coniunguntur in homine. Ex his autem rectè colligitur, sanctũ Petrum habuisse potestatem Apostolicam, id est, spiritualem, & Ecclesiasticam, supremam, & amplissimam, & non habuisse potestatem Regiam, siue Imperatoriam, aliamve merè temporalem, atque politicam: sed non rectè colligitur, potestatem spiritualem sancti Petri non se potuisse extendere ad omnia temporalia, & ad ipsa Regna, & Imperia dirigenda, & corrigenda, si Reges, & Imperatores Christiani fierent. Itaque discrimen inter tempus Apostolicum, & nostrum, non est circa potestatem quæ semper eadem fuit in sancto Petro, & in successoribus; sed circa materiam subiectam, siue circa vsum potestatis: tunc enim potestas Apostolica non exercebatur in Regibus dirigendis, quia nulli erant Reges in Ecclesia Christiana, cuius Ecclesiæ Pastor, & Rector est Christi Vicarius: nunc autem eadem illa potestas exercetur in Regibus dirigendis, & corrigendis, quoniam non desunt in Ecclesia Reges, & Principes politici.

Ac vt exemplis rem illustremus, certè spiritus humani à corporibus separati, ijdem sunt, qui antea erant cum corpora animarent, & eandem ipsam potestatem habent, quam antea habebant: & tamen

nunc separati non regunt corpora, vt antea regebant, & iterum post resurrectionẽ regent, sic etiam spiritus Angelici siue boni, siue mali, dum corpora nulla assumunt, non exercent potestatem in membra corporis: cùm autem vel corpora aëria sibi adiungunt, vel in corpora humana ingrediuntur, corpora illa nutu mouent, eisq́; imperant, & moderantur: nec tamen vllus erit tam imprudens, qui existimet Angelos acquirere potestatem nouam, cùm corpora assumunt. Pari ratione cum in corpore humano membrum aliquod abscinditur, & à reliquo corpore separatur; non potest spiritus membrum illud mouere, eique dominari; non quod potestas spiritui desit, sed quia deest membrum, in quo mouendo spiritus exerceatur. Denique initio Ecclesiæ Christianæ antequam Apostoli Diaconos ordinarent, non poterant Apostoli Diaconis vti, eisq́; imperare: posteaquam autem ordinati sunt, ijs Apostoli vtebantur, eisq́; imperabant. Num igitur concedemus defuisse Apostolis aliquam potestatẽ Ecclesiasticam, antequam Diaconi esse cœpissent in Ecclesia? concedemus omninò, si cum Barclaio desipiamus, qui ex defectu materiæ defectum colligit potestatis. Ex his apparet, quàm leuia sint argumenta Barclaij, quæ ipsius iudicio demonstrationes indissolubiles videbantur.

DEFENDITVR PRIMA PARS rationis quintæ pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXVI.

IN capite vicesimosexto aggreditur Barclaius refutare primam partem rationis meæ quintæ:

eras

erat autem hæc ratiocinatio. *Pastori necessaria est potestas circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua poterit ab ouili: lupi autem, qui Ecclesiam vastant sunt hæretici: Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete lupus fiat, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit Pastor Ecclesiæ eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur: ac proinde priuare dominio, quod habet in subditos.*

Ad hanc ratiocinationem Barclaius respondens admittit omnia, excepta illa extrema parte conclusionis, qua diximus, Posse Pastorem iubere populo, vt non sequatur amplius Regem suum: distinguit enim hanc partem, ac dicit. Posse quidem Pastorem iubere fidelibus, vt non sequantur Regem hæreticum in hæresibus, sed non posse iubere, vt non sequantur eum in rebus politicis.

Addit autem posse quidem Regem hæreticum priuari communione fidelium in rebus sacris, sed neque hoc esse faciendum, si periculum sit schismatis, & scandali, & grauiorum malorum, ex Aug. lib. 3. cap. 2. contra Epistolam Parmeniani: de qua re diximus, cap. 9. Vbi hæc eadem Barclaius fusius tractauit: iam enim admonui Barclaium in repetitione rerum earundem magnam partem libri sui consumere voluisse.

His igitur omissis, tota ratio ob quam negat Barclaius posse à summo Pastore prohiberi fidelibus, vt Regi hæretico obedientiam etiam in rebus politicis præstent, ea est, quoniam iure diuino debetur Regibus obedientia: & non potest vllus homo, ac ne ipse quidem Summus Pontifex dispensare in iure diuino; & ad hoc probandum adducit

 rescri-

rescriptum Innocentij III. qui cap. *Cùm ad monasterium*, de statu Monach. dicit, Non posse dispensari cum Monacho, vt vxorē ducat, vel rerum proprietatem habeat: & hoc loco multa disputat de iure diuino, & humano, & de matrimonio Constantiæ Rogerij Regis filiæ, quæ cùm esset sanctimonialis dispensatione Clementis III. Pontificis, nupsisse dicitur Henrico VI. Imperatori.

At nos supra, rationem Barclaij nullius roboris esse demonstrauimus: quoniam de iure diuino est, vt inferior obediat superiori, quamdiu superior est, sed si desierit esse superior, desinet etiam præceptum de obedientia illi exhibenda. Id quod ostendimus ex multis similibus: siquidem iuris diuini est, nō solùm, vt populus obediat Regi; sed etiam vt filij obediant Patri, serui Domino, vxores Maritis: & tamen si filius emancipetur, & seruus libertate donetur, & vxor per diuortium, aut repudium à marito separetur, non amplius tenentur lege illa diuina: quemadmodum etiam promissio iurata iure diuino seruanda est, & tamen si is, cui promissio facta est, eam relaxet, non tenbitur eam implere qui promisit. Restitutio iure diuino sancita est, & tamen si creditor debitum remittat, restitutionis obligatio nullà restat: atque exempla similia plurima possent adduci. Sic igitur, iure diuino tenetur populus Regi seruire, dum Rex est: sed si Rex desinat esse, quod multis modis fieri potest; nulla remanet obligatio seruitutis, aut obedientiæ. non est autem de iure diuino, vt Rex iustis de causis deponi non possit: multoque minus iuris diuini est, vt Summus Pontifex declarare non possit, Regem hæreticum non esse legitimum Regem, nullamque

Iamque ei deberi à fideli populo obedientiam.

Quod autem attinet ad cap. *Cùm ad monasterium*, de statu monachorum, res facilis est: id enim solùm Innocentius docet, non posse consistere matrimoniũ & proprietatẽ rerum cum statu monachorum; cùm ad essentiam vitæ monasticæ pertineant continentia, & paupertas. Itaque non poterit Summus Pontifex facere, vt idem Monachus sit, & coniugatus: idem Monachus, & diues opum in particulari. Aliud autem est, vtrum possit Summus Pontifex dispensare cum Monacho, vt transeat à vita monastica ad vitam secularem, & secularis effectus matrimonium inire possit, & opes proprias retinere, de hoc enim variè sentiunt Doctores. De Constantia verò Rogerij Regis filia fabulam esse existimamus, quod sanctimonialis, & vetula cùm esset, dispensatione Clementis III. nupserit Henrico sexto. Nam Gotefridus Viterbiensis, qui Henricum VI. in literis, & moribus instituebat, scribit, nuptias Henrici cum Constantia celebratas Mediolani anno salutis 1186. sedente in Apostolica Sede, Vrbano tertio, & ipsa Constantia annum tricesimum agente. ex quo sequitur, vt falsum sit dispensasse cum ea in votis monasticis Clementem tertium, vel vt alij dicunt, Celestinum tertium, vel, vt alij, Alexandrum tertium: nam hic iam obierat, illi nõdum sedere cœperant: falsum quoque sit, eam nupsisse cum esset vetula annorum supra quinquaginta: falsum denique fuisse antea sanctimonialem, cùm id nullus scribat ex ijs, qui eo tempore vixerunt. Vide Card. Baronium tomo 12. annalium ad annum 1186.

VTRVM VOTVM, AN IVramentum magis obliget.

CAPVT XXVII.

IN capite vicesimoseptimo Barclaius, vt causæ suæ vndique adiumenta conquirat, confert votum Monachorum cum iuramento illo, quo populi Regibus fidelitatem, & obedientiam pollicentur. Ac dicit, Pontificem ex aliquorum Doctorum sententia dispensare posse in votis Monachorum; sed etiam si hoc detur, non esse admittendum, vt dispensare possit in iuramento, quo populi ad Regis obedientiam se adstringunt. Videtur igitur sentire Barclaius maius vinculum iuramenti esse, quàm voti, cuius tamen contrarium disertè docet S. Thomas in 2.2. quæst. 89. art. 8. & omnis ferè schola Theologorum in 3. Sent. dist. 39. Votum enim est promissio facta Deo; iuramentum est confirmatio promissionis homini factæ: magis autem tenetur homo implere promissionem factam Deo, quàm homini. deinde qui votum violat, infidelis est Deo; qui iuramentum frangit, crimen irreuerentiæ in Deum committit: grauius autem crimen infidelitatis est, quàm irreuerentiæ; cùm fidelitas omnis erga superiorem irreuerentiam coniunctam habeat, non omnis irreuerentia infidelitatem. Igitur grauius peccat votifragus, quàm iuramenti violator; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum. Denique votum res est absolutè bona; iuramentum bonum est necessitate cogente: alioqui Dominus Matth. 5. dicit, *Ego autem dico vobis non iurare*

iurare omninò. Et Iacobus in epistola sua cap. 5. *Ante omnia*, inquit, *fratres mei nolite iurare*: nusquam autem legimus, *nolite vouere*; sed contra, Rex & Propheta Dauid hortatur, dicens in Psalm. 75. *Vouete, & reddite Domino Deo vestro*. Igitur votum nobilius iuramento est, ac per hoc grauius peccat; qui votum frangit, quàm qui iuramentum violat proinde magis obligat votum, quam iuramentum: quare si Summus Pontifex dispensare potest in votis, multò magis poterit in iuramento.

Sed Barclaius resistit hac ratione: §. *Totus ordo monachalis, aliiq́; in Ecclesia, vt quidam volunt, ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profecti sunt, in quos idcirco plena, & omnimoda potestas Pontifici est, vti superius paulò diximus: at submißio, & obedientia Regibus, ac Principibus, atque omnibus omninò Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini vtroq; testamento confirmata. Nam licet de humano iure sit, vt hac, aut illa Reip. forma vtamur, vel hunc, aut illum Principem habeamus; tamen vt eum, quem semel acepimus, reuereamur, eiq; in omnibus, quæ Dei mandatis non repugnant, submisse pareamus, non humanæ solùm, sed naturalis, & diuinæ est ordinationis*.]

Respondeo. Hoc argumentum ab omni parte nutat: nihil enim solidi, nihil firmi habet. Nam quod totus ordo monachalis ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profectus sit, non modo falsum, sed etiam hæreticum est. siquidem consilia Euangelica, in quibus ordo monasticus fundatur, non ex humana constitutione, sed ex ipso ore Domini, ac Dei nostri Iesu Christi profecta sűt: de qua re fusè tractaui in lib. de Monachis, neque id vllus

Catho-

Catholicus negat. Deinde vota ipsa monastica, in quibus essentia Monasticæ vitæ consistit, iuris esse diuini, non modò Catholici omnes docent, sed & ipse Barclaius paulò ante confessus est. Vnde ergo nunc totum ordinem Monasticum ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profectum esse dicit? Præterea si, vt ipse in hoc suo argumento assumit, submissio Regibus, ac principibus, atque omnibus, Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini, in vtroque testamento confirmata; ergo submissio Monachorum suis Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini, in vtroque testamento confirmata. Vnde igitur Barclaius colligit, posse Pontificem dispensare in obediētia, & submissione Monachorum erga suos Præpositos, & superiores; & non posse in obedientia, & submissione populorum erga Reges, & Principes, cùm vtraque sit iuris naturalis, & diuini in vtroq; testamento confirmata? quin etiam cùm obedientia Monachorum habeat votum, idque solemne adiunctum; & obedientia populorum simplici iuramento confirmata sit: videtur omninò facilius posse dispensari per summum Pontificem, in obedientia populorum, quàm Monachorum, cùm voti vinculum maius sit, quàm iuramenti, vt Theologi docent. Denique quemadmodum Barclaio teste iuris humani est, qua forma Reip. vtamur, & hunc aut illum Principem habeamus; sed posteaquam aliquem accepimus in Principem vt ei pareamus; iuris diuini est: sic etiam iuris humani est quo ritu, & forma viuendi Monachi vtantur, & hunc aut illum Præpositum habeant; & tamen vt ei, quem in Præpositum semel susceperunt, submissè pareant, iuris diuini

diuini eſt. Ergo omnia paria ſunt, neque vlla eſt ratio cur poſſit Summus Pontifex in vno diſpenſare, & non in altero, id eſt, cur poſſit Monachos à vinculo obedientiæ Præpoſito ſuo promiſſæ abſoluere, & non poſſit abſoluere ſubditum à vinculo obedientiæ Regi ſuo promiſſæ.

Pergit Barclaius, & aliud argumentum texit ex natura voti, & iuramenti: quod argumentum, quia non multum ad rem facit, & tamen verboſiſſimè ab ipſo proponitur, ego in pauca contraham, vt vis argumenti quanta ſit appareat: ſic igitur ille ratiocinatur, *Votum eſt promiſſio facta Deo, & Eccleſia, proinde creditor principalis eſt Deus: poteſt autem Pontifex, qui Vicarius Dei eſt, & caput Eccleſiæ, loco Chriſti, declarare non diſplicere Deo, & Eccleſiæ, vt promiſſio illa ob iuſtam aliquam cauſam, & magis Deo gratam, quàm ſit promiſſionis illius adimpletio, remittatur, & condonetur ei, qui vouerat: At iuramentum quo pactum aliquod, vel ſponſio obſignatur, non facit Deum propriè creditorem, ſed hominem, cum quo pactum initum, & cui promiſſio iurata facta eſt: quod ex eo perſpicuum eſt, quod homo creditor poteſt etiam ſine vlla cauſa liberare debitorem, & iuramento ſoluere; ſi illi promiſſionem ſibi factam liberè remittere velit: neque hic habet locum interpretatio, aut declaratio ſummi Pontificis, cùm homo ipſe creditor per ſe loquatur. Ergo non poteſt ſummus Pontifex homines à iuramento ſoluere, quoniam priuaret creditorem inuitum obligatione ſibi optimo iure quæſita, & omni iure diuino, & humano licita.*

Reſpondeo. Quando ſummus Pontifex ſoluit homines iuramento, non tollit ius quæſitum ex iuſta, & licita obligatione: ſed vel declarat obligationem,

tionem, & promissionem fuisse, vel factam esse illicitam, vt cùm absoluit populos à iuramento fidelitatis præstito Principi hæretico, vel qui postea in hæresim lapsus est: aut tollit vinculum iuramenti, relicta promissione in suo vigore, ad eum finem tantùm, vt possit, qui promiserat, sine periculo sacrilegij prosequi ius suũ corã legitimis Iudicibus.

Sed hæc Barclaio non erant incognita, vt qui iuris prudentiam præcipuè profiteretur: ideò subiungit: §. *Sed esto, auferre ex causa possit, & promissionem iurisiurandi vinculo liberare (ne de hac re amplius cum Canonistis hic contendam) auferat igitur; quid ei deindè facta consequens in nostro hoc negocio videtur? liberum fore populum, dices, ab Imperio, & subiectione Principis, statim atq; iurisiurandi nexus solutus est. Ita ne verò? an non perspicis, iusiurandum hoc non esse nisi accessionem tantùm confirmatricem illius obligationis, qua fides, & obedientia Principi promissa est? an ignoras accessiones tolli, & liberari posse sine interitu principalis obligationis? Manet ergo adhuc obligatio, cui iusiurandum accesserat: quæ quoniam iuris naturalis, & diuini est, non minus tenet hominum mentes, & conscientias apud Deum, quam si esset iuramento sustentata.*]

Respondeo. Potest quidem, vt supra dixi, tolli vinculum iuramenti, etiãsi non tollatur promissionis obligatio. Sed quando Summus Põtifex propter hæresim, aut aliam iustam causam, soluit populos à iuramento fidelitatis, simul etiã soluere solet à vinculo promissionis, ac iubere, vt populi non amplius obediant ei, cui promissionem obedientiæ fecerant: posse autem id Pontificem, vt Christi Vicarium, præstare, nos supra ex Doctoribus, & concilijs,

lijs, & ex ipsis etiam diuinis literis ostendimus, & ante multos annos idipsum quinq; rationibus Theologicis ostendimus: neque Barclaius omnibus suis argumentis, & cauillationibus eas rationes refellere potuit. Nam quod hoc loco iterum repetit, & inculcat, obligationem parendi Regibus esse iuris naturalis, & diuini: non semel à nobis explicatum est, id esse intelligendum de obligatione parendi Regibus, dum Reges sunt: non esse autem iuris naturalis, & diuini, vt Rex non possit Regno priuari, si hæreticus efficiatur, & ratio manifesta, & vsus frequens apertissimè demonstrauit.

At, inquit Barclaius. §. *hoc axiomate Bellarminus præcipuè nititur, dum vult ostendere, Papam non posse subijcere se ipsum sententiæ coactiuæ conciliorum: quoniam (inquit lib. 2. de Concilijs, cap. 18.) Papa potestas super omnes est de iure diuino: non autem potest Papa dispensare in iure diuino.*]

Respondeo. Si Papa se ipse subijceret sententiæ coactiuæ Conciliorum, aut Principum quorumcunque, verè subijceret superiorem inferioribus, ac per hoc cum diuino, & naturali iure pugnaret: nam iure diuino Papa est Pastor, & Pater, & Præpositus omnium Christianorum, ac per hoc superior omnibus, qui oues, & filij, & subditi ipsius sunt: & iure etiam diuino superior ab inferiore iudicari nō potest iudicio saltē coactiuo. At verò cùm Papa iudicat Regem, vel etiam deponit, nihil agit contra ius diuinum, quoniam superior inferiorem iudicat, Pastor ouem, Pater filium, Præpositus subditum, quod est iuri diuino, & naturali rationi maximè consentaneū. Quāuis enim Reges in temporalibus non agnoscant superiorem temporalem, vel etiam nullum

nullum agnoscant directè nisi Deum: tamen agnoscere debent superiorem spiritualem, cuius potestas ad temporalia se extendit, quatenus ea spiritualibus subordinantur, vt supra non semel dictum est.

Ad extremum sic loquitur Barclaius. §. *Ne quà erremus, tenendum est, Apostolicæ potestatis plenitudinem eam tantùm potestatem complecti, quam Dominus Iesus Dei filius, cùm in hoc mundo versaretur, vt homo inter homines habere voluit: & eatenus Papam nobis Christum referre, & eius esse Vicarium; non autem potestatem illam, quam vt Dei filius, Deus ipse Patri æqualis ab æterno habuit, & diuinitatis suæ omnipotentiæ reseruauit, de qua ait, Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.*]

Respondeo. Non admitto solùm, quod Barclaius hic postulat, plenitudinem Apostolicæ potestatis, non esse parem omnipotentiæ diuinitatis Christi: sed addo etiam, non esse omninò æqualem illi potestati, quam in terris habere voluit, & habuit Christus vt homo. Christus enim etiam dum mortalis cum mortalibus versaretur, habuit potestatẽ, quam Theologi vocant *excellentiæ*, per quam sacramenta instituere poterat, & sine sacramentis peccata remittere, & alia id genus, ad quæ plenitudo potestatis Pontificiæ non pertingit. Itaque non sum de numero eorum de quibus ais, Io. de Turrecremata scripsisse, in Can. *Coniunctiones* 35. q. 2. *Mirum est, quod summi Pontifices loquantur moderatè de potestate eis data, & quidam Doctorculi sine aliquo vero fundamento volunt adulando eos quasi æquiparare Deo*. Nihilominus tamen securus affirmo, potuisse Dominum nostrum Iesum Christum tempore

pore mortalitatis suæ, disponere de temporalibus omnibus, & Reges, ac Principes Regnis dominijsq; priuare; & hanc potestatem Vicario suo sine dubio concessisse, vt eâ vtatur, quando necessarium iudicauerit ad animarum salutem, quæ illi præcipuè curæ esse debet.

DIGRESSIO CIRCA SENTENTIAM cap. Inter corporalia, *de translatione Episcopi.*

CAPVT XXVIII.

IN capite vicesimooctauo inuehitur Barclaius in Canonistas, quos dicit potestatem omnem diuinam, & humanam Pontifici attribuere, ex ignoratione veræ sententiæ verborum Innocentij III. Pontificis, quæ habentur cap. *inter corporalia*; & de translatione Episcopi. Ibi enim Innocentius dicit, fortius esse vinculum coniugij spiritualis, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, quam sit vinculum coniugij carnalis inter virum, & mulierem. Et quoniam vinculum coniugij carnalis homo soluere non potest, iuxta illud Matth. 19. *Quos Deus coniunxit homo non separet*: vinculum autem coniugij spiritualis non rarò Papa dissoluit: videtur sequi, vt, aut falsum scripserit Innocentius, aut Papã Deo æquare voluerit.

Sed quoniam hæc disputatio ad institutum nostrum nõ pertinet, & Barclaius, ideo solùm hanc digressionem libro suo inseruit, vt occasionem haberet Canonistas carpendi: nam & in hoc capite audacter scribit, nihil esse meris Canonistis imperitius; & in capite sequenti non veretur dicere, Innocen-

tium quartum, & Ioannem Andream Canonistarũ facilè Principes ineptissimè hunc locum Innocentij III. explicauisse: propterea non ero in hoc capite confutando prolixior. Nam neque Canonistæ, inter quos multi viri doctissimi inueniuntur, defensione mea indigent; neq; ego scientiam Canonũ ita calleo, vt audeam me patronum Canonistarum profiteri. Illud vnum annotare placuit, Barclaium calumniatorem videri, dum dicit Canonistas summo Pontifici diuinam auctoritatem ex verbis Innocentij perperã intellectis, tribuere. Id enim tantum abest à vero, vt contra potius nonnulli eorum propter istum canonem Pontifici detrahere, aut illum corrigere, non vereantur. Glossa certè, vbi Innocentius dicit, fortius esse vinculum spirituale, corrigit dicens, *dignius*, *non fortius*: & Ostiensis in Summa, de Elect. num. 21. vt ipse hoc loco Barclaius refert, *Illa*, inquit, *ratio non est sufficiens, salua auctoritate, & reuerentia reddentis.* Denique neque Innocentius IV. neque Io. Andreas, neque Abbas Panormitanus, neque Ancharanus, neq; vllus alius ex ijs quos videre potui, ex verbis Innocentij III. diuinam potestatem summo Pontifici tribuunt, vt Barclaius calumniatur.

DE VERO SENSV CAP. INter corporalia, *de translatione Episcopi.*

CAPVT XXIX.

IN capite vicesimonono Barclaius reiectis aliorum explicationibus, profert sententiam suam

ſuam de vero ſenſu cap. *Inter corporalia*, de tranſlatione Epiſcopi: & in ſumma dicit, verba huius capituli pugnare cum mente legiſlatoris: vt aliud Pontifex ſenſerit, aliud ſcripſerit. Hoc autem, quid aliud eſt, niſi Pontificem facere vel ignorantem, qui neſcierit mentem ſuam explicare, vel malignum, qui voluerit mentiendo Lectores decipere? At fuit Innocentius omnium conſenſu Pontifex optimus, & ſapientiſſimus, vt procul ab eo abfuerit tum ignorantia, tum malignitas. Dicam igitur quid mihi videatur Pontifex in hoc obſcuro capitulo docere voluiſſe; &, niſi fallor, oſtendam, verba capituli non tantum in ſe eſſe veriſſima, ſed etiam ad mentem Pontificis explicandam aptiſſima. Fortius eſſe dicit Pontifex vinculum coniugij ſpiritualis, quàm carnalis. id eſſe verum probatur hac ratione, quoniam vinculum coniugij ſpiritualis non poteſt in totum ſolui, ne per mortem quidem: ſemper enim manet impreſſus character Epiſcopalis, qui nulla vi deleri poteſt: vinculum autem coniugij carnalis per mortem ita ſoluitur, vt ſi maritus defunctus ad vitam rediret, non poſſet vxorem repetere, quam viuens duxerat. Doctrina eſt Apoſtoli ad Roman. 7. Deinde vinculum coniugij ſpiritualis à ſolo Pontifice Maximo ſolui poteſt, non quidem omninò, vt diximus, ſed in ordine ad Eccleſiam particularem cui iunctus erat. Solus enim Chriſti Vicarius Epiſcopos transferendo, vel deponendo, vel facultatem renunciandi tribuendo, ſoluit à vinculo, quo Eccleſiæ ſuæ tenebantur obſtricti: vinculum autem coniugij carnalis non ſolus Papa, ſed ipſi etiam contrahentes aliquando licitè, libere-

que dissoluunt. Siquidem matrimonium ratum, non consummatum potest alter coniugum iure soluere, si ordinem religiosum profiteri velit ex Concil. Trid. sess. 24. can. 7. neque in hac re vllam à Summo Pontifice facultatem petere debet. Item matrimonium inter fideles contractum, & consummatum, quod vtique verum matrimonium est, potest dissoluere alter coniugum, si ad fidem Christianam conuertatur altero coniuge in infidelitate remanente, ex Apostolo 1. Cor. 7. Item in testamento veteri, matrimonia etiam consummata passim ipsi coniuges per libellum repudij dissoluebant, neque Pontificis auctoritatem expectabant, ex Deuteron. cap. 24. Denique matrimonia rata, & consummata fidelium solui possunt quoad thorum, & cohabitationem certis de causis ab Episcopis particularibus: matrimonium spirituale, ne quoad cohabitationem quidem ab alio, quam à summo Pontifice solui potest. Ex his igitur manifestè colligitur vinculum spiritualis coniugij, quod à solo Pontifice solui potest, firmius ac fortius esse, quam vinculum coniugij carnalis, quod ab ipsis coniugibus, vel ab inferioribus Sacerdotibus soluitur. Atque huc respexisse videtur Innocentius Pontifex, cuius propositum in eo capitulo erat docere, translationes Episcoporum sine Pontificis Maximi consensu fieri non posse.

RESPONDETVR AD OBIECTIONES contra primam partem rationis quintæ pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXX.

IN capite tricesimo Barclaius post longas digressiones reuertitur ad primam partem rationis quintæ Bellarmini, quam in capite vicesimoquinto sibi refutandam susceperat. Ait igitur.

§ *Admittimus quidem eius propositionem, Pastori scilicet necessariam esse potestatem circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua potest. Admittimus & assumptionem, lupos videlicet, qui Ecclesiam Dei vastant, esse hæreticos. Ex quibus concludit hoc modo, Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit Pastor Ecclesiæ eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur, ac proinde priuare eũ dominio in subditos. Vitiosa collectio, cuius loco in bona dialectica reponendum est. Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, poterit Princeps Ecclesiæ eum arcere omni ratione qua potest.*]

Respondeo. Nullum hic est vitium, sed compendio dictum est, quod longiori circuitu dici potuisset: nam ratio, qua potest, & solet Pastor Ecclesiæ hæreticos, quasi lupos ab ouili suo arcere illa est, vt per sentẽtiam excõmunicationis eos remoueat à commercio Catholicorum, & per absolutionem à vinculo subiectionis efficiat, ne populus Catholi-

cus Principem hæreticum deinceps sequatur. Neque propositum mihi fuit in libris scribendis, syllogismos propriè formare secundum figuras & modos, vt in scholis faciũt, qui de proposita quæstione, exercendi ingenij gratia disputant: sed vim rationum explicare, atq; ostendere, vt alij faciunt, qui libros Theologicos scribunt.

At, inquit Barclaius, §. *Potest quidem Pastor Ecclesiæ iure suo excommunicare Regem hæreticum: sed absoluere populum à iuramento fidelitatis, aut iubere ne populus Catholicus Regem hæreticum in rebus politicis sequatur, iure non potest, cùm hoc iuri diuino, & naturali repugnet.*]

Ac ne illi fortassè objciamus, quod non seruauerit formam argumentandi, format hunc syllogismum.

§. *Summus Pontifex nihil præcipere, vel dispẽsare potest cõtra ius naturale, & diuinum: Atqui subiectio, & obedientia Principibus, & superioribus debita, est de iure naturali, & diuino: Ergo Sũmus Põtifex nihil cõtra eam præcipere, vel dispensare potest: & per consequens non potest præcipere subditis, ne Principi suo tẽporali obediãt in eo, in quo Princeps est, & superior: & si de facto præceperit, licebit subditis, tanquam extra territorium ius dicenti, impunè non parere. Vtrunque propositum est certo certius, ex quibus conclusio necessaria consecutione inducitur: Qui huius argumẽti vim eneruauerit, is magnam mecum gratiã inibit. Ego mehercle, vt ingenij mei tenuitatem ingenuè fatear, non satis perspicio, qua possit solida ratione elidi.*

Respondeo. Hæc sunt omnia refutata in capite vicesimo sexto, neq; aliquid noui Barclaius attulit hoc loco, sed alijs, & alijs verbis more suo eadem repe-

repetiuit. Sed ne queratur nihil nos ad insolubilem eius demonstrationem in forma respondisse, distinguo assumptionem: nam cùm assumit, *At qui subiectio, & obedientia Principibus, & superioribus debita, est de iure naturali, & diuino*; si intelligat de Principibus, & superioribus, pro tẽpore quo Principes, & superiores legitimi sunt; verum assumit, sed nihil inde concludere potest: nam Principes hæretici post sententiam Summi Pontificis declarantis illos excommunicatos, & depositos, non sunt amplius legitimi Principes, vel superiores: sin autẽ intelligat de Principibus, & superioribus, pro quocumq; tempore, etiam post abrogatum illis imperium? falsum assumit, neque de hac re vllum esse dubium potest. Nam iure diuino tenentur subditi non solum obedire Regi tamquam præcellenti, sed etiam Ducibus; tamquam ab eo missis, vt scribit S. Petrus in priore epist. cap. 2. & tamen posteaquam Rex abrogauit Duci potestatem, non tenentur amplius illi obedire, quemadmodum neque ipsi Regi obedire tenentur, quando iure à Regni solio deiectus est. Quare Barclaius si aliquid solidi adferre voluisset, debuisset probare, Principes terræ cùm semel Principatum adepti sunt, iure diuino in Principatu ita stabilitos esse, vt nulla vi, nulloque iure deiici possint à Principatu. hoc autem in quo totius vertitur cardo quæstionis, nunquam probare potuit.

Sed dicet, *esto Principes deponi possunt, non tamen deponi possunt, nisi à superiore.*

Respondeo. Papam omninò superiorem esse cum sit Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed Dei & hominis, ac per hoc sit vice Christi Pastor,

& Pater, & Rector, & Caput omnium Christianorum, etiam Principum, Regum, & Imperatorum vt sæpè dictum est, & ex ipsis diuinis literis manifestè deducitur.

At, inquit Barclaius, *Papa quidem superior est, sed non in eadem specie superioritatis: superior enim est Regibus, & Principibus in rebus diuinis, & spiritualibus: in temporalibus autem fatentur ipsi Pontifices, se Regibus superiores non esse, vt notum est ex cap. Per Venerabilem, Qui filij sint legitimi. Vbi Pontifex dicit, Regem non habere superiorem in temporalibus.*]

Respondeo, Iam hęc omnia supra esse tractata, & discussa: ostendimus enim, Pontificem superiorem esse Regibus etiam in tẽporalibus, quando propter spiritualia necesse est disponere de tẽporalibus, quę spiritualibus subordinata esse debent: idq́; ostendimus ex communi sententia Doctorum, allatis testimonijs supra septuaginta; item ex concilijs Ecclesiæ generalibus non paucis, denique ex ratione diuinis literis fundata: aduersus quæ nihil attulit Barclaius, nisi clamores tragicos, & verba turgida, sed inania. Quod autem Innocentius scribit, Reges non habere superiorem in temporalibus, verissimum est in eo sensu, in quo id Innocentius dicit, quod videlicet sint Reges, supremi Principes temporales, neque habeant super se alios Reges, vel Imperatores, excepto Deo, qui est *Rex Regum, & Dominus Dominantium*; sed hoc non prohibet, quo minus habeant Reges superiorem spiritualem tanta præditum potestate, vt possit temporalia dirigere ad spiritualia, cùm ordinis ratio postulet, vt potestas temporalis subiecta sit spirituali, quando in v-

num conueniunt, & vnam Ecclesiam faciunt, quomodo corpus in homine subijcitur spiritui, & ab eo regitur, &, vbi opus est, corrigitur & castigatur.

Subiungit postea Barclaius longissimam apostrophem populorum ad Pontificem, in qua quod ipse millies repetiuit, iterum repetendo tribuit populis; quæ imperitos, & leues permouere forsitã possint: sed homines cordati, & prudentes facilè intelligent, hæc esse refugia miserorum, qui quod viribus obtinere non valent, ea gemitibus, & importunitate extorquere conantur. Veruntamen, ne lector existimet, nos laborem respondendi subterfugere velle, aut quæ Barclaius in persona populi dicit, maiora esse, quàm re vera sint, institutam respõsionem per modum dialogi, & populum verbis Barclaij loquentem, & Pontificem verbis meis respondentem inducam.

DIALOGISMVS INTER POPVlum nimis addictum Regi terreno, & Pontificem Populo salubriter consulentem

CAPVT XXXI.

POP. *Pater sancte, nequaquam es Rege nostro in temporalibus superior: eoq; non potes obsequium temporale, quod illi præstamus, impedire.*

PONT. Quando salus tua æterna in periculum adducitur propter obsequium temporale, quod Regi præstas; tunc omninò superior sum Rege tuo

Q 5 etiam

Deo: & deinde per Apostolum Principibus, & potestatibus subditos esse, & dicto obedire: tuum est nobis declarare, quæ sunt Cæsaris, id est, quæ à nobis Regi nostro debentur, & quæ sunt Dei, vt sua vtrique reddamus: & in ea distinctione vocem tuam libenter audiemus. At cùm dicis, nolite quidquam Cæsari, siue Principi vestro reddere, contradicis Christo, ac proinde vocem tuam non audimus.

PONT. Quando Dominus dixit, *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari*, iussit censum dari ei, qui tunc imperabat, neque Iudæos ad idololatriam cogebat, neque adhuc erat ab vlla legitima potestate depositus: quod idem iussit multò antea per Hieremiam Prophetam Deus fieri erga Nabuchodonosor Regem Babylonis propter eandem causam. sed cum tempore Machabæorum Antiochus Rex populum auertebat à fide, & Religione diuina, non iussit Deus, vt eum pro Rege habere pergerent, sed inspirauit Matathiæ, & filijs eius, viris fortissimis, & religiosissimus, vt exercitu congregato bellum cum Antiocho tamquam cum hoste gererent, & populum in libertatem vindicarent. Sic igitur & tu popule Christiane Regi legitimo, & qui à lege Dei, & Catholica Religione te non auertit, quique propterea à me Christi Vicario amatur, vt filius: reddes obedientiam debitam, in ijs quæ contra legem Dei, & fidem Catholicam non iubebit. Regem autem, qui te siue minis, siue blanditijs, siue alio modo à via, quæ ducit ad vitam, reuocare conatur, & per sententiam meam à cœtu piorum eiectus, & Regno priuatus est, pro Rege nō habebis; sed obedientiam ciuilem Regi debitam alteri exhibebis, qui in eius locum legitimè successerit.

Porrò

Porrò Deo, quæ Dei sunt reddes, quando fide, spe, & charitate Deum coles, neque vllius hominis timore, vel amore à Dei timore, vel amore separari te sines. Itaque nunquam ex me audies, nolite quidquam Cæsari, aut Principi vestro reddere; sed hoc audies, nolite seduci, vt etiam pro Cæsare, aut Principe vestro habeatis, qui re vera Cæsar & Princeps esse desijt.

POP. *Fatemur quidem, & profitemur Sanctitatis tuæ expositioni atque interpretationi in legis diuinæ obseruatione locum esse: sed eam non admitti asserimus, quæ facit vt ius naturale, & diuinum sit ludibrio, & penitus contemnatur, veluti ne à re, qua de agitur, aberremus: iubemur Principibus, & potestatibus obedire: tuas in huius mandati obseruatione explicationes, & restrictiones, quæ modo mandatum ipsum non extinguunt, tamquam filij obedientes libenter amplectimur; veluti cùm nullam inde obligationem parendi Regibus oriri dicas, nisi in ijs, quæ ad temporalem ipsorum iurisdictionem pertinent: spiritualia omnia Vicario Christi, atque Ecclesiæ reseruanda esse. Item cùm admones non esse Regi obediendum in eo, quod contra ius diuinum, vel naturale imperat, aut quod alioqui bonis moribus aduersatur. At quando simpliciter, & absolutè præcipis, ne Principi nostro legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vllo modo obediamus: præcepto tuo parere non possumus, quia hoc non est mandata Dei interpretari, quod Sanctitati tuæ conceditur: sed penitus antiquare, & abrogare, quod nullo modo potes.*

PONT. *In multiloquio non deerit peccatum*: videris enim ex Barclaij alicuius schola prodijsse, dū tot verba sine ratione multiplicas; grauius autem

tem

tem peccas dum doctorem tuum docere, & legislatori legem dare præsumis: sed grauissimè delinquis, & erras, dum Christi Vicario imponis, quod faciat ius naturale, & diuinum ludibrio haberi, quodque mandatum Dei de obedientia Principibus debita antiquare & abrogare velit. nusquam enim ego, aut prædecessores mei simpliciter, & absolutè (vt tu loqueris) præcepimus, ne Principi legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vllo modo obediatur. Istæ calumniæ, & imposturæ sunt Doctoris tui Barclaij: quod enim dicimus, & docemus, hoc est, vt Principi ab Ecclesia, publica auctoritate excommunicato, & deposito, qui proinde legitimus Princeps esse desijt, nulla deinceps obedientia debeatur. Id verò cum nullo diuino mandato pugnat: diuinum enim mandatum non hoc habet, vt ei, qui Princeps legitimus esse desijt, obedientia deferatur. Tu verò diligenter attende, & expende vtrum maiorem fidem habere debeas Patri tuo, Christi Vicario, & Matri tuæ, Ecclesiæ; an vni falso fratri, qui te seducit, ac facit, vt contra mandatum Dei, Patri, & Matri non obedias, dum obedientię Regiæ zelum sine scientia vis habere.

POP. *Christus cùm claues Regni cœlestis Petro tradidit, non dedit ei potestatem faciendi de peccato non peccatum.*

PONT. Nescis quid loquaris: siquidem in bono sensu dedit Christus Petro potestatem faciendi de peccato non peccatum, & de nō peccato peccatum. peccatum est inire matrimonium in gradu prohibito, non ieiunare in quadragesima, die festo laborare seruiliter: & tamen hæc omnia, & alia id genus plurima, dispensante Petro, auctoritate clauiū

sibi

sibi datarum peccata esse desinunt. contra verò potest Petrus addere nouum gradum consanguinitatis, & affinitatis, addere nouum diem ieiunij, addere nouum diem festum, & hinc fient peccata, si quis in gradu illo addito coniugium contrahat, aut diebus additis non ieiunet, aut ab opere seruili non se abstineat, quæ tamen antea peccata non fuissent. Sic igitur peccatum fuisset Regi tali, vel tali non obedire; & tamen si per claues Petri ille talis Rex, hæreticus declaretur, excommunicetur, & deponatur, iam non erit peccatum illi non obedire. Verum est tamen claues Petri ad id non se extendere, vt possit summus Pontifex declarare, non esse peccatum, quod est peccatum, aut esse peccatum, quod peccatum non est: id enim esset dicere malum bonum, & bonum malum: quod longissimè abest, & semper abfuit, & aberit à doctrina illius, qui Ecclesiæ præest, quæ est columna, & firmamentum veritatis.

POP. *Nos igitur cõmunem Canonistarum doctrinam in hac parte sequemur, qui tradunt, mandato Papæ nõ esse parendum, si vel iniustum sit, vel ex eo multa mala seu scandalum verisimiliter est futurum, aut turbatio status Ecclesiæ & Reip. Christianæ oritura: & ideo si Papa mandaret Religiosis aliquid, quod esset contra substantiam ordinis, id est, quod repugnaret regulæ ab ijs professæ, vt interpretatur Felinus, in cap. Accepim⁹, de fid. instrum. & cap. Si quando, de rescrip. non tenetur ei obedire; vt idem Innoc. docet in cap. Ne Dei, de Simonia, quem refert, & sequitur Martinus de Corazijs, in tract. de Principibus q. 408. & Felinus dicto c. Si quando, & dicto cap. Accepimus: quanto igitur minus debent Regum subditi Pontificem, eos ab obedientia*

tia iure diuino, & naturali Regi suo debita, & arctissimo iurisiurandi fœdere sancita, retrahere conantem audire?

PONT. Quæ sit communis sententia non solùm Canonistarum, sed etiam Theologorum, & iuris ciuilis peritorum, imò & ipsorum sacrorum Conciliorum, discere poteris ex prolegomenis huius libri, vbi communi consensu affirmatur, iure posse à summo Pontifice iustis de causis Regem excommunicari, & deponi, & subditos ab omni obedientiæ, & fidelitatis vinculo liberari. Non est autem credibile, Canonistas omnes secum ipsos pugnare. Cùm ergo dicunt aliqui Canonistarum non esse obediendum Pontifici, quando mandatum ipsius iniustum est, aut scandalorum, & perturbationis causa; primum: non loquuntur de Pontifice ex Cathedra docente Ecclesiam vniuersam: deinde non loquuntur absolutè, sed conditionaliter .i. si id fieret, si fortè contingeret, vt Pontifex alicui particulari homini mandaret aliquid contra legem Dei: tunc enim nota est S. Petri doctrina, Act. 5. *Obediendum est Deo magis quam hominibus*. Sed quando Pontifices prædecessores mei, vt Greg. VII. Innocentius IV. & alij Principes magnos excommunicare ac deponere, & subditos eorum ab obedientia liberare voluerunt: id fecerunt ex Cathedra, in Concilio, publica cerimonia, ex auctoritate Dei, & SS. Apost. Petri, & Pauli sibi diuinitus communicata: proinde, qui dicit, non esse obediendum Vicario Christi, ita præcipienti, is vniuersam condemnat Ecclesiam, & non tam Canonista, quàm Canonum deprauator dici debet. & quamquam nó existimamus vllum bonum Canonistam in hunc errorem incidisse: tamen

tamen si quis esset, securè posset fidelis Christianus & prudens vni, vel alteri Canonistæ conditores Canonum anteponere. quod autem dicis, iure diuino, & naturali deberi obedientiam Regibus; verum est de Regibus legitimis, & nondum per sententiam Iudicis depositis: & quoniam ab horum, non ab illorum obedientia te retrahimus; propterea vel falsum nobis imponis, vel frustra de nobis quereris.

POP. *Si ob eam causam nos iubes Regis nostri iugum abijcere, quod per obedientiam illi exhibitam, spirituale bonum impediatur: respondemus, id quicquid est mali, ex quodam accedente euenire, siue per accidens fieri: malum enim ex bono, aut bonum ex malo per se oriri non potest: accidens autem illud dolenter ferimus, sed impedire non possumus. Nos officiū Regi debitum Dei iussu persoluimus, & secundum patientiam boni operis gloriam, honorem, & incorruptionem quærimus. Ille si debito sibi obsequio, & tanto Dei beneficio abutatur, Deum supra se Iudicem, & vindicem acerrimum sentiet: nobis non licet officium deserere, & Dei mandatum præterire: vt bonum inde, quantumuis magnum consequatur, ne eam, quam Apostolus nunciat, damnationem nobis ipsis acquiramus.*

PONT. Videtur tibi satis aptè conuenire, quod Spiritus sanctus per os Dauid Prophetæ, & Regis, ait, *Noluit intelligere vt benè ageret*: siquidem detrimentum spirituale, id est, periculum subuersionis animarum, quod est annexum obedientiæ ad Regem hæreticum, præsertim quando is Rex fidem Catholicam molitur euertere, sufficiens causa est Vicario Christi, qui super totam Christi familiam cōstitutus est, vt Regem illum excommunicationis senten-

ſententia feriat, & dominio illo priuet, quod ſuper fideles habebat. Vbi verò Rex, alioqui legitimus, ob detrimentum ſpirituale Regno priuatus eſt, per ſententiam eius, qui Eccleſiam vniuerſam regit, nō ſolùm non tenetur populus illi parere, ſed tenetur non parere; ac per hoc cùm illi iure depoſito obedientiam præbet, non per accidens, ſed per ſe cauſa eſt mali, & inobedientiæ peccatum incurrit, vt inobedientiæ peccatum euitet. Neque officium Regi debitum Dei iuſſu perſoluit; ſed officium Regi indebitum Deo prohibente perſoluit. qui verò Regi, vt dictum eſt, iure depoſito obedientiam denegat, non facit malum, vt bonum inde ſequatur: ſed facit bonum, vt malum grauiſſimum euitetur: neque damnationem ſibi ipſe acquirit, ſed à damnatione, quam alioqui incurreret, liberatur. Quod ſi hæc non intelligis popule ſtulte, & inſipiens; cur non audis me Paſtorem tuum? cur iudicio tuo fidis? cur ſeduceris ab alieno? Oues certè Paſtorem proprium ſequuntur, quia ſciunt vocem eius: alienum autem non ſequuntur, ſed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem alienorum, inquit Veritas, Ioan. 10.

POP. *Qui iubet nos Regibus obedire, & reddere Cæſari quæ ſunt Cæſaris, nullam bonos inter & malos Principes diſtinctionem facit, ac per hoc nec nos diſtinguere debemus.*

PONT. Addo etiam cum Apoſtolo Petro, obediendum eſſe *non tantū bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis.* 1. Petr. 2. Itaque non diſtinguimus inter bonos & malos, dum ſuperiores ſunt: ſed quæſtio noſtra eſt, An ſit obediendum Regi per ſententiam reiecto, ac depoſito; huic enim obedientiam exhiberi

Christus non iubet, & Vicarius Christi prohibet, vel potius per Vicarium suum Christus ipse prohibet: proinde qui obedientiam illi exhibet, Christo non obsequitur, & Vicarium Christi lædit.

POP. *Si, vt docet B. Augustinus, is qui continentiā Deo vouerit, nullo modo debet ista compensatione peccare, vt ideò credat vxorem sibi esse ducendam, quia promisit quæ nuptias eius appetit, futuram se esse Christianam: atque ita acquirat Christo animam in morte infidelitatis positæ feminæ, quæ parata est, si huic nupserit, fieri Christiana: qua nos apud Deum excusatione vtemur, si vt speratum aliquod bonum eueniat, iurisiurandi religionem, & fidem violemus Deo, Regiq; nostro datam? nihil enim anima pretiosius, pro qua Dominus & Saluator mori dignatus est: si ergò vt eam Christo lucremur, peccare non liceret, eccuius rei causa peccandum.*

PONT. Non sunt facienda mala, vt veniant bona. hæc doctrina Apostolica est, ac per hoc & nostra: hinc non licet votum castitatis violare, vt animas Christo lucremur: neque licet contra iurisiurandi religionem aliquid facere, vt Mundum vniuersum saluum faciamus: sed non ideò non licet mihi, cui Christus dixit in persona S. Petri, *Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis*, & in votis dispensare, & à iuramenti vinculo soluere, qui autem Apostolica auctoritate, vel voto, vel iuramento solutus est, iam non peccat contra votum, vel iramentum, si ea faciat, quæ antea ligatus voto vel iuramento facere non poterat: quémadmodum enim inter homines, qui debet alteri pecunias, peccat, si non restituat: sed si creditor soluerit debitorem obligatione reddendi, iam non pec-

peccabit etiam si nunquam restituat: sic etiam dum votum, aut iuramentum viget, & ligat; peccat qui illa non seruat; sed si Vicarius Dei, accepta à Deo auctoritate, & ipsius Dei nomine relaxat obligationem voti, vel iuramenti, iam non peccat qui ea non seruat. stulta igitur est illa interrogatio tua, *eccuius gratia peccandum?* quasi hoc à populo Sacerdos discere opus habeat.

Pop. *Quod autem praeterea dicis, te nos ab huius officij vinculo absoluere, atque absolutos declarare: id non omnem conscientijs nostris scrupulum adimit; sed animo pendere, ac dubitare magis de tua potestate facit: quod sciamus praeceptum, cuius tu nobis gratiam te facturum promittis, Dei & naturæ lege esse sancitum: Sanctitatem verò tuam non posse, ne quidem de plenitudine potestatis, legis naturalis, & diuinæ gratiam cuiquam facere.*

Pont. Iam indocilem omninò te præbes, cùm ad eadem semper reuolueris. Non ego tibi gratiam facio præcepti naturalis, vel diuini, cùm ab obedientiæ vinculo te absoluo. non enim permitto vt Regi non pareas, quod esset contra ius diuinum; sed facio, vt ille qui tibi Rex erat, non sit tibi deinceps Rex: quemadmodum, qui donat seruum libertate, non concedit, vt seruus non teneatur obedire Domino, quod esset etiam contra ius diuinum: sed facit vt Dominum non habeat, cui obediat, & qui filium emancipando eximit à potestate patria, non docet liberum esse filijs, parentibus non obedire, sed facit vt ille, qui filius erat, iam non censeatur filius. Et qui votum, aut iuramentum relaxat, non dat facultatem violandi vota, vel iuramenta, sed facit, vt non habeat votum, vel iuramentum.

POP. *Tibi igitur in ſpiritualibus, Regi in temporalibus obſequemur: vtrumque Deus iubet, vtrumque præſtabimus.*

PONT. Si (vt paulò ante dicebas) pendebas animi, & dubitabas; cur in re dubia te ipſe Iudicem conſtituiſti; & tam audacter concluſiſti? Deus certè in Deuter. cap. 17. in rebus dubijs, & obſcuris remittit homines ad Sacerdotem, nec vult vt vnuſquiſque ſit iudex. Et tu ipſe paulò ante dixiſti, in rebus dubijs ad Sedem Petri eſſe confugiendum; cur igitur in dubitatione tam graui, ad locum quem elegit Dominus, id eſt, ad Sedem Petri non confugiſti? Ac vt intelligas te tua concluſione nihil effeciſſe: attende primùm, Deum quidē iubere, vt Pontifici obedias in ſpiritualibus, ſed non iubere vt in ſpiritualibus tantùm; imò iubere, vt conſequenter etiam obedias in temporalibus; ſed Regi qui legitimè regnat, non Regi, qui ob hæreſim, vel alia iuſta de cauſa Regno priuatus eſt: nam & ipſi Pontifici obedire non deberes in ſpiritualibus, ſi fortè (quod fieri non poſſe piè credimus) in hæreſim lapſus ab Eccleſia Pontificatu priuatus eſſe denunciaretur. Attende poſtremò, dubitationem de poteſtate Papæ, an ad temporalia ſe extendat non eſſe dubitationem de re temporali, ſed de re ſpirituali, & ſupernaturali, quæque non ab arbitrio, vel iudicio hominum; ſed ab intelligentia Scripturarum, & interpretatione voluntatis diuinæ dependet. quare non tuo iudicio, ſed Eccleſiæ in tam graui dubitatione ſtare debuiſti. Eccleſia verò, & per caput ſuū Chriſti Vicarium, & per Concilia, id eſt, per principalia membra ſua, & per Doctores Theologos, & Canoniſtas, id eſt, per linguas ſuas, non obſcurè docuit,

docuit, Poteſtati ſpirituali ſubiectam eſſe poteſtatem temporalem, vt corpus animæ, & ideò poteſtatem temporalem etiam Regiam, à poteſtate ſpirituali, quæ pleniſſimè reperitur in Papa, dirigi, & corrigi, iudicari, & mutari poſſe, cùm deuiat.

POP. *Minas denique, quas mandato inſeris miramur quidem, & ex parte metuimus; ſed non ita ſumus meticuloſi tamen, vt plus eas, quàm oportet timeamus; aut ijs ita terreamur, vt metu iniuſtæ excommunicationis, iuſtum, ac iure debitum obſequium Regi noſtro denegemus. Licet enim vulgo iactetur, omnem excommunicationem eſſe timendam: ſcire tamen oportet iniuſtam excommunicationem, non lædere eum in quem fertur, ſed eum potius à quo fertur: ſi ideò nos anathematis mucrone ferias, quia nolumus mandatum Dei, te iubente, prætergredi, & malum facere: maledictio vertetur in benedictionem, vt quamuis ligati exterius videamur, interius ſoluti, atque innocentes maneamus.*

PONT. Hoc nimirum eſt quod Sapiens dicit, *Impius cùm in profundum venerit, contemnit.* In hanc te foueam præcipitem egit ſuperbia, quia te ipſe Iudicem rerum diuinarum, & cœleſtium conſtituiſti: & in huius foueæ profundum demerſus iudicium non ſolùm Vicarij Chriſti, ſed ipſius etiam Chriſti contemnis. Nam etiam ſi timere te dicas minas cenſurarum Eccleſiæ; tamen cùm audacter pronuncias, eis te non pariturum, non ſolùm timorem excludis, ſed addis manifeſtè contemptum: qui enim verè timet, ſaltem ex timore mandatum obſeruat. Quod autem dicis, iniuſtam ſententiam non lædere eum, in quem fertur: verum eſt quando is, in quem fertur, eam humiliter tolerat, & ob-

seruat, donec iniustitia, vel potius nullitas eius manifestè se prodat. Sed cùm is, in quem fertur, eam superbè contemnit, & audacter mandata transgreditur, si non lædit eum excommunicatio iniusta, vel nulla, lædit tamen superbia, & timor, quo Pastoris mandata contemnit. Sed hæc dicenda essent, si censura, & mandata, de quibus nunc loquitur, aliquam iniustitiæ, vel nullitatis speciem præseferrent. At cùm Vicarius Christi sub excommunicationis pœna populis iubet, vt Regi hæretico, vel alias iustè excommunicato, atque deposito, non obediant: quę suspicio iniustitiæ suboriri potest? non enim vt tu falsò affirmas, Pontifex anathematis mucrone te ferit, quia non vis mandatum Dei, ipso iubente prætergredi, & malum facere: sed contra potius, quia mandatum Dei, Pontifice prohibente, vis transgredi, & malum inobedientiæ facere. Nusquam enim mandauit Deus, vt Regi hæretico, & excommunicato, ac deposito, populus obsequium præstet: sed mãdauit, vt hæreticos vitet, & ne *Aue* quidem illis dicat, vt Pastori suo obediat, & vocem eius audiat.

Atque hæc sunt, quæ Barclaio in persona populi dicere placuit; ad quæ non sine stomacho respondi, cùm valdè me pigeat eadem toties replicando tempus, & operam perdere: & tamen hac puerili apostrophe tandem finita, iactat Barclaius firmissimis demonstrationibus, & ineluctabilibus argumentis rem totam esse conclusam.

RE-

REFVTANTVR FALSA *quædam pronuntiata Barclaij, quæ digrediendo effutijt.*

CAPVT XXXII.

IN capite tricesimosecundo Barclaius multa repetit, quæ supra dixerat de maioribus nostris, qui Principes infideles, cùm facilè possent eos opprimere, patienter tolerarunt: item de turbis excitatis in Ecclesia occasione Gregorij septimi, & Bonifacij octaui, qui Principes Christianos, vel re ipsa deposuerunt, vel deponere tentarunt. Addit verò reprehensionem Clementis Septimi, & Pauli Tertij in hæc verba.

§. *De postremis duobus Pontificibus ausim affirmare (est enim orbi notissimum) in causa eos fuisse perdendæ Religionis in Anglia, quòd istam tam inuidiosam, & latè patentem potestatem in Regni illius Principem, & populum sibi assumere, & exercere conati sint.*

Hæc verò falsitas & calumnia tam est manifesta, & notoria, vt mirum sit ab homine, qui se in historijs versatum profitetur, proficisci potuisse. Sed odium in Pontifices, & maledicendi libido, non solùm mentem excæcat, sed etiam memoriam perdit. Quis enim ignorat Clementem Septimum optasse modis omnibus Henrico octauo, Angliæ Regi sibi amicissimo gratificari, modo iustitia, & Religio id pateretur? *At Henricum anathemate ferijt, & extat sententia Clementis in Henricū apud Nicolaum*

Sanderum lib. 1. de Schismate Anglicano. Verum est, sed coactus fuit, & causa anathematis adeò iusta fuit, vt ne Barclaius quidem eam reprehendere posset, quamuis maximè vellet: nimirum Henricus cōtra omnia iura, cum maximo totius orbis terræ scandalo, lite pendente ad tribunal Summi Pontificis, & ipso Summo Pontifice palam prohibente, & censuras Ecclesiæ comminante, Catharinam legitimam coniugem à se abdicauit, & Annam Bolenam sibi multis modis affinem matrimonio iunxit; ita separauit quod Deus coniunxit, & coniunxit quæ Deus separari mandauit. Quæro igitur à Barclaio an potuerit Clemens Pontifex, salua pietate, aliud agere quam quod egit? certè peccare non licet vllius boni acquirendi gratia: quomodo autem Pontifex non peccasset, si matrimonium Regis cum Catharina iure contractum diremisset: & matrimoniū eiusdē Regis cum Anna, quæ ipsius Regis soror & filia ex affinitate erat, approbasset? id enim ita se habere, ex confessione ipsius Regis, Nicolaius Sanderus demonstrat. li. 1. de schismate Anglicano. Ergo causa perditionis Angliæ, non Pontificis iustitia, sed Regis impotens libido fuit. Paulus verò tertius seueriorē quidem sententiā in Henricum protulit, sed quādo iam Rex à Catholica Fide defecerat, seq; per nouā & inauditā hæresim caput Ecclesiæ constituerat, & Regnum suum à communione corporis Christi mystici separauerat. Quare non potuit esse causa Paulus Pontifex perditionis Angliæ, quæ iam perierat; neq; aliud propositum fuit Pōtifici, nisi vt gregē, & Regē perditū, si quo modo posset, inueniret, atque ad viam veritatis errantem reduceret, & mortuum in peccatis ad vitā gratiæ reuocaret; vt de eo di-

eo dicere posset, *Filius meus mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est.* Vide apud Sanderum loco citato, defectionem Regis, & Regni anno 1534. & sententiam Pontificis Pauli III. anno 1535. quam etiam sententiam idem Pontifex ob spem aliquam conuersionis Regis ostensam, vt in eodem loco Sanderus notat, executioni mandari noluit.

Subiungit postea falsitatem aliam, non in historia, sed quod grauius est in Fide, & Religione Catholica: §. *Reges,* inquit, *non in eadem causa sunt, sed supra omnes leges humanas, omneq; ius positiuum, soli Deo administrationem reddituri, & quantò tardius, tantò seuerius puniendi. Aduersus priuatos executio parata est, quam nequeunt nisi ex indulgentia Principis euitare. Aduersus Principes quæ potest fieri exequutio, cùm nullis humanarum legum sanctionibus teneantur, nullisque ad pœnam vocentur legibus, tuti imperij potestate? Nam quod in iure expressum est, Principem legibus esse solutum, cùm de omnibus legibus, tum maximè de pœnarijs intelligunt, vt ijs Princeps, etiam si delinquat, non coerceatur.*]

Hæc verò Barclaij sententia primùm secum ipsa pugnat: nam si legibus omnibus humanis Reges soluti sunt, certè non delinquunt, cùm secundum eas non operantur. *Vbi enim non est lex, nec præuaricatio,* inquit Apostolus ad Rom. 4. quomodo ergò Barclaius in vltimis verbis dixit, Principes non puniri, etiam si delinquant? admittit enim eos delinquere, cùm leges humanas non seruant, & tamen affirmat eos legibus non teneri: qui autem legibus non tenentur, vtique non delinquunt, si eas non seruent. Respondebit fortasse, Principes non teneri

legibus, quantum ad coactionem; teneri autẽ quantum ad directionem. Quamuis autem videantur verba eius Principes ab omni legum humanarum obligatione liberare: tamen admissa responsione paulò antè allata: iterum quæro, velit ne Barclaius Principes solutos vi coactiua legum humanarum omnium tum ciuilium tum Ecclesiasticarum, an ciuilium tantùm: nam si dixerit, eos solutos esse vi legum ciuilium tantùm; certè aliter sentit, aliter loquitur. disertis enim verbis dicit, Principes esse super omnes leges humanas, omneque ius positiuũ, & nullis humanarum legum sanctionibus teneri: leges autem Ecclesiasticas, quæ à summis Pontificibus, concilijsve Episcoporum conduntur, humanas esse, & ad ius positiuum pertinere dubitari non potest. Sin autem, vt verba sonant, solutos vult esse Barclaius Principes legibus Ecclesiasticis Pontificum, & Cõciliorum, errat in doctrina fidei manifestè, & repugnat ijs, quæ supra non semel repetiuit, Principes Christianos omnes subiectos esse spirituali potestati Summi Pontificis, vt oues baculo pastoris, & posse censuris Ecclesiasticis, & ipsa etiam excommunicatione coërceri. & cap. 32. addit, Posse Principes per summum Pontificem priuari omnibus commodis regenerationis in Christo, item tradi Satanæ vsque ad legitimam errati, & contumaciæ satisfactionem. Et quoniam priuari tot commodis, & Satanæ tradi, grauissima pœna est omnium consensu, fateri debet, paratam esse aduersus Principes executionem, & eos quoque ad pœnam legibus vocari: quæ sunt omninò contraria ijs, quæ hoc loco scripsit. sed veniamus ad ea, quæ ad institutum nostrum propriè pertinent.

DEFEN-

DEFENDITVR PARS SECVNDA *rationis quintæ principalis pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.*

CAPVT XXXIII.

IN capite tricesimo tertio Barclaius ex longa digressione domum rediens, proponit, ac discutit, & refellere nititur secundam partem rationis meæ principalis, quæ hac ratiocinatione continebatur, *Potest Pastor arietes furiosos destruentes ouile separare, & recludere: Princeps autem est aries furiosus destruens ouile, quando est Catholicus fide, sed adeò malus, vt multum obsit Religioni, & Ecclesiæ, vt si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergò poterit Pastor Ecclesiæ eum recludere, vel redigere in ordinem ouium.*

Hanc ratiocinationem Barclaius impugnaturus incipit à censura vocabulorum, ac dicit, *excludere* dicendum erat, non *recludere*: recludere enim aperire est. At ego per recludere, non excludere, sed includere significare volui: solent enim Pastores Arietes furiosos includere in aliquem locum, vt non possint cornibus ouiculas petere, vel pedibus conculcare. *Sed recludere,* inquit ille, *aperire est, non claudere.* Verum est id quidem, cùm dicimus, recludere fores, aut domum, aut carcerem; sed cùm dicimus, recludere aliquid intra fores, aut hominem in domo, vel carcere recludere; tum recludere, accipitur pro eo quod est claudere, vel includere: & hoc posteriori modo significare, volui, Arietem à pastore recludi in loco aliquo angusto

& mani-

& munito, vnde non facilè possit egredi. Ac ne putet Barclaius, me sine auctore esse loquutum, legat Hincmarum in vita S. Remigij, Iuonem in Epist. 49. Aimoinum, in lib. 4. historiæ cap. 57. & inueniet passim *recludere* ab Auctoribus non malis vsurpari pro *includere*, quo modo religare, non est soluere, sed iterum, vel arctius ligare. Ac vt os Barclaij penitus obstruamus, audiat sanctum Hieronymum, auctorem primæ classis, in libro aduersus Vigilantium, sic loquentem: *Ais vel in Sinu Abrahæ, vel in loco refrigerij, vel subter aram Dei animas Apostolorum, & Martyrum consedisse, nec posse suis tumulis, & vbi voluerint adesse præsentes: Senatoriæ videlicet dignitatis sunt, & non inter homicidas teterrimo carcere, sed in libera, honestaq; custodia, in Fortunatorum Insulis, & in campis Elysiis recluduntur*: hæc sanctus Hieronymus, cui non audebit, opinor, Barclaius dicere, recludere aperire est, proinde includuntur dicendum erat, non recluduntur. Ac vt ex eodem sancto Hieronymo referamus Barclaio gratiam fraternæ correptionis: meminerit se capite tricesimo iurasse per Herculem, cùm ait, *Ego me Hercle*, &c. & audiat sanctum Hieronymum in Epistola ad Damasum, de filio prodigo dicentem, *Absit vt de ore Christiano sonet, me Hercule, & me Castor, & cætera magis portenta, quàm numina*. Sed his omissis, veniamus ad seria.

Admittit Barclaius ratiocinationem meam totam, & omnia, quæ inde per bonam consecutionem deducuntur. Sed negat inde aliud effici posse, nisi vt Pastor id est Papa, Arietem furiosum, id est, Regem deterrimum possit per excommunicationem ab ouili excludere, & priuare spiritualibus beneficijs

ficijs Sacramentorum, & suffragiorum: sed non vltra procedere ad vllam pœnam temporalem, qualis in primis est priuatio temporalis iurisdictionis, aut dominij.

Sed Barclaius non percepit vim argumenti ex proposita similitudine, quam admisit, vt aptam atque idoneam ad hanc rem explicandam, & probandam. Neque enim Pastor arietem furiosum solùm excludit à grege; sed alligat, & recludit, siue includit in aliquo angulo, vt non possit amplius Dux esse gregis. Et ad huius pastoris similitudinem successor sancti Petri, & Vicarius Christi Principē Christianum destruentem Ecclesiam, alligat vinculis excommunicationis, & quodam modo includit in angulum, dum non sinit, vt regat amplius populos Christianos.

Quod autem Barclaius dicit, Posse Principem excommunicari, sed non posse priuari nisi spiritualibus bonis, ac per hoc non posse priuari auctoritate, vel iurisdictione, vel dominio temporali, neque posse subditos eius absolui à fidelitate, & obedientia, quam illi debebant: mirum est, cum sacri Canones, quorum scientiam ipse profitetur, inter excommunicationis effectus ponant, non solùm priuationem Sacramentorum, & suffragiorum; sed etiam commercij ciuilis, ac præcipuè forensis, vt non possit excommunicatus pro tribunali sedere, & iudicare, neque subditi comparere in iudicio coram excommunicato, vt est communis sententia, ex ca. *Ad probandum*, de sent. & re iudic. & ex cap. *Decernimus*, de sent. excommunic. in 6. Item priuationem vel suspensionem iurisdictionis, & absolutionem subditorum à fidelitate: de qua re apud Gratianum

15. q.

15.q.6 Can. penultimo sic legimus, *Nos sanctorum prædecessorum nostrorum statuta tenentes, eos qui excōmunicationis fidelitate, aut sacramento constricti sunt, Apostolica auctoritate à iuramento absoluimus, & ne sibi fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus, quousq; ipsi ad satisfactionem veniant.* & Can. vlt. *Iuratos milites Hugoni Comiti, ne ipsi quamdiu excommunicatus est, seruiant, prohibeto, qui si sacramenta prætenderint, moneantur, oportere Deo magis seruire quàm hominibus.* Denique in casu hæresis priuari etiam dominio docet sanctus Thomas in 2. 2 q. 12. art. 2. his verbis, *Quam citò aliquis per sententiam denunciatur excommunicatus propter apostasiam à fide, ipso facto subditi absoluti sunt à dominio eius, & à fidelitatis iuramento, quo ei tenebantur.* Et quamuis extra casum hæresis ex vi sententiæ excommunicationis non sequatur priuatio dominij temporalis, siue rerum particularium, siue Regnorum, & Principatuum; tamen posse per Summum Pontificem priuari Reges, aliosq; Principes iustis de causis Regno, vel Principatu, probatum est supra testimonijs, & rationibus multis, neque ea potuit Barclaius cauillationibus suis vllo modo conuellere.

At, inquit, *bona temporalia, quæ ciuili, & humana potestate possidentur, de manu Principis politici accipiuntur: ergo non possunt auferri per excommunicationem, quæ est sententia Iudicis spiritualis: quemadmodum spiritualia, non possunt tolli per sententiam Iudicis temporalis.*

Respondeo. Bona temporalia, quamuis humana, & ciuili potestate possideantur, tamen bonis spiritualibus subordinantur, & potestas ipsa temporalis potestati spirituali subijcitur. Ideò verum quidem

dem est, non posse spiritualia tolli per sententiam Iudicis temporalis, quoniam spiritualia non subordinantur temporalibus, neque potestas spiritualis temporali subijcitur: sed non est verum, non posse temporalia aliqua tolli per excommunicationem, quæ est sententia Iudicis spiritualis. Neque hoc in dubium reuocari potest, cùm satis constet commercium ciuile,& actiones forenses, bona esse temporalia,& ciuilia: & tamen istis bonis temporalibus priuari excommunicatos, præsertim post publicam denuntiationem, vel declarationem.

REFVTATVR ERROR BARCLAII de exemptione Clericorum.

CAPVT XXXIV.

TRansit deinde Barclaius ad exemptioné Clericorum, sumpta occasione ex eo quod dixerat, bona temporalia non posse dari, nec auferri, nisi à Principe temporali, & neminem posse iudicium Principis in temporalibus declinare. Et quia poterat aliquis obijcere, Clericos exemptos esse à potestate Principum, ac per hoc etiam in temporalibus posse eorum iudicium declinare: respondet, Clericos priuilegio Principum exemptos esse, cùm alioqui iure communi subditi essent, sicut cæteri. Digreditur igitur in hoc cap.& sequenti ad exemptionem Clericorum, & multa dicit, quæ non solùm à veritate, sed etiam à communi scriptorum sententia abhorrent.

Primùm dicit, antequam Clerici beneficio Principum eximerentur, iure communi subiectos fuisse iudi-

iudicio Magistratuum temporalium. Id probat duplici ratione: primum ex eo, quod Clerici, non solùm Clerici sunt, sed etiam ciues Reipublicæ politicæ; & citat librum meum de Clericis cap. 28. Deinde ex eo quod olim sub optimis, & pijssimis Principibus causæ Clericorum tam ciuiles, quam criminales, exceptis causis Ecclesiasticis, apud politicos, & temporales Iudices agitabantur, & citat caput quintumdecimum huius libri, vbi hoc demonstrasse se putat.

Ad hoc respondeo, Clericos non solo priuilegio Principum, sed etiam decretis Summorum Pontificum. &. quod maius est, diuino iure exemptos fuisse, ac per hoc exemptos fuisse, antequam Principum priuilegio eximerentur. Quod autem Clerici sint ciues, & pars quædam Reip. politicæ, probat, eos teneri ad obseruandas leges ciuiles vi rationis, non vi legis. atque ad hoc probandum ego rationem illam adduxi, qua nunc abutitur Barclaius ad probandum iure communi subiectos fuisse Clericos ciuili magistratui: quod tamen inde non rectè probatur. Quod verò sub pijs Principibus ante Iustiniani tempora causæ ciuiles, & criminales Clericorum apud Magistratus politicos aliquando agitarentur: dico, inueniri quidem leges Principum in Codice, tit. *de Episcopis, & Clericis*, quæ disponunt de causis Clericorum apud seculares Iudices terminandis: sed inueniri etiam Canones Conciliorum eiusdem ætatis, vt Carthaginensis tertij can. 9. Mileuitani can. 19. Calcedonensis can. 9. & aliorum, quibus prohibetur Clericis accessus ad iudicia secularia. Itaque pijs Principibus nondum satis nota, & explicata erat exem-

pti●

ptio, quam iure diuino Clerici habebant: & Sancti Patres paulatim eam explicare, atque introducere nitebantur.

Secundò, Barclaius dicit, mirari se, Bellarminum asserere, Papam potuisse eximere simpliciter Clericos, propria auctoritate per legem canonicam, à subiectione temporalium Principum. § *Id enim*, inquit, *pace tanti viri dicam, est falsò falsum: quia lex Christi neminē priuat iure, dominioq; suo: priuaret autē, si per eam ius, & dominium temporale, quod Principes antequam fierent Christiani in Clericis habebant, ipsis inuitis auferret.*] hæc ille.

Sed vt magis Barclaius miretur, non solus Bellarminus, neque soli illi, qui inter Theologos, & iureconsultos maximè fauere videntur exemptioni Clericorum; sed illi etiam, qui parum fauere existimati sunt, idem prorsus dicunt. hæc enim sunt verba Dominici à Soto, in 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. 6. *Papa potuit etiam inconsultis Principibus, & debuit Clericos ab eorum exactionibus, & foro excipere: cui quidem exemptioni Principes contrauenire nequeunt.* Atque hoc idem docet Didacus Couarruuias Iureconsultus nobilis Sotum sequutus in practicis quæst. q. 31. concl. 3. his verbis, *Potuit Summus Pontifex Clericos, & eorum res à iurisdictione seculari eximere: idq; conueniens fuit, & est Christianæ Reip. non tantùm in spiritualibus, quod iure diuino iam erat institutum, sed etiam in temporalibus.* & concl. 4. *Quamuis exemptio Clericorū à iurisdictione secularium iure tantū humano sit introducta, Princeps tamē secularis, vtcunq; summus sit, non poterit huic immunitati, aut exēptioni proprijs legibus, propriave auctoritate derogare.* Desinat ergò iam Barclaius mirari, si

S Bel-

tur filius familias in Episcopum, priuatur Pater ipsius potestate patria, non vt ipse afficiatur iniuria, sed quia non decet patrem spiritualem subijci potestati parentis carnalis.

At rursus obijcit Barclaius dicens: §. *Deinde cùm ipsemet Papa exemptionem suam, non alio iure, quàm Principum largitate, & beneficio nactus sit. (nam vt aduersarij fatentur, subiectus erat de iure, & de facto Ethnicis Principibus, sicut alij Ciues) absurdum est dicere, eũ potuisse liberare alios ab illa subiectione: alioqui id in eum conueniret, alios saluos fecit: seipsum non potuit saluum facere.*

Respondeo. Argumentum Barclaij duplici vitio laborat: nam & antecedens habet falsum, & consecutionem vitiosam. Falsum in primis est, Pontificẽ non alio iure, quam Principum largitate, & beneficio, exemptionem suam nactum esse: qui enim Vicarium suum in terris eum instituit, is hoc ipso exemit eum ab omni potestate Principum terræ: sed etiã si subiectus iure fuisset Regibus, vel Imperatoribus Ethnicis: non tamen sequeretur, eum subiectum quoque esse debere Regibus, vel Imperatoribus Christianis, nisi ipsorum largitate & beneficio eximeretur. Nam cum sit ipse super omnem familiam constitutus, & Reges, atque Imperatores ab eo in eandem familiam coaptentur, vt ab ipso regantur, & dirigantur, certè nulla ratio patitur, vt ipse illis subijciatur, quibus iure diuino præsidet. Sed benè habet, quod Barclaius ita irridendum putauit Vicarium Christi, quo modo perfidi Iudæi Christum irridebant: qui tamen vel inuiti confitebantur, multos à Christo ab ipsa morte saluos factos fuisse, & sacrilegè mentiebantur, eum nõ

potuisse se ipsum ab interitu saluum facere.

Tertiò. Barclaius dicit, non esse verũ quod multi dicunt, à veteribus Concilijs fuisse Clericos à potestate, & iurisdictione Magistratuum ciuilium exemptos; qui etiam addit, Patres, qui in Concilijs interfuerunt, vetuisse quidem, ne Clerici adirent tribunalia Iudicum secularium: sed non vetuisse, ne vocati responderent: neque vllo modo prohibuisse temporalibus Iudicibus, ne causas Clericorum audirent: sed nec prohibere vlla ratione potuisse. Ac primùm id ostendere conatur ex Concilio iij. Carthaginensi, Can. 9. vbi sic legitur: *Item placuit, vt quisquis Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, siue Clericorum, cùm in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel ciuilis causa fuerit commota, si relicto Ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali iudicio: in ciuili verò perdat, quod euicit, si locum suum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos Iudices vndique patet auctoritas, ipse se indignum fraterno cõsortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia malè sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium: cùm priuatorum Christianorum causas Apostolus ad Ecclesiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.* Hactenus verba Concilij, in quibus nihil videre potuit Barclaius, pro Clericorum exemptione: sed tantùm id ait egisse Patres, vt eorum Clericorum leuitatem, & procacitatẽ coërcerẽt, qui post causam in Ecclesia tractari cœptam, spretis, & relictis Iudicibus Ecclesiasticis, laico se arbitrio, iudicioque committunt.

At nos multa videmus in hujus concilij verbis pro exemptione Clericorum. Primùm enim apertè damnant

damnant Patres recursum ad iudicia secularium Magistratuum: quod certè non facerent, si seculares Magistratus omni ex parte legitimi Iudices Ecclesiasticorum fuissent. quæ enim culpa erat appellare à iudicio Episcopi ad iudicium Præsidis prouinciæ, vel ipsius Principis, si Præses vel Princeps legitimus iudex erat, non solum Clerici, sed etiam Episcopi? Deinde Concilium rescindit sententiam Iudicis secularis contra Clericum latam, dum indicat, vt in criminali iudicio Clericus à seculari iudice absolutus amittat locum suum; & in iudicio ciuili, perdat quod euicit, id est, neutri prosit sententia in fauorem eius à Iudice seculari pronunciata: quamuis autem hæc loco pœnæ decernantur; tamē iniusta fuisset pœna, si crimen non fuisset Clerico seculare iudicium agnoscere. Denique quia Barclaius dicit, Concilium reprehendere solùm eos Clericos, qui post inchoatam causam in iudicio Ecclesiastico, eam transferunt ad iudicium secularium potestatum, quod iniuriosum videri potest Ecclesiasticis Iudicibus: audiat Mileuitanum Concilium eiusdem ætatis, & in eadem Africa celebratum: sic enim loquitur, Can. 19. *Placuit, vt quicunque ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur; si autem Episcopale iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obsit.* Vbi videmus non agi de iudicio inchoato, sed absoluto, & sub pęna grauissima prohiberi Clericis ne confugiant ad Imperatorem pro seculari iudicio obtinendo: concedi aūt in Episcopale iudicium ab Imparatore petatur, ad euitandum videlicet seculare iudicium.

Transit deinde Barclaius ad Concilium Chalcedonense,

donense, in quo sic statuitur, Can. 9. *Si quis Clericus aduersus Clericum habeat negotium, non derelinquat proprium Episcopum, & ad secularia percurrat iudicia: sed prius actio ventiletur apud proprium Episcopum, vel certè consilio eiusdem Episcopi apud quos vtraque partes voluerint, iudicium obtinebunt: si quis præter hæc fecerit, Canonicis correptionibus subiacebit.*] Ex hoc Canone dicit Barclaius nihil colligi, nisi vt in prima instantia apud Episcopum causa ventiletur: deinde, si opus fuerit, ad secularis iudicis examen deferatur. Sed ista glossa destruit textum: nusquam enim in toto Canone, vel apertè, vel obscurè mentio fit iudicij secularis; & expressè in hoc canone dicitur, vt Clerici ad secularia iudicia non recurrant. Præterea in eodem loco Concilium addit, *Quod si Clericus causam habeat aduersus Episcopum proprium, vel aduersus alterum, apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quod si aduersus eiusdem prouinciæ Metropolitanum Episcopus, vel Clericus habet querelam, petat aut Primatem diœceseos, aut Sedem Vrbis Regiæ Constantinopolitanæ, & apud ipsam iudicetur.*] Vbi cùm optima esset occasio nominandi Præsidem prouinciæ, aut ipsum Imperatorem: nulla tamen eorum mentio facta est. *Quid igitur* (quærit Barclaius) *sibi vult illud, sed prius actio ventiletur apud Episcopum? prius enim refertur ad posterius: & cùm non sit in Concilio explicatum, quid posterius faciendū sit, ratio postulat, vt intelligamus, posterius recurrendum esse ad iudicium seculare, vt constituit postea Iustinianus Nouella constitutione, 83.*

Respondeo. Prius causa Clerici ventilanda est apud Episcopum proprium: quod si ibi terminata non fuerit, recurrendum est ad superiores media-

tos,

eos, Metropolitanum videlicet, Patriarcham, & Papam: sed id non expressit concilium; quia notum erat, tum ex vsu aliorum tribunalium, vbi semper à minore Iudice appellatur ad maiorem: tum ex concilio Sardicensi generali Ca. 4. & 7. vbi vltima prouocatio Ecclesiasticorum, declaratur esse ad Episcopum Romanum, ad quos canones respiciens Gelasius Papa primus in Epistola ad Faustum scribit, *Ipsi sunt canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad huius sedis examen voluere deferri: ab ipsa verò nusquam prorsus appellari debere sanxerunt.* & in Epist. ad Episcopos Dardaniæ, *Ad illam*, inquit, *de qualibet Mundi parte canones appellari voluerunt: ab illa aũt nemo est appellare permissus.* Neque oportuit canones Ecclesiæ per Nouellas Iustiniani exponere, cum possumus per alios canones, aut per vsum Ecclesiæ illos explicare.

Adducit postea contra se Barclaius concilium Agathense, vbi Can. 3. statuitur, ne clericus quemquam præsumat apud secularem Iudicem, Episcopo non permittente pulsare: & queritur corruptum esse hunc canonem à Gratiano, qui in sua collectione, 11. q. 1. Can. *Clericum*, ita posuit, *Clericum nullus præsumat apud secularem Iudicem Episcopo non permittente pulsare:* miratur etiam cur Bellarminus maluerit in huius canonis citatione sequi potius Gratiani corruptionem, quam Concilij veritatem.

Respondeo. Non est vllo modo credibile, Gratianum, virum probum, & Christianæ perfectionis studiosum, voluisse textum concilij deprauare: sed potius credendum est, habuisse Gratianum aliam lectionem illius canonis, quam nos habeamus. Sed

vt vt res se habeat, vtraq; lectio exemptionem clericorum satis apertè demonstrat. Nam in ipso concilio etiamsi verba illa prima, *clericus nec quemquā præsumat apud secularem Iudicem pulsare,* non multum pro exemptione facere videantur: tamen sequentia verba, *Sed si pulsatus fuerit, non respondeat:* multum omninò faciunt pro exemptione. mandatur enim clerico, vt in iudicium coram seculari Iudice vocatus, non compareat. quo nihil apertius dici potuit: & in eūdem sensum recidit quod est apud Gratianum, *Clericum nullus præsumat apud secularem Iudicem pulsare.* Nam si non licet clerico respondere in iudicio seculari: neque licebit clerico, vel laico clericum ad iudicium seculare vocare.

Quod autem notat Barclaius in secunda parte canonis, puniri laicum grauissima pœna, qui per calumniam clericum, vel Ecclesiam fatigare tentauerit: non significat licitum fuisse laicis trahere clericum, vel causam Ecclesiæ ad forum seculare, modo id sine calumnia fieret: sed significat crimen longè grauius esse, & pœna grauissima puniendum, si addatur calumnia, quam si absque calumnia id fiat. Sed neque certum est, concilium loqui de foro seculari: potest enim fieri, vt laicus clericum accuset quidem ad suum forum, id est, Ecclesiasticum, & tamen eum per calumniam iniustè fatiget.

Addit deinde Barclaius Canonem octauum Concilij primi Matisconensis, vbi sic legitur, *Vt nullus clericus ad iudicem secularem quemcunque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicēdam trahere quocunque loco præsumat: sed omne negocium clericorum, aut in Episcopi sui, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finiatur:*

Addit

Addit denique canonem tertiumdecimum concilij tertij Toletani, in hæc verba, *Diuturna indisciplinatio, & licentia inolita præsumptio vsque adeò illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici conclericos suos, relicto Pontifice suo, ad iudicia publica pertrahant: proinde statuimus hoc de cætero non præsumi: si quis hoc præsumpserit facere, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.*

His testimonijs conciliorum allatis, subiungit Barclaius. §. *Hæc illa sunt solemnia, & ferè sola sacrorum canonum decreta, in quibus errorem suum fundant, qui falsò putant, concilia potuisse eximere, & de facto exemisse clericos de potestate laicorum, quos tamen ipsimet canones adeò perspicuè redarguunt, vt nihil necesse sit alia ad eam opinionem conuellendam aliundè accersere.*]

Respondeo. Primùm non sunt hæc sola concilia, quæ exemptionem clericorum declarant, sed multa alia, ex quibus hæc breuiter commemoranda censui. In concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 43. sic legitur, *Nimis de iure diuino quidam laici vsurpare conantur, cùm viros Ecclesiasticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præstanda sibi fidelitatis iuramenta compellunt.* In concilio Constantiensi, Sess. 31. habentur hæc verba: *Laici nullam in clericos iurisdictionem, aut potestatem habent.*
In concilio Lateranensi sub Leone X. Sess. 9. *Cùm à iure tam diuino, quàm humano laicis potestas nulla, in Ecclesiasticas personas attributa sit, innouamus omnes, & singulas constitutiones*, &c. In concilio Tridentino Sess. 25. cap. 20. de reformatione: *Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitas, Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus instituta est.*

Ad hæc, & similia, quæ nimis apertè loquuntur nihil Barclaius respondit, sed ea, quasi nunquam legisset, omisit.

Deindè nos non dicimus à concilijs propriè clericos fuisse exemptos, sed eorum exemptionem declaratam, & pœnis additis confirmatam.

Denique mirum est, cur Barclaius dicere audeat, ex canonibus allegatis redargui, & conuelli opinionem exemptionis, cùm ea multis modis confirmetur, & roboretur. Nam si laici Magistratus legitimi Iudices clericorum essent; quo iure Matisconense concilium supra citatum, omnia negocia clericorum in Episcopi, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finienda esse decerneret? Et cur concilium Toletanum etiam citatum, tanta verborum asperitate vocaret præsumptionem, & illicitos ausus, recursum ad seculare Iudicium? Et quomodo denique idem concilium auderet sententiam Iudicis secularis irritare, & recurrentem clericum ad forum secularis Iudicis excommunicare? id enim significant illa verba, *Causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.*

REFVTATVR GRANDE verbum Barclaij, quo exemptio Clericorum funditus tollitur.

CAPVT XXXV.

IN capite tricesimotertio Barclaius omni timore, vel pudore deposito, ita pronunciat. §. *Amplius dicam, & veritatem dicam, licet odium fortassis mihi pariturum ab ijs, quibus omnia sunt inuidiosa,*

diosa, quæ suo studio, & desiderio vel minimum aduersantur. Dicam ergo, & grande verbum proloquar, cuius fortè, aut nondum meminit quisquam, aut si meminit, saltem eos quorum intererat id scire, non vt debuit commonefecit, Clericos scilicet per totum orbem, quocunque ordine, vel gradu sint, non esse adhuc vllo modo exemptos, & liberatos à potestate temporali Principum secularium, in quorum Regnis, & regionibus vitam degunt; sed perindè, ac cæteri ciues, ijs subiectos esse in omnibus; quæ ad politicam, & temporalem administrationem, & iurisdictionem pertinent, inq́, eos ius vitæ, ac necis, sicut in cæteros subditos ad eiusmodi Principes pertinere.]

Hoc grande verbum Barclaij, nihil est aliud, nisi grandis temeritas, & intolerabilis error hominis vnius, qui vt Regibus aduletur, non veretur opponere se veritati, & scriptoribus omnibus Theologis, & Canonistis, quorum duos paulò ante citauimus Sotum videlicet, & Couarruuiam; quibus addere potuissemus scriptores alios innumerabiles, & quod maius est, concilia quatuor generalia paulò ante citata, Lateranensia videlicet duo, Constantiense, & Tridentinum, in quibus generatim affirmatur, non habere laicos vllam in clericos potestatem; neque excipiuntur Imperatores vel Reges. Neque est quod laboremus in demonstranda huius doctrinæ nouitate. nā ipse fatetur, se verbū grande pro locuturū, cuius fortè nondum meminit quisquam.

Sed videamus, quibus argumentis, tam grande, & adhuc inauditum verbum Barclaius persuadere orbi terrarum nitatur. contraham autem in breue compendium totam eius ratiocinationem, vt quam vim habeat, facilius percipiatur. sic igitur ille: *Chri-*

Christiani tùm clerici, tum laici subiecti erant Principibus infidelibus, atque ab eis iudicari poterant: ergo subiecti sunt etiam Principibus fidelibus, & ab eis iudicari possunt: quia Christi lex neminem priuat iure dominioq; suo. Rursus, Principes fideles exemerunt quidem priuilegijs suis clericos à potestate Magistratuum inferiorum; sed non exemerunt à potestate sua: nusquam enim memoria proditum est ab vllo scriptore, Principes, qui istis clericos priuilegijs donarunt, ita eos à se liberos dimisisse, vt sibi amplius non subessent. Imò nec potuerunt Principes, nec adhuc possunt clericos in suis Regnis constitutos ea libertate donare, ne ipsis potestate temporali subsint; neve delinquentes ab ijs iudicari, & puniri possint, nisi eadem opera sese Principatu abdicent. Nam proprium est Principis posse animaduertere in ciues, & membra suæ Reipublicæ; sunt autem clerici quod ad temporalia attinet ciues, & membra Reipublicæ politicæ, cuius caput, & Rector est Princeps. Quare Carolus V. Imperator Hermannum Archiepiscopum Coloniensem in ius ad se vocari iussit, vt de Criminibus à Clero, & vniuersitate ei obiectis se purgaret, teste Surio in Comment. anni 1545. Et multi Principes sibi quædam clericorum delicta specialiter vindicanda reseruarunt, eaq; suis Magistratibus iudicanda committunt: vt sunt illa crimina, quæ in Gallia priuilegiata vocantur, veluti Maiestatis, gestationis armorum, adulterinæ monetæ, & similia:] hæc ille, Ex quibus omnibus sequitur, clericos non esse exemptos à potestate, & iurisdictione Principum temporalium.

Respondebo nunc ordine ad singulas propositiones, Ad primam illam de subiectione clericorũ Principibus infidelibus duæ sententiæ sunt, vt supra

pra diximus: & neutra fauet Barclaio. Vera sententia est, clericos *iure* fuisse exemptos etiam à potestate Principum infidelium, quamuis *de facto* subiecti essent: exemit autem eos, tamquam proprios suos Ministros ille, qui Apoc. 1. Verè dicitur *Princeps Regum terræ*. Itaque iuxta hanc sententiam neganda est propositio prima Barclaij, quam neque ille vsquam probauit, neque hoc loco probat, sed assumit, vt concessam; quam tamen grauiores scriptores non concedunt, videlicet omnes illi, qui exemptionem istam de iure diuino esse docent. Sed etiamsi concederetur, nihil indè Barclaius colligeret, quoniam negaretur illa consecutio, *Ergo subiecti sunt clerici iudicio, & potestati Principũ fidelium*: hanc enim propositionem, quæ est secunda apud Barclaium, negant omnes Catholici scriptores, tàm Theologi, quàm Canonistæ: negatur autem illa cõsecutio, quoniam summus Pontifex clericos absolutè exemit à potestate Principum fidelium, qui eius potestatem agnoscunt: à potestate autem Principum infidelium, qui eius potestatem non agnoscunt, non ita absolutè exemit; cùm eos censuris Ecclesiasticis coërcere non possit: ipsi etiam Christiani Principes Clericos exemerunt, intelligentes, quanta sit dignitas clericorum, quod Principes infideles non fecerunt, cùm eis spiritualis illa dignitas nota non esset. Ad illam tertiam propositionem, *lex Christi neminem priuat iure, dominioq́ suo*: iam supra respondi capite superiore, vbi ostendi, per exemptionem Clericorum nõ priuari Principes iure, quod habeant in eosdem, antequam Clerici essent, per se, & propriè; sed consequenter, & quasi per accidens: quemadmodum cum filius fami-

familias euehitur ad Episcopale fastigium, eximitur à patria potestate; nec tamen fit iniuria patri, quoniam non priuatur pater iure suo per se, sed consequenter: non enim intendit Ecclesia priuare patrem iure patriæ potestatis, sed euehere personam illam ad gradum, quo dignus est, quamuis inde sequatur illa priuatio patriæ potestatis. Vide multa alia exempla capite superiore.

Ad quartam propositionem, quæ erat, *à nullo scriptore memoriæ proditum esse, quod Principes exemerint Clericos à potestate sua; sed solùm quod exemerint à potestate Magistratuum inferiorum.*

Respondeo. Videtur qui hoc dicit, aut nihil legisse, aut lectores fallere voluisse. Scribit enim Ruffinus lib. 10. hist. cap. 2. Constantinum Imperatorem disertis verbis pronunciasse, sibi non esse licitum iudicare Sacerdotes, sed ab illis potius se esse iudicandum. Vbi satis apertè declarauit, Sacerdotes exemptos esse non solùm à potestate iudicum inferiorum, sed etiam ab ipsius supremi Principis imperio. Cui declarationi consentanea est lex eiusdem Constantini septima in Codice Theodosiano, de Episc. & Clericis. *Lectores*, inquit, *diuinorum apicũ, & hypodiaconi, & cæteri Clerici, qui per iniuriã hæreticorum ad curiam deuociati sunt, absoluãtur; & de cætero ad similitudinem Orientis minimè ad curias deuocentur, sed immunitate plenissima potiantur.* hæc ille, qui cùm absolutè prohibeat Clericos ad curias deuocari, & velit plenissima immunitate potiri, & nihil omninò excipiat, manifestum est, eum velle, vt neque ad ipsius Principis curiam deuocentur: non enim esset plenissima immunitas, si principali potestati essent obnoxij. Similis est lex Theo-
dosij,

dosij, & Valentiniani Cod. Theod. lect. vlt. de Episc. & Clericis, vbi sic legimus, *Clericos, quos indiscretim ad seculares Iudices debere deduci infaustus præsumptor dixerat, Episcopali audientiæ reseruamus. Fas enim non est, vt diuini muneris Ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio*. In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendi videntur, nisi fortè Principis potestas, temporalis dici non debeat. Ipse quoque Iustinianus Nouella octogesimatertia, quæ sæpè ab Aduersarijs citatur, quasi in ea Clerici in criminalibus exempti non videantur à foro seculari: habet hæc verba, *Prius hunc spoliari à Deo amabili Episcopo sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu*. Vbi videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non esse sub potestate legum, sed solùm posteaquam Clericali honore per Episcopos priuati sunt: ac per hoc non solũ exemptos esse, dum Clerici sunt, à potestate Iudicũ inferiorũ, sed ab ipsis Principum legibus, quòd ad coactionem attinet: atq; hoc est quod Concilium Constantiense sess. 31. dixit, Laicos nullam in Clericos iurisdictionem, vel potestatẽ habere. Et certè nomine *Laicorũ* Principes etiã supremos comprehendit, cùm & ipsi Laici sint. Denique, vt alia multa prætercam, Imperator Fridericus Secundus in prima sua Constitutione generaliter loquitur, dum ait, *Item statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudiciũ seculare præsumat, contra Constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones*, hæc ibi. Per seculare autem iudicium non intelliguntur iudicia solùm Iudicum inferiorum, sed etiam supremorum, cù n omnia sint æquè secularia. Atque re ipsa sic obseruari videmus,

mus, vbi sacrorum Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propositionem, quæ erat, *non potuisse Principes supremos eximere Clericos à sua Regia potestate*; respondemus, id manifestè falsum esse. Nam etiam si non possit summus Princeps, omnes qui in Regno suo degunt ab omni potestate sua eximere, nisi principatu se abdicet, tamen potest aliquam partem populi sui ab aliqua parte potestatis suæ, vel etiam à tota eximere, & simul verè Princeps dici, & esse. Proprium enim summi Principis est, tributum à populo sibi subiecto exigere, vt Apostolus docet ad Rom. 13. *Ideò enim*, inquit, *& tributa præstatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsi seruientes*: & potest tamen Rex, quos vult in suo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim li. 1. Reg. cap. 17. *Qui percusserit Philistæum, ditabit eum Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet absque tributo in Israel.* Sic etiam si magnus aliquis Rex in medio Regno suo ciuitatem vnam, vel liberam faciat, vel alicui absolutè donet, non ideò Rex dici non poterit totius Regni sui, præsertim si ciuitatem illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni sponte seruent: sic igitur potuerunt Reges, Clericos in suo Regno degentes eximere à potestate sua regia, & Reges tamen dici, & esse non solùm laicorum, sed etiam Clericorum, qui leges eius politicas liberè seruant; & causas quas cum laicis habent, cùm actores sunt ad tribunal ipsius deferunt: & iudicio, ac sententiæ eius in eiusmodi causis acquiescunt. Et quoniam Rex pro defensione non solùm laicorum, sed etiam Clericorum laborat, & vigilat, ideò non solùm laici, sed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta

præ-

præceptum Apostoli Petri, *Deum timete, Regem honorificate.* 1. Petr. 2. Denique pro Rege Deum orant, vt Apostolus monet 1. Timoth. 2. dicens, *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt:* nec solùm pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt, sed in specie dicunt, *pro Rege nostro N.* vel *pro Imperatore nostro N.*

§. *At*, inquit Barclaius, *omnia membra debent subesse capiti, & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita vt caput, & rector in omnia membra, & ciues animaduertere possit: sunt autem Clerici membra corporis politici, & ciues terrenæ ciuitatis, quo ad temporalia.*

Respondeo. In corpore naturali necesse est, vt omnia membra capiti subsint; quoniam in eiusmodi corpore locum non habet exemptio. Sed in corpore politico, in quo locum habet exemptio, non est necesse, vt omnia membra, id est, omnes ciues propriè subsint potestati capitis, id est, Rectoris; ac per hoc non est necesse, vt Principes in omnes ciues animaduertere possint, sicut non est necesse, vt omnes ciues soluant tributa, neque vt omnes armis Rempublicam defendant; sed satis est, si consilio, vel adhortatione, aut precibus apud Deũ Rempublicam temporalem iuuent. *At perturbabitur Respublica, si Clerici leges Principũ impunè transgrediantur.* Respondeo. Non impunè transgredientur, quoniam ab Episcopo suo, vel Pontifice Summo coërcebuntur. *At Carolus V. vocauit ad tribunal suũ Hermannum Archiepiscopum Coloniensem.* Verum est, sed vocauit vt Principem Imperij. Eundẽ enim ad suum tribunal vocauit Paulus III. Pontifex, vt

possunt Principes etiam supremi hanc exemptioně impedire. Atq; hęc est communis Doctorum, Theologorum, & Canonistarum sententia, cui hactenus nonnisi hæretici restiterunt. Et quidem quod hoc sentiant illi, qui exemptionem volunt esse de iure diuino, ne Barclaius quidé dubitat. & expresśè docet Nauarrus in cap. *Nouit*, de Iudicijs, notab. 6. num. 30. Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non esse de iure diuino; perspicuum est ex Francisco Victoria, Relect. de potestate Eccles. q. 6, propos. 5. ex Dominico à Soto, in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. ex Martino Ledesmio in quartum, parte 2. q. 20. art. 4. ex Dominico Bannes in 22. q. 67. ar. 1. & ex Didaco Couarruuia pract. q. cap. 31. concl. 3. & 4. cuius verba, vt etiam Soti, capite superiore adduximus. Hinc soluitur quæstio, quam Barclaius in extremo capite insolutam reliquit, *liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare*. Respondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

DEFENDITVR SECVNDA, ET tertia pars rationis quintæ principalis pro potestate Pontificis Maximi in temporalibus.

CAPVT XXXVI.

IN capite tricesimoquarto Barclaius post longam digressionem de exemptione Clericorum, redit ad oppugnandam secundā partem rationis meæ principalis, quā proposuerat initio capitis tricesimisecundi. Argumentum meū hoc erat, *Pastoris*

munus est Arietes furiosos, atque ouile destruentes separare. & recludere: Princeps autem est Aries furiosus, atque ouile destruens, quando est Catholicus fide, sed adeò malus, vt multum obsit Ecclesiæ, & Religioni, vt si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit Pastor Ecclesiæ eum recludere, & in ordinem redigere.

Ad hoc argumentum respondit in illo capite tricesimo secundo Barclaius, totum argumentum posse concedi, quoniam ex eo nihil aliud efficitur, nisi posse Principem malum, & Ecclesiæ noxium separari à gregis consortio per sententiam excommunicationis. Nos verò eam responsionem in capite xxxiij. refutauimus, ad quam Lectorem remittimus. Nunc igitur in capite tricesimoquarto Barclaius hæc addit.

§. *Ad argumentum*, inquit, *nunc reuertor, quod capitis tricesimi secundi initio propositum est, & respondeo, nihil illud ad bonorum quorumlibet temporalium, nedum ad Regni ademptionem pertinere. Certum enim est, & certo certius, excommunicationem, qua sola separantur, & excluduntur peruersi Christiani à consortio fidelium, & communione Ecclesiæ, nemini patrimonium, & bona temporalia auferre.*] hæc ille, qui post multa verba in hac re explicanda consumpta concludit, si non possit Papa per excommunicationem adimere patrimonia priuatis hominibus, multò minus posse per eandem cēsuram priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

§. *Nunquid*, inquit, *plus ei potestatis in Principes, quam in priuatos, Dei lege, tributum esse constat? aut nunquid Principibus, quam priuatis duriore, & deteriore conditione est viuendum, vt quod Ecclesia in*

priua-

priuatum nequeat, id in Principem possit exercere?]

Respondeo. Cùm dixi, Arietem furiosum posse per Pastorem separari, & recludi, non intellexi per separationem, & reclusionem solam excommunicationem, sed excommunicationē, & depositionem: quemadmodum enim Pastor non solùm separat Arietem à grege, sed etiam recludit quasi in carcere, vt non amplius gregem ducat: sic Pontifex summus Regem destruentem Ecclesiam, non solùm separat per excommunicationem à communione fidelium, sed etiam deponit, & in ordinem redigit, vt non amplius populos regat. Itaq; tota illa longissima disputatio, qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio superuacanea est; neque vim argumēti nostri Barclaius assecutus est: quemadmodum etiam vocem, *recludere*, exposuit per vocem, *excludere*, cùm exponenda esset per vocem, *includere*, vt cap. 33. docuimus.

Addo præterea magnum esse discrimen inter priuatas opes, & publicam iurisdictionem; vt etiam inter substantiam, siue diuitias, & potestatem, siue auctoritatem: potest enim homo aliquis pauperrimus esse priuatus opibus, & iurisdictionem publicam atque amplissimam habere; & potest contra ditissimus esse auro, atque argento, agris, & vineis, & armentis: & nullam habere in alios homines politicam potestatem. Ex quo discrimine fit, vt quamuis excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs; priuet tamen iure, & potestate commercij humani, electionum, & contractuum, & similium; & simul impediat publicam forensem iurisdictionem: neque enim licet excom-

municatis forensia iudicia exercere, audire causas, sententiam ferre, in sontes animaduertere, vt supra probauimus, ex ca. *Ad probandum*, de sen. & re iud.

Quamuis autẽ ex vi solius excommunicationis, nisi in casu hæresis, & apostasiæ, non sequatur amissio Regni, vel Imperij: tamen summus Pontifex, qui potest excommunicando suspendere iurisdictionẽ, vt diximus, potest etiam deponendo priuare omni iurisdictione, & potestate Regia: quæ vt in prolegomenis ostendimus, communis est Doctorum, & Ecclesiæ ipsius sententia. Nec tamen hinc sequitur, plus habere potestatis Pontificem in Principes, quã in priuatos: nam priuati non possunt deponi à Regno, quia Regnum non habent, non quia minus obnoxij sint potestati summi Pastoris: & tamẽ possunt etiam ipsi priuari rebus, quas habent; quod fit cùm pęna pecuniaria, aut exilij, aut carceris, aut alia corporali pœna mulctantur: falsum enim est, quod Barclaius nimium sæpè repetit, corporalem pœnã in solius politici magistratus potestate positam esse: cuius contrarium praxis ostendit, præsertim in tribunali sancti officij.

Addit postea Barclaius aliam rationẽ, quã in forma syllogisticæ ratiocinationis hoc modo disponit.

Summus Pontifex non habet nunc maius imperium in Principes temporales, quam habuit antequam ipse esset Princeps temporalis:

Atqui antequam esset Princeps temporalis, nullum in eos temporale imperium vllo modo habuit:

Ergo nullum nunc quoque in eos vllo modo habet.

Et quoniam propositio manifesta videtur, probat assumptionem hoc modo.

Nemo inferior, & subiectus habet imperium in suum superio-

superiorem, & dominum, vt possit eum iudicare in eo ipso in quo est ei subiectus:

Papa autem, antequam fieret Princeps temporalis, erat Regibus, & Imperatoribus, quantum ad temporalia inferior, & subiectus:

Ergo non habet in eos temporale imperium, vt possit eos in temporalibus iudicare.

Respondeo. Assumptio prioris syllogismi falsa est, proindè etiam falsa conclusio est: Siquidem summus Pontifex ius quod habet in temporalibus supra Reges, & Principes Christianos, non acquisiuit ex Principatu temporali, quem nunc possidet, sed habuit à Christo, quando ab eo accepit potestatem Apostolicam, & supremam supra omnem Ecclesiam, vt esset ipsius Vicarius generalis, Caput, & Rector, & pastor, & Princeps omnium fidelium: quamuis enim, vt sæpè dictum est, ea potestas in se spiritualis sit, tamen extenditur ad temporalia eo modo, quo spiritus humanus, quamuis verè, & propriè spiritus sit, non corpus, vel corporalis; tamen regit membra corporis, qui præsidet, & ea castigat, & punit, prout ad salutem expedire cognoscit. Quare probatio assumptionis in posteriore syllogismo, nullas vires habet; nam assumptio quoque syllogismi posterioris est falsa, ac per hoc est etiam totius syllogismi falsa conclusio: si quidem falsum est, summum Pontificem fuisse vnquam Regibus, & Imperatoribus iure subiectum: neque id probauit Barclaius, quod vt probatum assumit.

At, inquit, aduersarij dicunt, exemptionem personarum Ecclesiasticarum iure humano introductā esse.

Respondeo. Bellarminus, qui citatur in margine, non dicit iure humano solùm, sed iure humano,

& diuino. Deindè illi ipsi, qui exemptionem Clericorum dicunt esse de iure humano, addunt eam, quo ad personas, esse valdè conformem iuri naturali, & diuino, vt perspicuum est ex Dominico de Soto in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. concl. 5. Præterea ijdem auctores, qui negant exemptionem Clericorum esse de iure diuino disertè affirmant, summum Pontificem potuisse, & debuisse eximere Clericos, etiã Principibus temporalibus inconsultis: neque posse temporales Principes contrarium suis legibus constituere, vt supra notauimus, ex Victoria, Soto, Ledesmio, Bannesio, & Couarruuia: falsum est igitur quod tot verbis inanibus hoc loco Barclaius repetit de exemptione solo Principum priuilegio, & munere Clericis concessa.

Transit postea Barclaius ad tertiam partem rationis quintæ principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus, omitto enim quæ ipse repetit ex cap. xv. qua ibidem refutata sunt. sic autem loquitur. *Superest supremum Bellarmini argumentum, in quo refutando non multa opera opus est. Tertium,* inquit, *argumentum est: Potest Pastor, ac debet omnes oues ita pascere, vt eis conuenit: ergo potest Pontifex Christianis ea iubere, atq; ad ea cogere ad quæ quilibet eorum secundùm statum suum tenetur; id est, singulos cogere, vt eo modo Deo seruiant, quo secundùm statum suum debent: debent autem Reges Deo seruire defendendo Ecclesiam, puniendoq; hæreticos, & schismaticos: ergo potest, ac debet Regibus, iubere vt hoc faciant, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliasq; commodas rationes.*

Ad hoc argumentum Barclaius respondet, si agatur de pastu, & pœnis spiritualibus, totum argumentum

mentum concedi posse: tenetur enim Summus Pontifex pascere omnes Christianos pastu spirituali: nam ad pascendum pastu corporali, facultates eius quantumuis amplæ sint, nullo modo sufficerent: sic etiam tenetur cogere omnes ad officium suum pœnis spiritualibus, quarum grauissima excommunicatio est; sed vlterius progredi non potest: & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Christiana cap. 4.

Sed hæc Barclaij respõsio supra refutata est multis in locis. & nunc ex ipso Driedone, quem ipse citat, refutari potest: scribit enim Barclaius à Driedone nullam aliam iudicij, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes pœnam, nisi solam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaio, eumque his verbis confutat, lib. 2. de libertate Christiana, cap. 14. *Verùm hoc non est silentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atq; Imperijs, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum.* hæc Driedo, quem in Patronum sententiæ suæ allegauit Barclaius; qui certè insignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clarius mendacium, & imposturã Barclaij redarguere. Quod ergò nos diximus, & docent omnes Catholici, posse Pastorem summum Christianorum cogere omnes ad officium suum præstandum in obsequium Dei; non intelligitur de sola coactione per excommunicationem, sed etiam per priuationem Regnorum, & Principatuum, si ad salutem gregis idem Pastor expedire iudicauerit.

DEFENDITVR PRIMVM EXemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXXVII.

IN capite tricesimoquinto, & tricesimosexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi. quam totam disputationem omittendam hoc loco esse censui, quoniam non suscepi onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis scriptoribus proponuntur, esse insolubiles demonstrationes. Scio multa interdum probabilia admisceri argumentis solidioribus, quæ quamuis per se, ac sola, vim persuadendi non habeant, tamen addita firmioribus argumentis, non parum iuuant ad rem, de qua agitur, confirmandam. Itaque conclusionem Sanderi quæ communis est inter omnes Catholicos scriptores aduersus Barclaium, cuius manus sunt contra omnes, vt scriptura de Ismaele loquitur, defendendam mihi desumpsi, & simul ad ea, quæ propriè aduersus mea scripta Barclaius obiecit, respondendum mihi esse iudicaui. Igitur in capite tricesimo septimo refert argumentum meum primum ab exemplo, & figura veteris testamenti ductum. hæc autem est argumenti summa. *Ozias Rex in lib. 2 Paralip. cap. 26. cùm Sacerdotum officium vsurparet, & à Sacerdotibus repulsus non acquiesceret, continuò lepra diuinitùs percussus fuit, atque iudicio Sacerdotum separatus à cœtu populi, seorsim in domo solitaria habitauit vsque ad obitum: ex quo factum est, vt Regni administratione priuatus fuerit*

fuerit, & filius ipsius in ciuitate populum iudicauerit. Hinc argumentum eiusmodi conficitur, Si ob lepram corporalem poterat Sacerdos olim Regem iudicare, & Regno priuare: quare id non poterit nunc propter lepram spiritualem, id est, propter hæresim, quæ per leprã figurabatur, vt S. Augustinus docet lib. 2. quæst. Euang. quæst. 40. præsertim cùm 1. Cor. 10. Paulus dicat, contigisse Iudæis omnia in figuram?

Ad hoc argumentum respondet Barclaius, iudicio Sacerdotum fuisse Regem Oziam propter lepram separatum à reliquo populo; & eodem modo posse nunc Regem iudicio summi Pontificis propter hæresim separari per excommunicationem à cætu fidelium: negat autem fuisse Regem Oziã Regno priuatũ, & propterea etiam negat, posse Regem à Pontifice propter hæresim Regno priuari. Quod autem non fuerit Ozias Regno priuatus, probat ex eo quod scriptura testatur anno ætatis sextodecimo regnare cœpisse, & quinquaginta duobus annis regnasse. 4. Reg. 15. & 2. Paralip. 26. proinde regnasse ab anno sextodecimo vsque ad mortem. Idem etiam probat ex eo quod eadem scriptura dicit, *Ioatham filius Regis gubernabat palatium, & rexit domum Regis, & iudicabat populum terræ*: hinc enim colligitur, filium Regis non auctoritate propria, sed nomine Patris sui ægrotantis Regnum administrasse: hæc Barclaius.

Respondeo. Ozias lepra percussus retinuit quidem nomen Regium, sed inane: filius verò eius sine Regio nomine Regnum cum plena potestate administrauit. id verbis disertis testatur Iosephus libro 9. Antiquitatum, cap. 11. vbi dicit, Oziam priuatum vixisse in domo solitaria, & filium eius Rempublicam

licam administrasse. quod idem satis apertè indicat scriptura, cùm ait, *Filius Regis iudicabat populum terræ*: neque addit, id eum fecisse iussu Patris, aut Patris nomine; neque toto eo tempore quo Rex percussus lepra mansit in domo solitaria, vllam partem regiminis ad eum vllo modo pertinuisse. Atque hoc intellexi, cùm in argumento dixi, coactum fuisse Oziam filio Regnum renunciare: per Regnum enim non vocabulum Regis, sed auctoritatem significaui: quam auctoritatem Pater non retinuit, sed priuatus vixit, vt Iosephus loquitur. In hoc igitur vis argumenti ab exemplo ducti posita est, quod quemadmodum Rex Ozias lepra percussus iudicio sacerdotum coactus est habitare in domo solitaria, & Regni administratione dimissa priuatus viuere; sic etiam Rex hæreticus, iudicio summi Sacerdotis per excommunicationem separari possit à cœtu piorum, non solùm quoad Sacramentorum, & precum communicationem, vt Barclaius admittit, sed etiam quo ad forense iudicium, & Regni administrationem, quod Barclaius negat. *At Oziæ relictū est nomen Regium.* Verum id quidem, sed non ideò nomen Regium relinqui debet homini propter hæresim excommunicato, atque deposito: nam lepra spiritualis deterior est lepra corporali: & sacerdos Christianus præstantior est Sacerdote Leuitico, & res figurata perfectior est, quam sit ipsa figura. sic enim Agnus Paschalis par non erat Christo crucifixo, & manna inferius est Eucharistia, & Circumcisio baptismum non æquat.

Quod autem Barclaius disputat de differentia auctoritatis regnandi, & administrationis Regni, non facit ad rem, tum quia Ozias non sola admini-

stra-

ſtratione, ſed etiam auctoritate priuatus fuiſſe dicendus eſt, cùm Ioſephus dicat, eum priuatum in magno mœrore vixiſſe poſt acceptam plagam lepræ: tum etiam quia Barclaius non concedit, Regem hæreticum poſſe priuari adminiſtratione Regni. ſic enim ipſe loquitur pag. 312. §. *Quod autem dixi, Papā poſſe ſeparare Regem hæreticum à communione fidelium per excommunicationem, de ſeparatione ſpirituali animorum, non corporum intelligendum eſt, ſubditi enim Regi excommunicato obſequium denegare non debent.*]hæc ille, qui ſine dubio, vt etiam ſupra docuit, non permittit poſſe per Pontificem interdici Regi hæretico adminiſtrationem Regni, & curatorem illi dari, vt ipſe fatetur: datum eſſe Regi Oziæ filium Curatorē. Quare falsò poſtea dicit, figurā Oziæ lepræ, ſeparationis, belliſſimè conuenire cum Rege, hæreſi, & excommunicatione: & ex hac figura temporalem Pontificis poteſtatem omninò fictitiam, vſurpatam, atque à iure diuino alienam oſtendi. Quomodo enim figura cum re figurata concordat, ſi in figura ponitur Rex coactus habitare in domo ſolitaria, & negotia Regni nulla tractare: in re figurata ponitur Rex liberè in Vrbe Regia reſidere, & ius dicere, vt antea faciebat? Et ſi veritas figuræ requirit, vt nihil minus, ſed potius aliquid amplius in re figurata reperiatur, quàm in ipſa figura. & ideò neceſſe eſt, vt Rex hæreticus per ſententiam Pontificis adminiſtratione Regni, & ipſa quoque auctoritate priuetur, quo modo ex hac figura temporalis poteſtas Papæ fictitia, & vſurpata, & à iure diuino aliena monſtratur? Maneat ergo argumentum noſtrum ab exemplo appoſitè ductum eſt: neque à Barclaio potuiſſe conuelli.

DE-

DEFENDITVR SECVNDVM EXemplum pro potestate Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXXVIII.

PRoponit deinde Barclaius in capite tricesimo octauo secundum exemplum à nobis adductum ex lib.2.Paralip.cap.23. Vbi narratur, Athaliam Reginam fauentem superstitioni, & idololatriæ Baal à Pontifice Ioiada Regno, & vita fuisse priuatam, & Ioas Regem in eius locum institutum.

Ad hoc exemplum refutandũ sternit sibi Barclaius viã digressiuncula quadam, ex confictis rumoribus, & solita maledicentia in pontifices. Scribit enim hoc exemplum à me allatum, ne indiligentiæ, aut præuaricationis apud Sixtum V. Pontificem accusarer, si illud ab alijs antea notatum omisissem. At ego multò antea quàm Sixtus V. Pontifex crearetur, hæc scripseram, & in scholis dictaueram: deinde, si tam multa alia exempla prætermisi, quæ in Sandero legeram, vt Barclaius ipse testatur, cur timere debui offensionem Pontificis, si istud vnum prætermitterem? Quod verò addit Barclaius, Sixtum V. in animo habuisse ordinem Iesuitarum ad arctiorem formam viuendi, atq; ad certũ vestimenti genus cogere; fabulæ sunt hominum ociosorum: & mirum est Barclaium in his etiam nugis referendis voluisse tempus consumere. Quod verò adiungit, Bullam eiusdem Sixti V. qua Pontimussanæ Academiæ perpetuus Rectoratus Iesuitis addicitur, suppositìtiam, vel obreptitiam videri, & quamuis verè sit à Sixto concessa, valere tamen

non

non debere, quia statim ab eius creatione fuerit impetrata: non iam ad fabulas, vel nugas, sed ad calũnias, & maledicentiam pertinet: quasi non potuerit idem Pontifex toto illo quinquennio, quo Pontificatum gessit, eam bullam reuocare, si suppositiam, aut obreptitiam, aut fraude extortam didicisset.

Sed his omissis, ad exemplum Ioiadæ Pontificis Athaliam Reginam exauctorantis, respondet Barclaius, exemplum illud ad rem non facere; quod Athalia nullo iure regnaret, sed immani tyrannide per vim, & scelus Regnum occupasset.

At verum quidem est, initium Regni Athaliæ tyrannicum, & violentum fuisse: sed cum annis sex quietè regnauerit, credibile est, populum consensu suo Regnum eius approbasse, præsertim cũ ignoraretur superesse adhuc vnum ex filijs Regis defuncti, & fama esset, oẽs omninò interijsse. Neque nouum, aut insolitum est, vt initia Regnorum sint violenta, & tyrannica, & tamen paulò pòst consentiente populo Reges legitimi habeantur. Ipse certè Augustus, qui Imperator optimus habitus est, Rempublicam iniustè initio oppressit, & Principatum sibi armis violenter vsurpauit. Otho Galbam occidit: Vitellius Othonem eiecit: Vespasianus Vitellium; & omnes tamen Imperatores à Senatu, populoque Romano salutati sunt. Quid atrocius, quã quod Philippus gessit, cùm Gordianum Imperatorem legitimum sustulit, & Imperium eius inuasit? & tamẽ ipse quoque legitimus Imperator habitus est. Mitto Odoacrem Herulum, Gothos, & Longobardos inuasores Italiæ; & alios propè innumerabiles, qui per vim Regna occuparunt, & postea tamen accedente consensu populorum Reges legitimi habiti sunt.

At,

At, inquit Barclaius, *Sacerdos Ioiada non auctoritate propria Athaliam deposuit, sed hortatus est Centuriones, & milites, & cum illis in Athaliam conspirauit: Sic enim Scriptura loquitur, Misit Ioiada Pontifex, & assumens Centuriones, & milites introduxit in templum Domini, pepigitq́ cum eis fœdus.*

Et hoc verum est, sed non impedit quominus Ioiadæ auctoritate Regina deposita fuerit. Sacerdos enim non poterat solus implere quod proposuerat; ideò Centurionibus, & militibus ad se accersitis, exposuit illis propositum suum deturbandæ Reginæ de solio, tum ob alia crimina, tum quod falsam religionem Baal fouerer: neque simplici promissione militum contentus esse voluit, sed fœdus cum eis iniit, & adiurauit eos, vt fortiter proposito suo cooperarentur. Denique ipse armauit milites tradens eis hastas, & reliqua arma Regis Dauid, quæ erant in domo Domini; ipse iussit interfici Reginā; ipse nouum Regem coronauit; ipso auctore totus populus templum Baal euertit, & aras Idolorum destruxit, & sacerdotem Baal aram ante ipsam occidit.

DEFENDITVR TERTIVM EXemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXXIX.

Tertium exemplum attuleram ex S. Ambrosio, qui Theodosium Imperatorem excommunicauit propter cædem, quam Thessalonicę nimis crudeliter fecerat: deinde coëgit eum, vt legem

legem ferret, ne sententiæ latæ de cæde, aut publicatione bonorum ratæ essent, nisi post triginta dies à pronuntiatione sententiæ, nimirum vt si quid per iracundiam præcipitanter dictasset, intra spatium illud sedato pectore reuocaret. Ex quo exemplo collegeram ab Episcopo Mediolanense potuisse iudicari Imperatorem, qui apud Mediolanum sedem habebat. Ex quo rursus deduxeram, si hoc potuit Episcopus, quantò magis Princeps Episcoporum Papa?

Ad hoc exemplum ita respondet Barclaius, vt primùm admittat, Episcopum posse cognoscere de crimine Principis in foro externo Ecclesiastico, & illud punire pœna Ecccsiastica, qualis in primis excommunicatio est: & hoc modo cognouisse Ambrosium causam Theodosij de cæde, vt peccatum erat, & eundem Theodosium reum factum excõmunicasse: deinde concedit, ab Episcopo Ambrosio imperatum fuisse, vt Theodosius legem illam ferret in pœnitentiam peccati commissi, sine quo pœnitentiæ fructu vel signo, eum ab anathematis vinculo non soluisset. Ex his verò colligit, S. Ambrosium habuisse in Theodosium spiritualem iurisdictioné, non autem temporalem, aut politicam.

At ego exemplum illud, quod attinet ad excommunicationem, non attuli aduersus Barclaium, qui nondum orbi terrarum innotuerat: sed aduersus alios, præsertim Anglos Caluinistas, qui negãt Principem supremum excommunicari posse à Summo Pontifice, vel Summum Pontificem vllam habere in supremos principes iurisdictionem vel potestatem. Quod verò attinet ad legem politicam, quam Theodosius ex Ambrosij præcepto tulit; non vti-

vtique negamus, eam ad fructum pœnitentiæ pertinere, & à spirituali potestate Episcopi fuisse imperatã: sed ostendere voluimus, posse Principes Ecclesiasticos, non solùm in foro interno conscientiæ sed etiã in foro externo Ecclesiastico disponere de temporalibus, vt ad spiritualia ordinem habent. Certè enim qua potestate S. Ambrosius potuit Theodosium cogere, si à vinculo anathematis solui vellet, ad legem illam politicam ferendam: eadem potuit eundem cogere ad aliam legem politicam saluti animarum necessariam, ferendam, nisi vellet anathematis vinculo alligari. Ex quo manifestè colligitur, multò maiore ratione potuisse Pontificem Maximum, Ecclesiæ vniuersæ præsidem, imperare Principibus temporalibus sub anathematis pœna, vel leges politicas spirituali bono necessarias ferant, & contra, vt eas abrogent, quæ spirituale bonum impediunt: atque hoc modo spirituali potestati, temporalem potestatem esse subiectam.

DEFENDITVR EXEMPLVM quartum.

CAPVT XL.

QVartum exemplum desumptum fuit ex priuilegio S. Gregorij monasterio S. Medardi concesso, quod habetur lib. 12. Epistolarum extremo, in quo leguntur hæc verba, *Si quis Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum huius Apostolicæ, & nostræ præceptionis decreta violauerit, cuiuscunque dignitatis, vel sublimitatis*

mitatis sit, honore suo priuetur, &c. Et similia habentur in alio priuilegio eiusdem S. Gregorij lib. 11. ep. 10. ad Senatorem Abbatem.

De hoc exemplo sic loquitur Barclaius. §. *Si viueret hodie B. Gregorius, & superiora verba eo sensu accipi intelligeret, quasi ipse potestatem habuisset priuandi Reges suo honore, & dignitate: exclamaret profectò calumniosam esse interpretationem, & se nunquam tale quid, vel per somnium cogitasse: ea verò quæ alibi scripta ab eo sunt, fidem abrogant huic expositioni sunt igitur ista, non imperantis, sed imprecantis verba, quibus admonet, & adiurat omne genus hominum, ne priuilegium à se datum violent: quod si violauerint, Deum vindicem fore, qui eos suo honore priuet. quod genus admonitionis & imprecationis nunc semper addi solet extremis Bullarum. & constitutionum Pontificiarum, hoc modo, Nulli ergò hominum liceat hanc paginam, &c. si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius incurrat, siue, quod idem est, se nouerit incursurum.*

Respondeo. Interpretatio verborum S. Gregorij, non mea est, sed alterius S. Gregorij dignitate paris, & sanctitate non multum inferioris. Sanctus, inquam, Gregorius VII. Papa in Epistola ad Episcopum Metensem, quæ est vicesima prima libri octaui, hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à se fuisse depositum Henricum Imperatorem: *B. Gregorius,* inquit, *Papa Reges à sua dignitate cadere statuit, qui Apostolicæ Sedis decreta violare præsumpserint, scribens ad quendam Senatorem Abbatem his verbis. Si quis verò Regum, &c.* Quod

si B. Gregorius, Doctor vtique mitissimus, Reges, qui statuta violarent, non modò deponi, sed etiam excommunicari, atq; in æterno examine damnari decreuit: quis nos Henricum non solùm Apostolicorum iudiciorum contemptorem, verùm etiam ipsius Matris Ecclesiæ, quantum in ipso est, conculcatorem, totiusquè Regni, & Ecclesiarum improbissimum prædonem, & atrocissimum destructorem deposuisse, & excommunicasse reprehendat, nisi fortè similis eius? hæc ille, cui Barclaius, si cedere noluerit in interpretatione verborum S. Gregorij, nimis temerarius erit: si autem cesserit, fateri debebit, S. Gregorium primum non ignorasse, potestatem sibi diuinitus datam extendi vsque ad Regum, & Principum depositionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S. Gregorij, vt in ore duorum testium stet omne verbum. Thomas Valdensis, vir doctissimus in lib. 2. doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. *Profectò*, inquit, *nec Beatus Gregorius eminentiæ sui status super statum imperialem præiudicauit in aliquo, cùm Regem sibi verbo tenus præposuit, negocio, quod tunc tractabatur attento. quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum & Regum non arbitrabatur, cùm post priuilegia quædam Senatori Presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori conclusit, Si quis Regum,* &c. En quam benè Doctor iste Barclaium nondum natum confutauit. Barclaius dicit ex alijs scriptis S. Gregorij colligi, S. Gregorium non existimasse habere se potestatem super Reges seculi, quamuis eius verba id significare videantur: Thomas Valdensis contradi-

cit, ex alijs S. Gregorij scriptis colligi. Sanctũ Gregorium verbo tenus se Imperatori subiecisse, re autem vera non ignorasse eminentiam sui status super statum Imperialem. Barclaius dicit, Verba sancti Gregorij sonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere potest literis suis: Thomas Valdensis contra dicit, Verba S. Gregorij sonare interminationem honoris, & dignitatis, quam literis suis adiungere non potest, nisi Princeps supremus. Vtrum autem maior fides habenda sit vni Barclaio, quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, stultum est quærere. Sed etiam si id quæratur ex verbis ipsius S. Gregorij, tota quæstio nullo negocio dissoluetur. Siquidem S. Gregorius tria simul coniungit, videlicet, ***honore suo priuetur, à communione fidelium segregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur***. At duo posteriora non continent imprecationem, sed decretum, siue declarationem: non enim Prælatus, qui dicit, ***qui hoc fecerit, excommunicetur***, imprecatur excommunicationem, sed iubet excommunicari: & qui dicit, ***qui hoc fecerit, in diuino indicio ad pœnas æternas damnetur***, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur, qui hoc imprecetur?) sed declarat, qui hoc fecerit, eum grauissimè peccaturum, & pœnas æternas diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud, ***Honore suo priuetur***, non est imprecatio, sed decretum, vt ab honore suo decidat, & declaratio, vt liceat populo non obedire eiusmodi Regi, tanquam honore suo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema Constitutionum Apostolicarum non significant imprecationem, vt perperam

Barclaius exponit. (neque enim Summus Pastor & Vicarius boni illius Pastoris, qui animam suam pro ouibus suis posuit, imprecaretur ouibus suis indignationem omnipotentis Dei) sed declarationem, & denunciationem continent grauissimæ pœnæ, quæ contemptores Apostolicorum præceptorum sine dubio consequentur. Hoc enim manifestè significant illa verba, *Indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli se nouerit incursurū.* Quare si S. Gregorius nunc in terris viueret, haud dubio exclamaret, calumniosam esse interpretationem Barclaij, & se nihil tale vnquam vel per somnium cogitasse.

DEFENDITVR EXEMPLVM quintum.

CAPVT XLI.

QVintum exemplum est Gregorij II. qui Leoni Imperatori à se excommunicato prohibuit vectigalia solui ab Italis, ac proinde eū Imperij parte mulctauit.

Ad huius, & sequentium exemplorum refutationem, præmittit Barclaius satis prolixam admonitionem aduersus argumenta, quæ petuntur ab exemplis, immemor argumentorum, quæ ipse duxit ab exemplis veterum Pontificum, & Imperatorum, ex quibus plenissimè constare duxit, nullam esse in Pontifice potestatem disponendi de temporalibus. Sed quoniam isti sunt loci communes, qui ad omnē disputationem accomodari possunt; ijs omissis ad rem propositam accedam. Igitur Barclaius præcisè negat, verum esse quod historici tradunt, à Grego-

rio

rio II. Pontifice prohibitos fuisse Italos Imperatori hæretico, & excommunicato vectigalia pendere: tota verò eius ratio est, quia Platina in vita Gregorij II. scribit, volentibus populis deficere ab Imperatore hæretico, restitisse Gregorium, & auctoritate sua, eos in fide, & obedientia Imperatoris tenuisse. Cur autem vni Platinæ maior fides habenda sit, quàm cæteris historicis antiquioribus, & pluribus; eam causam reddit, tum quia Platina scripsit historias Pontificum iussu Sixti IV. & habuit Romę multa vetera monimenta: tum etiam quia Gregorius Pontifex optimus & iustissimus cum esset, nunquã iussisset contra Euangelium negari censum Cæsari, qui vsque ad obitum Cæsar, & Imperator Augustus permansit.

At hæc Barclaij disputatio, tam est infirma, ac debilis, vt mirum non sit, quod paulò antè tam longa præfatione exemplorum auctoritatem extenuare conatus sit. Videbat enim nihil firmum adferre se posse ad exemplum tam vetustum, & tam euidens refutandum. Primum igitur aio Platinam non esse contrarium historicis cæteris, si tempora distinguantur. Verum est enim per multos annos Gregorium restitisse populis Italicis cupientibus ab Imperatore deficere. Sperabat enim assiduis cohortationibus suis aliquandò cessurum Imperatorem, & ad meliorem mentem, ac saniora consilia rediturum: atque hoc est quod Platina verè narrat. Sed vbi vidit Pontifex, se operam perdere, & Imperatorem quotidie deteriorem fieri: securim ad radicem misit, & Imperatorem cętu piorum eiecit, ac iussit, vt ei tamquã impio Italici populi non parerent, neque vectigalia deinceps penderent. Id

verò Platina non negat, & historici plurimi Græci, & Latini affirmant, quos in libro meo citaui. Vide de hac tota causa Cardinalem Baronium Tom. 9. Annalium, ad annum salutis 726. & 730.

Aio secundò, si Platina contrarium dicat, magis credendum esse historicis cæteris, quam ipsi: nam & multi sunt, & antiquiores, & diligentiores, & historias temporum scribunt, non vitam vnius Pontificis, vt Platina facit: quàm autem Platina parum diligens fuerit in perscrutandis monimentis Romanorũ Archiuiorum, vel ex eo potest intelligi, quod Onuphrius Panuinius in additionibus ad Platinam multa eiusdem Platinæ vel omissa, vel errata demonstrat: & in additione præmissa vitæ Gregorij secundi, admonet, Leoni tertio Imperatori hæretico iure ereptum fuisse Imperium, quod in Italia habebat, à Gregorio secundo Romano Pontifice.

Aio tertiò Gregorium virum sanctissimum non peccasse in Euangelium, quãdo populos Italiæ prohibuit vectigalia pendere Imperatori hæretico. Quod enim Dominus ait, *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari*, intelligitur de Cæsare legitimè imperante.

Leo verò ille qui ob crimen hæreseos à Summo Pontifice publicè excommunicatus fuerat, & ab Imperio depositus, non erat verè, & iure Cæsar, sed Tyrannus, & persecutor sub titulo Cæsaris.

At, inquit Barclaius, *vsq; ad mortem Leo permansit in Imperio.*

Respondeo. Apud Græcos, præsertim hæreticos, Imperator *de facto*, non *de iure* permansit: apud Latinos, ac præsertim Italos, neque de iure, neque de facto.

DEFENDITVR EXEMplum sextum.

CAPVT XLII.

SExtum exemplum est Zachariæ Pontificis, qui Childericum Regem Francorum deposuit, & Pipinum substituit.

Ad hoc exemplum Barclaius opponit multa, quæ per partes singulatim refellenda sunt.

Primùm contendit, Childericum fuisse solo nomine Regẽ, qualis est, vt ipse loquitur, Rex Schacorum.

Respondeo. Negari non potest, quin Childericus nihil omninò in Regno per se gereret, sed Regnum, & Regni negocia per Principes, ac potissimum per Præfectum Palatij administraret, vt Aimoninus tradit lib. 4. cap. 61. cæterùm verum non est, eum solo nomine Regem fuisse, fuit enim Rex iure successionis, & tanquam verus, ac legitimus Rex inunctus, & coronatus erat, & à populis iuramentum fidelitatis acceperat. Neque hoc negare Barclaius potest, nisi ipse sibi repugnare velit: nam paulò pòst scribit, grauissimam iniuriam Childerico factam esse à Zacharia Pontifice, & à Pipino Principe cùm Regno deiectus est. At quæ iniuria fieri poterat ei, si absque vllo iure falsum Regis nomen gerebat? & cur Pipinus in spem Regni exarserat, & Regium nomen non dissimulanter affectabat (vt paulò infra Barclaius loquitur) si Childericus nihil præter inane nomen habebat?

Secundo Barclaius dicit, Childericum iniustè

depositum fuisse; in qua re socium habet Ioannem Caluinum, lib. 4. instit. cap. 7. & Illyricum in historia Magdeburgensi Centuria 8. cap. 10.

Sed nos iustè fuisse depositum probamus, primo ex testimonijs omnium scriptorum: omnes enim cum laude hanc historiam narrant. Vide Cedrenum in vita Leonis Isaurici, Paulum Diaconum lib. 6. ca. 5. de gestis Longobardorum, Eginarthum in vita Caroli Magni, Rheginonem lib. 2. Chronic. Marianum Scotum lib. 3. Chron. Othonem Frisingensem lib. 5. historiæ ca. 55. Adonem Viennensem, in Chro. Aimoinum lib. 4. cap. 61. Abbatem Vrsperg. & Sigebertum in Chron. Blondum lib. 10. Decadis primæ, Paulum AEmilium lib. 1. & 2. de gestis Francorum, Robertum Gaguinum, Papirium Massonium, & alios omnes, hæreticis exceptis.

Secundo ex causa: nam non solùm Childericus, & aliquot eius prædecessores nulla Regni negocia curabant, sed etiam ob eorum socordiam Christiana Religio in eo Regno maximè laborabat, scribit S. Bonifacius Episcopus Moguntinus in Epistola ad Zachariam Pontificem.

Tertio ex virtute auctoris, & executoris: nam Zacharias, cuius auctoritate hæc res gesta est, omnium consensu vir sanctissimus & sapientissimus fuit. Sanctus verò Bonifacius, qui iussu Pontificis Pipinum vnxit, & coronauit, non solùm Doctor eximius, sed etiam Martyr gloriosissimus fuit. Deniq; ab euentu, nam translatio ista Regni Francorũ à Childerico ad Pipinũ Deo benedicente faustissima, & Regno, atque Ecclesiæ vtilissima fuit.

At, inquit Barclaius, *nullo casu licet malum facere, vt bonum inde quantumuis magnum consequatur: depo-*

deponi autem Regem legitimum à proprijs subditis, aut deponentibus consentire, cùm ille solùm Deum supra se habeat, cui soli gestorum suorum rationem reddere tenetur, per se & similiter malum esse iam supra ostendimus.

Respondeo. Childericum non subditi eius, sed Pontifex, qui superior erat, iure deposuit: non enim Zacharias solùm assensum præbuit in depositione Childerici, sed ex auctoritate eum deposuit: vt mox ostendemus. Neque vllo solido argumento supra Barclaius probauit, Reges non habere supra se nisi Deum, cui soli gestorum suorum rationem reddere teneantur. Videat lector, quæ supra dicta sunt, & iudicet.

Tertio Barclaius ridet argumentum illud, quod ab euentu felici duxi, vt probarem, iustè Childericum fuisse depositum: ac dicit, plebeium, & puerile argumentum esse, & allegat Poëtam dicentem:

Careat successibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda putet.

Addit etiam, eundem felicem euentum habuisse translationem Regni Francorum à Carolouingis ad Capeuingos; & tamen constat Hugonem Capetum per summum scelus exuisse Carolouingos Regno, & illud ad Capeuingos suos transtulisse.

Respondeo. Argumentum à solo euentu fortuito sine dubio parum valet, vt si quis damnaret prudentiam, vel peritiam Imperatoris ex eo solùm, quòd victor in prælio non fuisset: sæpè enim aliundè accidit amissio victoriæ, quàm ex imprudentia, vel imperitia Imperatoris: argumentum tamen à felici euentu ex prouidentia Dei, non parū valet, præsertim cùm adiungitur alijs argumētis. solet.n.

Deus

Deus iustitiæ fauere, nisi ob aliquam causam sapientiæ ipsius videatur aliter esse faciendum.

Quod autem Barclaius reprehendit Hugonem Capetum summi sceleris, & Regni vsurpati; & Gaguinum auctorem adducit: nos ei Cardinalem Baronium opponimus, qui tomo Annalium decimo ad annum Domini 987. multis argumentis probat, Hugonem fuisse legitimum Regem, & in eo non defecisse, sed propagatam esse Caroli Magni stirpem. Nec desunt alij, qui Hugonem istum defendunt, vt Papirius Massonus, & alij: & Gaguinus non dicit *per summum scelus* id ab Hugone factum fuisse. Et certè magnum argumentum huius rei esse potest, quòd Robertus Pius, qui vnà cum Patre Hugone, & post eum regnauit, vir pijssimus, & sanctissimus fuerit: neque enim tanta pietas cum iniusta vsurpatione alieni Regni cohærere potuisset.

Quarto dicit Barclaius, S. Bonifacium non peccasse exequendo mandatum Zachariæ Pontificis, quamuis Zacharias mandando peccauerit: reddit aũt rationem, *quia tenebatur*, inquit, *Papæ sententiam exequi, licet sciuisset illã esse iniustã, & ideò licet fecisset Zachariã reũ iniquitatis imperandi, innocentẽ esse ostendisset Bonifaciũ, ordo seruiendi, & necessitas parẽdi.* & allegat. ca. *Pastoralis*. §. *qui verò*, de off. Iud. de leg. & Cã *quid culpatur*. 12. q. 1. & Cã. *miles*. 23. q. 5.

Respondeo. Hoc dictum non plebeium, aut puerile, sed planè hæreticum est; pugnat enim cum expresso verbo Dei, Oportet obedire magis Deo, quã hominibus, Act. 5. quod ipsum declarauit S. Augustinus, & alij Patres, qui citantur. 11. q. 3. Can. *Iulianus*, & alijs multis Canonibus eiusdem quæstionis. In illo verò cap. *Pastoralis*. §. *quia verò*, vbi dicitur, senten-

sententiã iniustam ab inferiore exequutioni mandandam esse; glossa rectè docet, quæ ibi dicitur sententia iniusta, absolutè iustam esse, quia iustè à lege inductum est, vt is qui in tempore præscripto non appellauit, aduersus eum sententia proferatur, etiamsi alioqui iustam causam habuisset, & ibidem rectissimè eadem glossa declarat, non esse obediendum mandato superioris euidenter iniusto. Et Can. *Quid culpatur.* 23. q. 1. S. Augustinus contra Barclaium loquitur, cùm dicit, esse obediendum superiori, quando vel certum est iustum esse, vel non est certum esse iniustum quod iubetur. ex quo sequitur, vt quando certum est esse iniustum, non sit vllo modo parendum. denique in Can. *Miles.* 28. q. 1. non agitur de iustitia, vel iniustitia mandati, atque id solùm definitur, priuata auctoritate hominem interficere peccatum esse, secus autem si publica auctoritate id fiat. Quare Barclaius sententiæ suæ amore cæcatus, vel noluit iura intelligere, vel non potuit.

Quinto dicit Zachariam Pontificem consensisse Francis volẽtibus Childericum deponere, & Pipinum Regem creare; non autem potestate, vel auctoritate sua, vel Childericum à Regno deposuisse, vel in Pipinum Regnum transtulisse: & propterea nihil ex hoc exemplo trahi posse ad ostendendam Romani Pontificis auctoritatem in Regibus vel deponendis, vel creandis.

Sed hæc nimia temeritas est, cùm testimonijs historicorum omnium contrarium manifestè probetur.

1. Annales Francorum vetustissimi sic habent, *Data auctoritate sua* (Zacharias) *iussit Pipinum Regem*

te, inquit, *Zacharia Papa Pipinus ad Regnũ eligitur.*

11. Albertus Krantzius lib. 1. Metropolis cap. 14. *Merito*, inquit, *Summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis se attollunt fauoribus: quando ab initio has Sedes domui Caroli hoc præstitit, vt Regiam haberet dignitatem.*

12. Paulus AEmilius in Childerico, *Zacharias*, inquit, *Francos sacramenti Regi Childerico dicto soluit: hiq; conuentu habito Regem Pipinũ salutauerunt.*

Habemus duodecim testes, quorum aliqui auctoritate Pontificis, alij auctoritate Apostolica, alij auctoritate S. Petri, alij decreto Papæ Childericum depositum, & Pipinum exaltatum testantur, postremus scribit, non ausos Francos Pipinum Regem salutare, nisi prius sacramẽto per Pontificẽ soluerentur, quo Regi Childerico tenebantur: & tamen Barclaius solita temeritate negat, *auctoritate*, vel *decreto* Pontificis id esse factum. Hoc solùm supererat, vt cum Matthia Illyrico, nostri temporis hæretico notissimo, & historico mendacissimo diceret, mendacium, ac figmentũ esse, quod nostri affirmant, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum à Childerico in Pipinum esse translatum. Vide Illyricum initio libri, de translatione Imperij.

EPILOGVS.

CVm exempla sex Barclaius frustra refutare tentasset; reliqua sex, quę supererant, aut volens prætermisit, quòd ea clariora esse intelligeret, quam vt cauillationũ suarũ tenebris obscurari possent: aut morte præuentus inchoatũ opus dimittere coactus est inuitus. Vtcumq; sit, defunctus opere, & vita apud eũ Iudicẽ cõstitutus est, quẽ nemo potest fallere, & apud quẽ Principũ gratia neminẽ iuuat.

Ego

Ego verò, qui ad tribunal eiusdem supremi Iudicis breui sistendus sum, hoc bona conscientia testari me posse confido, nihil à me scriptum in gratiam, nihil in odium. Scripsi quod verum existimaui, quod ab Ecclesia didici, quod ante me plurimi non solum docti, sed etiam Sancti scripserunt. Neque vltrò in hanc arenam descendi, sed lacessitus ab homine mihi ignoto, coactus sum defendere senex, quod scripsi iuuenis. Quod si Pontificiam potestatem, & scripta mea ita defendi, vt oportebat, quod efficere vehementer optaui; Deo, in cuius manu sumus nos, & sermones nostri, gratias humillimas ago: sin contra accidit, & in aliquo, aut in multis, pro humana imbecillitate defeci, ab illo veniam peto, qui suauis, & mitis est, & multus in misericordia omnibus inuocantibus eum. Ecclesiæ quoque, & ipsius Summi Pontificis, Christi Vicarij censuræ non solùm præsens opusculum, sed omnia scripta mea libens, & volens submitto.

FINIS.

INDEX CAPITVM HVIVS OPERIS.

X de Po-

FINIS.